

Masies

ABELL o ABELLA, MAS

Doc.: desembre de 1312. Establiment atorgat per Bernat de Falgueres i la seva esposa Guilleuma, d'Arbúcies, a Guillem, son fill i a Guilleuma, la seva esposa, de tot el mas "Abeil", junt al mas Castellà, amb totes les pertinences, situat en el veïnat de Montsoriu.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 31 d'agost de 1313. El tornem a trobar com a mas "Aveil".

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

MAS, 'casa de camp i de conreu', del llatí tardà MANSUM 'lloc d'estada o residència'. S. XI.

(V. VII, pàg. 416, DECLC, J. Coromines)

ABELLA, del ll. APICULA, diminutiu d'APIS, que en llatí parlat de la baixa època acabà per reemplaçar-lo del tot en les llengües romàniques de la Península i de França. 1a doc: S. XIII, Llull; Costums de Tortosa... Segons Mn. Griera, a Sant Hilari Sacalm anomenen *abey* el conjunt de les abelles quan són dins el rusc, reservant *eixam* per a les que l'abandonen. El mateix autor destaca que en aquesta població el mot derivaria cap a "bagó, borinot" i s'usaria com a nom de l'insecte.

(V. I, pàg. 9, 11 DECLC, J. Coromines)

AGÜES, MAS

Doc.: 11 de novembre de 1579. Peça de terra en el lloc anomenat Mas Agues, propietat de Miquel Rafart i del seu fill Giralt, pagesos de la Celleria d'Arbúcies. Actualment és on hi ha les cases del carrer de Magnes. És de suposar que en aquesta data el mas ja estava derruït.

APA, , Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

AGÜES, v. AIGUA, del llatí AQUA. La *i* que presenta el català *aigua* i l'oc. *aiga* no està explicada satisfactòriament i en canvi es pot comprendre fonèticament la variant *augua*, que sembla estar comprova-

da en alguns textos llatins antics i que es registra en molts punts dispersos de la Península i del Migdia de França. 1a. doc.: doc. de 1169

(V. I, pàg. 90, DECLC, J. Coromines)

ALFAU, MAS

Doc.: 1555. Capbreu del monestir de Sant Marçal del Montseny. Bernat Joan Mataró, pagès de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, senyor útil i propietari del mas Serra, de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota domini directe d'aquest monestir una peça de terra situada en el lloc anomenat Plana de Forn, que afronta a cers en honor del mas Alfau.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, Vol. 806-807 de la sèrie general.

ALFAU, v. ALFAL, topònim. Llinatge de Barcelona. Podria tractar-se de l'alfals o alfalç boscà, planta que té l'arrel llarga i forta, les tanyades de dos a tres peus d'alçària, fulles ovalades i flor blava, llegums i llavors en forma de renyó. Hi ha diverses variants: *alfal*, *alfalfa*, *alfafeç*, *alfàs*.

Etimologia de l'àrab ALFASFASA, degut a l'evolució dels sons.

(V. I, pàg. 486-487, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ALFAU o ALFAL, mot desconegut, potser a llegir amb **j** en lloc de **f** (1465, 1467, *Diccionari Aguiló*, Alcover-Moll).

Veure ARJAU i la seva variant *aljäl*. "Barra del timó", de l'antic *aljau*, germà del genovès *agiaso*. El modern *arjau* (1780) és la forma que avui ha predominat tot al llarg de la costa del Principat i fins a Vinarós i a Menorca, llevat que a Cadaqués ha quedat *aljäl*, la forma de 1331. Però cal dir que a Blanes, Sant Pol de Mar i l'Escala s'escolta [*erzáu*].

(V. I, pàg. 178, 202, 389, DECLC, J. Coromines)

ALOU, MAS

Doc.: 1337. És esmentat en les afrontacions de les

possessions del mas Terrers de Cerdans com a mas de "Alodio". El document no manifesta que el mas es trobi dins el terme de Cerdans. Actualment és inexistent.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Document de Cerdans.

ALODIO, v. ALOU, del francic ALOD 'patrimoni lliure', compost de AL 'tot' i OD 'possessió'. 1a. doc.: *alod*, com a forma catalana arcaica, darrer terç s. XI. També surt documentat *aulode* el 973, i *aloude*, *alode* i *alou* dins del mateix Cartoral de St. Cugat. *Alaude* en docs. datats de 939 i 953. (V. I, pàg. 225, DECLC, J. Coromines)

ANDREU, MAS

Mas derruït que es troba a sota de can Mangol, on encara avui en són visibles els seus vestigis.

Versió oral de l'hereu de can Mangol.

ANDREU, nom propi d'home i també d'algunes poblacions catalanes. Del llatí ANDREAS, nom propi. (V. I, pàg. 671-672, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ÀNGEL, CA L' / CAN VALLMAJOR

Veïnat de França. Propietat d'Àngel Subiñas Canal.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

ÀNGEL, pres del llatí ANGELUS, i aquest del grec, "nunci, missatger". 1a. doc.: orígens. (V. I, pàg. 314, DECLC, J. Coromines)

VALLMAJÓ, llinatge existent a Cornellà, Fornells de la Selva, Llagostera, Vilasacra, etc. (V. X, pàg. 661, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ARBOÇ, L'

Veïnat de Pujals. Propietat de Joan Canals Enrich. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

ARBOÇ, del llatí ARBUTEUS, -EA, -EUM, adjectiu corresponent a ARBUTUM, nom de la cirereta, i ARBUTUS, nom de l'arbust que la fa, en llatí clàssic, que en llatí vulgar hagué de ser reemplaçat en alguns punts per una pronúncia ARBUCIU. 1a. doc.: 1409.

(V. I, pàg. 358, DECLC, J. Coromines)

ARBÚCIES, MAS

Doc.: 25 d'agost de 1209. En una definició és esmentat com a testimoni Guillem d'Arbúcies, però no està localitzat.

Josep Ma. Pons i Guri, *El Cartoral de Sta. M. de Roca-Rossa*

Doc.: 1284. Establiment atorgat pel paborde de Gener de la seu de Vic, a favor de Guillem d'Arbúcies i a sa muller, d'Arbúcies, i a Guillem de Padró i a Guilleuma, sa muller, de St. Pere Desplà, de dos molins anomenats d'Arbúcies, amb totes les seves pertinences.

ACV, Pabordia de Gener.

Doc.: 31 de gener de 1314. Donació atorgada per Maria, del mas Arbúcies, esposa de Bernat d'Arbúcies, difunt, a favor de Bartomeua, filla d'en Bernat. AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

ARBÜCIES. Doc. ant. *Arbuties*, *Arbucie*, -utie, 802, *Arbutiae* 808 (Abadal); una butlla de 978 per a l'església de Vic, parla de *Arbuties*; *Arbucias* 1001 (Ccandi, Sant Hilari); *Arbucie* 1038 (Balari); "eccl. Stii. Quirici de *Arbutiis*" 1185 (Kehr, *Papsturk*); Stii. Quirici de *Arbucies* 1246, subjecta al monestir de Breda; Stii. Quiricii de *Arbucies* 1379 (Ccandi, Sant Hilari).

Morfològicament seria impossible derivar-ho d'ARBOR; i fonèticament tampoc s'hi pot arribar des d'ARBUSTUS, -UM. Cal partir de ARBUTEA, plural del neutre ARBUTEUM "arboç", "Arbutus Unedo"; *Arbúcies* és un plural secundari del d'Arbúcia. De fet, els arboços abunden a tota la vall, i n'hi ha grans matissers sobretot a la part baixa, costat de llevant.

(V. II, pàg. 221, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

ARCADA, L'

Veïnat de Pujals. Propietat de Josep Aymerich i Sureda.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

ARCADA, construcció en forma d'arc o sèrie d'arcs; part arquejada del jou, que s'adapta al coll de la bèstia (Puigcerdà). Derivat de *arc*, del llatí ARCUM.

(V. I, pàg. 838, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ARDIT, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Guillerma Ardida, del mas Ardit "*manso Ardit*" d'Arbúcies, jura i reconeix que és dona pròpia de Bernat de Dosrius, amb domini seu, junt amb Pere, el seu espòs i els seus fills, i té en domini el mas amb les seves pertinences les quals afronten: a orient amb Serra i Reig, a migdia Bernat de Serra, a occident amb d'Avinent de Plans i a cers amb Bernat Oller "*Ollerü*" i en Moragues. Està localitzat en el veïnat Rieral d'Amunt.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

ARDIT, "audaç", derivat del fràncic ·HARDJAN "endurit" (al. *härten*, derivat de *hart*, angl. *hard*, gòtic *hardus*, "dur"); en el sentit d'estratagema, acte astut, intent, propòsit; fou també substantivació d'aquell adjectiu, amb el matís d'acte emprenedor, audaç, decidit. 1a. doc.: 1a. accepció, 1200, *Homilies*, en l'altre sentit, també 1220-30.

(V. I, pàg. 369, DECLC, J. Coromines)

ARGILA o ARGILACH, MAS

Doc.: 1555. Capbreuació del monestir de St. Marçal del Montseny. Jaume Riera, senyor del mas Riera, d'Arbúcies, reconeix que té un predi en el lloc anomenat Pla d'en Castanyer, el qual era en possessions del mas Argila. No està localitzat.

ACA, Secció Monecals. Fons Benedictins vol. 806-807 de la sèrie general.

Doc.: 28 de novembre de 1610. Establiment atorgat per Joan Pujals, prior del monestir de Sant Marçal del Montseny, a favor de Joan Aulet, d'Arbúcies, el seu mas derruït, dit Argilach, amb ses

terres. Afronta: amb la riera de Riudecors, en Pujals, que havia estat del mas Dalmau, i de n'Aulet. Fons patrimonial de ca n'Aulet d'Arbúcies.

ARGILA, del ll. ARGÏLLA, que segons una tendència fonètica del llatí vulgar central es reduïa a ARGÏLA, normalment en la zona pirinenca. 1a doc.: doc de 1284. (V. I, pàg. 382, DECLC, J. Coromines)

ARGILA, silicat alumínic potàssic que es troba en forma de terra vermellosa o groguenca i s'empra principalment en la terrisseria i construcció. Del llatí ARGILLA.

(V. I, pàg. 855, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ARIMELLS o SERRAT D'ARIMELLS

Doc.: 1 d'abril de 1707. Esmentat en el salpàs de Lliors, com a casa Serrat d'Arimells.

APA, Diari del rector Francesc Pujals

Doc.: 1931. Josep Crous Torrents és el propietari d'Arimells, casa núm. 70, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

NIMELLA v. VEIMELLA, coltell corbat que serveix per a veremar.

Té diferents variants: *llimella*, *nimella*, *brimella*, *guimella*.

Etim: derivat de VEIMAR (=veremar) amb la terminació *-ella* presa probablement per analogia de *falzella*.

(V. X, pàg. 682-683, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ARMENGOL, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Arnau Armengol de Bretis, de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir pel domini de Bernat de Dosrius i Cartellà, una peça de terra en el lloc anomenat Font de Llop. Situada en el veïnat de les Orses.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1779. El mas Armengol és derruït i unit al mas Sobirà de les Orses. El seu propietari és Salvador Torrent del Mas, pagès d'Arbúcies,

APA

ARMENGOL (o *Ermengol*). Nom propi d'home; cast. *Armengol*. Llinatge molt estès a Catalunya i València.

Etimologia del nom propi germànic ERMINGAU. (V. I, pàg. 871, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ARNAU DESPÍ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Pi, "*Arnaldus de Pinu*", en el veïnat de les Orses

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 1779. S'esmenta el mas Arnau Despí, derruït i unit al mas Sobirà de les Orses, propietat de Salvador Torrent del Mas, pagès d'Arbúcies

APA

ARNAU, nom propi d'home, ant. *Arnald*; cast. *Arnaldo*; llinatge català i balear.

Té formes variades: *Arnald*, *Arnaus*, *Arnaut*, *Arnall*.

Etimologia del nom propi germànic ARNOALD. (V. 1, pàg. 875, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

DESPÍ, v. PI, del llatí PINUS. 1a. doc.: orígens. DE+ES+PI. Paraula formada per la preposició + l'article salat + nom.

(V. VI, pàg. 510, DECLC, J. Coromines)

AULEDES 1, CA N' / CAN BELMONTE

Veïnat de França. Propietat de Miquel Gómez.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

AULEDES v. ALZINA, del llatí tardà ILICINA, femení de l'adjectiu ILICINUS, que reemplaçà el clàssic ILICEUS. 1a. doc.: *olzina*, 1186; *alzina*, 1575. En el sentit d'Aglà ja el 1283.

(V. I, pàg. 244, DECLC, J. Coromines)

AULEDES 2, CA N' / CAN ZAMORA

Veïnat de França. Propietat de Miquel Gómez.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

AULET, CA N'

Doc.: 31 d'agost de 1313. Vidal Aulet i en Guillem d'Aulet "*Guillermus de Auleto*". fan prestació de 4 ous pel dret de pastura a Bernat de Dosrius. Possiblement fa referència al mas Aulet d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 30 d'agost de 1350. Bernat Rufi, procurador de Jaume d'Hospital, prior de St. Pere Cercada, ven perpètuament a pública subhasta a Ferrer Aulet, pagès d'Arbúcies, tot el mas Soler, amb la casa, terres i possessions.

Fons Patrimonial de ca n' Aulet d'Arbúcies.

Doc.: 19 de febrer de 1449. En la convocatòria de pagesos de remença, per confeccionar el cens, hi consta Joan Aulet.

M. Mercè Homs i Brugueroles, *El Sindicat Remença de l'any 1848*

AULET, *Avoleto* a. 851; *Auleto* a. 856; *Avileto* a. 874; *Advileto* a. 889-899; *Auleto* a. 961-962; *Aulet* a. 1249; *Aholet* 1276-1277; *Aulet*, set focs, en el fogatge de 1495 i 1620

L'evolució fonètica EBULETUM > *Aulet*, amb una dissimilació és inobjectable: hi ha encara *-olet(o)* amb *o* en la menció més antiga i d'altres; després de la síncope *Aule-* des de 856 (i en algunes formes posteriors els notaris hi suposen una altra vocal, però això ja és secundari)

Els noms i mots que designaven alzines i alzinars, en particular *aulet*, antiga designació del bosc d'alzines, és encara viu en els racons més conservadors de la Selva, Guilleries i Gironès, provinent del llatí ILICETUM.

En l'aspecte secundari, tindrem en compte que *Aulet* és en el primer ampit de la muntanya, que culmina amb l'Altaió i els serrats de Betesa, la qual és plena d'arbustos caprifoliacs del tipus del saüquer i els èvols.

(V II, pàg. 276-277, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

AULET. ["positis facere artiguas pus no destruyats aulets ne casta"] 1462, doc. de Sant Hilari S. Ca. Candi, p. 105. En lloc de derivar d'ILICINA ve di-

rectament del primitiu ILICE: avui encara és viu a la Selva i Guillerries: “bosc d'alzines” a Espinelves (1935); auleda, menys viu però bastant estès com a nom propi. L'evolució fonètica de [l'ul], d'aulet i d'aulina parteixen d'elzet, elzina, a través d'aldet. (V. I, pàg. 246, DECLC, J. Coromines)

AULET, MASOVERIA DE CA N'

Doc.: 1931. Jaume Aulet i Serrahima consta com a propietari de la casa de ca n'Aulet i també de la masoveria de ca n'Aulet núm. 51, Quarter 1, de la parròquia d'Arbúcies.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

AULET, MAS

Doc.: 16 de gener de 1284. Guillem d'Anglària, paborde de Gener de la seu de Vic, atorga a favor d'Andreu de Vilar, a sa muller i fills, de la parròquia de Sta. Ma. de Lliors tres peces de terra amb cases i horts. Afronta: una on són les cases i horts de n'Aulet, d'en Riera, i de l'església de Lliors. L'altra amb en Pere Aulet, mas Castell i Cerdans. I la restant amb el mas Església, amb el torrent de Niu Bo, i amb el mas Aulet de la parròquia de Lliors.

Arxiu Capitular de Vic. Pabordia de Gener.

Doc.: 31 d'agost de 1313. El mas està habitat per Arnau d'Aulet “*Arnardus de Auleto*”.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

AVINENT DE SES PLANES, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Bartomeu Avinent de Ses Planes “*Bartholomeus Avinent de ses Planes*” presta 4 ous per dret de pastura a Bernat de Dosrius. (Probablement aquest mas sigui el que actualment es coneix com a Mas Vinyets).

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

AVINENT, segons Coromines, els noms que contenen aquest prefix AVIN- són provinents de l'àrab: (I)b(e)n ‘fill’.

Si bé en part té valor d'exponent adjectival, significat, per exemple, ‘el de la gabella’

(V. II, pàg. 286, *Onomasticon Cataloniae*, Joan Coromines)

AVINENT. El derivat *avinentar* és poc comú, però usat per alguns escrits de lèxic viu: *avinentar* ‘fer avinent’. (AVINENT, veure el verb VENIR)

(V. II, pàg. 111, DECLC, J. Coromines)

AYMERICH, CA L'

Doc.: 24 de març de 1619. La casa de Pere Aymerich, de la parròquia se St. Mateu de Joanet, ha de prestar anualment, per la festa de Pasqua, 16 sous bar. a l'Església de Joanet.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat de masos de la parròquia de Joanet s'esmenta el mas Himarich.

AD de Vic. Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 25 de febrer de 1710. Es fa l'ofici de novenal a l'església de Joanet per una dona de casa de n'Aymarich de Joanet.

APA, Diari del rector Francesc Pujals

AIMERICH, del nom propi germànic HAIMRICH. Llinatge molt estès per Catalunya i existent també a Vinarós.

(V. I, pàg. 348, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BACALLÀ, abans CAN PERE DENTS, CAL

Doc.: 1931. Concepció Costas i Arumí és propietària de la casa núm. 23, Quarter 2, del veïnat de França.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BACALLÀ, no està documentat en català, en la forma normal, fins el 1640, però a València el 1575 ja es registra “bacallar o abaejo: molua” mentre que en castellà ja el trobem el 1519. Del focus gascò hauria passat a Castella com a *bacallao*, (després *bacalao*), i d'allà sembla haver vingut al català com a *bacallà*.

(V. I, pàg. 529, DECLC, J. Coromines)

BACALLÀ NOU, CAL

Veïnat de França. Propietat d'Amadeo Moya Urban, Àngel Guirau Ros, Rosario Moya Urban i Blas Moya Urban.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

BADIA, CAN

Veïnat de França. Propietat de Baden Grup S.L. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

BADIA, casa on habita el rector d'un poble; Llinatge molt estès per tota Catalunya i València. Reducció de *abadia*. Doc.: a. 1417 (arxiu de Montblanc). Manat d'espigues, del llatí VITICULA 'sarment o boscany envoltat'.

(V. II, pàg. 202, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BANYERES, o PICOLIVES, CAN

Doc.: 1931. Maria Fité i Iglesias és la propietària de la casa núm 23, Quarter 24, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931

Doc.: 2006. Amb el mateix nom, trobem que la casa és propietat de Lluís Falcón Gonzalvo.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, 2006

BANYERES, del llatí BALNEARIAS 'lloc de banys'. (V. II, pàg. 274, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BANY, del llatí BALNEUM. 1a. doc.: Lull, *Doctrina Pueril*. Les formes romàniques suposen una base llatina vg. *Baneu* que degué resultar d'un desig d'evitar el grup complex -LNI-, però es troben a la Península rastres del clàssic BALNEUM en topònims de diverses poblacions.

Derivats: *banyar* 'mullar', 'mullar' (el segó), *banyar-se* 'delectar-se, balneari-ària, derivat del ll. culte *balnearius*, *banyera*, *banyista*, etc.

(V. I, pàg. 622-623, DECLC, J. Coromines)

PICOLIVES, podria esdevenir del verb *picar* + *olives*. PICA, del llatí PILA, del mateix significat, amb un canvi de la -l- en -k- que no s'explica sinó per contaminació d'algun altre mot, probablement el verb *picar*, ja que el significat primari del llatí PILA era 'morter de picar'. És probable que en aquest cas *Picolives* sigui un sobrenom.

(V. VIII, pàg. 552, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA, CAN / BARRACA D'EN PLA / CAN BARRACA DEL VEÏNAT

Doc.: 1707. Barraca d'en Pla. Casa habitada per Joan Pagès i Mariàngela, sa muller, en el veïnat de França.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Can Barraca del Veïnat. Casa habitada per Magdalena Barraca i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Simó Pagès i Clos és el propietari de la casa núm. 61, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BARRACA, construcció rústica per aixoplugar-s'hi transitòriament persones, animals o per posar-hi les eines. Solen ser de pedra seca, de llenya, cobertes de brossa i també d'altres que són una espècie de balmes excavades a un marge. La seva etimologia és incerta, però és possible que sigui un derivat del pre-romà BARRA, que significaria originàriament 'construcció feta amb barres o branques', o bé del llatí BARRUM 'fang'.

(V. II, pàg. 312, 314, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA, mot d'origen incert, que des del català s'ha estès a totes les llengües europees; no hi ha certitud sobre si és originari del Principat o del regne de València, on seria molt anterior a la Reconquesta. 1a. doc.: escriptura valenciana de 1249; *barac-quas* abunda en documents medievals del Principat. (V. I, pàg. 667, DECLC, J. Coromines)

Es Barraca(r) poss. ant. i impt. te. Selva (Despuig) V. II, pàg. 353, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BARRACA, LA

Veïnat de Pujals. Propietat de Mercè Junoy i Ricard.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

BARRACA D'EN CANALETA o DE LA PEDROSA

Veïnat de Mollfulleda. Propietat de Joan Canaleta i Alsina.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CANALETA, concavitat llarguera a manera de canal. Canalet del molí. Derivat diminutiu de *canal*, del llatí CANALE.

(V. II, pàg. 900, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN CUMINAL

Doc.: 1931. Casa inscrita amb el núm. 98, Quarter 4. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CUMINAL, variant ortogràfica anterior per *Cominal*. Doc.: Llull. Llinatge existent a Arbúcies, Campins, Fogars de Montclús, etc.

(V. III, pàg. 851, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN GORI

Doc.: 1931. Gregori Nadal i Palet és el propietari de la casa núm 77, Quarter 1, del veïnat del Rieral. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GORI, reducció del nom propi *Gregori*. Llinatge existent a Barcelona, Calafell, Reus, etc.

(V. VI, pàg. 341, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN GRESA

Doc.: 1931. Josep Serradell i Duran és el propietari de la casa núm. 74, Quarter 1, del veïnat del Rieral. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GRESA, terra barrejada amb pedruscall i sorra granada. Etim: segons Coromines derivat per regressió de *engresar*, o *engrasar*, variant del cast. *engarzar* "encaixar". Llinatge existent a Roses, Bagà, València, Barcelona, etc.

(V. VI, pàg. 404, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN LLUCI / CAN BARBETA

Doc.: 1931. Isidro Marfà i Planes consta com a propietari de la casa núm. 97, Quarter 4. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BARBETA, del llatí BARBA 'pèl de la barba' 'barbeta, mentó, part inferior de la cara'. 1a. doc.: orígens (escriptors del s. XIII, Llull, etc.)

(V. I, pàg. 631, DECLC, J. Coromines)

BARRACA D'EN MATALÀS

Doc.: 1931. Amadeu Casals i Saurina és el propietari de la casa núm. 88, Quarter 4. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MATALÀS o MATALAF i més dialectalment MATALAP. Sac rectangular de tela cosit de tots costats, que farcit de llana, plomes o altres materials blands serveix per a jeure-hi damunt, generalment posat damunt un llit. De l'àrab MATRAH, que figura en el Vocabulista atribuït a Ramon Martí, amb el significat llatí de TAPETUM i en glosa marginal del mateix vocabulista es troba la forma catalana 'matalaf'.

(V. VII, pàg. 296, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA DEL MATXO

Doc.: 1931. Casa inscrita amb el núm. 35, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MATXO, castellanisme. Mul. Neci, gosserot d'entement. Doc.: 1159. Del castellà *macho*, animal.

(V. VII, pàg. 312, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

Doc.: 1931. Joan Bodoy i Serra és el propietari de la casa núm. 85, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BODOY, llinatge existent a Arbúcies, Barcelona, Vic, etc.

(V. II, pàg. 542, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN NIC

Doc.: 1931. Barraca d'en Nich, casa núm. 88, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931

NIC, NIGA, irritable, que té mal geni. Reducció de Inic (< llatí INIQUU) 'dolent'

(V. VII, pag. 751, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN PARCET

Doc.: 1931. Climent Pagès i Ferrer és el propietari de la casa núm. 86, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PARCET, llinatge existent a Arbúcies, Hortsavinyà, Masies de Roda, etc.

(V. VIII, pag. 232, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN PUJATÓ

Doc.: 1931. Josep Pujató i Quadres és el propietari de la casa núm. 72, Quarter 1, del veïnat del Rieral.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJATÓ, llinatge existent a Arbúcies, La Bisbal, Riudarenes, Sant Feliu de Guíxols...

(V. VIII, pag. 979, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN SANSAS

Doc.: 1931. Casa núm. 99, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SANSA, pasta de pinyols i molla d'oliva, que queda després de la premsada. Castellà *orujó*, *terrón*. Del llatí *SAMPESA*, 'pasta d'oliva'.

(V. IX, pag. 733, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

SANSA, nom propi de dona i llinatge. V. SANÇA, castellà *Sancha*. Com a llinatge es troba escrit sovint *Sansa*. Del nom personal llatí *SANCTIA*, derivat de *SANCTA*, i per tant, forma femenina de *SANCTIUS*.

(V. IX, pag. 722, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN SAVALLS

Doc.: 1931. Francesc Pagès i Oliu és el propietari de la casa núm. 69, Quarter 1, situada al Rieral.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SAVALLS, topònim de *Sant Llorenç Savall*, poble del Vallès Occidental. Llinatge existent a Gandia, Oliva, etc. Hi ha la variant *Savalls*, escrita també *Saballs* i *Sevalls*, a Bordils, Celrà, Palamós, Barcelona, etc. Grafia aglutinada de *Sa vall* (= la vall).

(V. IX, pag. 772, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN SILA

Doc.: 1931. Joan Salvador i Costa és el propietari de la casa núm. 90, Quarter 4.

SILA, forma vulgar del nom de dona *Cecília*.

(V. IX, pag. 908, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN TORRE, LA

Doc.: 14 d'agost de 1703. Se celebra una missa d'esposori per l'hereu de la Barraca d'en Torra.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitada per Mateu Rossell i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1861. Límits de la diòcesi de Girona en el Montseny i les Guillerries (... cap a la casa de la Barraca d'en Torra, segueix els límits de la propietat d'en Moragues ...)

APA

Doc.: 1931. Jaume Aulet i Serrahima és el propietari de la casa núm. 53, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORRE. Aquest nom apareix com a topònim amb molta abundància. En molts casos designa un edifici encara existent que té les característiques d'una torre, però en molts d'altres casos el nom de *Torre*, sol o acompanyat de complements, s'aplica a partides de terra, masies i nuclis de població on ja no es

veu rastre de la torre que devia haver-hi antigament i que va donar origen al topònim. Del llatí TURRE, amb el mateix significat.

(V. 10, pàg. 377, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN TRESCUARTOS

1931. Esteve Campeny i Castañé és el propietari de la casa núm. 73, Quarter 1, situada al Rieral.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TRESCUARTOS, anteriorment TRES és un gal·licisme que significa 'molt'. Pres del francès *tres* (< llatí TRANS) 'molt'. Podria tractar-se d'una paraula composta per *tres+cuartos*, en el sentit de tenir molts diners.

(V. X, pàg. 497, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

BARRACA DE LA VINYETA

Veïnat de la Poca Farina. Propietat de Ramon Baranco i Talleda.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

VINYETA, vinya petita o jove. Derivat diminutiu de *vinya*. Escrit també *viñeta*. Llinatge existent a St. Hipòlit de Voltregà, St. Joan de les Abadeses, etc.

(V. X, pàg. 824, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

BARRACA D'EN XICOLA o CAN JOANDÓ

Veïnat del Rieral. Propietat de Josefa Xicola i Pujató.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

XICOLA, llinatge existent a Alella, Cardedeu, Granollers, Vic, etc.

(V. X, pàg. 938, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

JOANDÓ, (*Juandó*) Llinatge existent a Sarrià, Vilanova i Geltrú, etc.

(V. VI, pàg. 756, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

BASSIA, MAS

Doc.: 23 de gener de 1198. En el codicil fet per Ponç III vescomte de Cabrera, entre diferents llegats, se n'esmenta un a favor d'un tal Raymundo de Bassia, del veïnat de Montsoliu.

Jaume Coll i Castanyer. *El castell de Montsoriu*, apèndix V.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere de Julià, de la parròquia d'Arbúcies, jura i reconeix que té el seu mas

Can Joandó

Foto: AHMA Fons MEMGA

anomenat de Juià que antigament s'anomenava Vassia.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 18 de maig de 1573. Joan Horta, pagès de St. Feliu de Buixalleu, reconeix a Enric de Sentmenat, que té en franc alou el mas de Juià, que antigament s'anomenava Bassia, derruït i deshabitat.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

BÀSSIA, recipient de fusta, de forma quadrangular i de poca fondària, que serveix per a posar-hi el menjar dels porcs o dels altres animals domèstics. També podria ser una espècie de plat de fusta, metall o terra cuita, amb dues anses o manetes, que serveix per recollir la pasta d'oliva del bassi. L'etimologia de BÀSSIA és insuficientment coneguda en detall, encara que podem donar com a segur que és de la família del cèltic BACCA.

(V. II, pàg. 348-349, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BACIA, prové del ll. tardà BACCHINON, d'origen incert, i que està emparentat amb altres mots del llatí tardà, com *baccea*, *bacar* i el castellà *bacía*.

(V. I, pàg. 530, DECLC, J. Coromines)

BACI, 'obi, com'. Partint del mot llatí tardà BA(C)CEA 'atuell per a aigua' en St. Isidor, BACCHJNUM, de Gregori de Tours i altres erudits, es vagi passar a *bacya/bacyo* en mossàrab, i d'aquí provinguin els mots magrebins i el "cat. meridional", amb canvi de c. AlcM. assenyala que *bacia* en el sentit de 'obi per a animals' no és un mot molt peculiar a les comarques gironines.

(V. II, pàg. 292-293, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BELLETES, VILAR / BORDA BELLETES

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies és esmentada la vila Belletes, amb els seus termes, a la rodalia de la vila.

APA

Doc.: 3 de setembre de 1282. En la possessió del monestir de St. Daniel s'esmenta aquest mas i la

causa de la pobresa de dita borda Belletes.

Col·lecció Diplomàtica de St. Daniel de Girona. Doc. 348

Doc.: 11 de novembre de 1578. Concessió a favor de Joan Aulet, pagès i propietari del mas Aulet de la parròquia d'Arbúcies, on consta que té a domini directe un mas o borda anomenada Belletes, que afronta a sol ixent amb en Riera que fou del mas Tort, i a migdia, a ponent i tramuntana amb n'Aulet. Fons patrimonial de ca n'Aulet d'Arbúcies.

BORDA, corral en un bosc per tancar-hi bestiar i també casa de camp separada

de la masia que serveix per a tenir-hi herba i eines de conreu i per habitar-hi els treballadors d'aquell camp. La cresta de terra que queda entre fila i fila dels ceps, també rep aquest nom. Del francic BORD, 'post', probablement perquè la construcció antiga de les bordes era de postissada.

(V. II, pàg. 102, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BELLETT, BELLETES, variant en diversos noms de les regions, d'aspecte català segurament enganyós, almenys en part, car s'hi deu amagar l'àrab *bäläd(ä)* 'país, comarca' que ha donat també altres noms, si bé adaptats al català *bell* i derivats.

(V. II, pàg. 408, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BELLVEÍ / VELLVEHÍ, CAN abans MAS NOM DE DÉU

Doc.: 29 de maig de 1527. En la presa de possessió de Federique Enriquez, almirall major de Castella, vescomte de Cabrera, hi consta Joan Bellveí com a representant d'Arbúcies.

Josep Ma. Pons i Guri, *Les jurisdiccions dels Vescomtats de Cabrera i de Bas, l'any 1525*.

Doc.: 1825. Francesc Vellvehí i família consten com a inquilins d'aquest mas.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Dolors Borrell i Auledas és la propietària de la casa núm. 11 i 11, Quarter 3. Al mas hi consten dues estades.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BELLVEÍ, nom de diverses poblacions catalanes. Doc. anterior 1044: *Bello Vizine* citat en diversos llocs; 1071 *Bel Vezi*; 1084 *Bell Vicino* i *Ball Vicino*. *Bellveí* te. Anglès, gran i antic mas, en els pendents de la muntanya de Santa Bàrbara, a mig camí de la carretera d'Osor.

Etimològicament totes les formes suposen una base BELL---VICINI, amb la caiguda normal de la -c- com en l'adj. i substantiu *veí*. Però no es tracta d'aquest adjectiu sinó del llatí vg. VICINIUM 'veïnatge', com escau a uns NLL; mot ben conegut amb el sentit de 'veïnat, rodalia', en el llatí tardà i en la toponímia romànica. IN VICINIO 'en el veïnat' en el *Forum Iudicum*.

(V. II, pàg. 413-414, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BERGIT, CAN

Doc.: 24 de març de 1550. S'esmenta l'hereu de can Bergit, pagès del veïnat de França.

APA

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a diverses cases, entre elles la d'en Bregit.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Quirze Bargit i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Carbonell i Torra és el propietari de la casa núm. 59, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BERGIT, llinatge existent a Arbúcies, St Privat de Bas, etc.

(V. II, pàg. 443, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BARGIN, en alguns noms propis sembla dissimilació de derivats de *marge*. (pàg. 350, *Onomasticon*)

BERGIT, podria derivar de *Berga*, nom vingut probablement de pobladors del centre d'Europa que es coneix amb el nom de *sorotaptes*. Sembla clar que cal relacionar-lo amb una arrel indoeuropea ben coneguda: BHERGH-BHRGH, nom de l'altura o muntanya. Ultra el conegut *berg*, nom alemany de la muntanya, i altres derivats germànics, aquesta

arrel es retroba en diverses llengües indoeuropees. En doc. ant. s'esmenta *Bergium*, *Bergitani*.

(V. II, pàg. 460-461, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BERTRAN BRUGUERA, MAS

Doc.: 1528. Hi ha notícia que es trobava prop de la riera de Rideboix, i entre les seves pertinences hi havia el que més tard seria el camp de la Capella de la Pietat. Aquest mas fou comprat per Marc Roquer, hereu de la casa Roquer d'Arbúcies.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

BERTRAN, Nom propi d'home; cast. *Beltrán*. Llinatge existent a diverses poblacions. Hi ha les variants *Beltran* (molt estès per Catalunya, València i Mallorca) i *Beltrà* propi d'algunes comarques. Prové del nom propi germànic BERAHTHRABAN, que ja apareix amb la variant *Bertran* en molts documents germànics antics.

(V. II, pàg. 15, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BRUGUERA, mata de bruc, planta de diverse espècies del gènere *Erica*. Lloc poblat de bruc; cast. *bruguera* i *brezal*. Llinatge existent a diverses poblacions. Topònim d'alguns poblets. Hi ha la variant *Brugueras*. Eimologia: derivat de BRUC.

(V. II, pàg. 691-692, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BESA / VESA, MAS

Doc.: 3 de maig 1562. En un establiment atorgat per en Fogaroles de St. Feliu de Buixalleu, es menciona en Francesc Besa.

AHMA, Fotocòpies del fons Llinatge Moixó.

Doc.: 25 de febrer de 1629. Bernat Vesa forma part del consell ordinari de la universitat (Ajuntament) d'Arbúcies.

APA

BESA v. BEÇ, del nom pirinenc del bedoll (DECat). Puig de *Bes* te. St Hilari Sacalm (a. 1577, CCandi, *St*.

Hilari, 92). En el mas esmentat, podria ser que el nom provingués del cognom del propietari.

(V. II, pàg. 386, 482, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

VESSA, adj. ant. 'pervers, dolent, flac', avui subst. f. balear, amb el sentit de 'mandra, peresa, ensopiment': origen incert, probablement d'una forma del llatí VERSUS 'girat, tombat', o altre derivat de VERTERE. 1a. doc.: adj. 1380, *Facet*, Eiximenis; subst. 1747, Fontanet; 1840, *DFgra*.

(V. IX, pàg. 189, DECLC, J. Coromines)

BIGUES, CAN / CASANOVA D'EN BIGUES

Doc.: 1931. Narcisa Pla i Serra és la propietària de la casa núm. 29, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies, 1931.

BIGA, "fusta escairada, llarga i gruixuda, usada per construir sostres, mot comú al català i la llengua d'Oc, i en port. i cast. *viga*, d'origen incert; potser del ll. BĪGA, "tronc de dues bèsties que tiren un carruatge"; l'alban. *vik*, *vigu*, que sembla tenir el mateix origen, significa, en efecte, "timó de l'arada", i en occità sembla que s'usa *biga* amb el sentit de "jou". 1a. doc.: *biges* pl. Català en docs. de 1039, 1174.

(V. I, pàg. 794, DECLC, J. Coromines)

BLANC, CAN

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius-Cartellà. És esmentat el mas Blanch AHMA, Fons marquesos de Castelldosrius.

Doc.: 1931. Concepció Blanch i Camps és la propietària de la casa núm. 66, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BLANC, del germ. comú BLANK "brillant, resplendent, blanc" de l'arrel de BLINKEN "guspi-rejar, pegar llambregades". 1a. doc.: docs. de fi del s. XII (AlcM) i escriptors del XIII; i b.ll. de Cat. *blancus*, aplicat a objectes de vestir, a animals, o accidents orogràfics, en docs. des de 951 a 1177.

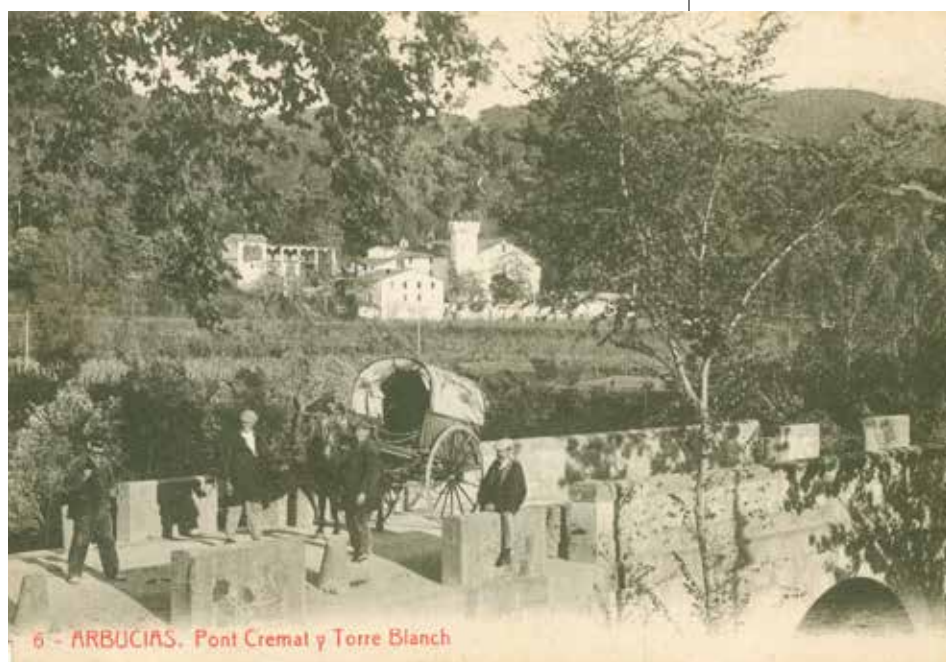
(V. I, pàg. 823, DECLC, J. Coromines)

BLANC, llinatge català, escrit també BLANCH. Del germànic BLANK, mat. sig.

(V. 2, pàg. 508-509, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BLANC, MASOVERIA DE CAN

Doc.: 1931. Concepció Blanch i Camps és propietària del mateix mas i la masoveria. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

Can Blanc

Foto: AHMA. Mauri

MASOVERIA, masia; conjunt de les terres de conreu i de les cases on habita el masover. En algunes comarques es diu especialment de la masia que es té a mitges entre el propietari i el masover. Etimològicament derivat de *masover*.

(V. VII, pàg. 284, DECLC, J. Colomer)

BODAIXÓ, EL

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el vilar Bodaxó "*Bodoxone*" amb els seus termes.

APA

Doc.: 1318. Entre els administradors de l'obra de l'església parroquial d'Arbúcies, hi consta l'Arnau de Bodeixó.

Josep Ma. Marquès. Arbúcies Cristiana. Pàg. 28.

Doc.: 7 de maig de 1325. En un establiment enfitèutic s'esmenta el seu afrontament a cers amb Guillem de Bodaxó "*Boxedino*".

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 6, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BODAIXÓ, mas territorial d'Arbúcies dependent de Mollfulleda, prop de Joanet (1968). Del català *bodoix* 'espessura en un sembrat', oc. ant. *bodoisson* 'manyoc'.

(V. III, pàg. 42, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines).

BOIX, MAS

Doc.: 26 de setembre de 1313. Amb les afrontacions del capbreu que fa Maria Dalmaua, s'esmenta el mas Boixó.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 1850. Segons el senyor del Roquer, el mas Boix compta amb vinyes que conflueixen amb les seves i afronten amb la Pradella d'en Ferrer de Sant Pere, terreny que en part és donat pel Roquer en establiment a Climent Feixes i Francesc Pagès (àlies Coxet) els quals hi han edificat dues cases.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

BOIX, mata muntanyenca (*buxus sempervirens*) del ll. BUXUS. 1a. doc.: S XIII. El mot llatí i el mot grec no tenen etimologia indoeuropea coneguda i la cosa més versemblant és que provinguin tots dos d'un substrat indoeuropeu de Migdia d'Europa, puix que no hi ha mots afins com a denominació del boix en les altres llengües de la gran família.

(V. II, pàg. 52, DECLC, J. Coromines)

BOIX, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Francesc Boix i Solà. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

BOIX, arbust de la família de les buxàcies. Del llatí BUXU.

(V. II, pàg. 549, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BOIXAUS DE LA MUNTANYA / EL BUXAUS

Doc.: 1710. És esmentat en Buxaus de Lliors.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Josep Arias i Buxaus és el propietari de la casa núm. 38, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BOIXAUS, derivat de BOIX, 'vessant cobert de boixos'. Existeixen diferents topònims i derivats amb el nom d'aquesta planta. Doc. ant. 1179: *buxi*.

(V. III, pàg. 47, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

BOIXA, peça cilíndrica, generalment de metall, dins el botó de la roda de carro, probablement del llatí vg. BUXIDA. També podria ser la forma acatalanada de l'oc. ant. *Boissa* "capsa". Les fonts lexicogràfiques descuren molt aquesta mena de mots, però la seva popularitat i la seva extensió a quasi tot el domini lingüístic, deuen datar de molts segles.

(V. II, pàg. 55, DECLC, J. Coromines)

BOIXAUS XIC, CAN / XICH,

Doc.: 24 de juny de 1762. Capbreuació feta per Pere Ferrer, pagès de St. Pere Desplà a favor de Ma. An-

tònia de Roquer. El Mas Ferrer limita a la part de migdia amb Pere Buxaus. (Can Boixaus Xich)
Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.
Doc.: 1931. Lluís Ferrer i Pujolràs és el propietari de can Boixaus Xic, casa núm. 76, Quarter 4.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BORD, MAS

Doc.: 1876. La casa és habitada pel masover Tomàs Planes

BORD, 'bastard', adjectiu i sovint substantiu, provinent del llatí vg. BURDUS 'mul, bèstia borda de cavall i somera, mot ja usat en l'Antiguitat si bé estrany a la llengua correcta i al llatí tradicional, d'origen foraster, però de procedència externa. 1a. doc.: des dels orígens literaris (1204, AlcM. etc.)
(V. II, pàg. 98, DECLC, J. Coromines)

BORDA DEL MAS PUJOL o BORDA PUJOLA

Doc.: 12 de setembre de 1555. Capbreu del monestir de Sant Marçal del Montseny. Bernat Joan Mataró, pagès de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, senyor útil de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota el domini directe d'aquest monestir, una peça de terra, antigament vinya, de

pertinences de la borda de Mas Pujol. També en el mateix capbreu és esmentada Borda Pujol.
ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, Vol. 806-807 de la sèrie general.

BORDA, corral en un bosc per tancar-hi bestiar i pastura. També rep aquest nom la casa de camp separada de la masia, que serveix per tenir-hi herba i eines de conreu i per habitar-hi els treballadors d'aquell camp.

Etimologia provinent del fràncic BORD, "post", probablement perquè la construcció antiga de les bordes era de postissada.

(V. II, pàg. 584, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BORRELL, CAN

Veïnat del Rieral. Propietat de Josep Borrell i Bancells.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

BORRELL, nom propi d'home. Llinatge existent a Arbúcies, Arenys de Mar, Terrassa, Palamós, Badalona, etc.

(V. II, pàg. 602, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

El Boixaus

Foto: AHMA. Fons MEMGA

BOSCÀ DE VILAR, MAS

Doc.: 29 d'octubre de 1255. Divisió del mas Vilar, en raó d'un contenciós.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies

Doc.: 11 de novembre de 1578. Confirmació emfitèutica atorgada en favor de Montserrat Vilar, pagès d'Arbúcies, propietari del mas Vilar, situat sota domini directe del monestir de Breda i del mas Boscà, derruït, que estava subjecte al mas Vilar.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

BOSCÀ, derivat de bosc, que suposa un tipus primitiu BOSKO-, molt comú a la nostra llengua amb les del Sud i del Nord de França i de tota la Itàlia septentrional, antiquíssim en totes elles i en algunes llengües germàniques d'Occident.

Boscà, boscana [S. XV, Alcover Moll]; usat sobretot per qualificar mates i flors (clavells boscanes, violes boscanes) 1575, alfàbega boscana, OPou.

(V. II, pàg. 143, 144, DECLC, J. Coromines)

BOTIFARRÓ, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Jaume Adrobau i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Pere Pau Adrobau és esmentat com a propietari de la casa núm. 5, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BOTIFARRÓ, BOTIR, mot d'ús molt estès en el Principat i sobretot a les terres del Nord-est de la llengua, derivats de BOT (com embotir, botifarra, botinflar) amb el sentit d'omplir com un bot. 1a doc. escrita: Renaixença. *Botifarró*, especialment valencià, (Corral dels *Botifarrons* a Castell de Casrells, 1963) Mallorca i Eivissa (*fer botifarrons*).

(V. II, pàg. 170, 171, DECLC, J. Coromines)

BRIDÓS o DE LA PUJADA, MAS DE

Doc.: 14 d'agost de 1305. Concessió a favor de Pere de Pla i de Berenguera, sa muller, com a possessors del mas de Brydos, que abans s'anomenava mas de la Pujada.

AC de Vic. Senyories de Gener. Doc. núm. 45.

BRIDÓS v. BRIDÓ, cabeçades, conjunt de les corretges que guarneixen el cap del cavall o mul i amb les quals van unides les regnes per guiar-lo. Derivat de *brida*, del germànic BRIDEL, mat. sign., per via del francès BRIDE. És una paraula moderna en català. Segons Coromines està documentada el 1363, però és d'origen incert.

(V. II, pàg. 668, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BRUGUERA, MAS / BORDA BRUGUERA

Doc.: 12 de gener de 1310. Venda atorgada per Ramon de Bruguera i Guilleuma, muller seva, a favor de Berenguer, fill de Pere Rafart, d'Arbúcies, d'un tros de terra al Torrent poca Farina, sota el puig dit del Castell d'Aranyó.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 16 de maig de 1573. Consta en un capbreu, que el mas Bruguera és derruït i unit al mas Marcús d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

BRUGUERA, BRUC *bruguer, bruguera* (a. 1640, DTorra, però ja surt l'any 1052 i la forma llatinitzada *brugaria, brucaria* des de 985 al 1189) designant el lloc on el bruc abunda o bé els feixos i mates de bruc. Es troba el nom de la planta en forma llatinitzada "de parte circii in *brugario* de Ricildis" l'any 1062 en unes afrontacions del Cartulari de Sant Cugat.

(V. II, pàg. 284, 285, DECLC, J. Coromines)

BRUGUEROLA, MAS

Doc.: 1896. Acta de partió i amollonament del terme municipal d'Arbúcies. En el termenal de St. Miquel de Cladells, des de la Torre del Vent, segueix pel llom de Puig Famades, fins a l'extrem dret que dona davant de la casa Brogarola, on es troba el molló núm. 7.

AHMA, Fons documental municipal.

BRUIX, CAN

Doc.: 1931. Josep de Ribot i Olivas és el propietari de la casa núm. 11, Quarter 2. (Possiblement és el

mateix que trobem documentat com a Plaça de les Bruixes).

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BRUIXA, dona a la qual se li atribueix un poder sobrenatural o màgic, que li prové de tenir pacte amb el dimoni. D'etimologia desconeguda. En un document medieval escrit en llatí surt la forma BROXAE, com a sinònim de 'fetilleres'. El filòleg italià C. Nigra proposa l'etimologia llatina BRUSCU 'calàpet' per explicar el castellà *brujo*, l'ant. fr. *bruesche* i algunes formes dialectals italianes. De fet, l'origen de *brui-xa*, *bruja*, *broixa*, *bruxa*, és encara avui un enigma. Segurament és pre-romà i fins i tot no indoeuropeu. (V. II, pàg. 692, 695, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BRUIXÓ 'calamarsa', 'vent gelat'. Víctor Oliva, 1911, recull *bruxó* i *bruxonada*, 'calamarsada'. BRUIX podria venir de BROIKSAE, però no queda clar.

BROGIR, 'fer remor' és un mot comú amb l'occità *brugir*, *bruit* i *bruig*.

(V. II, pàg. 255, 291, DECLC, J. Coromines).

CABRIT, CAL

Doc.: 1931. Ma. Amparo Pujals i Aregay és la propietària de la casa núm. 55, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CABRIT, és el petit de la cabra. [1249, Lleuda de Cotlliure] del llatí CAPRĪTUS, -ITA amb fonètica mossàrab o alt-aragonesa. També l'aragonès *Krapito* de les valls més occidentals pot correspondre fonèticament a -ITUS. La formació *Krebít* arriba fins al Capcir, i s'estén amplament per terres franceses, del tot allunyades dels diminutius castellans.

(V. II, pàg. 371, DECLC, J. Coromines)

CALAIFOC, CAN

Doc.: 1825. Mas del veïnat del Vidal, habitat per Andreu Fornés, la seva esposa Francesca i els seus dos fills.

APA, Estat de les Ànimes.

CALAR FOC, encendre amb gran flamarada. Entre d'altres definicions també consta *Calar* en el sentit de pegar o donar un cop violent i també posar-se, començar a fer una cosa. Etimologia: del llatí CHALARE, 'abaixar'.

(V. II, pàg. 838-839, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CALL DEL RIERAL, CAN

Doc.: 4 de gener de 1311. Pere Call, hereta a son fill el mas Call, el qual és en domini del vescomte de Cabrera.

Fons patrimonial de can Blanch d'Arbúcies. Doc. núm. 1 del mas Call.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Galceran de Call està documentat com a "*Galcerandus de Callo*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1931. Concepció Blanch i Camps és la propietària de la casa núm. 64, Quarter, 1

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CALL . *Call vermell*: terra granada i molt seca, de color vermell, que esmola la rella en llaurar-la- Etimologia del llatí CALLUM, mat. sig.

(V. 2, pàg. 865, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll).

CALL, 'pas estret i enclotat entre parets o roques', paraula en què han vingut a confondre's dos mots llatins, CALLUM 'durícia' i CALLIS, que designava diverses espècies de passos i corriols (d'on els mots castellans *callo* i *calle* respectivament) ; també s'hi ha confós en català el call o barri dels jueus. 1a. documentació fi del s. XIII, en forma més o menys llatinitzant i *call* en rima principis del s. XV.

Pel que fa a la segona definició el seu sentit ha canviat àmpliament en la història des del llatí al romànic i a les diverses llengües de la Romania. En llatí havia designat al principi diverses menes de corriols, senders i camins, en particular de 'bestiar'.

Molta documentació vigatana en baix llatí des de 1017, apunta a un sentit no gaire allunyat del castellà de 'carrer'. D'altra banda, *call* també hi deu estar implicat a una entitat important, que s'acostaria al rang de barriada, com ens ho ensenya ara encara

el nom del poble de *Calldetenes*, en els afores de la ciutat.

(V. II, pàg. 431, DECLC, J. Coromines)

CALL DEL SOT, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Tomàs Bové i família. APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 24, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CALLÍS, CAN

Doc.: 4 d'abril de 1723. Maria i Josep Duran, mare i fill, de la vila d'Arbúcies venen a Joan Callís, un tros de terra boscosa de tres mesures de blat anomenat la Vinya d'en Barancell, en la Costa de la Creu de Montsant, on més endavant va construir el mas.

Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

Doc.: 9 de març de 1884. Josep Ferrer i Tusell és el propietari del mas Callís i cal Nan. Límits: orient amb terres de Magdalena Duran, al sud amb un camí i terres de Francesc d'Asís Buxó, a ponent amb les terres dels successors del conegut Francàs i al nord amb un torrent i terres de Magí Torrent. Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

Doc.: 1931. Josepa Borrell i Bosch és la propietària de la casa núm. 77, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CALLÍS 'camí entre dues parets o fileres d'arbres' [DAg., com a propi del Vallès]; encara que en català no disposem més que de tan recent documentació, una sèrie de dades indirectes fan creure que hi existiria des d'antic: Jaume Callís, Vic 1370; *calleris* i *callissó* es documenten des d'antic, i aquest suposa *callís* i tots dos junts fan sospitar que *callís* també existia.

(V. II, pàg. 433, DECLC, J. Coromines)

CAMATORT o CASANOVA D'EN QUADRES, CAL

Doc.: 1931. Antoni Pastells i Borrell és la propietària de la casa núm. 21, Quarter 2, del veïnat de França.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CAMA, 'extremitat inferior del cos humà, especialment del genoll fins al turmell' provinent del llatí CAMBA, que ha donat també l'oc. *camba*, it. *gamba*, fr. *jambe*.; d'origen incert, segurament pre-romà. 1a. doc. ja apareix en el s. XII. Sembla que pot provenir del grec 'curvatura', 'articulació d'un membre'.

CAMA, i més generalment *cameta*, 'peça corba que forma part de l'arada', del cèltic CAMBOS, 'combat'. 1a. doc. *camet*, 1803.

(V. II, pàg. 444, 445, 448, DECLC, J. Coromines)

CAMATORT. Camatort, com a llista correlativa de derivats i compostos de 'cama'

(V. II, pàg. 448, DECLC, J. Coromines)

CAMP D'EN PLA, EL

Doc.: 1825. Casa habitada per Joan Beulas i família, en el veïnat de França.

APA, Estat de les Ànimes.

CAMPÀS, EL

Doc.: 1609. S'esmenta que en Regàs ha fet una casa nova en el lloc dit "lo Campàs", situat a Lliors. Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 45, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CAMPÀS, augmentatiu *campassa*, 'camp molt extens'. Albons 1958.

(V. II, pàg. 461, DECLC)

CAMPAUS, 'bordes'. Del llatí CAMPANOS 'llocs campestres', amb -N- diluïda com en basc.

(V. III, pàg. 216, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

CAMPÀS NOU, EL o CASANOVA DEL GRANERS

2006. Propietat de Francesc Bernades i Vilallonga.

AHMA, Catàleg de masos i cases rurals d'Arbúcies.

CAMPENY, MAS

Doc.: 5 d'abril de 1570. És la data on consta l'establiment emfitèutic atorgat pels hereus del Regàs de Lliors, a favor dels Campeny, d'un tros de terra a les Gatonerres, a la part de Tramuntana.

Manual II del fons patrimonial del Regàs de Lliors. Doc.: 25 de març de 1609. Esperança Campenya, hereva del mas Campeny de la par. d'Arbúcies, firma àpoca de 4 sous del cens que fa la casa d'en Campeny, per un tros de terra que li havien acensada els Regàs, a les Gatonerres, aplevat amb la seva vinya.

Manual II del fons patrimonial del Regàs de Lliors. Doc.: 15 de març de 1663. Capbreu de Pere Ridora, pagès d'Arbúcies, com a procurador de Magdalena Reig, viuda de Salvi Torra, àlies Reig, el qual reconeix tenir sota el domini directe de la Sra. Maria Sentmenat, tot el seu mas anomenat Reig, amb les seves terres i bosc, afrontant a occident amb una part del mas Campeny.

AHMA, Fotocòpies del Fons marquesos de Castellodosrius.

CAMPENY. Derivat de CAMP, llatí CAMPUS. Meyer-Lübke en el seu conegut estudi sobre els noms de lloc en -ACUM, -ANUM, feia notar que hom havia de suposar al costat de CAMPANIA, l'existència de CAMPINIUS per a explicar una sèrie de NLL tal com *Chempiniaco* del doc. de 962, *Campiny*, i els topònims italians *Campigno*, *Campignano* entre d'altres. Dit primerament d'un terreny de camp usat com a pleta. Es troba també com a cognom en moltes parts del Principat.

(V. III, pàg. 221-222, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

CAMPENY, llinatge existent a Arenys, Blanes, Gualba, Riells, etc.

(V. II, pàg. 896, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CANADOR, MAS

Doc.: 1850. Descripció que fa el senyor del Roquer del mas Canador on es diu que és sota les penyes de Montcortal en la propietat del Roquer.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

CANADOR, derivat de CANAL. Podria provenir de l'àrab *qanatir* amb un canvi de -t- per -d- amb el sentit de 'quintar'.

(V. III, pàg. 230, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

CANADOR, qui té per ofici canar la terra (midar una extensió de terra). Derivat de *cana*.

(V. II, pàg. 900, 904, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CANAL, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Esteve de Canal "Stephanus de Canali".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

CANAL, conducte llarguer, amb la concavitat generalment descoberta, que serveix per dur aigua o altre líquid d'una part a l'altra. Obi, dipòsit llarguer on posen el menjar dels porcs. Espai de terreny estret i llarguer entre dues elevacions, que dona pas a les aigües per regar o per l'evacuació de pluges. Del llatí CANALE.

(V. II, pàg. 900-901, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CANAL MITJÀ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere Canal Mitjà "Petrus Canal Medianus" reconeix que presta pel domini de Bernat de Dosrius, 2 ous.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

CANALETA, CAN

Doc.: 1497. En el fogatge de 1497 és esmentat en Canaleta, de la parròquia de Joanet.

Josep Iglésias. *El fogatge de 1497*. Fundació Salvador Vives i Casajoana. Barcelona 1991.

Doc.: 21 de gener de 1667. Venda feta per Salvador Canaleta, pagès i hereu del mas Canaleta de la par. de St. Mateu de Joanet, a favor de Josep Corbera de la par. de St. Miquel de Cladells, d'una possessió de terra del seu mas, situat dins la par. de Joanet anomenat el torrent del Saula.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Joan Huix i Massaguer és el propietari de la casa núm. 18, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CANALETA, derivat diminutiu de CANAL. Belvitges; Labèrnia, 1839; Alcover-Moll pàg. 902 DCVB; És sobretot vivíssim a tot el Pirineu, amb el valor de 'barranquet', i s'estén fins a l'alt Aragó de Bielsa, 1965. També a Mallorca i Menorca és el conducte de fusta que està posat damunt la mola del molí, i que és per allà on passa el gra de la tremuja a l'ull de la mola.

(V. II, pàg. 466, DECLC)

CANALETA, MASOVERIA DE CAN

Doc.: 1931. Joan Huix i Massaguer és el propietari de la casa núm. 18, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CANYAMÀS, BORDA DE

Doc.: 2 de setembre de 1571 Capbreu i reconeixement de Salvia Mollfulleda, esposa de Pere Adrobau, alies Mollfulleda i el seu fill Segimon Mollfulleda, pagesos de la parròquia d'Arbúcies, propietaris del mas Mollfulleda, el mas Bodaxó i la Borda de Canyamàs. Afronta a orient amb el mas Mola, que fou del mas Gautera, i a migdia i a occident el mas Mollfulleda.

APA

CÀNEM, d'una variant del llatí CANNABIS, mot d'origen estranger en llatí i grec, que també apareix amb *-m-* en mossàrab *qánnam*, cast. *cáñamo*, port. ant. *cánamo*. 1a. doc.: 1a. meitat s. XII i, en formes derivades i llatinitzades, ja a principis s. X. Des dels orígens es troben les dues formes, -amb *-n-* i amb *-ny-* que després ha quedat, però aquesta tenia a l'Edat Mitjana extensió més considerable. En contextos catalans tenim "quintal de cànem obrat o no obrat"

(V. II, pàg. 472-473, DECLC)

CANYAMÀS, v. CANEMÀS, derivat de *cànem*, amb el sufix *-as*.

(V. II, pàg. 916, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CANYAMÀS, MAS DE

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Canyamàs "*Arnaldus de Canyamas*". Mas construït en el lloc que antigament s'anomenava "*Filolatge*", pertanyent al mas Congost, del veïnat del Rieral d'Amunt. Afronta a orient i a cers amb el mas Fàbrica i el mas Buxó, a migdia amb la riera d'Arbúcies i a occident amb el mas Marcús.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

CARBASSER, CAL

Doc.: 1825. És esmentat cal Carbasser de la parròquia de Lliors.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 20 de novembre de 1861. En la línia divisòria del bisbat de Girona, en la zona del Montseny, és esmentat cal Carbasser: "*el camp de Pla d'Úfol d'Arbúcies, baixa per darrere de can Carbasser, i seguint el torrent i el límit de la propietat del Mataró de Cerdans*". APA, Límits de la diòcesi de Girona al Montseny i les Guillerries.

Doc.: 1931. Joan Mataró i Paur és el propietari de la casa núm. 42, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CARABASSA (sovint pronunciat i escrit modernament CARBASSA), mot pre-romà propi de la Península Ibèrica, on des d'antic degueren alternar una base CARAPACCIA, d'on les formes fraternes cast. *calabaza* i port. *cabaça*; sembla tractar-se d'una vella base hispànica, estranya al llatí i a l'indoeuropeu, que va designar cobertes vegetals, tèxtils o animals, a manera de closca, i els éssers protegits per aqueixes dures cobertes, incloent-hi la tortuga.

CARBASSER o CARBASSER, derivat de CARABASSA o CARBASSA, amb el valor de col·lectiu.

(V. II, pàg. 547, 549, DECLC)

CARBASSER, CAL

És a tocar la riera d'Espinelves, al límit del municipi de Cerdans.

CARBONELL, CAN

Veïnat de França. Propietat de Miquel Carbonell i Tordera.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CARBONELL, mescladís de cendra i carbó que roman en el fons del forn de calç després de fer la cuita. Llinatge molt estès per Catalunya, València i les Balears. Derivat diminutiu de *Carbó*.

(V. II, pàg. 1020, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CARCASSA, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Salvador Adrobau i família.

A. P. A. Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Francesc Canalet i Roca és el propietari de la casa núm. 18, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CARCASSA, provocat per la influència de CARCANUM i els seus descendents romànics aplicats a les carcanades i ossamentes. El seu autoctonisme català és ben escàs en vist el seu ample i ja antic passat a França i Itàlia. En el Principat són segurament les accs. 'costellam de nau' (Víctor Català) i 'carnús d'animal (així fins a la vall de Cardós, 1934), en què s'ha afermat més, però tan poc pertany a la llengua tradicional que no el recollí cap diccionari fins molt avançat el segle XIX. En canvi hi ha it. *Carcassa* i fr. *Carcasse* en la llengua comuna, i no pas recents, car aquest és ja de mitjan s. XVI

(V. II. Pàg. 566-567, DECLC)

CARENA, LA

Veïnat de Pujals. Propietat de Florenci Pujol i Cuenca.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CARENA, la part superior d'una muntanya de perfil aproximadament horitzontal, allà on s'uneixen dues vessants. Del llatí CARINA. Coromines no està del tot d'acord amb l'evolució fonètica que alguns

atribueixen a Gènova i suposa una forma CARENA, existent ja en el llatí itàlic.

(V. II, pàg. 1032, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CARÓS, CAN

Veïnat de la Pocafarina. Propietat de Miquel Carós i Rodrigo.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CARÓS, v. QUERÓS. Demacrat. Derivat de *quera*: es compara la cara demacrada amb una cosa corcada, menjada per la quera. Topònim d'un poblet de St Hilari Sacalm, devers les Guilleries; també hi ha el Coll de Querós i la Riera de Querós, a la mateixa comarca. Derivat de *quer*, 'penya'.

(V. IX, pàg. 47, *Diccionari Català-Valencià-Balear*,

CARRILLO, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Magí Joanhuix i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Rovira i Salarich és el propietari de la casa núm. 72, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CARRILLÓ, fer carilló, 'fer tertúlia' (DAg.) de l'oc. mod. *Carribounà* "faire du vacarme", *carriboun* "crierie, querelle", del fr. *Carrillon* 'trittleig, carrilló'. No sabem si l'accent implica la mateixa definició.

(V. II, pàg. 591, DECLC)

CASACREMAT, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Josep Boix i família.

APA, Estat de les Ànimes.

En un doc. de 1313 el trobem amb el nom del Sobirà de les Orses.

Doc.: 1931. Segimon Torrent i Colobran és el propietari de la casa núm. 3, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASA, del llatí CASA 'cabana, barraca'. 1a. doc. : c. 1200, *Homilies d'Organyà*. Casacremat forma part del compost casa + cremat.

(V. II, pàg. 604, DECLC, J. Coromines)

CASA, en l'accepció llatina d'edifici rústic o de pastors, cabana. Hi ha incomptables derivats i compostos formats per *casa* en el seu sentit modern.

(V. III, pàg. 295, J. Coromines, *Onomàsticon Cataloniae*)

CASA DE LA FONT D'OR

Cerdans. Propietat de Font d'Or, S.A., Toni Giramé i Albert Creixans.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASA o CASETA D'EN VALIENTE

Veïnat del Vidal. Propietat d'Adela Valiente i Vera.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASADESÚS, CAN

Veïnat del Rieral d'Avall. Propietat de Joan Casadesús i Canudas.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies, 1931.

CASAL, EL

Veïnat de la Geneta. Propietat de Josep Ma. Pons Torrent.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASAL D'EN NOU o CORRAL D'EN NOU

Doc.: 10 de maig de 1633. Gabriel Vidal, pagès de la par. d'Arbúcies, a la muntanya de les Agudes té una peça de terra anomenada Casal d'en Nou, que és en alou d'en Regàs de Lliors i està al costat del camp del Graners.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

CASAL D'EN RIERA

Doc.: 12 de juny de 1437. Confessió feta per Pere Llorenç Ferrer, de St Pere Desplà, a favor del vescomte de Cabrera, el qual reconeix tenir, sota domini d'aquest senyor, entre d'altres, una possessió de terra en el lloc anomenat Pla o Casal d'en Riera.

Fons Patrimonial de Can Ferrer, de Sant Pere Desplà.

CASALEDES, VILAR

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta que en la rodalia es troba el vilar Casaledes "*Casaleto*" amb els seus termes.

APA

CASALEDES, Conjunt de cases. Derivat col·lectiu de *Casal*, edifici petit en el camp, per a soplug dels treballadors; tros de terra midat per bastir-hi una casa. També casa gran, i especialment casa on radica un llinatge o família nombrosa.

Etimologia del llatí vulgar CASALE 'propi de la casa'. En els documents del baix-llatí apareix sovint el mot *casale* amb aquests significats.

(V. 3, pàg. 10, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASALLUNY

Doc.: 22 de novembre de 1875. En l'Inventari dels béns de la família Pons (Lleonart) s'esmenta que el mas Esturi limita amb les terres del mas Casalluny.

Fons patrimonial de la família Pons.

CASALLUNY. Etimologia: Compost de *casa+lluny*. *Casa*, del llatí CASA, 'edifici habitable'

(V. 3, pàg. 8, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASA NOSTRA

Veïnat de Pujals. Propietat d'Elvira Vila Vilà.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASANOVA, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Ramon Burrell i família, en el veïnat de França.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Pere Bayer i Beulas és el propietari de la casa núm. 62, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

CASA, del llatí CASA 'cabana, barraca'. 1a. doc.: c. 1200, *Homilies d'Organyà*.

Casesnoves, els altíssims pasturatges, a uns 2400 alt., damunt Llebreta, a la Vall de Boí i també en altres muntanyes valencianes.
(V. II, pàg. 604, DECLC)

CASANOVA, v. CASA, llinatge existent en diversos indrets del Principat i València. Hi ha la variant *Casasnovas*, molt abundant a Catalunya, i *Casasnovas* o *Casesnoves*, més abundant a les Balears. Compost de casa + nova.
(V. III, pàg. 12, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASESNOVES. Del llatí CASA NOVAS 'cabanes noves' perquè en les altituds no hi pot haver hagut mai cases, però els pasturatges són plens de pletes i cabanes de pastors.
(V. III, pàg. 296, J. Coromines, *Onomasticon Cataloniae*.)

CASANOVA DE L'ÀNIMA o L'INFERN

Doc.: 1931. Agustí Talleda i Masferrer és el propietari de la casa núm. 82, Quarter 3.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ÀNIMA, substància espiritual de l'home; persona o cosa que dóna impuls a una activitat; peça que serveix de sosteniment de diverses coses, com les del carretó de batre. Del llatí ÀNIMA.
(V. I, pàg. 695-696, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

INFERN, del llatí INFERNUM 'estatges dels déus infernals'. *Infern*, derivat de INFERUS 'inferior, subterrani'. INFERA 'llocs pregons'. MANSUS INFERNUS pot designar també 'mas de baix', 'inferior'. 1a doc.: *Homilies*.

CASANOVA DEL CROUS o D'EN CROUS

Doc.: 1707. Francesc Noguera n'era el masover.
APA, Diari del Rector Francesc Pujals
Doc.:1931. Josep Crous i Torrents és el propietari de la casa núm. 69, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1831.

CROUS, topònim. Nom d'una riera afluent de la d'Arbúcies, que ho és del Tordera. Llinatge existent a Arbúcies, Bescanó, etc. Etimologia: del llatí CRUCES, 'creus'. La forma *Crous* és, doncs, variant arcaica de *Creus* i llinatge català.
(V. III, pàg. 778, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CROUS, segons Coromines diu que no prové de CRUCES 'creus', com diu AlcM. Ell ha sentit juntament *Crous* i *Q(ue)rols* i aleshores pensa que és una variant fonètica local d'aquest darrer, com indica la pronúncia amb [o] oberta.
(V. II, pàg. 1067, DECLC, J. Coromines)

CASANOVA D'EN LLEONART o D'EN PONS

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 79, Quarter 3.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

LLEONARD, nom propi d'home i llinatge. Etimologia del nom de sant LEONARDUS, de radical llatí amb sufix germànic.
(V. VI, pàg. 953, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PONS, PONÇ, nom propi d'home. Del llatí PONTIUS, del mateix significat.
(V. VIII, pàg. 735, 740, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASANOVA DEL MONJO

Doc.: 1931. Josep Villaret i Albanell és el propietari de la casa núm. 81, Quarter 4, actualment en ruïnes.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA DE L'ORRIOLS

Doc.: 1931. Dolors Bancells i Massaguer és la propietària de la casa núm. 70, Quarter 1.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ORRIOLS, llinatge existent a Alp, Gurb, Ripoll, Gombrèn, etc. Del llatí HORREOLIS, diminutiu de

HORREIS, 'graners'. Segons Aebischer, *Orriols* ve del nom personal AUREOLUS o ORIOLUS; però és difícil d'explicar la reduplicació de la *r*, i per altra banda sembla claríssima la relació de *Orriols* amb *orri*.

(V. VIII, pàg. 60, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ORRIOLS, veure ORRIS, 'edifici rústic de fusta per a guardar grans i altres productes agrícoles, graner' (ant.); es viu als Pirineus en el sentit de 'cabana on els pastors munyen i fan formatges' i en d'altres sentits afins; prové del llatí HORREUM 'graner'. 1a. doc.: *ori* 'graner', *VidesR*.

Òrria, 'ovella que es muny per a fer formatge de la seva llet': es diu a Ripoll segons JAmades; també es diu de 'l'ovella vella que no envien ja a pasturar a l'estiu i la munyen a la masia' a Ripoll (Dag.)

Orriaire i *orriell* tenen el sentit referent a les ovelles.

(V. VI, pàg. 120-121, DECLC, J. Coromines)

CASANOVA DEL VIDAL

Doc.: abril de 1555. Fa de censal la casa d'en Vidal, pagès de la parròquia d'Arbúcies, donant per fermances la Casanova i el mas Prats, de la seva propietat.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Lluïsa Moreno i Marín és la propietària de la casa núm 33, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN BLANC

Doc.: 1825. Mas habitat per Rafel Torra i la seva família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Concepció Blanch i Camps és la propietària de la casa núm. 3, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN CORBERA o CAN LLOP

Doc.: 1931. Jaume Corbera i Bach és el propietari de la casa núm. 22, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN CORTINA

Doc.: 1931. Jaume Cortina i Borrell és el propietari de la casa núm 48, Quarter 3, al costat de Vilanova.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA DEL CUCUT o CAL CUCUT NOU

Veïnat del Rieral. Propietat d'Albert Jordan i Zorrilla i Engràcia Roig Villacrosa.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASANOVA D'EN DANIEL o LA SIBÈRIA

Doc.: 1931. Daniel Martí i Rifà és el propietari de la casa núm. 83, Quarter 1 (Avui Pg. Mn. Cinto Verdaguer)

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA DE LES PLANES D'EN ROCA

Joanet. Propietat de Mateu Pagès i Timoneda.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASANOVA DEL MONJO

Veïnat de cal Monjo. Propietat de Josep Barrios i Lucena

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASANOVA D'EN COSTA

Ve, inat de França. Propietat de Josep Costa i Llinars.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASANOVA MASFERRER / MASFERRER, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Josep Masferrer i Gispert.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASFERRER, llinatge existent a Osor, Sta. Coloma de Farners, Vic, etc.

(V. VII, pàg. 282, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

CASANOVA D'EN DORCA

Doc.: 1931. Teresa Puig i Dorca és la propietària de la casa núm. 60, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DORCA, llinatge existent a Arbúcies, Olot, Riells, etc. Gerra o càntir de terra, de fusta o de metall, que serveix per a tenir diferents líquids, com aigua, oli, vi, llet, etc. Del llatí ORCA, 'bóta': però la *d-* inicial no acaba d'explicar-se bé. La forma *dorca* es troba també en provençal, i segons Meyer-Lübke la *d-* ha d'explicar-se per contaminació del provençal *dorna* 'gerra per a tenir oli'.

(V. IV, pàg. 571, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

DORCA i DORC, 'espècie de gerra per posar-hi oli, aigua, vi, etc.) mot comú amb l'occità *dorca* i *dorc*, que semblen provinents del llatí ORCA 'gerra', 'bóta', però alterats per la influència dels sinònims DOLL (< ll. DOLIUM) i oc. *dorna*, *dorn*, que vénen d'un nom cèltic de mesura, que en llengua d'oc i en cast. *duerna*, port. *dorna*, apareix aplicat a un atuell d'aquesta mida. 1a. doc. : *dorc*, 1298; *dorca*, 1363.

(V. III, pàg. 187, DECLC, J. Coromines)

CASANOVA D'EN FRANCÀS

Situada entre cal Gall i el Sot de l'Ànima.

CASANOVA DE N' IGLÉSIES

Doc.: 1931. Matilde Callicó i Freixas propietària de la casa núm. 29, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN PASQUAL

Doc.: 1825. Mas habitat per Esteve Vellvehí, la seva esposa, un mosso i un pastor.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep M^o Pascual i Rodó és el propietari de la casa núm. 16, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN PUIG o CAL GABATX

Doc.: 1825. Mas habitat per Salvador Roig i família. "Gavachs"

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 20 de novembre de 1861. És esmentada la Casanova d'en Puig, "*.. del cim de Murtulés, al coll dels Estalviats sobre la Casanova d'en Puig, d'aquí a les Saleres de la Feixa Llarga*".

APA, Els límits de la diòcesi de Girona al Montseny i les Guílleries.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm. 52, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA DE PUJALS

Doc.: 22 de novembre de 1875. En l'Inventari dels béns de la família Pons (Lleonart) s'esmenta les afrontacions d'una possessió seva amb la Casanova de Pujals.

Fons patrimonial de can Lleonart

Doc.: 1931. Ma. Amparo Pujals i Aregay és la propietària de la casa núm. 54, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN PUJATÓ o CAN PLANELLA

Doc.: 1825. Mas habitat per Josep Mas i la seva família.

APA, Estat de les ànimes.

Doc.: 1931. Josep Pujató i Quadres és el propietari de la casa núm. 4, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN QUADRES o CAL CAMATORT

Doc.: 1825. Mas habitat per Josep Fontseca i la seva família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Antoni Pastells i Borrell és el propietari de la casa núm 21, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN RIERA DE LA PINEDA o CAN FERRIOL

Doc.: 1825. Mas habitat per Ferriol Cuberta i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Dolors Sabater i Riera és la propietària de la casa núm. 49, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN TORRENT DEL MAS

Doc.: 14 d'abril de 1703. Se celebra una missa de partera per la dona d'en Planes, masover de la Casanova d'en Torrent del Mas.

APA, Diari del rector Pujals.

Doc.: 1931. Segimon Torrent i Colobran és el propietari de la casa núm. 7, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN VILA

Doc.: 1931. Consta la casa núm. 68, Quarter 4, però no s'esmenta el propietari.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASANOVA D'EN XACRIS o CAL CUCUT

Doc.: 1931. Hermínió Pagès i Servitja és propietat de la casa núm. 20, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASA PETITA D'EN RIGOMBAU

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs al veïnat de Montsoriu, entre d'altres, a la Casa Petita de Rigombau.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

CASETA, CAN

Doc.: 1931. Joan Gubern i Ripoll és el propietari de la casa núm. 78, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASETA, com a diminutiu de casa. [J. Roig, *Spill v. 7471*]

(V. II, pàg. 606, DECLC)

CASETA, casa petita. Casetes de les bresques en què està la mel. Clofolla o vestit del gra de blat.

(V. III, pàg. 21, Alcover-Moll. *Dic. Català-Valencià-Balear*)

CASETA DE GIRALESTEVE o DE MASROMEU

1712. Es fa el salpàs a la Caseta de Masromeu, dita també Giralesteve.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

CASETA D'EN CONGOST

Doc.: 1825. Mas habitat per Domènec Ridorsa i família.

APA, Estat de les Ànimes.

CASETA D'EN FÈLIX o CASANOVA D'EN FELIU

Doc.: 23 de febrer de 1725. Esteve Pla, pagès d'Arbúcies i Arcàngela Pla, sa muller, venen perpètuament a Fèlix Ferrer, ferrer de la vila d'Arbúcies, un tros de terra boscós, del terme d'Arbúcies, en el lloc anomenat "lo Botifarró", on més tard s'edificarà la caseta d'en Fèlix..

Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

Doc.: 1825. Casanova d'en Feliu, habitada per Francesc Francàs i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 9 de març de 1884. Josep Ferrer i Tusell és propietari de la caseta d'en Fèlix. L'aigua de rec prové del nomenat Sot d'en Puig o Font del Butifarró. Límits: orient i sud amb les terres conegudes per preses de Montnegre, a ponent amb les de Francesc Puig i al nord amb les de Joaquim Pons.

Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

Doc.: 1931. Melcior Ferrer i Massaguer és el propietari de la casa núm. 6, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASETA DE N' HORTA

Doc.: 1825. Mas habitat per Maria Morer, vídua, i la seva família.

APA, Estat de les Ànimes.

CASETA D'EN PLA

9 de desembre de 1809. Presa de possessió atorgada per Francesc Ferrer, treballador del terme d'Arbúcies com a fill i cohereu de Magí Ferrer, son pare, difunt, de les cases anomenades Pla de Lliors

i Caseta d'en Pla, en el referit terme d'Arbúcies, en presència del notari i testimonis.

APA

CASETA D'EN RABAT o CASETA DE L' APOTECARI

Doc.: 1931. Quirze Rabat i Bergit propietat de la casa núm. 2 i 3, Quarter 3. (Avui Mas Farró)

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASETA DE LA TURBINA

Veïnat del Rieral. Propietat d'Agro Blanch S.A.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

TURBINA, màquina de vapor que funciona de manera anàloga a la turbina hidràulica. Pres del francès *turbine*.

(V. X, pàg. 580, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

CASETA DEL BOSC D'EN BLANC

Veïnat de Mollfulleda. Propietat d'Agro Blanch S.A.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASETA D'EN BLANC o VIL.LA BLANCA

Veïnat del Rieral. Propietat de Juan Dalmau Blanch.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASETA DE COLL DE REVELL

Doc.: 1931. Casa del peó de carreteres, propietat de l'Estat.

CASETA DEL MONJO

Doc.: 1825. Mas habitat per Salvador Vidal i família.

CASETA DE PLA D'ÚFOL

Doc.: 11 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a la Caseta de Pla d'Úfol.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

CASICA DE MOLLFULLEDA

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 12, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASICA, cast. *casilla*, caseta o barraca. Derivat de *casa*.

(V. 3, pàg. 21, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

CASICA D'EN DORCA o CAU DE LES GUILLES

Doc.: 1825. Mas habitat per Francesc Rosaura i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 21 de gener de 1911. Expropiació forçosa d'una part de la finca de can Ferrer, per la construcció de la carretera de tercer ordre d'Arbúcies a Vic. En les afrontacions s'esmenta, a la part sud, el Cau de les Guilles.

Fons patrimonial de can Ferrer, de Sant Pere Desplà

Doc.: 1931. Teresa Puig i Dorca és propietària de la casa núm. 47, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASICA D'EN REGÀS

Doc.: 1825. Mas habitat per Francesc Busquets i família.

APA, Estat de les Ànimes.

CASICA D'EN VIDAL

Doc.: 1825. Mas habitat per Segimon Buxaus i família.

APA, Estat de les Ànimes.

CASILLA DEL PEÓ

Doc.: 1931. Casa núm. 52, Quarter 1, propietat de l'Estat, a la carretera de St. Hilari.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASOT DEL MONTPLET

Veïnat de la Pocafarina. Propietat de Joaquim Roura i Sala.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MONTPLET, llinatge existent a Arbúcies, Girona, Manresa, Aiguaviva, etc.

(V. VII, pàg. 557, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

CASTANYER, MAS

Doc.: Abril de 1284. Establiment atorgat per Guillem d'Anglària, a favor de Vidal de Castanyer i a Elisenda, sa muller de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, d'una feixa de terra en el lloc dit Lliors. Afronta amb el mas Congost d'Arbúcies, de Pere Aulet de Lliors i amb el mas Castell de Lliors.

ACV, Pabordia de Gener.

CASTANYER, derivat de *castanya*, del llatí CASTANEA, derivat del grec. 1a. doc. s XIII, *Costums de Tortosa*. *Castanyer* [*Castagnarios* des de l'any 875, en el nostre baix-llatí. És usual en zones distants de Barcelona. Col·lectius: el més antic, format amb –ETUM, fou *Castanyet*, conservat com a nom de llogaret i parròquia damunt Sta. Coloma de Farners, entre aquesta vila i Osor-Sant Hilari; d'ací el diminutiu *Castanyadell* (< *-edell*), altre tal llogaret entre St. Hilari i Vilanova de Sau; del plural llatí en –ETA: *una castanyeda*, molt viu fins avui en aquests rodals, terra màxima dels castanyers.

(V. II, pàg. 624-625, DECLC, J. Coromines)

CASTANYER INFERIOR, MAS

Doc.: 28 de gener de 1374. Pere Castanyer Casteller, ciutadà de Vic, hereu del mas Castanyer inferior de Lliors, ven a Pere ça Morera una feixa de terra pretanyent al seu mas. Afronta a orient amb el mas Regàs, a migdia i occident amb el mas Aulet i a cers amb el mas Castell.

ACV, Pabordia de Gener.

CASTELL, MAS

Doc.: 17 de setembre de 1246. S'esmenta una disputa entre Ramon Solà i sa muller Cerdana i Moreno, son fill i sa muller d'una part i de l'altra Ermesenda de Puig i son marit Berenguer, sobre les cases, honors i possessions que eren en el comtat d'Osona, en la parròquia de Cerdans, en senyoria de Gurb, del mas Roig, del mas Font, masos Castell i Castellet.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Doc. de Cerdans 1-19.

CASTELL, del llatí CASTELLUM 'fort reducte', diminutiu de CASTRUM 'campament fortificat', 'fortificació'. 1a. doc.: c. 1200, *Homilies*.

(V. II, pàg. 625, DECLC, J. Coromines)

CASTELL, MAS

Doc.: 12 d'abril de 1217. Donació feta per Berenguer de Castell a la seva filla Maria, de tot el mas que habitava i tenia en el comtat de Girona, parròquia de Sta. Maria de Lliors, en el lloc dit mas Castell.

ACV, Pabordia de Gener.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Mas habitat per Ramon Castell. "*Raymundi Castell*".

AHMA, Fons marquesos de Castellldosrius.

CASTELL o LA CATEDRAL, EL

Doc.: 1931. Isabel Valls i Rovira és propietària de la casa núm. 21, Quarter 3, en el veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASTELLAR, MAS

Doc.: Desembre de 1312. Bernat Falgueres i la seva esposa Guilleuma, de la parròquia de St. Quirze d'Arbúcies, donen a Guillem de Castellà i Sibil·la, la seva esposa, i al seu fill Guillem i esposa Guilleuma, tot el mas "Abeil" i pertinences, junt al mas Castellà.

APA

Doc.: 31 d'agost de 1313. Bernat de Falgueres "*Bernardus de Falgueriis*" reconeix que té per domini de Bernat de Dosrius, la borda de Castellar "*Castellanus*" que afronta a orient amb el coll de *Pirario*, a migdia amb el Pla de Falgueres i de Bartomeu de Riells, a occident el mas *Insolis* de Riells i a cers amb Pere de Morer, excepte un tros de terra a prop de *Sigars*, que és d'en Braseta.

AHMA, Fons marquesos de Castellldosrius.

CASTELLAR, 'petit conjunt fortificat' que a penes ha quedat més que en la toponímia; en documents

arcaics, mig llatins, conserva un valor més viu, apel·latiu o pre-toponímic: es donen moltes cites de *castellare* des de 986; i amb l'expressada síncope, *Castlar*>*Catllar* (freqüentíssim en la toponímia junt amb els derivats *Catllaràs*, *Catllarí*, un i altre a l'Alt Berguedà).

(V. II, pàg. 625-626, DECLC, J. Coromines)

CASTELLETS

Doc.: 17 de setembre de 1246. S'esmenta una disputa entre Ramon Solà i sa muller Cerdana, d'una part, i de l'altra Ermesenda de Puig i son marit Berenguer, sobre les cases i possessions del comtat d'Osona, en la parròquia de Cerdans, del mas Roig, mas Font i masos Castell i Castellet.

ADV, Fons del monestir de Sant Llorenç del Munt.

Doc. de Cerdans núm. 19.

Doc.: 1931. Només s'esmenta la casa núm. 50, Quarter 4, però no el propietari.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CASTELLET, derivat de *Castell*. Està documentat des de 1669.

(V. II, pàg. 626, DECLC, J. Coromines)

CAUPENES, CAN

Doc.: 1931. Joan Arimany i Vila és el propietari de la casa núm. 26, Quarter 3, en el veïnat de cal Monjo.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CAUPENES, derivat de CAU, compost per CAU + PENA.

CAU, forat que serveix d'amagatall a certs animals (conills, guineus, fures, teixons, etc.) del llatí *CAVUS* 'buit', que ha donat també it. *cavo*, o *cao*. 1a. doc.: Lull, 1489. Avui és molt usual en tot el territori català, i ha deixat molt de rastre a la toponímia; en alguns llocs ja sembla designar, més que no un cau, un avenc o una caverna, com es pot jutjar pels diferents topònims relacionats. (Podria ser que també tingués el sentit de casa pobre = *Cau de penes*)

(V. II, pàg. 639, DECLC, J. Coromines).

CISTELLERA, CA LA

Doc.: 1931. Rosa Xirau i Adrobau és propietària de la casa núm. 95, Quarter 4, veïnat de la Poca farina.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

CISTELLERA, derivat del llatí *CISTELLA*, pròpiament 'cistelleta', diminutiu del ll. clàssic *CISTA* 'cistell, cistella'. 1a. doc.: 1283. També podria referir-se a la dona del cisteller.

(V. II, pàg. 716, DECLC, J. Coromines)

CLASQUEROMO, MAS

Doc: 1337. En els capbreus del monestir de St. Llorenç del Munt sobre Cerdans, els hereus del mas Terrers cofessen tenir antre altres coses una feixa de terra anomenada Puig Formic, possessió del mas Terrers, que afronta a orient amb Bernat de Gurb, a migdia amb el mas Clasqueromo, i a cers una part amb el mas Alodio.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans.

CLASCAR. Llinatge existent a Arbúcies, Barcelona, Girona, Osor, Castelló d'Empúries, Lliçà de Munt, etc.

Etimologia incerta. Segons Carreras, és d'arrel ibèrica i significa originàriament una mena de roure.

(V. III, pàg. 193, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

Joan Coromines, al DECLC no està d'acord amb aquesta definició i ens remet a CASTELL. (pàg.741)

CLASCAR, etimològicament *El Clascar* és un nom estès per tota la Catalunya oriental per designar indrets on hi ha hagut un castell o un càstrum, ve potser de castlar < CASTELLARE 'territori agregat a un castell'. Però com que no és normal que una vocal sofreixi síncope davant -LL- doble, és preferible partir de KASTL-ARE derivat del sorotàptic KASTLO- sinònim de CASTRUM > *Casclars*> *Clascar*.

(V. III, pàg. 387, Joan Coromines, *Onomasticon Cataloniae*)

CLOS, CAN

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de la parròquia de Joanet, s'esmenta el mas Clos. ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Jaume Serrahima i Colobrau és el propietari de la casa núm. 46, Quarter 1.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

CLOURE, del llatí *CLAUDERE* 'tancar'. 1a. doc. s. XIII (en part en variants *closir*, *cloir*) Llull; el participi *clos*, *closo* ja el s. X i XI, convertit en substantiu en forma mig llatinitzada, p. ex. *ipse*, *clusus*, a. 927. (V. II, pàg. 772-773, DECLC, J. Coromines)

COCO, CAL

Doc.: 1931. Pere Boada i Masó és el propietari de la casa núm. 75, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

COCO, 'fruit del cocoter', del cast. *coco*, [1526]. No confondre amb homònims: a Arbúcies, per ex., *cocons* 'ous (de gallina, per beure, etc.)' (V. II, pàg. 794-795, DECLC, J. Coromines)

COCO. Oncle. Home de molta edat, ancià (Tortosa). Etimologia de *conco*, 'oncle'. (V. III, pàg. 245, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

COLL, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere de Coll reconeix que presta anualment 4 ous per Pasqua, per drets de pastura a Bernat de Cartellà.

També en una peça de terra que posseeix en Fàbrega de St. Hilari, dita Mansata, en la parròquia de St. Pere Desplà, afronta a migdia i a cers amb en Coll de Puig d'Ariol.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 5 de juny de 1537. Confessió feta per Vicens Ferrer, pagès de St. Pere Desplà, al Sr. vescomte de Cabrera i Bas, que té el mas Coll, de la parròquia de St. Pere Desplà, derruït i deshabitat. Afrontacions: a orient el mas Auledes de St. Hilari Sacalm, migdia el mas Ferrer, amb l'esquei d'Escampels i el serrat que discorre al torrent de Casaledes i

ascendeix a Puig d'Oriol, a l'esquei Aguilera i al puig de Rovirons i part d'en Ferrer que pertanyia al mas Vila i a cers el mas Fàbrega de St. Hilari Sacalm.

Doc. mas Ferrer de St. Pere Desplà.

COLL, 'la part del coll sota el cap', del llatí *COLLUM*. Com a terme orogràfic té, més o menys pertot i en tots els temps, el sentit de 'pas elevat entre muntanyes més altes'. Però en la llengua antiga i en els parlars del Migdia, s'ajunta amb aquesta l'accepció de 'muntanyola, turó baix': en totes dues aquesta paraula ve més aviat del llatí *COLLIS* 'pujol, turó baix', que en català i en algunes llengües veïnes, s'ha sumat i confós amb *COLLUM*. 1a. doc.: s XIII (Llull, Jaume I, etc.)

(V. II, pàg. 821, DECLC, J. Coromines)

COLL DE CASTELLÀ

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs al veïnat de Montsoriu. Entre el llistat de cases hi consta Coll de Castellà.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Júlia Tomàs i Matamala propietària de la casa núm. 10, Quarter 2.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

COLL DE TE

Doc.: 1825. Mas habitat per Miquel Capdevila i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Carlos Garolera i Molist és el propietari de la casa núm. 50, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

Encara és visible part de l'antic edifici derruït.

L'actual edifici és totalment de nova construcció, fet a la segona meitat del segle XX i en un emplaçament diferent de l'antic.

COLLET o COLLET DE PLA D'ÚFOL, EL

Doc.: 1825. Mas habitat per Feliu Rovira i família. APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. En la casa núm. 45, Quarter 4, no s'esmenta el propietari.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

COLLET, derivat de COLL. Per la naturalesa mateixa de les coses, i l'antiguitat del sufix, és probable que *collell*, que ja apareix el 914 i és freqüent des de 974, designi un petit serrat, però *collet* [1037] és versemblant que designi l'altre, puix que *collet* avui està molt estereotipat en aquest sentit.

Collet s'usa pertot. Ja hem vist que a Mallorca i en els Ports de Morella l'usen com a nom dels passos, a distinció de *coll* per a les prominències.

(V. II, pàg. 824, 826 DECLC, J. Coromines)

COLLS, ELS

Doc.: 12 d'abril de 1565. La casa dels Colls de la par. d'Arbúcies, paga anualment per Nadal 5 sous, delme i tasca, del que es culli, al *botaje* de les Agudes del Montseny, als hereus del Regàs de Lliors. Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1825. Mas habitat per Salvador Colls i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Musoll i Regàs és el propietari de la casa núm. 42, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

COLOMER, MAS

Doc.: 1850. Descripció que fa el senyor del Roquer del mas Jardí i Colomer, el qual comprèn els terrenys i horts que va des de la vinya d'en Rafat i el torrent que separa les cases del carrer de Magnes, fins a la farga d'en Roquer, afrontant a migdia amb la riera i rec del molí del Roquer.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

COLOMER, MAS

Doc.: març de 1248. Mas situat a Lliors i habitat per Ponç de Colomer, ACV

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Bernat de Colomer "*Bernardi de Colonis*". I també "*Bernardus de Cohibario de Liors*".

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

COLOMER, lloc destinat a tenir-hi coloms o qui es dedica a criar-los. Es troba en la toponímia com a

nom de diferents partides de terra i també hi ha una vila amb aquest nom. Etimologia: del llatí COLUMBARIU.

(V. II, pàg. 277, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

COMES, LES

Doc.: 21 de juny de 1558. Venda atorgada per Pere Iglésies, àlies Comes, i Martoriana, muller seva, i Bartomeu Comes i Joana, sa muller, a favor de Pere Canaleta, de St. Hilari Sacalm, el mas Comes, de la parròquia de Joanet.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 25 de desembre de 1598. En el llistat de masos de la parròquia de Joanet sobre delmes i primícies, es fa esment del mas Comes. Actualment forma part del municipi de St. Hilari Sacalm.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

CONGOST, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu atorgat per Guillem de Congost "*Guillermus de Congusto*" (espòs d'Ermesenda), a favor de Bernat de Dosrius i de Cartellà, jura i reconeix que té el mas Congost i el seu molí anomenat de Congost i el quintà. Afronta a orient amb el mas Sala, a migdia amb Arnau de Puig, a occident amb el mas Rifà i a cers amb Arnau de Fàbrica.

AHMA, Fons Marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1931. Francesc Buch i Costa és el propietari de la casa núm. 7, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CONGOST, pas estret i profund d'un riu entre muntanyes. Del llatí COANGUSTO, 'estret'. Cal refusar la idea de Montoliu de fer venir *congost* d'un creuament de CONXA I ANGUSTUM. En llatí clàssic trobem el verb COANGUSTARE, 'estrènyer'.

(V. III, pàg. 397, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll).

CONGOST, v. ANGOIXA, del llatí ANGUSTIA, 'estretor', 'angoixa', derivat de ANGUSTUS 'estret', 'acongostat'. 1a. doc. Llull.

Alart documenta *al Congost* en docs. ross. sovint

des de 1292 i, en forma més llatina, *in valle Congusti* a. 887.

(V. I, pàg. 315, 316, DECLC, J. Coromines).

(V. II, pàg. 879 DECLC, J. Coromines)

CONILL, MAS

Doc.: 14 de setembre de 1341. Venda atorgada per Bernat Mataró i Elisenda, sa muller, de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, a favor de Pere Conill, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, de dues feixes de terra de les quals una en el Pla anomenat d'Úfol i l'altra anomenada Ses Managües.

ACV, Fons St. Llorenç del Munt. Doc. de Cerdans.

Doc.: 30 de desembre de 1343. Berenguer de Portella, canonge i paborde de Gener de la seu de Vic, firma precari a Pere Cunill, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, pel seu mas de Cunill, amb totes les seves terres i possessions.

ACV, Senyories de Gener.

CONILL, del llatí CUNICULUS id. I 'lludriguera, galeria subterrània', mot d'origen probablement ibèric en llatí. 1a. doc.: en docs. mig llatins de 978 i del s. XI, si bé en forma ja catalana; *conill* en Llull, i en docs. ja purament catalans del s. XIII.

A Riells del Montseny, el 1964, era ben clara la pronúncia *el kunís* (en plural, *un kuni*), algun *kuniót* 'algun conillet'.

(V. II, pàg. 882, DECLC, J. Coromines)

CORBADORA, LA

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 1 bis, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORB, subst. del llatí CORVUS. 1a. doc.: s. XIII, Llull.

CORB, adj. vulgarment *corbo*, del llatí CURVUS 'curvat', 'corb', 'encorbat'. 1a. doc.: s. XIV. En alguns paratges el mot ha quedat definitivament estereotipat com a topònim

Dins d'aquest grup de derivats tenim *Corba* 'mena de cabàs', *Corbada*, mallorquí, 'espai enguixat entre biga i biga d'un sostre' *corbella*, 'dalla' *corbaire*, 'treballador que obra l'alzina del bosc' *corbament*, *corbadura*...

(V. II, pàg. 922-925, DECLC, J. Coromines)

CORNELLANA, LA

Doc.: 11 d'abril de 1707. A la tarda s'ha donat el salpàs a la Cornellana.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 24 de juny de 1762. Capbreu atorgat per Pere Ferrer, pagès de St. Pere Desplà, a favor de Ma. Antònia de Roquer, on consta que es troba construïda una caseta anomenada Cornellana. Afrontacions: a sol ixent i tramuntana és de la mateixa senyora, a migdia amb la riera de Terrers i a ponent Pere Boixaus que fou del mas Pujol.

Fons Patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 77, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORN, del llatí CORNU 'banya'. 1a. doc.: s. XIII.

Derivat de *corn* 'racó, angle'. En particular es repeteix molt en el lloc que designa un paratge pel nombre d'angles de la seva forma triangular o quadrangular.

I partint del *corn* o 'racó' que formen dos corrents d'aigua, en lloc d'*encornar*: *engornar* 'confluir'.

(AlcM) ho atribueix probablement a una influència mossàrab (amb dissimilació de *Kornilyal* en *Korniyal*) per més que aquest mossàrab coincideix amb el cast. *cornijal* i l'ast. *Corneyal*, "el ángulo interior que forman las paredes de una habitación"

CORNELLA, 'ocell' de la família del corb', del llatí CORNICULA, diminutiu de CORNIX, -ICIS. 1a. doc.: s. XIII, Llull.

Cornell, *cornella*, altrament *cornut* ha significat també 'banyut' en general, documentat des de St. Vicent Ferrer.

(V. II, pàg. 936-940, DECLC, J. Coromines)

CORRAL DE LA CASANOVA D'EN CROUS

Es troba entre la Casanova d'en Crous i la carretera que va a Sant Marçal. GIV-5201

CORRAL, 'recinte per a tancar bèsties' (de vegades per a lluitar-hi), 'lloc tancat i descobert al costat o dintre d'una casa': paraula comuna a les tres llen-

gües romàniques hispàniques, a la llengua d'oc, al mossàrab i a alguns dialectes bascos; potser aquest ve d'un llatí vulgar CURRALE en el sentit de 'circ per a curses' o de 'lloc on es tanquen els vehicles', derivat del llatí CURRUS 'carro'. 1a. doc.: s. XIII en textos literaris, i des de 1168 en documents.

(V. II, pàg. 946, DECLC, J. Coromines)

CORRAL DE LA FRUILOSA

Doc.: 1931. S'esmenta la casa núm. 34, Quarter 2. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORRAL D'EN CONGOST

Doc.: 1931. Francesc Bosch i Costa és el propietari de la casa núm. 83, Quarter 4. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORRALS DEL MATARÓ, ELS

Doc.: 1931. Joan Mataró i Paur és el propietari de la casa núm. 36, Quarter 4, de Cerdans. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORRALS DEL VIDAL

Doc.: 1890. La finca del Corral del Vidal, té una gran extensió de terreny que limita a l'est amb el mas Regàs i Cortina, al sud mas Vilanova, a l'oest mas Regàs i al nord mas Graners.

AMB. Fons patrimonial família Oms de Blanes.

Doc.: 1931. Lluïsa Moreno i Marin és la propietària de la casa núm. 47, Quarter 3. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORT o MASCORT, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Bernat de Mascort "*Bernardus Mascort*" presta pel domini de Bernat de Dosrius 4 ous per Pasqua i 2 per Pentecostès. AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 10 de gener de 1357. És esmentat en Ramon de Corts "*Raimon de Curtibus*".

Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

CORT, 'corral, estable o tancat del bestiar', CORTIS, ll. COHORTS, -ORTIS, 'recinte, corral'. 1a. doc.: s. XIII, Jaume I, Llull, *Consolat*, i en docs. del s. XI, XII i XIII.

El mot també va generalitzar el seu significat fins a designar 'domini rural' i 'casa rústica senyorial'.

(V. II, pàg. 976, DECLC, J. Coromines)

CORTAL D'EN CORTINA

Doc.: 15 de febrer de 1613. Francesc Regàs de Lliors, en una transacció, esmenta que té en penyora dues peces de terra, una de les quals és en el Cortal d'en Cortina.

Manual III del mas Regàs de Lliors.

CORTAL, [així 1076] *cortals*; derivat de *cort*. Reflex menys evident del català són les formes llatinitzades *curtalis*, *curtallum*, *cortales*, etc., que es troben sovint en la documentació catalana des de 918.

Per *cortal* s'entén especialment el corral d'ovelles: traduït *caules ovium*. En un document de 1242 compilat en el *Cartoral de Vilafranca de Conflent* sembla correspondre al 'bestiar menut'.

Però en la part alta, al llarg de la Valira (i ja en el terme de la Seu d'Urgell) apareix l'ús especialment andorrà del mot, pel qual el plural *cortals* es converteix en sinònim de 'llogaret de residència estival de moltes famílies muntanyenques' (format per edificis amb categoria més aviat, o netament de borda) (V. II, pàg. 977, DECLC, J. Coromines)

CORTAL D'EN PUIG

Doc.: 8 d'abril de 1565. Capbreuació feta per Narcís Parera, àlies Vidal, Beneta Vidala i Antich Pennella, son marit, tots hereus de la casa del Vidal, els quals reconeixen el domini directe que té la casa del Regàs de Lliors sobre tres peces de terra a la muntanya: Cortal d'en Puig, Corral d'en Nou i Llonga Llibert, que són de la casa del Vidal.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

CORTALS DE TERRERS

Doc.: 14 de juliol de 1739. En la rodalia de la paròquia de St. Cristòfol de Cerdans s'esmenta el Gontar Redon, que després per temps s'anomenava el serrat de Riclar i actualment les saleres del Cortal de Tarrés. Possiblement es tracti de l'antic mas Julià esmentat el 1313 i 1377.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Manual "Resumen de Confesions" f. 250-251.

CORTAL D'EN VIDAL

Doc.: 8 d'abril de 1566. En les afrontacions del Cortal d'en Puig, Corral d'en Nou i la peça de terra anomenada Llonga Llibert, afronta el Cortal d'en Nou a sol ixent amb el Granés d'en Regàs de Lliors, mitjançant el camí que va d'Arbúcies a Sant Marçal, a migdia amb el Cortal o terres del Vidal mitjançant un torrent, a ponent amb en Cortina d'Arbúcies que avui és del Regàs i a tramuntana amb el mateix Regàs i part amb el camí de St. Marçal.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

CORTINA o CORTINA SUPERIOR, LA

Doc.: 9 d'agost de 1286. Venda feta per Guerau Cortina i Elisenda, sa muller, a favor de Pere Regàs, d'una peça de terra anomenada la Soleia de Sta. Albina, en la par. de Lliors.

Fons patrimonial del mas Regàs de Lliors.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus de Pere de Cortina Superior "*Petrus Cortina Subprior*". Reconeix a Bernat de Dosrius i Cartellà que té sota domini el dret de pastura i paga 4 ous per Pasqua. AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1931. Josep Riera i Ferrer és el propietari de la casa núm. 40 i 41, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORTINA, 'espècie de cortinatge' del llatí tardà CORTINA, derivat del llatí vg. CORS, CORTIS, llatí COHORS 'recinte', perquè en rondava els llits i altres llocs closos. 1a. doc.: s. XIII, Jaume I, i ja en documents anteriors.

Per altra banda, es dona *cortí*, mot comarcal de Cerdanya, on designa 'una cort de porcs i desembarassos' com a masculí de *cortina*, més antic i d'àrea geogràfica molt més extensa i que ja es documenta en escriptures pallareses de 930 (pergamí original) i de 923: "*vindimus vobis kasale cum suas kasas et sua superposita et suo orreo et cotina*".

Abadal comenta que les *curtes* són les corts dedi-

caades al bestiar, entre les quals les *cortinas*, encara avui dites *cortines* en el país, especials per als porcs, n'assenyalen ja dos exemples en docs. de 858 i 895 de l'Urgellet i molts més fins a 1044, però és infundada la seva afirmació que es tracta d'un mot exclusiu del Pallars i del comtat d'Urgell.

(V. II, pàg. 979-980, DECLC, J. Coromines)

CORTINA DE SANT MIQUEL DE CLADELLS, LA

Doc.: 18 de setembre de 1342. Capbreu del monestir de Sta. Maria d'Amer on Pere Cortina, de la paròquia de Sant Miquel de Cladells, reconeix que el mas Cortina està sota domini d'aquest monestir.

APA

Doc.: 1931. Mariano Oliver i Rabassa és el propietari de la casa núm. 15, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORTINOIA o CORTINOIA DAVALL, LA

Doc.: 29 d'octubre de 1542. S'esmenten la casa d'en Vidal i la casa de la Cortinoya entre els censos i censals que presten anualment als hereus del Regàs de Lliors.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 13 de novembre de 1571. S'esmenta la Cortinoya de Vall, de la par. d'Arbúcies, que és de la casa del Vidal, en els censos anuals de Nadal a la casa del Regàs.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Lluïsa Moreno i Marin és la propietària de la casa núm. 39, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CORTINOLA, derivat de *cortina*.

(V. II, pàg. 980, DECLC, J. Coromines)

COSTA, CAN

Doc.: 1825. Mas habitat per Joan Costa i família, en el veïnat de França.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Maria Bayer i Beulas és la propietària de la casa núm. 65, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

COSTA, antigament 'costella' i 'esquena', després 'terreny en pendent' o 'ribera de la mar', del llatí COSTA, 'costella', 'costat del cos', 'part lateral d'altres coses', que en les llengües romàniques va passar a aplicar-se sobretot a les parts laterals i pendents de l'interior muntanyós i del litoral. 1a. doc.: amb el sentit geogràfic o orogràfic és ja molt freqüent en la documentació, mig-catalana o llatinitzada, des del s. X; s. XIII en el corporal.

(V. II, pàg. 998, DECLC, J. Coromines)

COSTA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Mas habitat per David Costa, a Sant Pere Desplà. En la mateixa data consta que Pere de Costa, de St. Pere Desplà, "*Petrus de Costa de Sancto Petro de Plano*" té un tros de terra en el lloc dit Seguer.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 18 d'octubre de 1391. Maria, muller de Francesc Ferrer, de la parròquia de Sant Pere Desplà, hereta al seu fill Antoni, el mas Costa.

Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 28, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CROUS, EL

Doc.: 6 de maig de 1284. Establiment atorgat per Guillem d'Anglòria, ardiaca i paborde de Gener de la seu de Vic, a favor de Bonamich Crous, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, d'un tros de terra anomenat Linar, que és sota les cases del mas Crous. Afronta a orient i occident amb la riera, a migdia amb el Crous, i a cers amb domini de St. Tomàs de Riudeperes.

ACV, Senyories de Gener.

Doc.: 1931. Josep Crous i Torrents és el propietari de la casa núm. 66, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CROUS, MASOVERIA DEL

Doc.: 1825. Habitada per Francesc Pla i família.

APA, Estat de les Ànimes.

CUBERTA, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Ramon Cuberta i Comas.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CUBERTA, v. COBERTA, en general, tota peça que envolta i resguarda exteriorment una cosa i dóna protecció i refugi. Forma femenina de *cobert*, del llatí COOPERTU, 'tapat'.

(V. III, pàg. 234, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CUCUT, CAL

Es troba a sota del replà del Moré, entre l'Esquei Blanc i cal Camatort.

CUCUT (i ses variants vulgars *cucú* i *cucuc*). Ocell de la família dels cucúlids. Marit cornut. Planta de la família de les escrofulariàcies. Joc. Cimal de la mata de blat de moro. Aquesta paraula forma part de molts cultismes populars i també de moltes locucions i frases fetes.

(V. III, pàg. 808, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CUCUT, mot onomatopèic, imitació del cant de l'ocell, de formació semblant a la del llatí *cuculus*, el mossàrab *ququ* i *cuquello*, el castellà *cuchillo*; en català antic es va dir *cogul*, provinent del llatí CUCULUS, fins al s. XVI i XVII; una altra variant és el fr. *Cocu*, que abans es digué del cucut i després s'aplicà només a l'home enganyat a la dona; i una altra, el català anterior *cuguç* que no està documentat més que amb aquesta aplicació. 1a- doc.: *cogul*, principi s. XIII, Guillem de Berguedà, Cerverí de Girona i d'altres; s. XIV, Bernat Metge, etc.

(V. II, pàg. 1084, DECLC, J. Coromines)

CUNIERES

Doc.: 11 de desembre de 1299. Són esmentats Tolvana de Cunieres i Bernat de Cunieres. Aquest mas fou agregat al mas Serrahima de Joanet.

Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant

Pere Cercada, s'esmenta el mas Cunieres, derruït.
ADV, Fons parroquial de Joanet.

CONILL. *La Conillera*, derivat de *Conill*, que porta més aviat el nom d'*Illa dels Conills* en fonts escrites marineres de nivell mig-popular, era anomenada adés [*se Kuniéra*]
(V. II, pàg. 883, DECLC, J. Coromines)

CURT, CAL

Doc.: 1825. És esmentat el mas Curt, deshabitat, de la parròquia de Lliors.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Pere Garolera i Busquets és el propietari de la casa núm. 43, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CURT, del llatí CURTUS, A, -UM, 'truncat', 'tallat', 'incomplet'. 1a. doc.: 1330
(V. II, pàg. 1112, DECLC, J. Coromines)

CHAVARRIAS, CAN

Veïnat de Lliors. Propietat de Francesc Chavarrias i Lameyre.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

DALMAU, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Bernardina Dalmau presta dos ous per dret de pastura a Bernat de Dosrius. I Bernarda Dalmau i Rideboix té una borda que fou establerta als seus predecessors per Ciprià Roquer.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1555. Capbreu atorgat per Francesc Pujals i Pere Climent Pujals, son fill, pagesos de la parròquia d'Arbúcies, Srs. del mas Pujals, a favor del monestir de St, Marçal del Montseny, confessen que son posseïdors del mas Dalmau de Riudeboix, derruït.

Arxiu Corona d'Aragó. Secció de Monacals. Fons Benedictins, vols 806 i 807 de la sèrie general.

Doc.: 1931 Ma. Amparo Pujals i Aregay és la propietària de la casa núm. 24, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DALMAU, nom propi d'home, cast. *Dalmacio*. Es troba documentat a les Cròniques de Desclot. Llinatge existent a diverses poblacions del Principat. Trobem algunes variacions: *Daumau*, *Delmau* (1416), *Dalmay*, *Dalmat*, *Dalmàs*, *Dalmaci*. Pres del llatí DALMATIUS, nom d'un sant.
(V. IV, pàg. 8-9, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

DESBOIX, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Ferrer Desboix "*Ferrarius Desboix*" jura i reconeix que té pel domini dels Dosrius dues feixes de terra, una en el lloc anomenat Fiolatge i l'altra en el lloc anomenat Saranyó. Afronta: a orient amb Arnau de Fàbrega, a migdia amb el torrent i el camí, a occident amb Francesc Viader i a cers amb Arnau de Fàbrega.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

BOIX, mata muntanyenca (*buxus sempervirens*) del llatí BUXUS. 1a doc. s.XIII. Algunes combinacions d'interès són: *boix grèvol*, que es diu en lloc de 'grèvol' o *boix mascle* per 'gaserans' segons les comarques. (Desboix = De+es+boix)

Però a Eivissa *un boix*, i també a Formentera *boixa* són mots que es refereixen a un nen o una nena, sovint *especialment* un infant de pit.

(V. II, pàg. 52-53, DECLC, Joan Coromines)

DEFALGUERES, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus dels dosrius Cartellà, Guillem Desfalgueres jura i reconeix que té per domini de Bernat de Dosrius un tros de terra i bosc, en el puig del Castell de Montsoriu, dins les tinences del mas Verdaguer i mas Abella, "Abeil" i no és cultivat per ser prohibit pel domini de dit castell.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

FALGUERA, del llatí vg. FILICARIA, derivat de FILIX, -ICIS. FILICARIA va designar al principi una estesa o matoll de falgueres, i passà a aplicar-se també a una planta sola, pel caràcter embardissat i emmatat dels llocs on creix. 1a. doc.: en dos textos tècnics del s. XIII-XIV.

[*Falgéra*] és fins avui la forma del català central i bastant generalitzada, ultra la llengua literària, en els parlars locals; en gran part la registrem fins a la carena pirinenca.

L'evolució fonètica fou des de [*felguera* > *falguera* > *folgéra*]; altrament això es redueix a [*fugéra*], i no pas lluny de la capital, fins a les muntanyes del Maresme i del Montseny com *Pla de Fogueres*, entre Riells i Montsoriu.

(DESFALGUERES podria ser degut a DE+ES+FALGUERES) amb preposició + l'article salat)

(V. III, pàg. 859, DECLC, J. Coromines)

DIDOT, CAL

Doc.: 1931. Lourdes Granell i Milans és la propietària de la casa núm. 81, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DIDOT, derivat de *dida* amb el significat de 'marit de la dida'.

DIDA, 'nodrissa', mot que amb aquesta forma i sentit precisos és només català, però representat en variants molt semblants, o en formes i sentits lleument o més o menys diferents, en diversos llenguatges veïns.

DIDA (o DIDDA) apareix documentat en llatí vulgar tardà amb els sentits de 'mamella' i de 'dida'.

(V. III, pàg. 128-129, DECLC, J. Coromines)

DIMONI o LA MORERA, CAL

Doc.: 1825. Habitat per Joan Clos i la seva muller Teresa.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 7, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DIMONI, pres del llatí tardà *daemonium*, i aquest del grec 'geni, divinitat inferior', entre els cristians, 'dimoni', diminutiu de 'déu, divinitat' s. XIV.

(V. III, pàg. 133, DECLC, J. Coromines)

DORCA, CAN

Doc.: 12 d'abril de 1742. És nomenat Joan Felip Dorca, en una concessió de prendre aigua i passar una reguera en terres del mas Tordera.

AHMA, Fons patrimonial de la família Dorca.

Doc.: 1931. Teresa Puig i Dorca és la propietària de la casa núm. 57, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DOSRIUS

Doc.: 1825. Habitat per Josepa Badia.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. No s'esmenta el propietari de la casa núm. 75, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DOSRIUS, topònim. Poblet de la comarca de Mataró. Etimologia: compost de *dos+rius*

(V. IV, pàg. 583, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

DUELL, MAS

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de la parròquia de Joanet, s'esmenta el mas Doyell.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Joan Pla i Feu és el propietari de la casa núm. 23, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DUELL, Coromines comenta que el seu pare havia après aquest mot a l'Alt Empordà:

"A punta de filaberquí se li obria un *doell* a la bóta de vi ranci..."; Però també en les terres de l'Ebre: "l'aigua surt per un forat rodó anomenat *duell*"; *duell*: forat en un costat de la part baixa del cossi, per on ix a la canal el suc del lleixiu de la bugada.

DUCICULUS, amb C'L està ben documentat en fonts llatines (encara que siguin ja medievals) ja que la vocal *-i-* oscil·la, i hi ha *duell*, cosa que confirmaria *-ICULU*, amb l'habitual complicitat quantitativa *ICULU/ICULU*.

Queda doncs descartada l'etimologia DUCICULUS per a *doll*, provada per a *duell/duïll*, i queda provat que *doll* ve de DOLIUM.

(V. III, pàg. 169, DECLC, J. Coromines)

Doguell, doguellada, no vénen de *doga*, sinó de *duell*.

(V. III, pàg. 160, DECLC, J. Coromines)

DUELL, cubell, cossi per a rentar o bugadejar la roba; forat que tenen a la part inferior certs recipients, per a donar sortida al líquid que contenen. Del llatí DUCICULU, ‘conduite petit’. Podem veure que es relaciona *doi*, amb el català continental *doll*, com a gerra de terrissa per a posar-hi oli o aigua i antigament també vi, tot i que no es veu molt clar el significat. Per altra banda, malgrat les reserves, es considera DOLIA, com la forma femenina llatina de DOLIUM.

(V. IV, pàg. 529, 542, 543 i 613, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

DURAN, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Simó Duran, “*Simon Duran*”, de Sant Pere Desplà.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 12 de juny de 1437. Confessió feta per Pere Llorenç Ferrer, pagès de St. Pere Desplà, a favor del vescomte de Cabrera, que té entre d'altres el mas Duran, derruït i deshabitat.

Fons patrimonial de can Ferrer de Sant Pere Desplà.

DURAN, llinatge molt estès a Catalunya: *durán* (Barcelona), *durant* (València, Mallorca).

Del llatí DURANTE, part. pres. de DURARE, ‘durar’. Etimològicament prové del nom personal germànic *Durand*.

(V. IV, pàg. 624, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ERMENGOL, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat el mas Ermengol “*mansus Ermengou*” i també Arnau Armengol de Bretis “*Arnaldus Armengaudi de Bretis*” de la parròquia d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1779. El mas és derruït i unit al mas Sobirà de les Orses, situat en el veïnat de mateix nom. El seu propietari és Salvador Torrent del Mas, pagès d'Arbúcies.

APA

ARMENGOL, (o *Ermengol*). Nom propi d'home; cast. *Armengol*. Llinatge molt estès a Catalunya i

València. Etimologia del nom propi germànic *Ermingaud*. Armengau i Armengou són una variant d'*Armengol*.

(V. I, pàg. 871, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESCARRAMANT, MAS

Doc.: 7 d'abril de 1707. En el salpàs al veïnat de Montsoriu és citat el mas Escaramant.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 22 de novembre de 1875. En l'inventari dels béns de la família Pons (Lleonart) el mas Escaramant, de la seva propietat, es derruït. Afronta a orient, migdia i ponent amb els mateix Pons i a cers amb Rosa Torrent. Pertany als Pons per una venda perpètua atorgada per Joan Pla, feta el 15 de maig de 1871.

Fons patrimonial de la família Pons

ESCARRAMANT, (veure CAMA). Derivat de Cama. *Escamarrar*, *escarramat*, ‘eixancarrat’ a Benasc, i amb el sentit ‘d'escarrassar-se’ a Osona; *-lant*, que pot ser la forma etimològica, com a participi actiu, pels llargs tentacles o cames d'animalet, que li donen un aire escamarlat; *escarraman (t)* que el DAG ja registrà en el Pla de Llobregat 1880. Coromines creu que aquest havia estat el nom d'un malfactor conegut, i que és en aquest sentit que s'usa com a “paraula insultant” en la Codolada d'En Serrallonga l'any 1634.

(V. II, pàg. 447, DECLC, J. Coromines)

ESCLOPER, CA L'

Veïnat de Pujals. Propietat de Pere Serra i Donadeu.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

ESCLOPER, qui fabrica o ven esclops. Aucell nocturn anomenat més comunament *siboc*, i que es diu també *escloper*, perquè fa un cant que imita el soroll que fan els esclopers en fer esclops. (Solsona, Gironella).

(V. V, pàg. 262, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESCLOPER, derivat d'*esclop*, 'socs, calçat grosser de fusta' que sembla resultar d'un encreuament del llatí SCULPONEUS (també *sculponea*) 'esclop' amb el ll. vg. SCLOPPUS 'clac, esclafit, soroll d'una cosa que es fa petar o es peta': d'una fusió entre els dos mots resultà un ll. vg. SLOPPUS, d'on el nostre 'esclops'. 1a. doc.: 1284.

Derivat que també podria referir-se al nom de l'ocell *escloper*. *Escloper o esclopaire, o esclopete*. *Escloper* 'enganyapastors' 1957.

(V. III, pàg. 528-530, DECLC, J. Coromines)

ESGLÉSIA, MAS

Doc.: 8 de febrer de 1343. Capbreus de la rectoria. Guillem de Prat, de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota domini del rector, una feixa de terra, que afronta a orient en honor de n'Església. APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Do.: 18 de febrer de 1407. Comissió per informar sobre reducció de remences del mas Església d'Arbúcies, a instància de Bartomeu Lombart, prior de Breda.

ADG, U-107-F.12V.

ESGLÉSIA, del ll. vg. ECCLESIA, 'reunió del poble', 'aplec dels primers cristians per celebrar el culte', 'lloc on se celebrava', pres del grec 'reunió, assemblea convocada'; en català antic apareix més aviat en variants com *eglesa*, *glés(i)a*, *esgleya* i altres, que en part són resultat d'evolució fonètica del mot en forma ben popular, però després, per reacció eclesiàstica, s'hi restituí la terminació llatina *-sia*, i d'altra banda s'hi introduí la inicial dels mots en *es-*, molt més nombrosos en la llengua que els en *e-*. 1a. doc.: *església* docs. del s. XII. En el parlar col·loquial del dialecte central fins cap a 1940, la gent pronunciava [*igglésia*].

(V. III, pàg. 586-587, DECLC, J. Coromines)

ESGLÉSIA o ESGLÉSIES, MAS

Doc.: 16 de gener de 1284. Establiment atorgat per Guillem d'Angària, paborde de Gener de la seu de Vic, a favor d'Andreu de Vilar, a sa muller i fills, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, de tres peces

de terra amb cases i horts. En una de les afrontacions s'esmenta l'Arnau d'Església i una altra afronta amb el mas Església, amb el torrent de Niu Bo, i amb el mas Aulet.

ACV, Pabordia de Gener.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Pere d'Església "*Petrus d'Eglesia*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

ESTURI, CA L'

Doc.: 1825. Habitat per Martí Roca i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 17 de maig de 1833. Les afrontacions del mas Esturi esmenten a sol ixent el mas Pasqual i part amb terres del mas Horta de St. Feliu amb el torrent, fins arribar a la resclosa per on passa l'aigua que va al mas Esturi. També s'esmenta el mas Morer de la parròquia d'Arbúcies, la castanyeda de casa d'en Pla, àlies Escaramant, i a tramuntana part amb les terres del mas Jeph Vilà i part del mas Pla.

APA, Lligall Hospital.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 18, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ESTURI, llinatge, v. ESTORI, estora de diferents formes i usos que poden servir per a collir els fems o agranadures, per tapar els costats de les bosses del carro i cofi dins el qual es premsa l'oliva o el raïm. Derivat diminutiu d'*estora*.

(V. V, pàg. 575, 614, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FÀBREGA o FÀBRICA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Fàbrega "*Arnaldus de Fabregue*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 30 de desembre de 1406. Venda perpètua atorgada per Joan de Palafolls, d'Arbúcies, propietari del mas Fàbrica, a favor de Guillem Roquer, prevere, d'una peça de terra boscosa en el lloc dit torrent de Fàbrega, prop del pla de Momplet.

AHMA, Llibre de la casa Roquer.

Doc.: 1850. Descripció que fa el Sr. del Roquer

del mas Fàbrega, terreny també dels horts del Roquer, situat al camí des del torrent del Palau fins a mig camp de l'Oliver.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

FÀBREGA, (veure FABRE i ALFÀBREGA). FABRE, ant. del ll. F ABER, FABRI, 'obrer afaïonador de diverses matèries dures (metalls, fusta, etc.)'. *Fabre* 'ferrer' o 'forjador'. 1a. doc.: s. XIII.

Entre els derivats de FABER ocupa lloc primordial FABRICA, aplicat d'una banda a l'ofici del *faber* en general. Com a prolongament de FABRICA han quedat en català dues formes: *fàbrega* i *farga*. Llur distinció al principi degué ser complexa en català, participant-hi factors geogràfics i semàntics; la documentació en tot cas, ens mostra la forma menys distanciada del llatí, o sigui *fàbrega* en usos, contextos i ambients, d'aire no menys popular que *farga*. *Fàbrega* s'aplica clarament des dels orígens a l'obrador del ferrer o forjador (*Cart. de St. Cugat* a. 1109).

(V. III, pàg. 838-830, DECLC, J. Coromines)

FÀBREGA, MAS

Doc.: 30 d'agost de 1353. En les afrontacions del mas Soler de Joanet s'esmenta que limita per la part de ponent amb el mas Fàbrega.

Pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies, doc. núm. 1.

Doc.: 19 d'abril de 1551. Establiment de nou atorgat per Geroni Romeu, notari de Cervera, a favor d'Antoni Aulet i Antic Aulet, del mas Fàbrega, de la parròquia de Joanet. Afronta a orient amb el mas Soler, a migdia amb la riera de Riudecors, a ponent amb el mateix i també a cers en una part, que fou d'en Trilles i part amb el mas Soler.

Regest dels pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies.

FALGUERES, VIL.LAR

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies (després del vilar Belletes i abans del vilar Casaledes) s'esmenta el vilar Falgueres "*villare Falgarias*" amb els seus termes i confins. Possiblement aquest mas sigui on actualment hi ha el mas Aulet.

APA

FALGUERES DEL MOLÍ, més endavant FOGUERES DE LA CAPELLA

Doc.: 4 de setembre de 1419. En el Testament de Bonanata de Falgueres, pren per marmessor Pere de Falgueres, germà seu.

ADG, P – 1 - 189.

Doc.: 1497. En el fogatge de la batllia de n'Orri, consta en Fogueres Moliner.

Josep Iglésias. *El fogatge de 1497*. Fundació Salvador Vives i Casajoana. Barcelona, 1991.

Doc.: 1515. En el fogatge de la vegueria de Girona – Arbúcies hi consta en Benet Folgueres del Molí. Salvador Llobet. *El medi i la vida al Montseny*. Apèndix núm 6. Fogatge de l'any 1515 ACA, "A-4 Fogatges".

Doc.: 1931. Maria Comas i Torrent és el propietari de la casa núm. 60, Quarter 1

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FALGUERES o FOGUERES DE MONTSORIU

Doc.: 12 de gener de 1036. En la capbreuació de l'any 1313, Bernat de Falgueres de Montsoriu esmenta que en la data de l'any 1036 es fa la constitució remença del mas Falgueres de Montsoriu. AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els Capbreus dels Dosrius Cartellà, Bernat de Falgueres jura i reconeix que té el seu mas anomenat de Falgueres, amb domini i terres i la borda de Castellà. Els masos afronten: a orient amb el coll de "Pisario", a migdia amb el Pla de Falgueres i amb Bartomeu de Riells, a occident amb el mas de Riells i a cers amb Pere de Morer, excepte la terra que és del mas Braseta.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 1931. Júlia Tomàs i Matamala és la propietària de la casa núm. 9, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FALGUERES DE MONTSORIU, MASOVERIA DE

Doc.: 1931. Júlia Tomàs i Matamala és la propietària de la casa núm. 9, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FAMELLA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Rosa Adrobau i família, de Lliors.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Maria Ferrer i Albó és la propietària de la casa núm. 34, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FAMELLA v. FEMELLA, entre d'altres definicions, en la premsa d'oli, la peça superior, foradada i rosçada enmig per a passar-hi el caragol. Eina de torner que serveix per a fer les rosques interiors d'una peça. Animal de sexe femení. Etimologia: del llatí FEMELLA, contracció de FEMINELLA (diminutiu de FEMINA, 'dona').

(V. V. pàg. 790, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FARRÓ, abans CASETA D'EN RABAT, MAS

Doc.: 2006. Propietat de Jaume Farró Llorella.

Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies 2006.

FARRÓ, del llatí FAR, FARRIS, 'espècie de blat', 'espelta', 'farina'. 1a. doc.: doc. de 1446 (AlcM); 1390, *Torcimany* amb cinc rims en *-árro* sense definició. (La casa va canviar el seu nom, quan la va comprar el propietari actual).

(V. III, pàg. 900-901, DECLC, J. Coromines)

FERRÓS, propi del ferro o semblant al ferro. Del llatí FERRO.

FERRÓ, surt com a topònim de lloc.

(V. V, pàg. 830, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FEIXA LLARGA, LA

Doc.: 20 de novembre de 1861. Es fa esment de les Saleres de la Feixa Llarga.

APA, Límits de la diòcesi de Girona al Montseny i les Guillerries.

Doc.: 2006. Propietat de Fomento Ganadero i Silvícola, SA, situada al veïnat de França.

Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies 2006.

FEIXA, en les terres muntanyoses o costerudes, les feixes són trossos de terra plans, horitzontals, situats en el coster i limitats per marges o parets que el protegeixen contra les avingudes. Del llatí FASCIA. (V. V, pàg. 780, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FEIX, del llatí FASCIS, 'lligall de branquillons, espigues, etc., units paral·lelament formant un manat', 'pes, càrrega d'alguna cosa'. 1a. doc.: orígens (docs. dels s XII i XIII).

Derivat: *Feixar*; *feixar-se* 'complicar-se o embolicar-se en lluita. (Muntaner).

Junt amb el significat de *faixa*, *faxa*, del llatí FASCIA, FASCIS, designant una peça dels bolquers i una cincla de les bèsties, apareix també un sentit topogràfic, aplicat a una faixa de terreny (pla o muntanya); i amb variable extensió geogràfica, apareix així mateix per a una altra acció, la variant *feixa*, influïda en el seu tractament fonètic pel del primitiu *feix*.

En la nostra llengua la distribució entre les dues formes fonètiques –variant amb à i amb é– no ha estat constant, car a Ribagorça es diu *feixa* amb el sentit de 'faixa, peça de vestir': a Gavasa i a Benasc "faja con que se envuelve el cuerpo".

En els documents del s. XII de Poblet es troben les dues variants amb *a* i *e* amb el mateix sentit de terra de conreu.

L'extensió del nom de *feixa* de conreu és molt gran en el Principat, però no és pas general en el domini. A Migjorn se'n diu *bancal* i a les comarques del Camp i a Valls se'n diu *parada*.

(V. III, pàg. 928-930, DECLC, J. Coromines)

FEIXA LLARGA, LA

Veïnat de França. Propietat de *Fomento Ganadero y Silvícola S.A.*

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

FEIXES o BORDA FEIXES, MAS

Doc.: 21 de febrer de 1344. En un precari de Pere Vidal, pagès d'Arbúcies, firmat pel paborde de Gener de la seu de Vic, Berenguer de Portella, se'n cita una propietat Feixes.

ACV, Senyories de Gener doc. núm. 37.
 Doc.: 1 de desembre de 1356. Establiment atorgat per Guillem de Vilarovir, paborde de Gener a favor de Bernat Sala, de la sagrera de St. Quirze d'Arbúcies, de la borda Feixes, en el veïnat anomenat "Brydós" amb totes ses cases i possessions.
 ACV, Senyories de Gener. Doc. núm. 42.

FEIXES, 'camp entre marges', ja documentat supra en l'any 881.

En lloc del mot popular FICTORIUM, 'fita limítrofa, termenal', sembla haver-se creat en el nostre baix llatí un *fixorium*, que convertit en femení singular degué aconseguir alguna popularitat i acceptació vulgar en el llenguatge de l'agrimensura i l'administració local en la forma ultracorrecta *fixuria* i fins *fexuria*, influint-hi *feixes*.

(V. III, pàg. 1052, DECLC, J. Coromines)

FELIP, MAS

Doc.: 1825. Consta que està situat al veïnat del Rieral. APA, Estat de les Ànimes.

FELIPA, 'travessa de ferrocarril', de l'anglès *sleepers*, 'dormidors' que designa aquestes mateixes travesses: estergit perfectament en una forma *selípes* pels capatassos de les obres ferroviàries, fou imitat pels pagesos i obrers com *felipes*, potser no sense adaptar-ho al nom d'un rei odiós que el poble recordava. 1a. doc.: 1905, Bulbena, Vogel.

Sens dubte hi ha hagut també casos d'aplicació apel·lativa de l'avorrible nom de persona Felip: especialment recordat a totes les terres i països catalans, en el s. XVIII i XIX, com el nom del més gran enemic de la pàtria. És sabut que en el primer terç del segle XX i fins i tot més tard, era molt viu donar a la latrina el nom de *Can Felip*. *Felip* donaria també nom, com a bon botxí, entre els bosquerols de les suredes, a una mena de formiga grossa que degolla els rebaixins o formigues petites dels suros (Hostalric, BDC XIII, 116).

(V. III, pàg. 937, DECLC, J. Coromines)

FEMADES, LES

19 de febrer de 1449. En la convocatòria de pagesos de remença, per confeccionar el cens, es citat

Matheu Famades de la parròquia de Sant Iscle de Sauleda.

M^a. Mercè Homs i Brugarolas. *El sindicat remença de l'any 1448*.

Doc.: 1931. Francesc Massaguer i Xifra és el propietari de la casa núm. 13, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FEMS, del ll. vg. FEMUS, FEMORIS, mot neutre que va reemplaçar els clàssics FIMUS i FIMUM, per influència del sinònim STERCUS, STERCORIS; la forma més correcta, i sempre predominant en la llengua, és *fems*, antigament singular, després plural, del qual en una part del territori lingüístic s'ha extret un singular anàlogic *fem*. 1a. : doc. *lo fems*, s. XIII; *fem*, s. XV.

Femar, del ll. tardà FEMARE que ja apareix en una capitular carolíngia de 813, i FIMARE sortia en català des de 1128, dues vegades en un document mig llatí rossellonès: "vineam unam de campo *femad*" a Montescot.

De *femar* el derivat *femada*, no és solament "obra de femar" i 'porció de deposició', sinó també un tipus de camp gras proper al mas; i a tots els masos n'hi ha una segons li expliquen a Sant Marçal (1959).
 (V. III, pàg. 942-945, DECLC, J. Coromines)

FELIU, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Són esmentats Guillem Feliu de Rideboix "*Guillermus Feliu de Riu de Bruxo*" i Arnau Feliu senyor de Boix "*Arnaldus Feliu dominus de Boix*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1760. Mas derruït, propietat de Magdalena Torra que tenia una peça de terra de 4 jornals de bous, afrontant a sol ixent amb la seva propietat, que fou abans del mas Viader.

Fons patrimonial Torres Pujals.

FELIU, que gaudeix de felicitat o que dona felicitat. Ximplet, curt de gambals. Nom de diferents poblacions catalanes. Hi ha la variant *Fèlix* o *Fèlio* que s'usa com a nom d'home a Menorca. Etimologia: del llatí FELICE, 'feliç'.

(V. V, pàg. 785-786, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FERRER, CAN

Doc.: 1249. Habitat per Bonpar Ferrer i la seva muller Maria, Pere, llur fill i la seva muller Raimunda, de Sant Pere Desplà.

ACV

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Ramon Ferrer "Raiimundus Ferrarii" de St. Pere Desplà.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 30, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FERRER, ant. nom d'home, i avui cognom molt estès per tot el territori de la llengua, tant continental com insular. Del seu ús antic com a nom de fonts, en tenim documentats el 1162. En un document de l'any 1303 apareix el nom d'home *Ferrer*, i el de *ferraria* (=Ferrera) aplicat a la seva dona, i el de *fere-nonus* (=Ferreró) donat a llur fill.

El llinatge *Ferrer* apareix sovint escrit *Farré* en català oriental per la confusió de la *a* i la *e* àtones, i en català occidental per la tendència que té aquest dialecte a convertir en *a* la *e* pretònica. Del llatí FERRARIU.

(V. V, pàg. 824, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FERRER, nom propi de persona, tan corrent a l'Edat Mitjana, només secundàriament vingué a confondre's en el sentit de *ferrer* com a operari del ferro. Notem que no es tracta d'un cognom, ni nom de família o llinatge, sinó d'un prenom, a manera de nom de fonts. Hi ha 8 testimonis, des de 1199 a 1391, de cites que consten en el cedulari de l'*Onomàstica Catalana*.

(V. IV, pàg. 212, *Onomàsticon Cataloniae*, J. Coromines)

FERRER, MASOVERIA DE CAN

Doc.:1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 29, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FERRER DE SANT NARI, MAS

Doc.: 20 de novembre de 1342. Venda feta per execució de cort o de justícia, a favor de Pere Ferrer, de tot el mas Ferrer de Sant Nari, de la parròquia de Lliors, amb totes ses cases, honors i possessions. Afronta amb el mas Nadal i el mas Reig de la parròquia d'Arbúcies i del mas Morera, mas Castell, mas Conill i mas Pi de Lliors.

ACV, Pabordia de Gener, doc. núm. 15.

Doc.: 4 de setembre de 1498. Joan Narcís Carbonell, paborde de Gener, estableix a Segimon Torrent, prevere de la seu de Vic, tot el mas Pujol de la parròquia d'Arbúcies, junt amb els masos agregats, entre els quals hi ha el mas Ferrer de Lliors.

ACV

NAZARI o NATZARI, nom propi d'home. *Nari*, podria ser un diminutiu contret d'aquest nom.

(V. V, pàg. 714, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FERRIOL DE BRUIDÓS, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Barceló Ferriol de Bruidós "*Barcelonus Ferriol de Bruuidos*" presta pel domini de Bernat de Dosrius 2 ous.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius. .

Doc.: 29 d'abril de 1592. Establiment atorgat per Grau Congost i Marquesa, filla seva, a favor de Miquel Palagrí, pagès, d'un tros de terra del mas Ferriol. Afronta a orient amb en Puig, a migdia en Ferriol que abans fou d'en Marcús, a ponent Pere Subirà i a tramuntana amb el mateix Congost.

APA, Benefici de la Marededéu.

FERRIOL, abans CASANOVA D'EN RIERA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Ferriol Cuberta i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Dolors Sabater i Riera és la propietària de la casa núm. 49, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FERRIOL, nom propi d'home; cast. *Ferreolo*. Llinatge existent a diferent llocs del Principat. Hi ha la variant *Ferreol* a la part de Figueres i *Ferriols* a

Berga, Barcelona, etc. Prové del llatí FERREOLUS, nom propi d'home.

(V. V, pàg. 826, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

FERRÚS

Doc.: 22 de maig de 1790. Capítols matrimonials entre el Dr. Josep Dorca i Ma. Anna Riera, com a donzella filla de Joan Riera de la Pineda, la qual aporta les heretats del mas Riera de la Pineda, Mas Ferrús i Casanova d'en Riera.

APA, Lligall testamentari del Canonge Dorca.

Doc.: 1931. Dolors Sabater i Riera és la propietària de la casa núm. 10, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FERRÚS, v. FERRO, del ll. FERRUM. 1a. doc.: *ferre*, 12249; *ferro*, 1373, però ja se'n citen alguns casos en algun text de 1300.

Si ve de *ferro* el valencià *ferrús* 'persona molt lletja' (que per cert no hi ha prova que s'hagi usat com a adjectiu *ferrús*, -*ussa*, com suposa Alcm).

També és probable que sigui un adjectiu *ferruç* 'de color de ferro, agrisat'.

Igualment hi ha un *ferruça* en el diccionari de rims d'Aversó, i del femení *ferrussa*, -*uça* per a eines de ferro, n'hi ha molta documentació en inventaris des de 1410 en el DAG.

(V. III, pàg. 979, 981, DECLC, J. Coromines)

FESOL, CAN

Doc.: 1931. La casa núm. 15, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina, consta en ruïnes.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FESOL, 'mongeta', del llatí FASEOLUS, i aquest del grec. 1a. doc.:s. XIII: fessol. Més tard grafiat *fasol*, *fesol* (J. Roig, *Spill*)

(V. III, pàg. 988, DECLC, J. Coromines)

FIGUERA, MAS LA

Doc.: 1555. Capbreus del Monestir de St. Marçal del Montseny. Francesc i Climent Pujals, pare i fill respectivament, senyor útils i propietaris del mas Pujals, de la parròquia d'Arbúcies, reconeixen, en-

tre altres coses, que pel mas de la Figuera han de prestar de cens 8 diners barcelonesos, una gallina i un vuità de civada per la festa de St. Pere i St. Feliu. ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins. Vol. 806-807 de la sèrie general.

Doc.: Anys 1610 i 1611. Precaris fets pel procurador del prior de Sant Marçal del Montseny, a Jaume Pujals, Sr. del mas Pujals de la parròquia d'Arbúcies, pel mas de la Figuera, pel qual paga 28 diners, una gallina i un vuità de civada.

A. C. d'Aragó. Secció de monacals. Fons Benedictins vols. 806 i 807. de la sèrie general..

FIGUERA, derivat de figa, del llatí tardà FICA 'figa' i, en part, plural neutre, 'figues', que en gran part de les terres romàniques substituï el llatí clàssic FICUS 'figa', 'figuera', el qual ja en l'antiguitat vacil.lava en la seva forma i flexió (entre FICUS, -CUS, i FICUS, -CI, femení o masculí i potser també neutre). 1a. doc.: s. XIII: Jaume I.

Com a nom de l'arbre s'havia dir també *figuer*, 1034 i *figers*, *figeras*, 1127. En l'època arcaica es troben documents pertot amb noms de lloc.

(V. III, pàg. 1015-1016, DECLC, J. Coromines)

FOGUER, EL

Doc.: 29 de novembre de 1590. Venda del mas Folgué, atorgat per en Rafart a favor de Grau Horta, pel preu de 221 lliures i 10 sous.

Fons patrimonial de can Blanc d'Arbúcies. Doc. lletra H. de ca n'Horta de St. Feliu de Buixalleu.

Doc.: 1931. Joan Dalmau i Mas és el propietari de la casa núm. 15, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FOGUER, 'tros d'acer que seveix per treure espurnes d'un tros de sílex', apareix en la forma mossàrab *fogar*; en la forma pròpiament catalana *foguer*, 1405. D'altra banda *foguer* 'fogó per escalfar', especialment a valència (J. Roig, *Spill*).

Foguer, *fogué*, també 'l'escolà que porta l'encensari', 1870.

De l'adjectiu *foguer* és aplicació especial *pedra foguera* 'sílex'.

(V. IV, pàg. 66, DECLC, J. Coromines)

FOLGUER, forma masculina de *folguera*, femení *falguera*. *Folguera*, llinatge i variant de *falguera*, llatí FILICARIA, del francès *Fouchères*, nom de lloc que en un document de l'any 1207 apareix escrit *Folcheriare*.

(V. V, pàg. 946, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FONOLL, CAN

Doc.: 1931. Joan Garriga i Triola és el propietari de la casa núm. 4, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FONOLL o FENOLL, planta amb el tronc dret i ramós, flors grogues i fruit oblong. Del llatí FENUCULU. La forma dialectal *fonell* ve del llatí FENICULU.

(V. V, pàg. 958, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FONOLL, abans *FENOLL*, que és encara la forma valenciana i de part de Mallorca i alguns llocs del Principat; del llatí tardà FENUCULUM (ll. FENICULUM), diminutiu de FENUM 'fenc, farratge, herba. 1a. doc.: Jaume I. Avui dia *funói* és la forma més generalitzada.

(V. IV, pàg. 93, DECLC, J. Coromines)

FONT, MAS

Doc.: 17 de desembre de 1246. Disputa entre Ramon de Solà i sa muller Cerdana, Moreno, llur fill i Maria sa muller d'una part, i Ermesenda de Puig i son marit Berenguer de l'altra, sobre les cases i possessions que Ermesenda i son marit Berenguer donaren a Ramon Solà i sa muller (que eren en el comtat d'Osona en la par. de Cerdans i en senyoria de Gurb) del mas Roig, mas Font i masos Castell i Castellet.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans, doc. núm. 19.

Doc.: 18 de maig de 1357. Establiment a Guillem Serrat i Saurina, sa muller, del mas Font.

ADV, Fons de Vic

FONT, del llatí FONS, FONTIS. 1a. doc.: orígens. (*Blanquerna*, R. Lull, *Tirant*, J. Martorell)

(V. IV, pàg. 104, DECLC, J. Coromines)

FONT DE LLOPS

Doc.: 24 d'octubre de 1671. És enterrat el cos d'Anna Font de Llop, muller de Joan Villacrosa.

APA, Llibre d'Òbits.

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a Font de Llop.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

FONTIGUELL, CAN

Doc.: setembre de 1757. Capbreu dels Castellldosrius. Francesc Fontiguell, pagès de la parròquia d'Arbúcies, confessa tenir sota domini d'aquests senyors una peça de terra en el lloc anomenat Fontiguells, amb una casa construïda a la part de tramuntana.

AHMA, Fons marquesos de Castellldosrius.

Doc.: 1825. Habitat per Adjutori Fontiguell i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joaquim Godori i Fugarolas té en propietat la casa núm. 12 i 13, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FONTIGUELL, llinatge existent a Arbúcies, St. Pere de Vilamajor, etc.

(V. V, pàg. 964, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FORMIGA, LA

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 9, Quarter 1.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

FORMIGA, del llatí FORMICA. 1a. doc.: orígens, Lull, Jaume I.

(V. IV, pàg. 128, DECLC, J. Coromines)

FORN, MAS

Doc.: 20 de juny de 1156. Berenguera de Queralt, vescomtessa de Cabrera, deixa en testament, pel monestir de St. Salvador de Breda, un mas de la

seva propietat a Arbúcies, habitat per Guillerme de Forn *“Guillelmum de Fornis”*.

Coll i Castanyer. *Breda Històrica i actual*. 1971.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius Cartellà. Bonamic de Forn *“Bonamich de Fornis”*, reconeix que presta 2 ous per Pasqua anualment pel dret de pastura. També

Pere de Forn *Petrus de Furnis*”, reconeix que presta 4 ous per Pasqua anualment pel dret de pastura. AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 11 de novembre de 1579. En les afrontacions del mas Call, consta que el mas des Forn és propietat d'en Pujató.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

FORN, del llatí FURNUS. 1a. doc.: s XIII, Llull, *Vides*. Mot general en totes les èpoques de la llengua i comú a totes les llengües romàniques.

(V. IV, pàg. 129, DECDL, J. Coromines)

FORNS, lloc clos dins el qual es produeix calor per la combustió de llenya, carbó, gas, etc., o per l'arc voltaic, per a coure alguna cosa, i que té una obertura per on es posa el combustible. Hi ha la variant *Forns* com a llinatge existent a diverses poblacions. Del llatí FURNUS.

(V. VI, pàg. 1, 6, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FRA, MAS DE

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Bernat de Serra junt amb el seu fill Joan i la seva esposa Mateua i infants. Afronta: a orient amb en Roca, a migdia en Reig de Plans, a occident i a cers amb feixes del mas Vinyets. Actualment podria ser Cal Monjo.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

FRA JOAN, MAS

Doc.: 26 de setembre de 1313. És esmentat el mas Fra Joan *“Fratins Joannis”*, en les afrontacions d'una peça de terra del mas Costa de St. Pere Desplà, en el lloc anomenat Seguer.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

FRA, forma abreviada del mot *frare*, que s'anteposa al nom dels religiosos de les ordres monàstiques; cast. *fray*. Doc.: 1439.

(V. VI, pàg. 28, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FRANCÀS, CAN

Doc.: 9 de març de 1884. Expedient possessori a instància de Josep Ferrer i Tusell. Entre les diferents propietats citades es troba la finca rústica anomenada mas Callís, que afronta a ponent amb la finca dels successors d'en Francàs

Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

Doc.: 1931. Narcís Francàs i Coll és el propietari de la casa núm. 78, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FRANCÀS, 'franc de caràcter' derivat de FRANC, 'lliure, exempt', 'generós en dons', 'de tracte obert', pres del germànic FRANC, noms dels francs, dominadors de Gàl·lia, que hi constituïren la classe noble, exempta de tributs. 1a. doc.: s. XIII.

(V. IV, pàg. 162, DECLC, J. Coromines)

FRANCASSA, LA

Doc.: 1931. Maria Francàs i Codina és la propietària de la casa núm. 84, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FRANCASSA. Hem trobat en molts documents que la dona pren el mateix nom de l'home en la forma femenina. En aquest cas tenim *Francàs* que podia haver donat *Francassa*.

FRANCISCO o FRANCISQUET, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Pere Govern i la seva esposa, en el veïnat de la Pocafarina.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Garolera i Mercader és el propietari de la casa núm. 19, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FRANCISCO, nom propi d'home, variant de *Francesc* i també *Francès*. Del llatí FRANCISCUS, 'francès'. L'any 1393 es troba anotat en un document

“Francisco Romeu”, però no queda clar si es tracta de la forma *Francisco* o del derivat *Franciscó*.

(V. VI, pàg. 33-34, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

FRANCISCO, derivat de FRANC. El nom de la nació franca, aplicat a la Gàl·lia, prengué en el llatí merovingi la forma FRANCISCUS, adaptació de la germànica FRANKISK, format amb el sufix ètnic germànic.

(V. IV, pàg. 164, DECLC, J. Coromines)

FRARE, CAL

Doc.: 1825. Habitat per Segimon Colls i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 16 de juny de 1883. Se n'esmenta l'extensió i les afrontacions: a orient amb terres del mas Carcassa i part amb el Molí de la Costa, a migdia amb el Vidal, a ponent amb terres dels masos Pere Costa, can Saca, Molí de la Costa i can Silvestre.

APA

Doc.: 1931. Isabel Valls i Rovira és la propietària de la casa núm. 22, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FRARE, que antigament significava ‘germà carnal’, fill del mateix progenitor, i ha acabat per no designar més que els monjos, que entre ells es tractaven de ‘germà’ per llur germanor en una ordre religiosa: prové del llatí FRATER, -TRIS, ‘germà’. 1a. doc.: orígens (*Homilies d'Organyà...*).

(V. IV, pàg. 166-167, DECLC, J. Coromines)

FRAU, LA

Doc.: 1845. Joan Ferrer i Corriol esmenta que des de l'any 1835 a 1845 s'han fet dues cases: can Merla i casa nova de la Frau.

Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 54, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FRAU, f. o AFRAU, ‘fondalada aspra’, del llatí hispànic FRAGUM, ‘país trencat, afrau’, mot afí al llatí FRANGERE ‘trencar’; “vall...*frau* o pla entre monta-

nyes”. “Al ponent, per entre aquelles *fraus* de montanyas, jau lo monestir de Sant Salvador de Breda”. B. De Maldà (*Excursions*, p. 88). Es pot creure que primerament fos masculí, com ho és ara en algun parlar del Principat i en certs parlars occitans.

FRAU, m. pres del llatí *fraus*, -dis, ‘mala fe’, ‘engany’, ‘perjudici’, mot que en llatí era femení i es tornà masculí en català a causa de la terminació. 1a. doc.: 1271.

(V. IV, pàg. 172, 173, 178, DECLC, J. Coromines)

FRIGOS o CASAL DE FRIGOL, MAS DE

Doc.: 16 de juny de 1570. És esmentat que el mas de Frigos és propi d'en Terrers de Cerdans, on passa el camí que va del mas Ferrer de St. Pere Desplà al mas de Terrers.

Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 14 de juliol de 1739. En la rodalia de la paròquia de Cerdans, s'esmenta que de la casa Pla de Pigots va serrat avall seguint el camí a coll ses Figueres, al casal de Frígol, dret a la roca Plana i va serrat avall fins al collet de Giral Esteve. Possiblement que sigui can Pere Villaret.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Manual “Resumen de Confesions” f. 250-251.

FRIGOL. Dins de la definició ESTRIDENT, trobem la següent definició sobre la paraula *frígol*: per contaminació del rossellonès *frígol* (<*frigola*) ‘farigola’ (no pas *estríjol*, de significat enterament inconnex). (V. III, pàg. 806. DECLC, J. Coromines)

FUSTER o FUSTER DE L'OLIVAR, CAL

Doc.: Finals s. XIX. S'esmenta com a propietari Pere Eres. El mas està envoltat per la propietat del Marcús i Montplet.

AMB, Fons família Oms de Blanes.

Doc.: 1931. Ramon Eras i Sabater és el propietari de la casa núm. 79, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FUSTER, derivat de FUSTA, tret de l'antic FUST, encara usual dialectalment a les Illes i en el Pallars, provinent del llatí FUSTIS ‘pal, bastó, garrot’. 1a.

doc.: orígens, tots dos (*fusta*, 1129; de *fust* casualment no en tenim fins a mitjan s. XIII: “un d’aquests hòmens ayals venc a un *fuster* qui dolava un *fust*, e recomptà al *fuster* com havia ohit dir que un *fust* era stat tant forts, que havia sostingut major pes que tot lo món;...”

Fuster havia tingut el sentit especialment de ‘fuster de naus, mestre d’aixa’, com explica i documenta Balari.

(V. IV, pàg. 242-244, DECLC, J- Coromines)

GABATX o CASANOVA D’EN PUIG, CAL

Doc.: 1825. Habitat per Salvador Roig i família “Gavachs”, situat al Veïnat de França.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm. 52, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d’Arbúcies 1931.

GAVATX, mot germà de l’occità *gavaig*, *gavach* o *gavai*, que també s’estén, amb variacions de terminació (*gavot*, *jabot*, *gavàs*, *gavazzo*, etc.) a parlars veïns, francoprovençals i alt-italians, d’origen insegur, però certament pre-romà, i potser emparentats amb la base indoeuropea GAUOTA d’on prové GALTA. 1a. doc.: *gavag*, s. XIII, glossa del vocabulista RMa. De l’hispano-àrab oriental.

(V. IV, pàg. 432, DECLC, J. Coromines)

GAIG o GAIG D’EN SERRA, MAS

Doc.: 1635. Joan Vidal, dit Joan Anoller, habita la casa prop del mas Gaig d’en Serra.

Manual II del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Francesc Hom i Puigderrajols és el propietari de la casa núm. 14, Quarter 2.

AHMA, Nomenclator d’Arbúcies 1931.

GAIG, ‘ocell xerraire de la família dels còrvids’ del llatí tardà GAIUS, GAIA. 1a. doc.: 1385, Eiximenis. El trobem també escrit *gatxs* i *gaix*, indistintament. (V. IV, pàg. 259, DECLC, J. Coromines)

GALL, CAL

Doc.: 1825. El mas està deshabitat.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Vidal i Llobet és el propietari de la casa núm. 25, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d’Arbúcies 1931.

GALL, mascle de l’espècie d’aus, de la família de les gal.linàcies, que es distingeix de la femella o gallina per tenir la cresta més grossa i carnossa. Persona o animal que pretén dominar entre els altres. Del llatí GALLU.

GALL, del llatí GALLUS. 1a. doc.:orígens (Llull etc) au;

GALL, ‘grill de taronja de ceba etc’, ‘gra o bessó d’ametlla, de nou i semblants’, provinents d’un adjectiu GALLEUS del llatí vulgar, ‘a manera de GALLA’ és a dir ‘com la gala o cassanella del roure i arbres semblants’. 1a. doc.:*gall*, 1800, Sanelo; *galló*, s. XV.

(V. IV, pàg. 256, 297, 300, DECLC, J. Coromines)

GALTERA, LA

Doc.: 1931. Josep Garolera i Ros és el propietari de la casa 24, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d’Arbúcies 1931.

GALTERA, derivat de GALTA, antigament *gauta*. 1a. doc.: *gauta* 1242, i fi s. XIII, *VidesR* i Jaume I; *galta*, fi s. XIV, Eiximenis, etc.

Galtera ‘peça d’armadura que baixa fins a la galta’, doc. rossellonès de 1411; *galter*, referit a una part d’un terme; *galtera*, lloc d’un barranc on s’amaguen les llebres; “cada un dels aiguavessos de la coberta de la barraca” Sanchis Guarner.

(V. IV, pàg. 311, 312, 315, DECLC, J- Coromines)

GARRIGA, CAN

Casa construïda en una vinya, al Veïnat de la Pocaforina

GARRIC, ‘varietat d’alzina, alzina nana’, i GARRIGA, que deriven l’un de l’altre en manera de col·lectiu, mots comuns al català amb la llengua d’oc, d’una arrel pre-romana KARR- a la qual pertanyen també el cat. i cast. *carrasca*, etc. Tots nom de varietats d’alzina, més o menys petites. 1a. doc.: *garri-*

ga, 843; *garric* 1803, però no deu ser menys antics que en llengua d'oc, on ja es documenten tots dos des de fi del s. XII i principis del XIII.

(V. IV, pàg. 390-392, DECLC, J. Coromines) (pàg. 402 AlcM, GARR- *garriga*?)

GAT, MAS

Doc.: 18 de novembre de 1387. Capítols matrimonials entre Francesc Gat, de la par. d'Arbúcies, fill d'Arnau Gat i de Margarida, muller seva i Margarida Pujals, d'Arbúcies, filla d'Arnau Pujals. (Ell aporta l'herència paterna i materna, el mas Gat... ella 400 s.).

Fons Patrimonial del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 26 de desembre de 1408. Venda feta per Arnau Gath i Margarida la seva esposa, d'Arbúcies, a favor d'Arnau de Momplet, d'una peça de terra en el lloc dit Vinyets.

Pergamins del Marcús . Momplet.

GAT, del llatí tardà CATTUS, d'origen incert en llatí. 1a. doc.: orígens (Llull, Desclot, etc. Dóna lloc a molta fraseologia figurada en les obres dels medievals. (V. IV, pàg. 416, DECLC, J. Coromines)

GAT BLANC, MAS

Doc.: 25 de desembre de 1627, Francesc Regàs de Lliors fa un acensament de la casa i terres anomenada lo Gat Blanch, a Jacint Congost i a la seva muller Paula Bigora. Afronta a sol ixent i migdia amb la devesa d'en Vidal, a ponent i tramuntana amb l'aulet del Campàs i amb la reguera que va a Santa Albina.

Manual III del mas Regàs de Lliors, fol. 28.

GAUSAC, MAS

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia esmenta el Gausac, "*Gausago*", amb els seus termes. Possiblement sigui on avui és el Guacs.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 23 de gener de 1198. En el codicil fet per Ponç III vescomte de Cabrera, entre diferents llegats s'esmenta a un tal Raymundo de Gausag.

Jaume Coll i Castanyer. *El castell de Monsoriu*, apèndix V.

GAUSAC, l'única font possible fonèticament, i ronable és *Gavisiacum* de *gavissus* 'gaudint'. Derivat de GAÚS, 'ocell nocturn', nom dialectal en català, i comú amb l'occità ant. *caús*, *gaús*, avui sobretot gascó: d'origen incert; *pagès gaús* "tonto, neci" ; tanmateix ha persistit *gamarús*.

(V. IV, pàg. 423-424, DECLC, J. Coromines)

GAUSAC, sembla derivat d'un nom propi amb el sufix cèltic -ACCU. En el territori pirinenc sembla que hi ha hagut tres localitats anomenades *Gausac*, de les quals els documents de l'alta edat mitjana no presenten formes que puguin aclarir l'etimologia del nom. Meyer-Lübke es mostra indecís d'admetre que *Gausac* vingui d'un hipotètic *Gavisiacu*. Aebischer considera també el topònim com a derivat d'un nom personal, però diu que és difícil de saber quin era aquest, i apunta la possibilitat que fos un nom propi germànic, tal vegada el *Gausus* que es troba entre les derivacions d'arrel *Gauta*.

GAUXACS i GAUSIAC, sembla que són una variant del cognom *Gausac*.

(V. VI, pàg. 234, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GENER, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus del domini de Bernat de Dosrius, són esmentats en Ramon Gener, "*Raiimundi Januarii*" i en Salimany Gener.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 12 d'agost de 1319. Venda atorgada per Elisenda, viuda de Pere Nom de Déu, ciutadà honorat de Barcelona, i Pere, son fill, de tot el mas Gener. AHMA, Genealogia i crònica del Roquer d'Arbúcies. Regest del pergamí núm. 5.

GENER, del llatí JENUARIOS, llatí clàssic JANUARIUS. 1a. doc.: *giner*, 1270; *janer*, Muntaner; també es troba per aquest temps la grafia correcta *gener*. Popularment avui predomina *giner* en els dialectes occitans i *gener* en els altres. Creiem que la denomi-

nació d'aquest mas prové del nom de la pabordia de Gener de la seu de Vic.

(V. IV, pàg. 461, DECLC, J. Coromines)

GENETA o LES GENETES, LA

Doc.: 7 de abril de 1707. S'ha donat el salpàs al veïnat de Montsoriu. Entre diferents cases hi ha les Genetes.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 12 d'octubre de 1732. Venda i cessió d'un censal, atorgada per Antoni i Domènec Ferrer, pare i fill, pagesos i senyors útils de les terres i de la casa anomenada la Geneta.

Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Joan Dalmau i Mas és el propietari de la casa núm. 13, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GENETA o *GINETA*, derivat de *GENET*, s'aplica també a l'arnès o part de l'arnès de la cavalleria lleugera.

D'altra banda també es va aplicar adverbialment a la manera d'anar armat el cavall.

(V. IV, pàg. 462, DECLC, J. Coromines)

GENET, 'espècie de fagina pròpia d'Àfrica i d'Espanya' emparentat amb l'àrab africà *garnait*, però com que aquest no pot ser d'origen semític, per raons, entre altres, estructurals, i la correspondència fonètica amb el nostre mot és imperfecta, l'etimologia no està ben aclarida; tanmateix no és inversemblant que sigui de procedència africana i alterat en romànic per influència de *GENET*. 1a. doc.: 1284.

(V. IV, pàg. 462, DECLC, J. Coromines)

GIL, CAN

Situat en el Veïnat de la Pocafarina.

GIL, nom propi d'home. Llinatge existent en diverses poblacions del Principat. Prové del nom propi llatí *AEGIDIUS*.

Topònim v. *ISIL*. En la transcripció de noms de lloc, adoptada per la Generalitat de Catalunya, el nom d'*Isil* és escrit *Gil*, que és com es pronuncia en la població d'aquest nom.

(V. VI, pàg. 283 i 726, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GIRALESTEVE

Doc.: 27 d'agost de 1672. Es fa l'establiment de Giralesteve, en poder d'Isidre Vila, notari públic de Girona. Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1712. Es fa el salpàs a la caseta d'en Masromeu, dita Giralesteve.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Llorenç Bover i Valls és el propietari de la casa núm. 52, Quarter 4, conegut actualment com "Gilesteve"

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GIRALL, derivat de *GIRAR*, del llatí *GYRARE*, pres del grec 'jo giro', 'jo encorbo', derivats de 'rodó', arrodonit'. 1a. doc.: 1240.

També podria ser un mot compost format per *GIRAL* + *ESTEVE*, noms propis masculins.

(V. IV, pàg. 505, 506, 510, DECLC, J. Coromines)

GOITA, CAN

Doc.: 1931. Josep Molist i Baucells és el propietari de la casa núm. 57, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GOITA, v. *GUAITA*, 'acció d'estar a l'aguait vigilant un paratge', 'lloc on es fa això habitualment', 'thome que ho té per missió', del fràncic *WAHTA* '(la) guàrdia o guarda'; derivat del germànic comú *wakan* 'vetllar'. 1a. doc.: s. XIII.

(V. IV, pàg. 687, DECLC, J. Coromines)

GOITA, v. *GUAITA*, conjunt de persones que presen serveis de vigilància. Topònim. Nom d'una muntanya de Lloret de Mar i una altra de St. Mateu (Maestrat). Hi ha la variant *Goyta* (Cornellà, Hospitalet). Del fràncic *WAHTA*.

(V. VI, pàg. 431-432, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GOITA, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Ma. Gràcia Molist Pujolràs.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

GOVERN o GOVERN DE JOANET, EL

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de Joanet es cita el mas Govern.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Ramona Masó i Masgrau és el propietari de la casa núm. 39, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GOVERN, ja llatí tardà GUBERNUS o GUBERNIUS, en el sentit de 'alimentació, cria' apareix en una lírica de Cerverí, i fins en Guillem de Cervera. [s. XIII].

(V. IV, pàg. 594, DECLC, J. Coromines)

GRA, MAS

Doc.: 26 de setembre de 1313. En les afrontacions del mas Reig de Plans, és esmentat dues vegades en Joan Gra de Plans "*Joannis Gra de Planis*".

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

GRA, del llatí GRANU, mat. sign. Cadascun dels cossos petits, més o menys arrodonits, que són llavor i fruit dels cereals.

(V. VI, pàg. 358-359, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GRANERS, EL

Doc.: 6 de febrer de 923. L'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies esmenta el Graners "*Graner*".

APA

1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 43-44, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GRANER, derivat de GRA, del llatí GRANUM. 1a. doc.: Llull.

Graner, del llatí *horreum* [Llull, *Blanquerna*] lloc on es guarda el gra, que avui segueix vigent en tot el territori català.

(V. IV, pàg. 594, 596, DECLC, J. Coromines)

GRAU DE LES ORSES, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Arnau Grau de les Orses "*Arnaldus Grau de Ursiis*" presta 4 ous per dret de pastura a Bernat de Dosrius.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

GRAU, 'esglaó', antigament 'rang, dignitat', 'graduació, divisió escalonada', del llatí GRADUS, -US 'pas, marxa', 'graó, esglaó', 'graduació', derivat de GRADI 'caminar'. 1a. doc.: s. XIII. *Grau*, f. 'cuquet' (V. IV, pàg. 628, DECLC, J. Coromines)

ÓS, del llatí URSUS. 1a. doc.: orígens de la llengua. Llull usava *ors* com a forma més literària. *Orses* m. pl. En *Blanquerna* i en doc. de 1398 *orssa*. Francesc Ferrer usa *ors* i la variant *onso*. Avui al Rosselló es diu *urs*, d'un *ors* antic. *Orso* és molt estès al País Valencià.

(V. VI, pàg. 134, DECLC, J. Coromines)

URSES, en plural, referit a gestos de la cara amb expressions de sentiments violents. URSA, ÚRSIDS, ós, animal plantígrad. Pres del llatí URSA, URSUS, 'ós'.

(V. X, pàg. 628, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GUACS, EL

Doc.: 1931. Segimon Torrent i Colobran és propietari de la casa núm. 53, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GUASC, adj. ant. *Vasc*, llinatge existent en diverses poblacions catalanes. Doc.: 1309 (Finke Acta Ar. 533)

Etimologia: v. GASC, del llatí VASCO, "vascó", probablement amb la *v-* inicial convertida en *w* per influència germànica (*Gascunya* <**Vasconia**>).

(V. VI, pàg. 449 i 215, *Diccionari Català-Català-Balear*, Alcover-Moll)

GUAITA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Guillem Guayta jura i reconeix que té pel domini dels Dosrius la meitat de dues feixes, junt amb en Ramon Ferrer, en els

llocs anomenats Perer i Seguer. En les afrontacions que té en Bernat de ses Auledes, de St. Hilari Sacalm, dintre de la par. de St. Pere Desplà, s'esmenta el mas Guayta.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

GUAITA, acció de guaitar; servei de vigilància. Com a topònim és el nom d'una muntanya del terme de Lloret de Mar, entre altres. Hi ha la variant *Goyta*. Etimologia: del fràncic WAHTA.

(V. VI, pàg. 432, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GUANS, LES

Doc.: 1 de juny de 1619. Francesc Regàs de Lliors fa un acensament a Pau Torrent, de Lliors, d'un tros de terra en el lloc anomenat les Guans, on abans hi havia hagut una casa, conforme es mostra en el casal de la parròquia de Lliors. És la mateixa casa dita Can Pau Torrent.

Manual III del mas Regàs de Lliors, fol. 32.

GUANS, llinatge existent a Ullastret, Castelló de Farfanya, etc.

(V. VI, pàg. 433, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GUANT, del fràncic WANT, neerl. *want*, al. *wante*, danès *vat*, suec *vatte*. 1a. doc.: fi s. XIII, Desclot.

En l'ús més conservador de certs mallorquins manté aplicacions fraseològiques molt més pròximes a la italiana clàssica 'aferrar'.

(V. IV, pàg. 694, DECLC, J. Coromines)

GUANT, Coberta de la mà, adaptada per a cada dit o almenys per al dit gros. Del fràncic WANT.

(V. VI, pàg. 433-434, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GUASCH DE BRUIDÓS, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Guillem Guasch de Bruidós "*Guillermus Guaschi de Bruidos*".

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

GUASH, anterior adjectiu vasco documentat el 1309 > *Guasc*. V. *Gasc*, variant de *Guasc*.

(V. VI, pàg. 215 i 449, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GUAIX, conjunt de brins que neixen d'una mateixa tija, en els cereals i llegums. Etimologia: del germànic WAHSIAN, "créixer" (Meyer-Lübke).

(V. VI, pàg. 432, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GUSACS, EL

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada, sobre la parròquia de Joanet, en les afrontacions del mas Masó s'esmenta el mas Gausach.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Jaume Serrahima i Colobran és el propietari de la casa núm. 17, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GAUSAC o GAUSACS, llinatge existent en diverses poblacions catalanes. Sembla derivat d'un nom propi amb el sufix cèltic *-accu*. Meyer-Lübke es mostra indecís d'admetre que *Gausac* vingui d'un hipotètic GAVISIACU. Aebischer també considera que el topònim pot ser un derivat d'un nom personal, però ho veu difícil i apunta la possibilitat que fos un nom propi germànic, tal vegada GAUSUS, que es troba entre les derivacions de l'arrel GAUTA.

(V. VI, pàg. 234, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GAUSAC. Alcover cita un cognom *Gausac*, entre d'altres poblacions, en una masia del territori d'Arbúcies. Però Coromines comenta que el coneix amb la pronúncia [elguzák]. Segons ell és en territori de Joanet, (en el camí d'Arbúcies a Cladells) i tant la gent de Joanet com a la Cortina, i algú de Sta Coloma ho pronunciaven netament amb *u*, sense diftong. Per tant, ell creu que no té res a veure, sobretot per l'article anterior.

(V. IV, pàg. 332, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

HOSTAL DE LA TEIA

Doc.: 1931. Joan Pagès i Pujol és el propietari de la casa núm. 46, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

HOSTAL, derivat d'HOSTE, del llatí HOSPITIS 'hostatjador', 'hostatjat'. 1a. doc.: orígens. El llatí HOSPES significava etimològicament 'el qui hostatja, amfitrió'.

Hostal, lloc on es reben hostes professionalment, fonda, en el sentit clarament expressat o implicat en algunes cites Llull, Desclot i Eiximenis.

(V. IV, pàg. 822, DECLC, J. Coromines)

TEIA, abans TEA, i encara en els dialectes occidentals, del llatí TEDA (variant del clàssic TAEDA) 'branca resinosa de pi', 'antorxa', 'teia'. 1a. doc.: *tea*, fi s. XIII.

(V. VIII, pàg. 372-373, DECLC, J. Coromines)

HUGUET, CA N'

Veïnat de França. Propietat de Vicens Huguet i Blanch i Rosa Ma. Paradell Sabé.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

HUGUET, nom propi d'home, diminutiu de *Hug*. Llinatge existent a Girona, Valls, Reus, etc.

(V. VI, pàg. 562, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

IGLÉSIES, CA N'

Doc.: 30 d'agost de 1353. En les afrontacions del mas Soler de Joanet s'esmenta que limita per llevant amb el mas Iglésies.

Pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies. Doc. núm. 1. Doc.: 19 de gener de 1557. Dos contractes sobre ruses o abellers. L'un és entre Salvi Esglésies de la parròquia de St. Mateu de Joanet, que empeny a carta de gràcia a Antoni Masó, de Joanet. L'altre és entre Andreu Esglésies i Miquel Masó també de Joanet.

Doc.: 1931. Matilde Callicó i Freixas és la propietària de la casa núm. 41, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

IGLESIES, v. ESGLÉSIA, del llatí vg. ECLESIA 'reunió del poble', 'aplec dels primers cristians per celebrar el culte', 'lloc on se celebrava', pres del grec 'reunió, assemblea convocada'; en català antic apareix més aviat en variants com *egles*, *glés(i)a*, *esgleya* i altres que en part són resultat d'evolució fonètica. 1a. doc.: *església* docs. del s. XIII.

(V. III, pàg. 586, DECLC, J. Coromines)

IGLÉSIES, MASOVERIA DE CA N'

Doc.: 1931. Matilde Callicó i Freixas és la propietària de la casa núm. 41, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ILLA, CA N'

Doc.: 17 de gener de 1694. Establiment emfitèutic atorgat per Miralpeix i Riudecòs, pagès, hereu i propietari del mas Riudecòs, de Joanet, a favor de *Joseph* Illa, d'un tros de terra. Afronta a orient amb el camí Moliner, a migdia amb Riudecòs i part del mas Aulet, a occident amb les Planes d'en Torra. Sobre aquest terreny s'edificà ca n'Illa, que anteriorment pertanyia a Joanet i actualment a Sant Hilari Sacalm.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

ILLA, del llatí I(N)SULA, que en lloc de donar *izla* es vocalitzà aviat en *iyla* pronunciat després *ila*. 1a. doc.: orígens (Llull, Jaume I, Desclot)

Fins avui dia segueix usant-se el mot illa pertot, en aquesta mateixa forma, tant si es tracta de zones de mar com de terra, sense estar envoltada d'aigua per tot arreu. (illa sobre el mar, illa de cases...)

(V. IV, pàg. 834, DECLC, J. Coromines)

INFERN o CASANOVA DE L'ÀNIMA, L'

Doc.: 1931. Agustí Talleda i Masferrer és el propietari de la casa núm. 82, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

INFERN, a part del que designa la mitologia antiga, és un lloc on hi ha molt de desordre, baralles, discòrdies i on fa de molt mal estar; lloc fosc i profund; lloc extremadament llunyà o fatigós d'anar-hi. Pres del llatí INFERNU. 1a. doc.: Homilies.

(V. VI, pàg. 656-657, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JANET, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Joan Pagès i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Salvador Borrell i Martí és propietat de la casa núm. 74, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

JANET, diminutiu de *Jan*, variant de *Joan*, nom d'home. Probablement de l'anglès *John* o del francès *Jean*, 'Joan'.

(V. VI, pàg. 740, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GENET, derivat de JAN, contracció de *Joan*. Derivats: *Janet* o *janot* 'taujà'.

(V. IV, pàg. 876, DECLC, J. Coromines)

GENET, significava de primer 'soldat de cavall que combatia amb llança i darga portant arronsades les cames, amb estreps curts', i prové de l'àrab vg. *Zeneti* (àr. Zanati). 1a. doc.: 1277 com a nom dels guerrers moros; 'el qui va muntar a cavall', 1304.

(V. IV, pàg. 461, DECLC, J. Coromines)

JARDÍ, MAS

Doc.: 1850. Descripció que fa el Sr. del Roquer del mas Jardí i Colomer, terreny, horts i vinyes, des de la vinya d'en Rafart i torrent que separa les cases del carrer de Magnes, fins a la farga del Roquer, afrontant a migdia amb la riera i rec del molí del Roquer.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

JARDÍ, pres del fr. *jardin*, diminutiu romànic del fr. anterior *jart* 'hort', provinent del fràncic GARD 'clos', 'tanca d'hortes', al. ant. *gart* 'cercle', 'rotllo', ags. *Geard* 'un tancat, un clos', angl. *Yard* 'pati', esc. ant. *gadr* 'un clos', gòt. *gards* 'casa', 'moblatge, aixovar'. 1a. doc.: fi s. XIII, Lull, Muntaner, etc.

(V. IV, 880-881, DECLC, J. Coromines)

JAUME MORAGUES, CAN

Doc.: 1 de febrer de 1657. És batejat Jaume Moragues, fill de Joan Moragues, pagès de la parròquia d'Arbúcies.

APA, Llibre de Baptismes 1578-1696, Foli 206, V

Doc.: 1931. H. de Maria Riera és el propietari de la casa núm 26, Quarter 4.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

JAUME, nom propi d'home. Etimologia: del llatí JACOBUS (adaptació de l'hebreu IACOB) nom de dos sants i apòstols.

(V. VI, pàg. 745, *Diccionari Català-valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MORAGUES, llinatge existent en moltes poblacions catalanes. Podria provenir de MORAGA, foguera en què es cremen mates de ciurons madurs i després de torrar-los l'apaguen i els mengen. També indica oliva cuita al caliu o manoll d'espigues. Etimologia: probablement de l'àrab MUHRAKA 'incendi'.

(V. VII, pàg. 565, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MORAGA, de l'àrab MUHRAQA 'holocaust, combustió', derivat de *haraq* 'cremar'. 1a. doc.: 1400, St Vicent Ferrer. Segons Coromines, en aquest text no indica com diu AlcM "manoll d'espigues" sinó espigues soltes que es mengen després de torrar-les.

(V. V, pàg. 783, DECLC, J. Coromines)

JAUME SERRA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Magí Plaferrer i la seva esposa, en el veïnat del Vidal.

APA, Estat de les Ànimes.

SERRA, llinatge estès per tot el Principat, que pot significar munt llarguer del cereal abans de separar la palla del gra; sèrie de garbes arrencades i posades unes sobre les altres; cadena de muntanyes... Etimologia: del llatí SERRA. 1a. doc.: 1323.

SERRA, del llatí SERRA 'aparell de serrar'; en el sentit de línia de muntanyes, prové d'una antiga metàfora, per comparació amb l'aspecte dentat o

oscat de les carenes muntanyenques. 1a. doc.: 1323; en l'acc. muntanyenca, 878.

(V. VII, pàg. 838, DECLC, J. Coromines)

JAVERDEN, MAS

Doc.: 7 de març de 1542. Jaume i Antic Blanch venen a Mateu Pasqual una peça de terra i el mas derruït "Javerden", de la parròquia d'Arbúcies, en el lloc dit Tarrachs. Afronta a orient amb en Call i part d'en Fogaroles de St. Feliu de Buixalleu, a migdia part de n' Horta i part d'en Blanch, a ponent i a tramuntana amb en Blanch i part amb en Call.

Fons Patrimonial del mas Blanch d'Arbúcies.

JEP-VILAR, CAN

Doc.: 18 de setembre de 1818. Joan Riera ven la casa a l'Hospital d'Arbúcies per 364 lliures. Afronta a sol ixent i a migdia amb en Pasqual, a migdia i a ponent amb el St. Hospital d'Arbúcies i terres del mas Esturi i part amb les terres de n'Escarraman i a tramuntana part amb Francesc Blanc. És sota domini del paborde del monestir de Breda.

APA

Doc.: 1931. Salvador Riera i Pelegrí és el propietari de la casa núm. 17, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

JEP, nom propi d'home, contracció de Josep; cast. Pepe. Etimologia: del llatí bíblic IOSEPH, nom d'un dels fills de Jacob.

(V. VI, pàg. 746, 771, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JOAN, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat el mas Joan "mansí Joanni". Jan.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

JOAN, nom propi d'home. Llinatge català, molt estès principalment a Mallorca i Eivissa. Nom d'una infinitat de llocs catalans. Pres del nom bíblic JOHANNES.

(V. VI, pàg. 752-756, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JOAN nom propi d'home, contret per JAN. AlcM creu que prové de l'anglès *Jhon*. Llatí JOANNI.

(V. IV, pàg. 876, DECLC, J. Coromines)

JOAN DESPÍ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Joan Despí, "Joannes de Pino", veïnat de les Orses.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1779. El mas Joan Despí, derruït i unit al mas Sobirà de les Orses, propietat de Salvador Torrent del Mas.

APA

PI, del llatí PINUS. 1a. doc.: orígens. PIN a. 1033, està documentat en Llull (*Blanquerna*)

en el mateix sentit d'arbre que fa pinyons.

(V. VI, pàg. 510, DECLC, J. Coromines)

DESPÍ, DE+ES+PÍ, (prep. + art. Salat + substantiu) v. ESPINA, del llatí SPINA 'espina vegetal'. 1a doc.: orígens (*Homilies*).

Porc espí deu ser la denominació més antiga, encara que en català no es trobi dades fins el 1495.

(V. III, pàg. 645-646, DECLC, J. Coromines)

JOAN RIERA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Joan Riera i la seva esposa.

APA, Estat de les Ànimes.

JOANDÓ, CAN

Doc.: 1931. Lluís Roure i Villaret és propietat de la casa núm. 16, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

JOANDO, (Juandó), derivat de *Joan*. Llinatge existent a Sarrià, Vilanova i la Geltrú, etc.

(V. VI, pàg. 756, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JOANDÓ, CAN

Doc.: En Pere Miralpeix i Riudecòs féu un establiment emfitèutic amb un tal Joandó, el qual sobre aquest terreny edificà la casa de can Joandó. Actua-

alment pertany a la parròquia de Joanet, però està dins del terme parroquial de St. Hilari Sacalm.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

JOANET, MAS

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada, sobre la parròquia de Joanet, Francesc Pla reconeix tenir entre diferents possessions el mas Joanet, de dita parròquia, el qual antigament fou de n'Iglésies.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

JOANET, nom propi d'home, diminutiu de *Joan*.
(V. VI, pàg. 756, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

JOANET, VILA DE

Doc.: 24 de març de 931. Esperandus ven a Sala la vuitena part d'un molí que té al comtat d'Osona, en la vila de Joanet, "*villa Jovaneto*".

A.Pladevall i Font. Regest dels docs.de St. Benet de Bages. Quaderns de la Selva n. 6.

Doc.: 2 d'agost de 1265. Arnau de Vilademany dóna a Berenguer de Joanet, home seu, i a Bernat, fill d'aquest, la batllia de Joanet i de Solterra per 40 sous.

Arxiu Diocesà de Girona P-2 – 6301. Pergamins de la Pia Almoïna.

JOANET, llogaret amb parròquia, a les Guillerries, agregat a Arbúcies, entre aquesta vila i St. Hilari Sacalm.

Coromines assegura que ve del llatí JUVENETUM, col.lecció d'*arbores juvenes* 'arbres joves'.

(V. IV, pàg. 466, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

JOANIC GARROFA o JOANICH, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Rosa Badia i el seu fill, a la parròquia de Lliors.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Pere Garolera i Busquets és el propietari de la casa núm. 44, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

JOANIC, diminutiu de *Joan* i llinatge català.

(V. VI, pàg. 756, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

JOANOLA, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Carles Joanola.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

JOANOLA, (*Juanola*). Llinatge existent a Celrà, Lledó, Arenys de Mar, Mataró, etc.

(V. VI, pàg. 756, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

JUIÀ, MASOS

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de Consagració de l'Església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta els Masos de Juià "*Mansos Juniari*", amb les seves pertinences. Està situat a sota de can Bruix i avui es troba en ruïnes. És el mateix mas Bassia.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu de Pere de Juià "*Petrus de Juiiano*", on reconeix que té el seu mas nomenat de Juià, que antigament s'anomenava "*Vassia*". Afronta a orient amb el torrent de Trília, a migdia i occident amb tinences de la Sra. comtesa i a cers amb tinences seves de Prepositura de St. Salvador de Breda.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 18 de maig de 1573. Capbreu de Joan Horta, pagès de la parròquia de St. Feliu de Buixalleu, el qual reconeix que té sota domini del noble Enric de Sentmenat, el seu mas Juià, derruït i deshabitat, situat a la parròquia d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

JUIA, es troba com a derivat de JUEU. En el sentit de jueva tenim com a forma antiga el femení *juia*, i després en J. Roig *Spill*, al llarg del segle XIV es recull *juhia*, *jusia*; també *xuia* a Mallorca, com a derivat afectiu.

(V. IV, pàg. 914-915, *DECLC*, J. Coromines)

JUIÀ, llinatge existent a Girona, Foixà, Palamós, etc.

Etim.: del llatí IULIANU, nom personal.

(V. VI, pàg. 792, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JUNY, el sisè mes de l'any. Del llatí IUNIUS, nom de mes i de persona.

(V. VI, pàg. 798, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JUIOL, MAS

Doc.: 17 de maig 1573. Capbreu de la senyora marquesa de Castellósrius. Joana Serra, propietària del mas Serra, reconeix que paga un cens de 4 ous per Pasqua, per raó del mas Juyol "*mansi Juyol*". AHMA, Fons marquesos de Castellósrius

JUIOL, v. JULIOL, 'setè mes de l'any', abans *jullol* o *juyol*, diminutiu de l'arcaic *juyl*, que provenia del llatí JULIUS. La major part d'aquests canvis foren causats, o fonamentats, pel desig d'evitar la confusió sempre imminent entre el nom dels dos mesos consecutius, *jul* i *jun*, llatí JUNIUS. 1a. doc.: *juyol*, 1277; *juliol*, 1284; *jullol* 1300; *juyl*, cap a l'any 1400. (V. IV, pàg. 915, DECLC, J. Coromines)

JUIOL, llinatge existent a Cardedeu, Hostalric, Barcelona, etc. Del llatí IULIOLU, derivat del nom personal IULIUS. Veiem que JULIOL prové també del llatí IULIOLU, derivat diminutiu de IULIUS.

(V. VI, pàg. 792-794, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

JULIÀ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius Cartellà. Ramon Ferrer, pagès, de St Pere Desplà, reconeix tenir una peça de terra en el lloc anomenat Perer, que afronta a occident en honor d'en Julià.

AHMA, Fons marquesos de Castellósrius.

Doc.: 10 de gener de 1377. Informació testimonial per aclarir per on passava la línia divisòria del vescomtat de Cabrera i els termes de Solterra i de la Rovira. Arnau de Sa Vila, pagès de la parròquia

de St. Pere Desplà, diu que és la plana que es troba sobre el seu mas Sabila, la qual pertany a en Gurb i també diu que els termes parteixen pel mig de les cases del mas Julià. Possiblement aquest mas sigui l'actual Cortals de Terrers.

AP de St. Hilari Sacalm. Manual 1374-1377.

JULIÀ, nom propi d'home; cast. *Julián*. Llinatge existent en diferents llocs del Principat. Topònim. Etimològicament pres del llatí IULIANUS, nom personal.

(V. VI, pàg. 793, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MAS LAMBRUSQUERA

Doc.: 12 de setembre de 1555. Capbreus del monestir de St. Marçal del Montseny. Bernat Joan Mataró, pagès de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, senyor útil i propietari de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota el domini directe d'aquest monestir, una feixa de terra situada en aquesta parròquia, que afronta a cers amb el mas Lambrusquera.

ACA, Secció Monacals. Fons Benedictins Vol. 806-807 de la sèrie general.

LAMBRUSQUERA, el trobem dins la toponímia de Cerdanyola on s'indica el nom de partides de terra, roques i altres accidents menors, però que es considera que potser està perdut actualment per molts dels habitants no agrícoles de la zona.

(Miquel Sánchez i Gonzàlez, *Toponímia de Cerdanyola (Vallès)*, pàg. 50)

LAMBRUSQUERA. També trobem aquest topònim a Tavertet on s'esmenta "Feixes: honor de sa Lambrusquera".

(Rafel Ginebra i Molins, *Masos, terres i topònims de Tavertet segons el Capbreu de 1523*, pàg. 14, dins la revista ELS CINGLES DE COLLACABRA de Tavertet, any 2002).

LOBARONS, MAS

Doc.: 29 de maig de 1530. Donació atorgada per Pere Lobarons, àlies Vilar, pagès d'Arbúcies, i Jo-

ana la seva esposa, propietària del mas Lobarons, en favor de Joana, llur filla, pel seu matrimoni amb Sebastià Panella, pagès de la parròquia d'Osor.
AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

LOBARONS, com a derivat de *llop* trobem *lobada*, *lloberó*, etc. Com a sobrenom es troben en personatges rossellonesos de finals del s. X: "Oliba, quem alium nomen vocant *Lobatonem*" a. 987.
(V. V, pàg. 256, DECLC, J. Coromines)

LLIORS, VILA DE

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia esmenta la vila de Lliors, "*Lordayreses*" amb els seus termes.
APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

LLIORS. LIORS, que hi coincideix pel membre terminal *-ors*, és un veïnat de cases escampades en el vessant Nordest del Montseny, pendents avall de Sant Marçal, amb una antiga esglesieta, sufragània de la d'Arbúcies i veïnat agregat a aquest municipi. S'ha trobat escrit "*Liors*", "*Liós*" en relació a un doc. de 1362. (Alsius). També se n'ha dit *Lliós*.
En mencions anteriors es troba *Lisurs* en una butlla de 1185 i en un doc. de Fogars de Tordera de l'any 1246. També *Lusurus* en el "Llibre Verd" (Alsius). Coromines creu que *Vallors*, *Liors* i *Ridora* tenen un denominador comú bascoide.
(V. VII, pàg. 436-439, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

LLIORS, MAS DE

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Lliors "*Arnaldus de Lios*".
AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

LLOP, i també CASANOVA D'EN CORBERA, CAN

Doc.: 1931. Jaume Corbera i Bach és el propietari de la casa núm. 22, Quarter 1.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

LLOP, del llatí LUPUS. 1a. doc.: orígens. *Llop* té el mateix significat a tot el domini lingüístic. Només hi ha alguns significats secundaris que segons AlcM prenen per nom d'una vela i que el D.Ag. exemplifica només en el s.XV; sembla ser un dispositiu que es feia amb amb vela, arbre i politja. De *llop* 'ulceració' en parla sobre *llobàs-llobet*.
(V. V, pàg. 255, DECLC, J. Coromines)

LLUÍS, CAN

Doc.: 1931. Dolors Coll i Brachs és la propietària de la casa núm. 22, Quarter 1, de Joanet.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

LLUÍS, nom propi, del qual en deriven noms comuns.
(V. V, pàg. 299, DECLC, J. Coromines)

Santa Maria de Lliors
Foto: AHMA

MAÇANERS o MASSANÉS, CAN

Doc.: 1931. Josep Soldevila i Colomer és el propietari de la casa núm. 8, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MAÇANÉS, escrit també MASSANÉS, és un topònim que descriu diferents llogarets.

Etimologia: contracció de *maçaners*, plural de *maçaner*. Prové del llatí MATTIANA > *maçana* > poma. (V. VII, pàg. 100, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MAÇANA, 'poma' del llatí MALA MATTIANA, nom d'una espècie famosa de pomes, anomenades segons sembla en memòria de Caius Matius, tractadista d'agricultura que visqué en el s. I abans de J.C. 1a. doc.: fi s. XIV, Turmeda. Derivat: *Maçaner*.

Sembla que per qüestió de la rima hi hagué una oposició entre *pomer* [fruita *poma*] i [*maçaner*] fruita *maçana*, la qual seria, doncs, d'un fruiter rosaci peculiar dins el gènere *malus*.

(V. V, pàg. 341, DECLC, J. Coromines)

MAGÍ, CAN

Doc.: 20 de maig de 1691. Establiment emfitèutic atorgat per Pere Miralpeix i Riudecòs a favor de Magí Mollfulleda, bracer de Joanet, d'una peça de terra. Afronta a orient amb la riera de Riudecòs, a migdia el mas Aulet, a occident part amb dit Aulet i part amb en Riudecòs i el camí que va de St. Hilari a Arbúcies i a cers amb en Riudecòs amb el prat anomenat Plana del Bosc. Sobre aquest terreny s'edificà la casa de can Magí. Abans pertanyia a Joanet, però actualment forma part de terme municipal de Sant Hilari Sacalm.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

MAGÍ, nom propi d'home. Etimologia provinent d'una forma del llatí vulgar hispànic MAGINUS, variant de MAXIMUS, segons contenen les llegendes referents a l'ermità tarragoní Sant Magí.

(V. VII, pàg. 118, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MAGÍ, veure IMATGE, i abans *imatge* o *imagen*, pres del llatí *imago*, *-inis*, 'representació, retrat', 'imatge'. 1a. doc.: *Homilies*.

De l'antic i vulgar (*em*)*maginar* es derivaren *magí* [Lab. 1840, com a mot familiar, i ja c. 1800, B. de Maldà].

(V. IV, pàg. 838-839, DECLC, J. Coromines)

MANEL XALUC, CAN / MANUEL o MANUELIC

Doc.: 1825. Habitat per Francesc Clopés i la seva esposa.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Villaret i Albanell és propietari de la casa núm. 16, Quarter 3.

Aquest mas està derruït i es troba a sobre de Cal Sastre.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MANEL, nom propi d'home, contracció familiar de *Manuel*; cast. *Manolo*.

Derivats: *manelet*, *Manelic*, *Maneló*. *Manel.la*, llinatge existent a Olot, Porqueres, Banyoles, etc.

(V. VII, pàg. 195, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover Moll)

XALOC, dins d'aquesta entrada trobem XALUCAR com a derivat, en el sentit de 'moure enrenou', referint-se a la remor de la ventada.

(V. IX, pàg. 428, DECLC, J. Coromines)

XALUCAR, remugar, rondinar (Artà, Manacor) cast. *refunfuñar*.

(V. X, pàg. 901, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MANGOL, CAN

Doc.: 1931. Joan Roca Clopés és el propietari de la casa núm. 17, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

(Veure Armengol)

MARC o MARCH, CAN

Doc.: 2 de juliol de 1634. Venda atorgada per Benet i Miquel Ferrer, pare i fill, pagesos de St.

Pere Desplà, a favor de Joan Marc, sastre i Salvi Marc, pagès, de part dels esplets per un temps de 5 anys.

Doc.: 22 de novembre de 1825. Habitat per Joan Pla i família.

APA. Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. La casa núm. 66, Quarter 3, no se n'esmenta el propietari.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MARC, nom propi d'home. Etimologia del nom personal llatí MARCUS.

(V. VII, pàg. 229, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MARC, v. MARCAR, mot d'origen germànic, emparentat amb l'al. ant. *merken* (< *markjan*) 'posar atenció, notar' ags. *Mearcian* 'assenyalar amb una marca, anotar', ags. *Mearc* i esc. ant. *mark* 'signe, senyal, marca'; en el sentit modern és probable que el rebéssim, si bé ja d'antic, per conducte d'Itàlia, on deu ser una deïxa del longobard; en certes accepcions pròpies del català medieval ens degué venir d'altres dialectes germànics, i almenys en part, directament. 1a. doc.: en els sentits d'afrontar, ser fronterer' i en el de 'fer pagar una penyora o una represàlia', fi s. XIII; en el modern d'assenyalar amb

marca' a. 1400 o poc abans.

(V. V, pàg. 468, DECLC, J. Coromines)

MARCÚS, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu de Guillem de Marcús "*Guillermus Marchus*". Jura junt amb la seva muller i el seu fill que té el mas anomenat el Marcús, amb cases, i pertinències. Afronta a orient amb Guillem de Congost, a migdia amb la riera de Bruydós, a occident amb en Ramon de Bruguera i a cers amb la riera d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 16 de maig de 1573. Capbreu de Jaume Marcús, propietari del mas Marcús i del mas Bruguera, unit al mas Marcús, situats en la parròquia d'Arbúcies, Batllia de n'Orri, sota domini d'Enric de Sentmenat. Afronta a orient amb el mas Congost, a migdia amb la riera de Bruydós, a occident amb el que fou de Ramon Bruguera i a cers amb la riera d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1931. Ramona Villaret i Pous és la propietària de la casa núm. 8, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MARCÚS, NL antic del terme d'Arbúcies: 1552: *Marchus* (Carreras Candi, *Mis. Hist. Cat.* I, 135).

El Marcús

Foto: Fons Marcús

Marcús és un NP que trobem documentat de ben antic a Catalunya: 981: *Marcucio*, 1010, *Marcutius*, derivat llatí *MARCUS*.

(V. V, pàg. 194, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MARCUS, mena de vinya. Prové del gàl.lic. (pàg. 802, *Diccionari Llatí-Català*).

MARCÚS, MASOVERIA DEL

Doc.: 1825. Habitat per Salvador Costa i família. APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramona Villaret i Pous és el propietari de la casa núm. 8, Quarter 3. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MARTA DE LA VINYA, CA LA

VeInat del Rieral. Propietat de Marta Canaleta Camps
AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MARTÍ, MAS

31 d'agost de 1313. En els capbreus de Bernat de Dosrius, es fa esment d'Esteve Martí.
AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.
28 d'abril de 1355. Venda atorgada per Guillem Teixidor, de la par. d'Arbúcies a favor d'Arnauet de Riera, de la par. d'Arbúcies, de mitja feixa de terra en el lloc dit Susanyes, dels masos Puig i Martí.
Documentació del mas Rafart d'Arbúcies.

MARTÍ, nom propi d'home. En la toponímia, nom de molts nuclis de població de Catalunya on el sant d'aquest nom era de molta devoció popular. Etimologia: prové del cognom llatí *MARTINUS*.
(V. VII, pàg. 269-270, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MARTORELL, MAS

Doc.: 26 de març de 1337. Elisenda, hereva i propietària del mas Martorell de Cerdans, muller de Guillem i una filla, són els habitants d'aquesta casa.

VDV, Capbreus del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans.

MARTORELL, l'essencial de l'etimologia material ja ho veu AlcMoll; precisant més, podem remetre a *MARTYRETUM*, col·lectiu de *MATYR*, que ha deixat rastre en la toponímia i onomàstica de la Romània central designant un cementiri (segurament, en forma paral·lela a *Martror*, en memòria dels *campi sancti* dels màrtirs del cristianisme primeval heroic) (d'on també els cognoms *Martret* i *Marturet*, registrats per AlcMoll); *Martorell* ha de venir del diminutiu primitiu *MARTYRETULLUM* 'el petit cementiri'.
(V. V, pàg. 508, *DECLC*, J. Coromines)

MASNOU, EL

Doc.: 9 de febrer de 1343. L'alou de la Rectoria que forma la Celler d'Arbúcies, limita a ponent amb el mas Nou, "*Mansi Novi*".

APA

Doc.: 7 de febrer de 1460. Establiment fet per Pere Roquer, clergue, a favor d'Arnau Rafart, d'un camp de terra en el lloc anomenat Masnou. Límits: a sol ixent amb Montserrat Vernedes i en l'hort de la Rectoria, a migdia amb el torrent anomenat de Masnou, a ponent amb l'hort de Gibert de Vallicrosa que fou d'en Gracià, i a tramuntana amb la reguera que entra en la Celler d'Arbúcies.
APA, Benefici de la Mare de Déu.

MASNOU, del llatí tardà *MANSUM NOVUM* 'residència nova'. *Masnou o Mainou*, es troba documentat a Mallorca a. 1281.

(V. V, pàg. 218, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MASNOU, llinatge existent a Manresa, Campins, etc. Probablement rep aquest nom per tractar-se d'un mas de construcció més recent.
(V. VII, pàg. 283, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NOU, -VA, del llatí *NOVUS*, -VA, -UM. 1a. doc.: orígens de l'idioma (Llull etc.) *Nou* en el sentit de novetat.

Nou s'usa com a substantiu en el sentit de 'brot nou que surt després de podar l'arbre' a Tortosa i a València.

(V. V, pàg. 972, DECLC, J, Coromines)

MASÓ, LA

Doc.: 11 de desembre de 1299. És esmentat Jaume Masó de la parròquia de St. Mateu de Joanet.

Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 26 de maig de 1415. Els Ridacòs de la parròquia de Joanet feren una venda a Ramon de Bages, de Sauleda, aleshores habitant i casat en el mas de la Masó de Joanet.

ACV, Senyories de Novembre. Doc. núm. 19.

Doc.: 1931. Pere Bodada i Masó és el propietari de la casa núm. 19, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MASÓ, v. ROMANDRE. *Mesó* f. [1178] o *maisó*, ant. 'estatge, residència' del llatí MANSIO, -ONIS, 'permanència', 'lloc on ens quedem o fem nit', 'alberg, habitança'. En català tingué sempre escassa vida per la influència del fr. *maison*, que s'aplicava més aviat a grans llocs de residència.

En les *Homilies*, *maisó* no és ben bé el mateix que 'casa', sinó l'edifici residencial que hi ha al costat d'un castell.

Tot plegat mostra que la nostra toponímia no té res d'afrancesat sinó simplement relíquia de l'ús arcaic del català pre-literari; i força n'hi ha en la toponímia menor com per ex. *La Mesó*, gran mas a les serres entre Arbúcies i St. Hilari, damunt Joanet i Serraïma (1927, 1982...)

Com a cognom no es confongui amb *Massó* (= *maçó* = fr. *maçon*)

(V. VII, pàg. 420-421, DECLC. J. Coromines)

MASÓ, CAN

Veïnat de la Poca Farina. Propietat de Josep Masó i Xamaní.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASÓ, diminutiu de *mas*. Llinatge català, la grafia del qual oscil·la entre *Masó* i *Massó*, confonent-se amb *Maçó*.

(V. VII, pàg. 283, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MASOVERIA DE CAN BADIA

Veïnat de França. Propietat de Baden Grup S.L. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA, masia; conjunt de les terres de conreu i de les cases on habita el masover. A certes comarques, com la Cerdanya, es diu especialment *masoveria* de la masia que es té a mitges entre el propietari i el masover. Derivat de *masover*.

(V. VII, pàg. 284, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MASOVERIA DE LA CASANOVA DEL MONJO

Veïnat de cal Monjo. Propietat de Josep Barrios i Lucena.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DE CAN CASTELLAR

Veïnat de la Geneta. Propietat de Daniel Sifra Calafat.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CASTELLAR, grafia anterior per *castellà*, governador de castell. Es conserva en diferents noms toponímics: *Castellar de N'Hug*, *Castellar del Vallès*, etc. Del llatí tardà CASTELLARE, 'territori agregat a un castell'.

(V. III, pàg. 36, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MASOVERIA DE LA CORTINOIA

Veïnat de cal Monjo. Propietat d'Antoni Graells Sarradell i Ma. Carme Arruega Casanovas.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DE CAN NAN VILAR

Veïnat de can Ferrer. Propietat de Josep Reus Palau.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DE CAN PUIG

Veïnat del Vidal. Propietat de *Fomento Ganadero y Silvicola S.A.*

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DEL PLA DE JOANET

Joanet. Propietat de Josep Ma. Pla Parcet.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DE SERRAHÏMA

Joanet. Propietat de Carme Serrahïma i Postius.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DEL SOLELL

Veïnat de cal Monjo. Propietat de Juan José Rodríguez Sánchez.

AHMA, Catàleg de les masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MASOVERIA DEL VILAR

Veïnat del Vidal. Propietat de Turó de Grenys S.A. Joan Garolera de Prades.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

VILAR, vila petita, llogaret. *El Vilar* és el nom d'una multitud de partides de terra de Catalunya oriental i occidental. Del llatí tardà VILLARE, derivat de VILLA, 'vila'.

(V. X, pàg. 809, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MASOVERIES, LES

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada sobre la parròquia de Joanet, Francesc Pla reconeix tenir entre diferents possessions, les Masoveries de dita parròquia, que antigament foren d'en Berenguer Soler.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

MASOVERIA, masia; conjunt de les terres de conreu i de les cases on habita el masover. A certes comarques es diu *masoveria* de la masia que es té a mitges entre el propietari i el masover. Derivat de *masover*; prové del llatí MANSUARIU, "habitador d'un mas". (V. VII, pàg. 284, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MASROMEU

Doc.: 25 de maig de 1653. Establiment d'una peça de terra, darrera de can Tordera, (Sant Pere Desplà) atorgat per Gaspar Ferrer a favor d'en Masromeu, el qual vol edificar-hi una casa i en Regàs ha firmat com a senyor alovari d'aquestes terres.

Manual III del mas Regàs de Lliors.

Doc.: 1712. Es fa el salpàs a Masromeu. Creiem que abans era el Mas Miquel.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Joan Llorà i Carme Momplet són els propietaris de la casa núm. 53, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROMEU, 'pelegrí', pres per via mig-sàvia del llatí ROMAEUS, i aquest del grec, pròpiament 'romà', aplicat en l'Imperi d'Orient als occidentals que el travessaven en peregrinació a Terra Santa. En català ja l'usà Llull. La forma femenina de *Romeu* fou antigament *Romia* (tal com *meu/mia*, *jueu/juïa*). Per tant, podríem dir que potser antigament havia estat un mas que acollia els peregrins.

(V. VII, pàg. 412, *DECLC*, Joan Coromines)

MASTORT

Doc.: 31 d'agost de 1313. Brigit Mastort d'Arbúcies, presta pel domini de Bernat de Dosrius, 4 ous pel dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

TORT v. TÒRCER, del llatí vg. TORCERE, llatí TORQUERE. 1a. Doc.: Llull.

(V. VIII, pàg. 581, *DECLC*, Joan Coromines)

MATALÀS, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Isidre Carals i família, en el veïnat de la Pocafarina.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Alfons Feixas i Campmajor és el propietari de la casa núm. 18, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MATALÀS, del més antic *matlaf* o *matalaf* (aquest encara usat localment), provinent de l'àrab *matrab* 'coixí gran, especialment el que posaven a terra per asseu-re-s'hi', derivat de *tàrah* 'va tirar, va gitar'. 1a. doc.: *almatrast* (lleg. *almatratz*) 1085; *almatraphio* 1149; *matalaf* 1274; *matalàs(o)* 1400.

(V. V, pàg. 530, DECLC, J. Coromines)

MATARÓ, EL

Doc.: 30 de gener de 1319. Definició de domini a Bernat, fill de Saura, del mas Mataró.

ADV, Fons St. Llorenç del Munt.

Doc.: 1 de novembre de 1329. Elisenda, filla de Guilleuma Mataró i de Bernat, es casà amb Bernat, fill de Berenguer Rifà i de Maria i li donà la meitat del mas Mataró.

ADV, Fons St. Llorenç del Munt.

Doc.: 1931. Joan Mataró i Pont és l'amo i masover de la casa núm. 39 i 39, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MATARÓ, en doc. accessibles anteriors es menciona *Materon*, 1114; *Materó*, *Mataró*, 1131; en el mateix doc. és troben les dues formes (*Cart. Sant Cugat III*). *Mathe-ron*, 1195; *Matarone*, 1223, ja que aquesta forma amb *e* sembla que fou la forma antiga de l'actual Mataró.

En un NP germànic ben conegut i documentat des d'antic, *Matheri* declinació obliqua MATHERION(E)

Materone nom de persona es troba des d'un doc. català de 1143 en baix llatí.

(V. V, pàg. 235, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MERCADER, MAS

Doc.: El 1464. Bernat Pons d'Arbúcies ven a Arnau Rafart unes terres boscoses i ermes de les possessions del mas Mercader.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

MERCADER. Coromines creu que és un significat inexplicable des de la idea de 'mercat', i comenta provenir del mot àrab *mārḡād* pròpiament 'jaça', 'pleta', lloc on dormen els animals; en un sentit secundari ja apareix a l'Alcorà (Lane 1134). Aquest mot en sentit general en àrab clàssic correspon a 'dormitori' "sleeping place".

Crida l'atenció la freqüència del NL *Mercadé*, en noms muntanyencs on no es veu probable cap nom de sentit mercantil.

(V. V, pàg. 256-257, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MERCADER, dins de MERCÈ, descendent mig-savi del llatí MERCES, -EDIS, 'paga, recompensa', derivat de *merx*, *mercis*, 'mercaderia'. 1a. doc.: *Homilies*.

Mercader, derivat comú al català amb la llengua d'oc (S. XII, B. De Born, *merchadiers*) i que passà manllevat del català al castellà *mercader*. En llatí *mercator*, port. *mercador*, it. *mercante*, fr. *merc-hand*.

(V. V, pàg. 601, 604, DECLC, J. Coromines)

MERCADER, nom masculí, flexionat com abarrocamen: mer-ca-der; mas. *Mercader*, fem. *Mercadera*, pl. *mercaders*. En el document trobat es descriu que és una paraula documentada en el DLC. En la GEC llegim que "és una persona que comercia a l'engròs en tota mena de productes i amb un abast internacional, per oposició a botiguer". I també lli-natge des del 1251 fins als nostres dies. (pàg. 95-96). (LOF, Lèxic Obert Flexionat del Català).

<http://ca.oslin.org/?action=lemma&lemma=3472>

MERCADER, en l'Apèndix I, *Artisans i mercaders del Nord d'Itàlia present a la ciutat de València durant el període 1450-1525*, es troba documentat *merda-der*, com a artesans, el 1477 a Venècia i Gènova. (pàg. 564) Per altra banda, en l'Apèndix III, *Llistat inèdit dels cognoms existents a la Matricula dels Mestres d'Art de la Seda de la ciutat de Gènova (1499)* trobem MERCATORI com a cognom. (pàg. 586) (*Estudi Toponímic de l'Emigració italiana a València* (s. XV-XVI) D. Igual, G. Navarro)

http://www.onomastica.cat/sites/onomastica.cat/files/42_igual.PDF

MERLA, CAN

Doc.: 1845. Joan Ferrer i Corriol diu que de de l'any 1835 a 1845 s'han fet les dues cases que són can Merla i la Casa Nova de la Frau.

Fons Patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Carme Dalmau i Torrent és la propietària de la casa núm. 27, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MERLA, del llatí MERULA. 1a doc.: s. XV, o ja 1372. En català, ni en general en romànic, no es distingeix el mascle de la femella; tampoc en general en llatí, usant-se el nom com a femení per a tots dos sexes de l'ocell; hi hagué tanmateix un masculí llatí *merulus*, menys usat, del qual provenen el castellà MIRLO. (V. V, pàg. 609, DECLC, J. Coromines)

MILONA, CASALS DE

Doc.: Juliol de 1284. Establiment fet per Guillem d'Anglaria, paborde de Gener de la seu de Vic, a Guillem de Palanca, de Sta. Maria de Lliors, d'una peça de terra a la mateixa parròquia, anomenada els Casals de Milona.

ACV, Pabordia de Gener. Doc. núm. 9.

MILONA, veure MILLOR, del llatí MELIOR, -ORIS. 1a doc.: orígens. Per influència de la fonètica històrica *ll>yl* aviat aparegué *milór*, grafiat *millor* o (*mi* (*y*) *lor*). (V. V, pàg. 687, DECLC, J. Coromines)

MINYÓ, EL

Veïnat del Rieral. Propietat de Montserrat Ayats Dalmau.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de la'ny 2006.

MINYÓ, segons les comarques, es dóna al mot *minyó* a una extensió d'edat més o menys gran –com també passa amb *noi*, *xic* i altres mots semblants– segons si es tracta de Mallorca, Menorca o l'Alguer.

En sentit ampli es diu *minyó* als adolescents i joves de més edat i en alguna regió, com la rossellonesa ve a ser sinònim de “fadrí” o “solter”, és a dir, que els diuen *minyó* fins que es casa. Com el fr. *mignon*, it. *mignone*, etc., sembla venir d'un radical MIÑ-, aplicat a denominar de manera acaroadora els gats. (V. VII, pàg. 438, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

MIQUEL, MAS

Doc.: 3 de març de 1663. Venda feta per Gaspar Ferrer i Joan son fill, pagesos i hereus del mas Ferrer de Sant Pere Desplà, a favor de Gaspar Masmiquel i als seus, d'una peça de terra i casa en el lloc anomenat “lo Salt Viu” pertanyent al mas Riera d'en Pujol, propietat del mas Ferrer, la qual afronta a sol ixent amb el Serrat, a migjorn amb el mas Tordera d'en Pujol i a tramuntana amb el camí a Tarrés i Toixaneres. Es té en alou del Sr. Joan Regàs de Lliors. És probable que actualment sigui Masromeu.

Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

MIQUEL, nom propi d'home, provinent del llatí bíblic MICHAEL < hebreu MIKA'EL (qui com Déu?), nom d'un arcàngel. (V. VII, pàg. 441, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

MIQUELIC, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Ramon Pou i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Agustí Pou i Altarriba és el propietari de la casa núm 73, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MIQUELET, Individu de certa milícia franca, costejada per les diputacions i les juntes de guerra, per a lluitar en les guerres civils, perseguir els bandejats o guardar els camps.

Miquelet i Miquelic són derivats diminutius de *Miquel*.

(V. VII, pàg. 441, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

MIQUELET, veure MINYÓ, que significà primitivament ‘nen, noiet’, i junt amb el fr. i oc. moderns *mignon* ‘bufó, gentil, bonicoi’ suposà una base romànica MINNIONE o MINIONE.

Miquelets era el nom que es donava als bandolers, segons un romanço del s. XVII de Milà i Fontanals, recollit per Pau Piferrer.

(V. V, pàg. 691, 696, DECLC, J. Coromines)

MIRALPEIX

Doc.: 1931. Pere Miralpeix i Borrell és el propietari de la casa núm. 36, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d’Arbúcies 1931.

MIRALPEIX és un cognom català molt antic, que consta documentat en el Principat de Catalunya en el s. XV. D’aquesta època fou el ‘mestre argenter’ natural de Perpinyà, Narcís Miralpeix. Etimològicament prové del nom de lloc homònim, en el terme municipal de Tiurana (Lleida).

<http://www.misapellidos.com/significado-de-Miralpeix-35229.html>

MIRALPEIX, d’acord amb la fonètica catalana PIS-CIS > *peix*. Aquest és un topònim recurrent a la Ribagorça, així com en altres llocs. Hi ha un altre *Miralpeix* a la població de Tiurana (La Noguera) i també es troben topònims similars amb la mateixa etimologia a Occitània, al nord dels Pirineus. En aragonés, català i occità significa ‘posat al costat del riu que porta peixos’ o també ‘encarat als peixos’, segons comenta Coromines a *Onomasticon Cataloniae*. En occità MIRAPEISH, francès MIREPOIX.

<http://an.wikipedia.org/wiki/Miralpeix>

MIRALPEIX, Compost del verb *mirar* amb el sentit ‘d’estar encarat a’ tal o tal lloc o ambient: *Miralpeix*. Per l’altra banda (pron. *Mirambel*, *miralpe’s*) referit a un bell paisatge que domina cap al Nordest, al lluny. *Mirabello*, it., *Mirapeis* oc. etc.

Mas antic a les Guilleries prop de St. Sadurní d’Osormort, encarat a l’abundosa Riera Major de les Guilleries.

(V. V, pàg. 279-280, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MIRAPEIX, anterior topònim que dóna nom d’una població de França, que surt documentada el 1307, com a *Mirapeys*.

(V. VII, pàg. 447, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MIRONA, BORDA

Doc.: 1648. En un establiment atorgat per Antoni Fogueres del Molí s’esmenta la Borda Mirona.

ADV, Fons parroquial de Joanet

MITJÀ, MAS

Doc.: 25 d’abril de 1439. Venda a favor de Llorenç Pons d’Arbúcies, d’un hort de pertinències del mas Mijà. Afronta amb honors del mas Tries i del mas Rafart.

ACV

MIG, del llatí MEDIUS. 1a. doc. orígens.

En Llull trobem “a l’altra vegada, lo granger obrí la cija, e atrobà-la *miga*, enaxí com la havia lexada, e tramès tot lo blat al abat”.

Segons fonètica bàsica, el femení d’aquest adj. havia de ser *mija*: si remetem a les obres de Fabra, *Gramàtica*, 1912 per raons fonètiques i analògiques la forma femenina és *mitja*.

(V. V, pàg. 663, DECLC, J. Coromines)

MODAGUERA, MAS

Doc.: 1563. En un capbreu es mencionen els masos Femades i Modaguera com a propietat de Bernat Famades i situats a la parròquia de Sant Iscle de Sauleda. Actualment podria ser la Torre del Vent. Jaume Cubarsí i Deuloder. “La població de Santa Coloma de Farners”. *Quaderns de la Selva*, 5, pàg. 121.

MODEGUERA, classe comestible de bolets que es fan esentre les mòdegues. És un derivat de *mòdega*, herba semblant a l’estepa i documentat en la forma MÚTUCA com a terme de la Magna Grècia en l’època imperial romana: d’origen pre-hel·lènic i pre-romà, pertanyent a alguna llengua no indoeuropea del Mediterrani. 1a. doc.: 1880.

(V. V, pàg. 715-716, DECLC, J. Coromines)

MOLA, CAN

Doc.: 1931. Joan Pla i Feu és el propietari de la casa núm. 43, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLA, del llatí MOLA 'mola de molí', conservat per totes les llengües romàniques. 1a. doc.: orígens.

La mola precedí el molí en la història de la civilització, i després en restà l'element essencial. Hi ha una distinció entre *molí* 'batan, molí de batanar' i *mola* 'molí de gra'.

Avui hi ha grans muntanyes amb el nom de *mola* a totes les terres de la llengua.

(V. V, pàg. 738-740, DECLC, J. Coromines)

MOLA, MAS

Doc.: 29 d'octubre de 1255. És esmentat un tal Guillem de Mola, de la parròquia d'Arbúcies. És un dels àrbitres que pren part en la divisió del mas Vilar d'Arbúcies.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 9 de febrer de 1277. Venda atorgada per Guillem Pagès i la seva esposa Marianna, de la parròquia de St. Feliu de Buixalleu, a favor de Guillem de Mola, pagès d'Arbúcies i Guillerma, la seva muller, d'una peça de terra.

APA, Lligall de Delmes.

MOLÍ DE CA N'AULET

Doc.: 28 de maig de 1760. Retificació feta pel Batlle General del Principat de Catalunya, a favor de Jaume Aulet, pagès d'Arbúcies, de la facultat i ampliament privatiu de prendre l'aigua que dicorre pel torrent o riera anomenada de l'Aulet, des de la resclosa del molí de ca n'Aulet fins al Pla de les Arenes i el torrent de la Galtera, nomenat vulgarment Besús.

Fons patrimonial de ca n'Aulet.

Doc.: 1931. Jaume Aulet i Serrahima és el propietari de la casa núm. 50, Quarter 1.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

MOLÍ, del llatí tardà MOLINUM abreviació de SAXUM MOLINUM 'mola' (aquell ja en la *Lex Salica*, aquest ja en Tertul·lià, s. II d.C): mot general en to-

tes les èpoques i comú a totes les llengües romàniques d'Occident. [s. XII].

(V. V, pàg. 742, DECLC, J. Coromines)

MOLÍ, màquina de moldre, especialment de moldre gra i per extensió altres matèries; l'edifici on la dita màquina està instal·lada. Etimologia: del llatí MOLINUM.

(V. VII, pàg. 498-499, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MOLÍ DE FALGUERES o FOGUERES

Doc.: 1825. Habitat per Isidre Riera, la seva esposa Maria i el seu fill Josep.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Maria Comas i Torrent és la propietària de la casa núm. 61, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLÍ DE LA COSTA

Doc.: 1825. Habitat per Teresa Torres i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Ferrer i Albó és el propietari de la casa núm. 20 i 21, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLÍ DE LES PIPES

Doc.: 1931. Francesc Bosch i Costa és el propietari de la casa núm. 9, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLÍ DEL MARCÚS

Doc.: 1825. Habitat per Andreu Bassas i família. Avui és el Molí de les Pipes.

APA, Estat de les Ànimes.

MOLÍ DEL MAS TORT

Doc.: 12 de març de 1463. Arnau i Joan Riera de la Pineda permuten amb Joan Aulet una peça de terra boscosa on antigament hi havia el molí del mas Tort. Afrontacions: orient amb el torrent de n'Iglésies, migdia i ponent amb la riera de Riudecors i a tramuntana amb n'Aulet. (Joanet)

Fons patrimonial de ca n'Aulet.

MOLÍ DEL REGÀS

Doc.: 15 de juliol de 1612. L'antic molí del Regàs era molt vell i en Regàs ha donat a fer un molí fariner nou al mestre Brull, d'Arbúcies, en el lloc que va de la casa a la font pel preu de 100 ducats i la despesa. Aleshores ja hi havia un altre molí avui dit molí vell.

Fons patrimonial del Regàs

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 64, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLÍ DEL ROQUER

Doc.: 1428. Establiment atorgat pel noble Sr. Bernat de Cabrera a favor de Joan Roquer i Ribot, de la meitat del molí fariner del Cap del Pont d'Arbúcies, juntament amb el mas Fàbrega o Fàbrica.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

MOLÍ D'EN CONGOST després **MOLÍ DEL MARCÚS** i actualment **MOLÍ DE LES PIPES**.

Doc.: Agost de 1309. En una concessió feta pels vescomtes de Cabrera a favor d'Arnau Puig, és esmentat el molí d'en Congost.

AHMA, Drets d'aigües.

Doc.: 31 d'agost de 1313. "*Molendimo de Congusto*" és d'en Guillem de Congost i es troba a la riera d'Arbúcies.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

MOLÍ D'EN PLA

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada sobre la parròquia de Joanet, Francesc Pla reconeix tenir entre diferents possessions el Molí d'en Pla, derruït.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

MOLÍ D'EN QUADRES

Doc.: 9 de març de 1884. En unes afrontacions d'una peça de terra, es diu que limita al sud amb la sèquia del molí d'en Quadres i a l'est amb la riera d'Arbúcies.

Fons patrimonial de la família Ferrer i Mola.

Doc.: 31 de març de 1888. L'edifici anomenat Farga Vella d'en Quadres era un molí.

Fons patrimonial de la família Masferrer (Can Delfí)

Doc.: 1931. Joan Casadessús i Canudas és el propietari de la casa núm. 1, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

Pont del Molí de les Pipes

Foto: AHMA. Fons Marcús

MOLÍ D'EN VERDAGUER

Doc.: 2 de febrer de 1563. Es esmentat el lloc de Molí d'en Verdaguer.

A. H. M. A. Fotocòpies del fons llinatge Moixó.

MOLÍ DE RIDECÒS

Doc.: 1931. Pere Miralpeix i Borrell és el propietari de la casa nú. 35, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931

MOLÍ DE TERRERS

Doc.: 1337. En els capbreus de St. Llorenç del Munt sobre la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, Pere de Terrers (Terrerys), la filla, Margarida i el seu marit Joan hereus i propietaris del mas Terrés i el molí "et eius molendini", reconeixen llurs obligacions.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans.

Molí del Regàs

Foto: AHMA. Fons MEMGA

MOLÍ FERRIOL

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el molí Ferriol "*molendinum Ferrioli*".

APA

MOLÍ FROLITS D'EN PRUNENT

Doc.: 10 de gener de 1413. Reconeixença que fa Arnau Ferrer, pagès de St. Pere Desplà, al noble Sr. Bernat de Cabrera, del seu mas anomenat Ferrer, perquè ell i els seus hereus i successors haurien d'anar a moldre tot el gra necessari pel seu mas en el molí anomenat Frolits d'en Prunent, construït a la riera Arbúcies, junt al pont de pedra. Aquest molí ara és de Guillem Roquer, prev., en virtut de la compra que féu a Bernat Coll i a Alamanda, sa muller, del molí, amb totes les seves pertinences. Actualment és Can Delfí.

Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

MOLÍ MARGARIDA

Doc.: Maig de 1307. Concessió feta per Bernat Vi-lar, vicari i procurador del vescomte de Cabrera, a Arnau Puig, de prendre l'aigua de la riera d'Arbúcies en el lloc anomenat Margarida, propietat seva, pel molí que en Puig pot fer i edificar de nou en el lloc que ell vulgui, des del torrent d'en Congost fins al capdevall de l'aulet de Berenguer Puig.

AHMA

MARGARIDA, 'perla', ant., 'flor de centre groguenc i arrodonit com una perla', del llatí MARGARITA, 'perla' i aquest provinent del grec. 1a. doc.: *-ita* 'perla' s. XIV, flor o herba princ. S. XVI; *-ida*, 1390, Aversó (*Torcimany*, 38.16).

(V. V, pàg. 487, DECLC, J. Coromines)

MOLÍ SEC o CAN PEP COSTA

Doc: 1931. Josep Costa i Mollfulleda és el propietari de la casa núm. 67, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLINER

Doc.: 1825. Habitat per Miquel Vila i la seva esposa.

APA, Estat de les Ànimes.

MOLINER, derivat comú a les diverses llengües romàniques i que del romànic va passar també a llengües veïnes i que ja queda documentat en Lull.

Forma que ha restat en l'onomàstica, i sovint s'amaga en noms com *Moner* o *Monner* (que sovint no vénen de MONEM NIGRUM) que està demostrat per la seva documentació antiga; evolució semblant en el nom de lloc *Monnell* MOLINELLUM, freqüent a les rodalies de Gòsol i Berguedà. Posteriorment es restituí *moliner* en català: doc. dels s. XIV i XV i avui és la forma usual pertot.

(V. V, pàg. 743, DECLC, J. Coromines)

MOLINER DE LA COSTA

Doc.: 16 de juny de 1883. En les afrontacions del mas cal Frare, s'esmenta que el mas Moliner de la Costa limita per la part d'orient.

APA, Lligall de l'Hospital.

MOLINER DE LES FEIXES, abans MAS FEIXES

Doc.: 1710. Habitat per Antoni Clopés, hereu Moliner de les Feixes.

A. P. A. Diari del rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Maria Pujol i Campmajor és la propietària de la casa núm. 62, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLLERA, CAN

Veïnat de la Poca Farina. Propietat de Ramon Mollera i Ribera.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MOLLERA, del llatí MOLLIARE *mullar* usat com 'aiguamoll'. El més important d'aquests mots és *mollera*, que s'estén des de les Maleïdes fins a Narbona, el Cap de Creus, el Montseny i el Berguedà, en una vasta el·lipse. J.Soler Santaló, en el glosari de la seva *Guia de la Vall d'Aran*, (1906, p. 375). (MOLL)

(V. V, pàg. 747, DECLC, J. Coromines)

MOLLERA, a la Vall de Ribes vol dir *musál*, lloc on hi surt aigua (Pardines, 1935)

(V. V, pàg. 728-729, DECLC, J. Coromines)

MOLLERA, castellanisme que indica la part més alta del cap, on està el cervell; abundància de molla, de matèria blana, carnososa. Llinatge existent a St. Hilari Sacalm, Hostalric, Bescanó, Riudarenes, etc. Sovint també es troba escrit *Mullera*.

(V. VII, pàg. 522, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MOLLFULLEDA

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies hi consta el mas Mollfulleda "*Mallefuredo*", amb els seus termes.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Guillem de Mollfulleda "*Guillermus de Molfulleda*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 7 de maig de 1325. En un establiment atorgat per Arnau de ça Ruira, de St. Feliu de Buixalleu, a favor de Martí Sarteria, d'una peça de terra del lloc anomenat Junquer de Canyamars, es cita que afronta a occident amb el mas Malfuyeda i a cers amb Guillem Boxedino.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.:1931. Josep Mollfulleda Godori és el propietari de les cases núm. 5 i 5A, Quarter1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MOLLFULLEDA, topònim. Llogaret agregat al municipi d'Arbúcies. Llinatge existent a Horsavinyà, Tordera, Arenys de Mar, Arbúcies, Sant Hilari Sacalm, etc.

(V. VII, pàg. 524, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

No sabem si podria tractar-se d'una paraula composta de *Moll+fulla (eda)* o prové d'un antic llinatge.

MOLL, adj. del llatí MOLLIS 'flexible', 'bla, tou', 'suau'- 1a. doc.: orígens (S. XIII). També de la ma-

teixa paraula llatina tenim *moll*, com a 'humit'.
(V. V, pàg. 745, DECLC, J. Coromines)

MOLL, matèria que forma la part central de la soca i branques dels vegetals llenyosos.

Porció molla o blana d'una cosa.

(V. VII, pàg. 517, 519, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MOLL, etimològicament provinent del llatí vg. MEDULLUM, 'terra bona, substanciosa'; parònim de *moll* MOLLIS, d'on deriven *Mollerussa*, *Mollet*, etc.
(V. V, pàg. 309, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

FULL, del llatí FOLIUM 'fulla', 'full'; FULLA ve del llatí FOLIA, plural de FOLIUM, que de primer es va usar només com a col·lectiu, després s'estengué així mateix a cada fulla d'una planta i acabà per suplantar *full* del tot en qualsevol aplicació vegetal i fins alguna part de les altres. 1a. doc.: orígens (*fulla* en Llull, *full* en altres textos medievals i en forma occitanitzada en el català de Guillem de Cabestany, 12009).

(V. IV, pàg. 223, DECLC, J. Coromines)

MONJO, CAL

Doc.: 4 de març de 1749. Es troba cal Monjo en el llistat de masos de la parròquia d'Arbúcies, que pagaven blat de Vigílies.

APA, Lligall de Delmes.

Doc.: 1931. Gràcia Villaret i Masmiquel és la propietària de les cases 24 i 25, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

MONJO, del llatí vg. MONICUS, ll. tardà MONACHUS 'anacoreta', 'frare', i aquest, del grec 'únic, sol', 'solitari', derivat de 'un, u', 'sol'. 1a. doc.: *monge* s.XII; *monjo* encara que ja es troba en Llull no està comprovat fins prop de 1400.

(V. V, pàg. 773, DECLC, J. Coromines).

MONJO, individu que viu subjecte a la regla pròpia d'una ordre religiosa en una casa de comunitat fora de la població. Del llatí vulgar MONICU, variant de

MONACHUS. Originàriament, 'home solitari'.

(V. VII, pàg. 541, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MONJOS, MAS

Doc.: 1 de juliol de 1878. Relació dels masos propis de can Ferrer, de St. Pere Desplà, antigament anomenats Monjos, Padron, Costa, Duran, Guayta, Coll i Perals, tots derruïts i deshabitats i units dins la rodalia de les terres de Can Ferrer.

Fons patrimonial de St. Pere Desplà.

MONTPLET, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Miquel Monplet "*Michael de Monplet*".

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 1825. En aquesta data consten tres masoveries, habitades per Pau Ferrer, Martí Riera, i Raimunda Colls, amb les respectives famílies.

APA, Estat de les Ànimes

Doc.: 1931. Ramona Villaret i Pons és la propietària de les cases núm. 11A, 11B i 11C, Quarter 4.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

MONTPLET, llinatge existent a Arbúcies, Girona, Manresa, Barcelona, etc.

(V. VII, pàg. 557, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MONTSORIU, MASOS DE

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'acte de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el masos de Montsoriu "*mansos Monte Sirici*", amb les seves tinences.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

MASOS, cases de camp on habiten els conradors d'una finca rústica i els propietaris d'aquesta mateixa finca. *Mas* és un nom abundantíssim en la toponímia catalana, que designa no sols cases de camp, sinó molts nuclis de població de certa importància. Del llatí MANSU.

(V. VII, pàg. 276, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MORAGUES DE BRUIDÓS, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus del domini de Bernat de Dosrius és esmentat en Marc del mas Moragues "*Marcus de manso Moragues*", en relació al dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

BRUITÓS, -OSA, adj. que fa bruit, brogit; castellà *ruidoso*. 'La bruytosa corrent del Fresser' Oller, *Pillar Prim*, 31.

(V. II, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, J. Coromines)

MORER DE LES ORSES, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Vidal de Morer "*Vitalis de Morario*". Presta 4 ous per dret de pastura a Bernat de Dosrius.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 22 de novembre de 1875. Inventari sobre els béns de la família Pons (Lleonart) on s'esmenta l'extensió del mas Morer. Afronta a orient amb vinyes de particulars, part amb el mas Esturi i part amb terres de Fogueres de Montsoriu i de la Janetia, a migdia amb terres del mas Roc, de Sant Climent i de Fogueres de Montsoriu, a ponent amb en Torrent del Mas i de'n Roc, i a cers amb les vinyes de Serramorena, el mas Ridorsa, el torrent anomenat del Morer i amb en Josep Boix.

Document del fons de la família Pons.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 5, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MORER, veure MORA, 'fruit de la morera o de l'esbarzer', del llatí vulgar MORA, llatí clàssic MORUM. 1a. doc.: orígens (s. XIV, amb derivats a l'XI i el XII). Com a nom d'arbre també s'ha usat *morer*, si bé avui amb força menys extensió geogràfica: ja apareix en un document de 1034 i altres textos medievals: "eren a l'ombra del *morer* d'En Martell" en un doc. de Segarra de 1396.

(V. V, pàg. 781, DECLC, J. Coromines)

ORSES, veure Mas Grau de les Orses.

MORERA, MAS

Doc.: 1 d'abril de 1151. Donació que el bisbe de Vic fa al paborde de Gener Pere de Morera, del mas Morera, construït en el comtat de Girona i en la parròquia de Santa Maria de Lliors perquè el treballin i edificuin.

ACV, Pabordia de Gener. Doc. núm. 6.

Doc.: 26 de març de 1337. Es cita en Pere de Morera, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors, en un capbreu del monestir de St. Llorenç del Munt.

A. C. V. Fons del monestir de St. Llorenç del Munt.

MORERA, del llatí vg. MORA 'mora d'arbre' del qual n'és derivat. *Morera* [un noble depredador G. De Za *Morera* en doc. del s. XII, Alt Cardener, PPUjol, *Documents Vg. Urg.*] avui estès amb caràcter més o menys exclusiu per tot el domini lingüístic; "*morera*: morus", "les fulletes més tendres de la *morera*: prima pubes mori".

(V. V, pàg. 781, DECLC, J. Coromines)

MORERA o CAL DIMONI, LA

Doc.: 1825. Habitat per Joan Clos i la seva esposa Teresa, del veïnat de Mollfulleda.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 7, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

MORER SA ROCA, MAS

Doc.: 16 de juliol de 1318. Venda atorgada per Arnau de Puig, com a tutor de Sibil·la, filla de Pere Rafart, a Pere Morer de Roca, d'una feixa de terra en el lloc dit Palau.

ADV, Pabordia de Gener. Doc. núm. 21.

Doc.: 9 de febrer de 1343. Capbrevació de Pere Morer sa Roca i Pere Morer sa Roca, fill i Maria sa muller, on confessen i reconeixen el domini de la Rectoria, on hi ha el seu mas anomenat Morer sa Roca i possessions. Afronta a orient la Prepositura de Sant Pere de la seu de Vic, a migdia en Fàbrega i part d'Arnau de Puig, a occident en Pons de Puig i a cers amb la riera d'Arbúcies.

APA, Institución demarcación i alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 23 d'abril de 1579. Consta en la capbreuació feta per Marc Gayris, Pons, pagès, que per causa de matrimoni és entrat al mas Pons d'Arbúcies i Elionor Pons, esposa és propietària de dit mas i del mas Morer, derruït i deshabitat, unit al mas Pons.

APA, Institución, demarcación i alodios de la parroquia de Arbucias.

MORRO FRED

Doc.: 11 d'abril de 1707. A la tarda, des de sant Pere Desplà, el vicari ha donat el salpàs a la Corneana, al Pujol, Moliner de les Feixes, Casa Morro Fred i dormir al Crous. Actualment podria ser Can Pla de Lliors.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

MORRO, 'llavi bestial', 'turó o bony prominent, però de cim aplatat', mot comú a les tres llengües romàniques de la Península amb la llengua d'oc, el sard i diversos parlars francesos, italians i germànics, d'origen incert; probablement començà expressant els llavis botits del qui fa el bot o posa morros, i de primer es devia identificar amb l'onomatopeia MURR-, del botzinar rondinaire. 1a. doc.: s. XII i XIII, var. i derivats en topònims des de principi s. XI (infra *morral*, *murro*).

També està documentat com a part de noms propis i aplicat com a malnom.

(V. V, pàg. 799, DECLC, J. Coromines)

MOSSO, CAL

Doc.: 1931. Ramon Masó i Masgrau és el propietari de la casa núm 38, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

MOSSO, especialment, treballador llogat per anys o temporades per a les feines del camp o per al servei d'una casa de pagès, on menja i dorm. (entre d'altres definicions)

Etimologia: del cast. *mozo*. És probable l'origen llatí MUSTEU, 'mostós, tendre, jove', que s'ha atribuït al castellà *mozo*; el que és segur és que de MUSTEU no pot venir directament el català *mosso*, com no en poden venir les formes franceses *mousse* i italiana

mozzo; aquestes i la catalana vénen segurament de la forma castellana, com demostra Vidos Storia.

(V. VII, pàg. 614-616, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MOSSO, CAL

Joanet. Propietat de Francesc Govern Fogueroles. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MUNDIC, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Quirze Adrobau i família. APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Pere Borrell i Cullell és el propietari de la casa núm. 72, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

MUNDIC, v. MUND, ant. i rar, pres del llatí MUNDUS, -UM, 'net', 'elegant'. 1a. doc.: fi s. XIV.

Es troben derivats com *mundícia* en textos de Lull, Eiximenis, Roig, etc. Altres derivats són el verb *mundar* 'netejar, purificar' apareix algunes vegades en forma semi-popular *mondar*.

(V. V, pàg. 833, DECLC, J. Coromines)

NADAL, MAS

Doc.: 20 de novembre de 1342. Venda feta per execució de cort del mas Ferrer de St. Nari, de la parròquia de Lliors, que afronta amb el mas Nadal i el mas Reig, de la parròquia d'Arbúcies, en el veïnats del Rieral d'Amunt.

A.C.V. Pabordia de Gener. Doc. núm. 15

Doc.: 18 de febrer de 1357. Pere de Sant Nari, fa donació a Berenguer Nadal, oriünd del mas Nadal d'Arbúcies, germà seu, de tot el mas Sant Nari Jussà.

ACV, Senyories de Gener. Doc. núm. 24.

NADAL, v. NÉIXER, variant *nàixer*, 'venir al món', prové del llatí vg. NASCERE (ll. NASCI. 1a. doc.: *néixer* en doc. de 1030 Barcelona (*Rev.Bibl. Cat.* VII, 7, n. 11.

NADAL, m. 'festa commemorativa del naixement de Jesucrist': en la *Crònica* de Jaume I s'usa un cop en

gènere femení i amb article: “e tenguem la *Nadal* a Alnaniç el Aninou en Tortosa”, però també apareix usualment sense article.

(V. V, pàg. 901, 903, DECLC, J. Coromines)

NADAL, MAS

Doc.: 17 de juliol de 1526. Confessió feta per Antoni Pagès, senyor útil i propietari del mas Pagès, de la parròquia de St Feliu de Buixalleu, al noble Galzeran de Pinós i de Fenollet, sobre rèdit d'una peça de terra boscosa anomenada la Coma de Pla de Viú, que afronta a cers en honor del mas Nadal, que posseeix en Mollfulleda.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

NAN, CAL

Doc.: 9 de març de 1884. Josep Ferrer i Tusell és propietari del mas Callís i Cal Nan.

Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

NAN, -A, ‘que és diminutiu en la seva espècie’ (subst. i adj.), amb oc. *na(n)*, fr. *nain*, it. *nano*, castellà *enano* i port. *enão*, prové del llatí NANUS, -NA, i aquest del grec. 1a. doc.: Llull.

(V. V, pàg. 875, DECLC, J. Coromines)

NAN VILÀ o NAN VILAR, CAN

Doc.: 1825. Can Nan Vilar, habitat per Francesc Costas i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Callís i Saurí és el propietari de can Nan Vilà, casa núm. 48, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

NESPLA, LA

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies on s'esmenta el vilar Nespla “*Nespula*”, amb els seus termes i adjacents. (Lliors)

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 46, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

NESPLA o NESPra, fruit de l'arbre dit *nespler* o *nesprer*, del llatí vg. NESPILA i NESPIRA respectivament, en llatí clàssic MESPILUM. 1a. doc.: *nespla* en doc. valencià de 1268 i *nespler* en doc. de 1213. *Nespra* no la trobem en textos medievals, potser perquè era més antiga.

(V. V, pàg. 914-915, DECLC, J. Coromines)

NOFRE, CAN

Doc.: 1931. Maria Rodé i Serra és la propietària de la casa núm 37, Quarter 1, de Joanel.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

NOFRE, nom propi d'home; cast. *Onofre*. Llinatge existent en diferents poblacions catalanes. Etimologia: veure *Onofre*. Aquest nom personal té per patró el sant egipcià del segle IV anomenat ONOPHRIUS en el martirologi, però sembla que també hi ha hagut en el nostre país homes anomenats *Onofre* que prenien nom del germànic HUNEFRED, com ho prova la forma *Onofred* que apareix en documents catalans anteriors al s. XIII.

(V. VII, pàg. 771 i V. VIII, pàg. 6, *Diccionari Català-valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NOGUERA, MAS

Doc.: 12 de setembre de 1555. Capbreu del monestir de St. Marçal del Montseny. Alfons Quadres, pagès de la parròquia de St. Quirze d'Arbúcies, reconeix tenir sota el domini directe d'aquest monestir una peça de terra part cultiva i part boscosa, que fou de pertinença del mas Plana, situada en el lloc anomenat Sobre les Quadres, que afronta a occident amb el Torrent del mas Noguera.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins vol. 806-807 de la sèrie general.

NOGUERA, del llatí NUCARIA. El nom de l'arbre presenta, com en el cas de la majoria de fruiters, dues formes a base de *-er* (mas.) i *-era* (fem.), *noguer* corresponent a NUCARIUS i *noguera* a NUCARIA. Sembla que en alguns indrets coexisteixen les formes en masculí i en femení amb certa deferença, en altres la toponímia ha preferit una de les dues variants.

En els textos antics predomina *noguer*: doc.: de 1030. La forma *noguera* figura en un doc. de 1294. En els nostres dies entre *noguer* i *noguera*, dóna aquest darrer com a normal.
(V. V, pàg. 966, 968, DECLC, J. Coromines)

NOGUERA, en alguns indrets es fa la distinció entre *noguer* i *noguera*. Sembla una aplicació del *noguera*, o sia, del llatí NUCARIA 'noguer'. En la documentació llatina medieval apareix escrit *Nucaria* o *Nocharia* com a nom dels rius Noguera Pallaresa i Noguera Ribagorçana. Però s'han proposat altres etimologies, com la de Montoliu, que conjetura si *Noguera* vindrà d'un llatí NAVICARIA, derivat de NAVICA 'barca' i la de Griera que sospita que el nom dels dos rius provingui d'una forma catalana arcaica NEERA procedent del llatí NIGRA, 'negra', la qual cosa sembla insostenible.
(V. VII, pàg. 722-723, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NOGUERA, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Guillem Noguera.
AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

NOGUERES, MAS (Rieral d'Amunt)

Doc.: 12 de novembre de 1555. Capbreu del monestir de St. Marçal del Montseny.
Bernat Joan Mataró, pagès de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, senyor útil i propietari, de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota el domini directe d'aquest monestir, una peça de terra que fou del mas Rovira, en el lloc anomenat Sa Plana del Mas Gaig, que afronta a orient en honor del mas Fogueres.
ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins vol.806-807 de la sèrie general.

NOGUERES, MAS (Vila)

Doc.: 11 de novembre de 1579. Capbreu de Salvi Congost, paraire de la Cellera d'Arbúcies, confessa i reconeix que té en domini de la Rectoria d'Arbúcies, una casa amb pati, que fou d'en Rafart, el qual afronta a cers amb la Rectoria, mitjançant un

torrent que baixa de les possessions del mas Nogueres de'n Rafart.
APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

NOI SISA

Doc.: 1931. Joan Masmiquel i Lama és el propietari de la casa núm. 84, Quarter 1.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

NOI, home molt jove i especialment el que no ha arribat a la pubertat. El mot *noi* no apareix en el català antic; el primer document que en coneixem és el diccionari d'Antoni Lacavalleria (a. 1696). Etimologia: potser del llatí NOVIUS, 'novell', segons Griera i Amado Alonso. En canvi Meyer-Lübke preferia un altre ètim llatí NOVINUS.
(V. VII, pàg. 773-774, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SISA escrit també CISA, antic impost que es cobrava damunt els comestibles i altres mercaderies, llevant-ne una part del pes o mesura; també nom dels llenyams grossos, tallats per fer-ne bigues i altres peces de construcció. Etimologia: del llatí SCISSA, 'tallada', explicada per la sonorització de la **-ss-** en **-s-**.
(V. III, pàg. 170-171, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SISO, nom propi d'home. Abreviatura de Francesc. Del llatí FRANCISCUS, 'francès'
V. VI, pàg. 32-33, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CISO, nom d'un personatge mitològic. Nom propi del llatí NARCISSUS, d'origen grec.
(V. VII, pàg. 702, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NOM DE DÉU, actualment CAN VELLVEÍ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Pere Nom de Déu "*Petrus Nom de Deu*".
AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.
Doc.: 12 d'agost de 1319. Venda perpètua atorgada

per Elisenda, vídua de Pere Nom de Déu, ciutadà honrat de Barcelona i Pere, son fill, de tot el mas Gener.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies. Regest del pergami núm 5.

NOM, del llatí NOMEN. 1a. doc.: orígens de l'idioma (*Homilies*, Lull, etc.).

D'ús general en totes les èpoques i comú a totes les llengües romàniques.

En l'aspecte semàntic notem el sentit de *nom* com a 'veu (que corre) fama' en Jaume I.

(V. V, pàg. 952-953, DECLC, J. Coromines)

DÉU, ésser sobrenatural al qual s'atribueix una acció damunt del món i al qual es degut el culte dels homes. Etimologia: del llatí DEU amb el mateix significat.

(V. IV, pàg. 371, 376, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NOU, LA

Doc.: 12 de juliol de 1301. S'esmenta Arnau Berenguer de la Nou i sa muller, en una venda.

Fons del mas Regàs de Lliors.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Nou "*Arnaldus de Nuce*". És home propi de Bernat de Dosrius. Afronta a orient amb en Montplet i el mas Cortina, a migdia el mas Regàs, a occident en Castell i na Coloma.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1931. Joan Querós i Canaleta és el propietari de la casa núm. 32, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

NOU, f. 'fruit de la noguera', del llatí NUX, NUCIS.
1a. doc.: s. XIII.

(V. V, pàg. 966-967, pàg. 966-967, DECLC, J. Coromines)

NOU D'EN TORRENT, MAS

Doc.: 1931. Segimon Torrent i Colobran és el propietari de la casa núm. 83, Quarter 3. La Casanova d'en Torrent és coneguda també amb aquest nom, en documents trobats aquest any.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

OCELL, CA L'

Doc.: 1931. Pere Serrat i Mosoll és el propietari de la casa núm 56, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

OCELL, (amb forma variant *aucell*) i l'antic i avui dial. *Ausell*, provenen del llatí AVICELLUM, dim. d'AVIS, f. 'ocell', per una síncope de la I en dues èpoques diferents.

1a. doc.: en *Homilies d'Organyà* que duu *ocels* i *auzel*.

El català, igual que la majoria de les llengües romàniques, ha perpetuat l'esmentat diminutiu per al concepte de 'ocell'.

(V. VI, pàg. 28-29, DECLC, J. Coromines)

OLIVAR, L'

Doc.: 3 de desembre de 1617. La casa de l'Olivar és enderrocada per causa de les grans pluges i el seu propietari Joan Montplet diu que l'haurà de reconstruir de nou.

Fons patrimonial del Marcús i Montplet d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Ramona Villaret i Pons és la propietària de la casa núm. 80, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

OLIVAR, 'oliverat' doc. del s. XIII, derivat d'*oliva*. Avui es dona poc més o menys a tot el Principat, País valencià i a les Balears; *olivar* i *oliver* són els mots usuals a l'Empordà i Garrotxa així com en altres llocs amb metàtesi de consonants.

(V. VI, pàg. 49, DECLC, J. Coromines)

OLIVER, MAS

Doc.: 16 de juliol de 1318. En una venda d'una peça de terra del lloc dit Palau, en una de les afrontacions consta Arnau Oliver.

ACV, Pabordia de Gener.

Doc.: 1429. Venda atorgada per Joan Call a favor de Joan Roquer i Ribot, d'un terreny del mas Oliver, de dos jornals de bous de sembradura.

AHMA, Llibre del Roquer.

OLIVER, 'olivera, arbre que fa olives' (1034) derivat d'*oliva*. En un doc. de 1647 inclou totes dues for-

mes: "*Olivera o oliver*: Olea, oliva". Notem a més que segons AlcM, *oliver* designa 'olivar, camp d'oliveres' a Morella, i 'home que es dedica al comerç i al conreu d'oliveres' a València.

(V. VI, pàg. 50, DECLC, J. Coromines)

OLLER DE LA SERRA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat en les afrontacions del mas Ardit, en honor de Bernat Oller "*Bernardi Ollerii*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1555. Capbreus del monestir de Sant Marçal del Montseny on Pere Saurí, àlies Montplet, propietari del mas Montplet i sa muller, propietària de tot el mas Oller, derruït, esmenten la terra que tenen en cultiu.

Arxiu Corona d'Aragó. Secció Monacals. Fons Benedictins, vols 806 i 807 de la sèrie general

Doc.: 15 de març de 1622. Capbreu dels Castellodosrius. Pere Ridorsa, pagès de la parròquia d'Arbúcies, procurador de Magdalena Reig, viuda de Salvi Torra i Reig, reconeix tenir sota domini directe d'aquests senyors el seu mas Reig, amb les terres i boscos, afrontant a cers en part amb el mas Oller de la Serra.

AHMA, Fotocòpies del fons marquesos de Castellodosrius

Doc.: 1931. Ramona Villaret i Pons és el propietari de la casa núm. 29, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

OLLER, derivat d'OLLA, 'vas rodó de terrissa o metall que serveix per a cuinar', del llatí OLLA. 1a. doc.: de 1162 i escrit *ola* en un altre document del mateix any.

OLLER, 'el qui fa o ven olles' en Llull, *Contemplació*, 122, 16; 'lleixa o prestatge de les cuines on es posen les olles buides'; faldar de la xemeneia', (DAG.); també com a nom de lloc en un document de 1297.

(V. VI, pàg. 54, DECLC, J. Coromines)

OLLER, MAS

Doc.: 23 de novembre de 1277. Dalmau de Vilaridida, paborde del monestir de Breda, eximeig a Ponç d'Oller d'Arbúcies per 36 sous.

ADG, P- 2. 6226.

Doc.: 13 de juny de 1437. Capbreu fet per Antoni Pujals a favor del Sr. vescomte de Cabrera. Reconeix que té sota domini entre altres coses un camp anomenat Mas Oller, que afronta a orient amb en Falgueres mitjançant el torrent de la Font o dels Hortals, a migdia el mas Falgueres mitjançant la riera de Rideboix, i a cers amb en Pujals, pel prior del monestir de St. Marçal del Montseny. Fons patrimonial Torres Pujals.

ORSES, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius Cartellà. Vidal de Morer, pagès d'Arbúcies, reconeix tenir sota domini d'aquest senyor, un tros de terra a la muntanya Amagada, en el lloc anomenat Ses Muntanyes, afrontant a cers amb el mas Grau i el mas d'Orses, "*mansi Ursis*". En aquesta també s'esmenta que Arnau d'Orses reconeix el dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

PAIRANA, CAN

Doc.: 17 de juliol de 1548. L'hereu del mas Payrana d'Arbúcies crea un censal.

APA

Doc.: 1931. Josep Cases i Pagès és el propietari de la casa núm. 4, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PAIRANA, v. PAIRAR-SE, 'estar-se, abstenir-se, d'alguna cosa' mot comú amb l'oc. (*se*) *pairar* 'suportar, tolerar, aguantar', probablement del llatí PARIARE 'ser igual' (derivat de PAR 'parió igual') des d'on es degué passar a 'mostrar-se equànime', 'tolerant'. 1a. doc.: 1840, Lab.

(V. VI, pàg. 174, DECLC, J. Coromines)

PALANCA, MAS

Doc.: Juliol de 1284. Establiment atorgat per Guillem d'Anglària, paborde de Gener de la seu de Vic, a favor de Guillem de Palanca, de Sta. Maria de Lliors, d'una peça de terra anomenada Sobre els Casals de la Milona. Afronta al Colomer i amb Pere de Sta. Eugènia.

ACV, Pabordia de Gener.

Doc.: Maig de 1550. Capbreuació que fa Joan Regàs de Lliors a la Pia Almoina de la seu de Barcelona. Reconeix la senyoria directe que té aquesta institució sobre el mas Palanca, que avui és castanyareda.

Fons patrimonial del mas Regàs de Lliors.

PALANCA, del llatí vg. PALANCA, variant del clàssic PALANGA (o PHALANGA) i aquest, pres del grec 'barra', 'garrot'. 1a. doc.: *planca*, 998; *palanca*, 1330, Muntaner.

(V. VI, pàg- 183, DECLC, J. Coromines)

PALANCA, barra inflexible mòvil al voltant d'un punt de suport, que serveix per a aixecar coses pesant. Etimologia del llatí PALANGA, originàriament del grec PHALANGA, 'barra per a aixecar o portar pesos'.

(V. VIII, pàg. 124, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PALAU FELMIR

Doc.: 2 de setembre de 900. En l'apèndix de Palau Felmir, ja difunt, consta que la vall d'Arbúcies és en el *pagus* de Girona.

Diplomatari de la catedral de Vic.

PALAU, del llatí PALATIUM 'Mont Palatí de Roma', 'Palau dels Cèsars al cim d'aquest turó', 'palau qual-sevol'. 1a. doc.: *palaz*, *Homilies*; *palau*, doc.: s. XIII.

(V. VI, pàg. 190, DECLC, J. Coromines)

FELMIR, nom propi d'home. "Més cap al sud, a la vall d'Arbúcies, hi havia un palau, que en època carolíngia tenia un home anomenat Felmir; era bastit al costat de la via que unia la Selva amb Osona".

Quaderns de la Selva, 14, pàg. 24

PALAU, abans MAS GENER, EL

Doc.: 12 de juliol de 1710. Es fa l'inventari dels béns d'Isidre Ferrer, difunt, pagès habitant del mas Palau d'Arbúcies.

Fons patrimonial de can Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1850. Descripció que fa el Sr. del Roquer del

mas Palau, que han habitat els hereus Roquer.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Francesc Bosch i Costa és el propietari de la casa núm. 7, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PALOMERES, MAS

Doc.: 28 de gener de 1219. Pere de Palomeres, Ermesenda, sa muller i sa mare Narbona, donen a Geralda, sa filla i a son marit Pere Vinyar, tot el mas Palomeres que tenien en la parròquia de Cerdans, sota el domini d'Arnau de Gurb.

ADV, Fons Sant Llorenç del Munt, sobre Cerdans.

Doc. núm. 18.

PALOMERES, derivat de PALOMA, mot antiquat o dialectal, que en català havia designat el tudó o colom salvatge (no el domèstic) i algun altre ésser volador o vegetal, del llatí PALUMBES 'tudó', llatí vg. PALUMBA (diferent de COLUMBUS, -BA, 'colom'). 1a. doc.: 1492.

(V. VI, pàg. 208-209, DECLC, J. Coromines)

PALOU, CAN

Doc.: 1931. Joan Palou i Bardolet és el propietari de la casa núm. 94, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PALOU, prové del llatí PALATIOLU, 'palau petit'. Topònim i llinatge d'alguns llogarets propers al nostre municipi.

(V. VIII, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, J. Coromines)

PALLISSA DEL MARCÚS

Veïnat del Vidal. Propietat de Joaquim Roura Sala.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

PALLISSA, lloc cobert de teulada destinat a guardar-hi la palla o l'herba seca pel bestiar, quan aquest no pot sortir a pasturar; també lloc on dormen i mengen les bèsties. 1a. doc.: 1564 (Segura HSC 202). Derivat de *palla*.

(V. VIII, pàg. 161, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

MARCÚS, llinatge existent a Mallorca. Probablement prové de *Malcús*, adaptació vulgar del nom bíblic MALCHUS.

(V. VII, pàg. 234, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

PALLISSA DEL MATARÓ

Cerdans. Propietat de Bernat Mataró i Puigmacià. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

PALLISSA DE L'OLIVAR

Veïnat de can Ferrer. Propietat de Joaquim Roura i Sala.

OLIVAR, fer-se olives o taques negroses, a manera de bòfegues, en el pa que ha estat cuit sense estar la pasta ben preparada.

(V. VII, pàg. 893, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

PANDÓ o PENDÓ, CAN

Doc.: 1 d'abril de 1705. S'ha donat el salpàs a aquest veïnat i hi consta can Pandó, del veïnat de Montsoriu.

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

Doc: 1931. Júlia Tomàs i Matamala és la propietària de la casa núm. 12, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PANDÓ, *penell*, alguna vegada 'penó o gallardet', segons es cita en Desclot. En català es troba sobretot aplicat a la banderola que serveix per marcar la direcció del vent.

Penó fou extret de PINNA i és un derivat comú amb l'occità ant. i fr. *penon*.

(V. VI, pàg. 434, DECLC, J. Coromines)

PANELLA, actualment CAN MUNDIC, CAN

Doc.: 29 d'abril de 1631. Venda a carta de gràcia atorgada per Joan Ginesta, àlies Congost, marquesa Congosta, sa muller i Pere Congost, llur fill, pagesos d'Arbúcies, a favor de Francesc Regàs de

Lliors, del cens que el mas Panella feia a la casa del Congost.

Fons patrimonial del Regàs de Lliors.

PANELLA, v. PENELLA, del llatí, PENNELLA, diminutiu de *penna*, 'ploma'. Rata pinyada. Porció més prima i aplanada de cada extrem del llombrígol del jou, i la corresponent porció també aprimada i aplanada de la peça anomenada *cap de jou*, que encaixades i subjectades amb un armellat, formen la unió de les tres peces de què es compon el cos del jou de llaurar. Topònim. Llinatge existent a Sta Coloma de Farners, Anglès, etc.

(V. VIII, pàg. 417, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

PASQUAL, CAN

Doc.: 3 de maig de 1562. Establiment atorgat per Pere i Mateu Folgaroles, pare i fill, pagesos de la parròquia de St. Feliu de Buixalleu a favor de Francesc Besa, pagès de St. Julià del Montseny, d'unes terres en el lloc anomenat Molí d'en Verdaguer, el qual afronta a tramuntana amb en Pasqual.

AHMA, Fons del llinatge Moixó.

Doc.: 5 de febrer de 1634. Maria Pasqual, vídua de Jaume Pasqual, pagès de la parròquia d'Arbúcies, com a senyora usufructuària pagava a Joan Blanc trenta-vuit lliures cada any.

APA, Manual del Rn. Joan Ametller.

Doc.: 1931. Josep M^a. Pascual i Rodó és el propietari de la casa núm. 1, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PASQUAL o PASCAL, del llatí PASCHALE, amb contaminació de *pascua* 'pastures'.

Pertanyent o relatiu a la Pasqua. Ciri molt gros que beneeixen el dissabte de Pasqua i crema durant l'ofici i vespres de certes solemnitats fins el dia de l'Ascensió en què l'apaguen després de l'Evangeli.

Pasqual (escrit sovint *Pascual*), nom propi d'home. Llinatge existent en diferents poblacions.

(V. VIII, pàg. 287, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

PATAFA, CAN

Doc.: 1931. Francesc Parareda i Vilella és el propietari de la casa núm. 87, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PATAFA, podria ser per confusió amb PATAFÍ, 'cosa mal feta, esguerro'. També s'esmenta *Patafol*, com a cosa de poc valor, però sense esclarir-ne la seva procedència.

(V. VI, pàg. 333, DECLC, J. Coromines)

PAUMARC, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Francesc Paumarch i la seva família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Antoni Castells i Borrell és el propietari de la casa núm. 22, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PAU, del llatí PAX, PACIS. 1a. doc.: *pao*, *Homilies*; *pau*, 1251.

Pau aplicat a una persona, com a adjectiu o substantiu, se sol prendre com a idèntic al NP *Pau* de PAULUS. Paraula composta de PAU+MARC.

(V. VI, pàg. 346-347, DECLC, J. Coromines)

MARC, nom propi d'home. Etimologia del nom personal llatí MARCUS.

(V. VII, pàg. 229, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

PAUPLÀ, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Paula Ridorsa i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Callís i Sauri propietari de la casa núm. 75, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PAUPEROTA, CAN

1931. Pau Ridorsa i Buxó és el propietari de la casa núm. 86, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PERE, NP, del greco-llatí PETRUS. PEROTA és un diminutiu de *Pere* en la forma femenina. *Perot*>*Perota*. Forma composta de PAU+PEROTA.

(V. VI, pàg. 446, DECLC, J. Coromines)

PAUTORRENT, CAN

Doc.: 1 de juny de 1619. Francesc Regàs de Lliors, fa acensament a Pau Torrent, de la parròquia de Lliors, d'un tros de terra en el lloc anomenat les Guants, on abans hi havia hagut una casa. Afronta a sol ixent amb el mateix Regàs, amb en Campeny i part amb en Vidal, a ponent amb el mateix Regàs, la Cortina i el Vidal.

Manual III de mas Regàs de Lliors, fol. 32

Doc.: 1710. Habitat per Ventura Pautorrent.

APA

Doc.: 1931. Pere Soler i Costa és el propietari de la casa núm. 30, Quarter 3.

Can Pau March

Foto: AHMA. S. Carreras

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.
(Segons els documents, sembla que el que abans era un nom i cognom, *Pau+Torrent*, ha derivat a partir del s. XVIII com a un sol cognom.

PEDRÓS, MAS

Doc.: 1284. És esmentat Guillem de Padró i Guillermina, sa muller, de la parròquia de St. Pere Desplà.

ACV, doc núm. 16.

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat Pere Pedrós "*Petrus Petroni*" de St. Pere Desplà.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

PEDRÓS, derivat de PEDRA, del llatí PETRA 'roca', i aquest del grec. 1a. doc.: orígens (*Homilies*, etc.)
Pedró, 'pilar solt que commemora un fet memorable'; 'lloc situat en un cim on coincideixen diversos termes'.

Els *pedrons* es troben per dotzenes arreu en moltes comarques: el Pedró de Sta Coloma de Farners, abans oratori (1930) avui ermita entre St. Hilari i Sta. Coloma de Farners.

(V. VI, pàg. 362, 367, DECLC, J. Coromines)

PEDROSA, LA

Doc.: 1825. Habitat per Magdalena Vilar i família.
APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Jaume Aulet i Serrahima és el propietari de la casa núm. 48, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PEDROSA, igual que PEDRÓS.

Derivat de pedra. Té el sentit de 'lloc abundant de pedres'; té gran extensió romànica.

(V. VI, pàg. 364, DECLC, J. Coromines).

PELEGRÍ, MAS

Doc.: 28 de gener de 1672. Establiment atorgat per Saldoni Mateus, Rector d'Arbúcies a favor de Miquel Vilar, pagès de la parròquia d'Arbúcies, de tot el mas Pelegrí i ses terres, situades en el veïnat de mas Ferriol.

APA, Lligall del Benefici de la Mare de Déu.

PELEGRÍ, del llatí PEREGRINUS, derivat del llatí *pe-ragrarre* 'viatjar pel món, pels camps'. 1a. doc.: s. XIII. També trobem escrit *pelegrí*, el 1880 i *pela-grisa* amb el significat de 'suro que dona l'alzina surera que no ha estat mai pelada' [DAG.]. Segons AlcM, podria ser que en els orígens es diria només de l'arbre que té el *pelagrí*, però és solament una hipòtesi. (V. I, pàg. 78, dins l'entrada AGRE, pàg. 75, DECLC, J. Coromines)

PERE BORD, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Jaume Molfulleda, la seva esposa Maria, el fill Josep i germana.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Mollfulleda i Godori és el propietari de la casa núm. 8, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PERE, nom propi d'home. En la toponímia figura com a nom de nombrosos santuaris, pobles, llogarets, puigs, etc. Llinatge existent per bona part del Principat.

Etimologia del nom personal llatí PETRUS.

(V. VIII, pàg. 460, 462, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, J. Coromines)

BORD, 'bastard', provinent del llatí vg. BURDUS 'mul, bèstia borda de cavall i somera', mot ja usat en l'Antiguitat si bé estrany a la llengua correcta i al llatí tradicional, d'origen foraster però de procedència incerta. 1a. doc.: des dels orígens literaris (1204, AlcM, etc.)

(V. II, pàg. 98, DECLC, J. Coromines)

PERE BOSCH, MAS

Doc.: 4 de setembre de 1498. Joan Narcís Carbonell, paborde de Gener de la seu de Vic, estableix a Segimon Torrent, prevere i beneficiat de la seu de Vic, tot el mas Pujol, junt amb el de Pere Bosch, de Sant Cristòfol de Cerdans.

A. C. de Vic. Senyories de Gener.

(Veure PERE i BOSCH)

PEREBOVER o PEREVOVER, MAS

Doc.: 1825. Habitat per Pere Pujol i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 22 de novembre de 1875. Inventari sobre els béns de la família Pons (Lleonart), on s'esmenta l'extensió del mas Perever. Afronta a orient amb terres d'Escarramant, a migdia amb el mateix i amb en Pons mitjançant barranc, a ponent amb la vinya d'en Fàbrega i a cers amb en Blanch.

Document del fons de la família Pons.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 19, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BOVER, v. BOU, del llatí BOS, BOVIS. 1a. doc.: orígens (ja en docs. del s. XI-XII).

PERE COSTA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Joan Baier i família, del veïnat del Vidal.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 16 de juny de 1883. En les afrontacions del mas cal Frare, s'esmenta el mas Pere Costa, per la part de cers.

APA, Lligall Hospital.

Doc.: 1931. Lluís Sabatés i Tuneu és el propietari de la casa núm. 19, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

COSTA, ant. costella. Part lateral d'una muntanya o pujol. Pendent del terreny, en general.

Etim.: del llatí COSTA.

(V. III, pàg. 652, *Diccionari Català-Valencià-Baleà*, Alcover-Moll)

PERE CROUS, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Salvador Pla i família. Abans anomenat mas Riba i Rifà.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Rovira i Salarich és el propietari de la casa núm. 73, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PERE DENTS, CAN

Doc.: 1931. Concepció Costas i Aromí és la propietària de la casa núm. 23, Quarter 2, del veïnat de França.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

DENTS. No sabem quin significat pot tenir en aquest cas, però podria tractar-se d'algun malnom en referència a la posició de les dents. En el sentit de "mostrar les dents" o fer mala cara, significa que hi ha una actitud agressiva o d'amenaça. Quant a la casa, podria esdevenir cadascuna de les pedres que es deixen sortides a un cornaló d'edifici o paret, per encaixar-les després amb les pedres d'una altra construcció futura. Etimologia del llatí DENTE. Hi ha hagut en català un canvi de gènere, car el mot llatí era masculí.

(V. IV, pàg. 129-130, *Diccionari Català-Valencià-Baleà*, Alcover-Moll)

DEUS, 'naixement d'aigua, lloc on brolla una font, bullidor d'on surt un corrent'. Etimologia probablement pre-romana, i l'estructura de la base DOCI- femenina suggereix un punt de partida indoeuropeu; potser un DOUKIS o DUKIS 'borboll de les aigües, bullidor' de l'arrel DHEU-/DHEUK- 'moure's bulliciosament, arremolinar-se'.

(V. III, pàg. 107, *DECLC*, J. Coromines)

PERE GRAS, CAN

Doc.: 1931. Miquel Vilamala i Espinàs és el propietari de la casa núm. 9, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

GRAS, del llatí GRASSUS, que ja en llatí vg. es canvià en GRASSUS, ajudant-hi la influència de GROSSUS 'gruixut'. 1a doc.: orígens (Llull, etc.)

(V. IV, pàg. 620, *DECLC*, J. Coromines)

PERE PAGÈS, CAN o CAN PAGÈS

Veïnat del Rieral. Propietat de Salut Masaguer i Planella.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

PAGÈS, home o dona del camp que es dedica al conreu de la terra. Llinatge existent a Celrà, Girona Barcelona, etc. Del llatí PAGENSE 'habitant d'un pagus o llogaret'.

(V. VIII, pàg. 112, *Diccionari Català-Valencià-Baleà*, Alcover-Moll)

PERE PARÉS, CAN

Doc.: 13 de juliol de 1704. Pere Parés és jurat del comú d'Arbúcies. I el 10 de juliol de 1719 és batlle d'Arbúcies.

AHMA, Llibre del Comú.

Doc.: 1825. Habitat per Jaume Duran i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Crous i Torrents és el propietari de la casa núm. 67, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PARÉS, del llatí PAREERE 'parèixer', 'semblar, aparer'. 1a. doc. : 1242.

En Llull surt en locucions com *fer aparès*: "fan aparès que sien bon homes". També en Muntaner i Eiximenis.

(V. VI, pàg. 284, 286, DECLC, J. Coromines)

PERE PONS, CAN

Doc.: 1 d'abril de 1705. S'ha donat el salpàs, entre altres cases, a la d'en Pere Pons, del veïnat de França.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Josep Perepons i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Busquets i Duch és el propietari de la casa núm. 60, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PONT, del llatí PONS, PONTIS. 1a. doc.: orígens (Llull, etc.) Dins del terme *pont*, també trobem escrit en aquest sentit *ponz* i *pons*, pronunciat amb *ó* tancada.

(V. VI, pàg. 691, DECLC, J. Coromines)

PONÇ, escrit també Pons, que es conserva actualment en els cognoms existents a Celrà, Berga, Barcelona, etc. Trobem *Ponç* com a nom propi d'home en documents de l'any 1176. Antigament s'usava també la grafia *Ponz*, que es troba en documents de 1250. Del llatí PONTIUS, nom propi d'home.

(V. VIII, pàg. 735, *Diccionari Català-Valencià-Baleà*, Alcover-Moll)

PONS, v. PONDERAR, pres de llatí PONDERARE 'pesar (una cosa)'. 'avaluar(-la)', derivat de PONDUS, -ERIS, 'pes'. 1a. doc.: 1629.

(V. VI, pàg. 680-681, DECLC, J. Coromines)

PERE VIDAL, CAN

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a la casa Pere Vidal, del veïnat de França.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Segimon Perevidal i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm. 58, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

(Veure El Vidal)

PERE VILLARET, CAN

Doc.: 24 de juny de 1762. Capbreuació feta per Pere Ferrer a favor de Ma. Antònia de Roquer. En una de les afrontacions del mas Ferrer s'esmenta que limita en honor de Pere Villaret, que abans fou del mas Terrers de Cerdans. Possiblement que aquest mas sigui el mas de Frigos o Casal de Frígol, documentat el 1570 i 1739.

Fons patrimonial de can ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Salvador Valls i Rovira és el propietari de la casa núm. 51, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VILLARET, diminutiu de *Villar*, terreny de secà plantat d'oliveres. Veure *Vilaret*, olivar petit. Etimologia: derivat diminutiu de VILAR.

(pàg. 809, 814, *Diccionari Català-Valencià-Baleà*, Alcover-Moll)

PERÉS o PLA PARER, MAS DE

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el mas de Perés "*mansum de Perey*".

APA

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 31, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

(Veure CAN PERE PERÉS)

PERIC, CAN

Veïnat del Rieral. Propietat d'Esteve Pelegrí i Palacio. (Zona de can Quadres)

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

PERIC, nom propi d'home. *Peric* existeix en el llenguatge viu com a derivat afectuós de Pere; en català antic existia un nom *Peric* procedent del germànic PIRIC (<BERICH), del qual deu provenir el cognom *Peric* i el topònim *Puig Peric*.

(V. VIII, pàg. 471, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PEROTA, CAN

Doc.: 1931. Jaume Aulet i Serrahima és el propietari de la casa núm. 58, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies, 1931.

PERE, NP, del greco-llatí PETRUS. PEROTA és un diminutiu de *Pere*.

(V. VI, pàg. 446, DECLC, J. Coromines)

PESSARODONA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Maria Comas i família.

APA, Estat de les Ànimes.

PESSA, escrit també PEÇA, tros, porció de matèria. Etimologia: del gäl.lic PETTIA.

(V. VIII, pàg. 350, 353, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RODÓ, -ONA, de figura circular o esfèrica. Arcaic *rodon* o *redon* i dial. *redó*.

(V. IX, pàg. 532, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PETRAQUES, CAN

Doc.: 1931. Joan Eras i Prat és el propietari de la casa núm. 14, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PETRACOS, derivat de PEDRA.

(V. VI, pàg. 370, DECLC, J. Coromines)

PI, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Arnau de Pi "Arnaldus de Pino", de Lliors.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 4 de setembre de 1498. Joan Narcís Carbonell, paborde de Gener de la seu de Vic, estableix a Segimon Torrent tot el mas Pujol, de la parròquia d'Arbúcies, junt amb els masos units i alevats, entre ells el mas Pi de Lliors.

ACV, Senyories de Gener.

PI, del llatí PINUS. 1a. doc.: orígens. *Pin* a. 1033, Lull, *Blanquerna*.

(V. VI, pàg. 510, DECLC, J. Coromines)

PICÓ, MAS

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada, sobre la parròquia de Joanet, Francesc Pla reconeix tenir entre diferents possessions, el mas Picó, derruït.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

PICÓ, mà de morter; martell que per un cap acaba en punta i per l'altre en tall, i que serveix per a picar pedra; carbó molt petit que s'usa per als brasers. Etimologia: derivat de *Picar*.

(V. VIII, pàg. 563-564, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PIROTILLO, CAN

Doc.: 1680. Josep Pirotillo és jurat del comú d'Arbúcies,

AHMA, Llibre del Comú.

Doc.: 7 d'abril de 1707. Entre les cases on s'ha donat el salpàs hi ha can Pirotillo, en el veïnat de França.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Martí Pla i Serra és el propietari de la casa núm. 56, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PIRO, primer element de compostos i derivats savis, pres del grec. *Pira* del llatí *pyra*.

(V. VI, pàg. 554, DECLC, J. Coromines)

En el *Llibre de Meravelles* de Lull es troba *imperi*, *imperial*, com una part del cel que són deformacions d'*empiri* (PIRO-)

(V. IV, pàg. 843, DECLC, J. Coromines)

PLA o PLA DEL VEÏNAT, CAN

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere de Pla "*Petrus de Plano*", té diferents propietats sota domini dels Dosrius-Cartellà. També és esmentat Guillem de Pla "*Guillermi de Plano*", i Joan de Pla "*Joannes de Plano*" en un reconeixement pel dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm. 63, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLA, PLANA, del llatí PLANUS, -A, -UM, 'pla, planer'. 1a. doc.: orígens: doc. del s. XIII, Llull, etc.
(V. VI, pàg. 578, DECLC, J. Coromines)

PLA, EL

Doc.: 8 d'octubre de 1687. Testament de Margarida Pla, pel qual els hereus d'aquest mas, com a possessors dels tots els béns, han d'aportar tots els diumenges pa d'ànimes a l'església de Joanet.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Joan Pla i Feu és el propietari de la casa núm. 20 i 20A, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu d'Arnau de Riera de St. Pere Desplà als Dosrius. Reconeix tenir el mas Pla amb casal i quintà. Afronta a l'oest amb Font d' Olivis, a migjorn en Guaita, a occident el mas de Riera i a cers en Duran i en Ferrer.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 17 de maig de 1573. Capbreu de Salvi Ferrer als Sentmenat. Reconeix tenir mas de Pla, situat en la parròquia de St. Pere Desplà, en el lloc anomenat Pla d'en Riera. Afronta a oest a Font de n'Aulines, a migjorn on antigament era d'en Guaita i a occident amb el seu mas Riera.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius

PLA CASTELL

Doc.: 1825. Habitat per Josep Boix i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Dolors Codina i Dardal és la propietà-

ria de la casa núm. 41, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLA CASTELL DE DALT

Doc.: 20 de novembre de 1861. S'esmenta el Pla de Castell de Dalt en un seguiment del territori fronterer amb el bisbat de Vic.

APA

CASTELL, del llatí CASTELLUM 'fort, reducte' diminutiu de CASTRUM 'campament fortificat', 'fortificació'. 1a. doc.: 1200, *Homilies*.

(V. II, pàg. 625, DECLC, J. Coromines)

PLA DE BORRÀS

Doc.: 1825. Habitat per Cristòfol Busquets i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Crous i Torrents és el propietari de la casa núm. 67, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BORRÀS, 'drap grosser de canem o llana, espècie de flassada'. És el masculí de *borrassa* i alhora derivat de *Borra*, 'fibra tèxtil curta que se separa de la floca', antigament 'drap bast de llana', del llatí tardà BURRA d'aquest significat, mot que no sembla haver pertangut originàriament a la llengua dels romans (de procedència incerta). 1a. doc.: s. XIII.

(V. II, pàg. 128-129, DECLC, J. Coromines)

PLA DE FORN

Doc.: 17 de maig de 1573. Capbreu del marquesos de Castelladosrius. Francesc Roquer, mercader, senyor útil i propietari del mas Roquer d'Arbúcies, reconeix tenir sota domini d'aquests senyors un tros de terra, que afronta a occident amb les possessions d'en Pla de Forn.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1712. En el salpàs que es fa pujant a la capella de St. Pere Desplà s'esmenta el mas Pla de Forn.

APA, Consueta de la parròquia d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària

de la casa núm. 17, Quarter 4; en ruïnes.
AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

FORN, del llatí FURNUS. 1a. doc.: s. XIII, Llull, *VidesR*.

PLA DE LLIORS

Doc.: 9 de desembre de 1809. Presa de possessió del mas Pla de Lliors per Francesc Ferrer, treballador d'Arbúcies, com a fill i hereu de Magí Ferrer, difunt.

APA

Doc.: 1825. Habitat per Pere Ferrer i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Camps i Ferrer és el propietari de la casa núm. 63, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

LLIORS o LIORS, és un veïnat de cases escampades en el vessant Nord-est del Montseny, pendents avall de Sant Marçal, amb una antiga església, sufragània de la d'Arbúcies i veïnat agregat a aquest municipi. Podria ser un NL antiquíssim, aplicat a tota aquesta extensió.

(V. VII, pàg. 438-439, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

PLA DE PIGOTS

Doc.: 18 d'abril de 1116. Apareix el mas de "Pugots" en les afrontacions del mas Terrers de Cerdans.

ACV, Fons del Monestir de St. Llorenç del Munt.

Doc.: 20 de novembre de 1861. És esmentada la casa de Pla de Pigots.

APA, Els Límits de la diòcesi de Girona al Montseny i les Guillerries.

Doc.: 1931. Josep Magem i Prull és el propietari de la casa núm. 32, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PIGOT, ocell de diferents espècies del gènere *Picus*, que té un pic molt llarg amb el qual pica i forada els troncs dels arbres. Es troba al Montseny, Gironès, Plana de Vic, etc. Del llatí PICOTTU, derivat de PICU.

(V. VIII, pàg. 571, *Diccionari Català-Valencià-balear*, Alcover-Moll)

PLA DE SANT NARI, MAS

Doc.: 17 de juny de 1711. És enterrat a Lliors Isidre Pujol, treballador, masover de Pla de Sant Nari.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

SANT, venerable, inviolable per la seva alta religiosa o perfecció espiritual. Etimologia: del llatí SANCTUM.

(V. IX, pàg. 733, 735, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

NARI, podria ser un diminutiu del nom propi d'home, Natzari o Nazari. Pronunciat vulgarment *Nasari*.

(V. VII, pàg. 714, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLA D'ÚFOL

Doc.: 28 de gener de 1624. En Regàs ha fet acensament de la casa i terres de Pla d'Úfol, de la paròquia de Lliors a Pere Masmiquel, dit Pere Gort de Viladrau.

Manual II del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Josep Puntí i Tortadès és el propietari de la casa núm. 40, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ÚFOL, ULF o ULFO, podrien ser un nom propi d'home, però no hem trobat documentació per assegurar-ho; però si ens fixem amb el que es diu a l'*Atlas del comtat de Girona*, aquest topònim és dels que podria estar relacionat amb alguns dels homes que s'hi instal·laren en un moment primerenc.

(*Atlas del comtat de Girona (785-993)*. J. Bolòs i V. Hurtado).

ÚFOL, podria provenir de *uf*, 'en abundància, copiosament' (mall.), amb correspondències amb l'italià *aufo* 'de franc, a costa d'altri', amb variacions en tots els dialectes.

(V. VIII, pàg. 954-955, *DECLC*, J. Coromines)

PLA DE XIFRE

Doc.: 1825. Habitat per Marià Clopés i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Francesc Clopés i Pinto és el propietari de la casa núm. 78, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

XIFRE, escrit també XIFRA. Llinatge existent en diferents poblacions catalanes. Hi ha la variant *Xi-fré* existent a Arbúcies, Montseny, etc. Etimologia: variant de *Gifre*, cognom que ve del nom personal germànic GIFFRID.

(V. X, pàg. 940, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLA VICENTA

Doc.: 1931. Marià Codina i Besuador és la propietària de la casa núm. 34, Quarter 4, de Cerdans.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VICENTA, nom propi de dona, derivat de Vicent. Etimologia del llatí VINCENTI, forma de vocatiu del nom personal VINCENTIUS, segons Coromines. (V. X, pàg. 789, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLAÇA DE LES BRUIXES

Doc.: 1825. Habitat per Joan Parcet i família. Possiblement sigui can Bruix.

APA, Estat de les Ànimes.

BRUIXA, dona a la qual se li atribueix un poder sobrenatural o màgic que li prové de tenir pacte amb el dimoni. Etimologia: desconeguda. En un document medieval escrit en llatí, surt la forma BROXAE com a sinònim de 'fetilleres'. L'origen de *bruixa* és encara avui un enigma. Segurament és pre-romà, segons Coromines.

(V. II, pàg. 692, 695, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLANA o PLANES, MAS

Doc.: 10 de febrer de 1343. És esmentat Pere de Plana, limítrof de la borda de Quadres.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: El 1351. Constitució de propietat feta per Maria Planes, muller de Pere de Planes, a favor del Prior de St. Marçal, possessors del mas Planes. Arxiu Corona d'Aragó. Fons monacals

Doc.: 1497. En el Fogatge de la Batllia de n'Orri d'Arbúcies és esmentat Bernat Planes.

Josep Iglesias. *El fogatge de 1497*. Fundació Salvador Vives Casajoana, Barcelona 1991

Doc.: El 1802. S'esmenta el mas Sapllana, derruït i agregat al mas Quadres de la parròquia d'Arbúcies. Es disputen el domini directe entre el Rector d'Arbúcies i el Paborde de Sant Salvador de Breda. APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias

PLANA, porció extensa de país pla, sense muntanyes. Propietat rústica que sol ésser plantada d'oliveres i garrofers, on no calen marges perquè el terreny és pla. Del llatí PLANA.

(V. VIII, pàg. 633-634, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLANA, propietat rústica, que sol ser molt plana i és probable que la casa hagi pres aquest nom degut a la seva situació orogràfica. Provenent del llatí PLANUS, -A, -UM.

(V. VI, pàg. 234, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

PLANA DE CAN VERNIC

Veïnat del Vidal. Propietat d'Elisenda Capdevila Enfruns.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

VERNIC, escrit també *vernich*, llinatge existent a Castelló de la Plana.

(V. X, pàg. 747, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PLANA D'EN PASQUAL, MAS

Doc.: 1825. Habitat per Joan Pelegrí i família.

APA, Estat de les Ànimes.

PLANELLA o CASANOVA D'EN PUJATÓ, CAN

Doc.: 1931. Josep Pujató i Quadres és el propietari de la casa núm. 4, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLANELL [1485] en el sentit de 'pla, plana, no extensos, en terra muntanyosa' molt usat a la major part del Principat. En canvi a la Vall de Boí és més comú *planella*.

(V. VI, pàg. 580, DECLC, J. Coromines) Veure PLA

PLANES D'EN MASÓ o D'EN GUBAU, LES

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de la parròquia de Joanet s'esmenta el mas les Planes d'en Masó.

ADV, Fons parroquial de Joanet.
(Veure Plana)

Doc.: 1931. Carme Gubau i Bover és la propietària de la casa núm. 21, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLANES DE N'IGLÉSIES, LES

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de la parròquia de Joanet s'esmenta el mas les Planes de n'Iglésies.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

PLANES D'EN ROCA, LES

Doc.: 1931. Mateu Pagès i Clopés és el propietari de la casa núm. 26, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLANOT, EL

Doc.: 1825. Habitat per Pau Masmiquel i família.
APA, Estat de les Ànimes.

PLANOT, despectiu de pla. (Veure Pla). Quan hi ha més d'un mas amb el mateix nom era costum de posar NOU/VELL, o DALT / BAIX, com veurem en altres ocasions.

PLANOT NOU, EL

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 37, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PLANOT VELL, EL

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 37A, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

POL, EL

Doc.: 1825. Habitat per Miquel Cay, la Magdalena Riera i la Maria Pujol.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep de Ribot i Olivas és el propietari de la casa núm. 2, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

POL, nom propi d'home, equivalent a Pau. Del llatí PAULUS, nom propi d'home.

(V. VIII, pàg. 700, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

POLL, CAL

Doc.: 1931. Hilari Ferrer i Canals és el propietari de la casa núm. 71, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

POLL, 'pollet', del llatí PULLUS "*cria de qualsevol animal*", "*pollet de gallina*". 1ª doc.: l'any 1200.

(V. VI, pàg. 649, DECLC, J. Coromines)

POLL, o pollancre, nom d'arbre: d'una forma POCLU, divergent de la llatina POPULUS, nom de l'arbre en llatí, i relacionada amb els tipus cople o clop dels nostres Pirineus. 1ª doc.: 1309.

(V. VI, pàg. 654, DECLC, J. Coromines)

PONS, CAN

Doc.: 7 de gener de 1287. Donació feta per Pere Pons i Maria, sa muller, d'Arbúcies, a Pons, llur fill, de tot el mas Pons, en domini de la pabordia de Gener de la seu de Vic.

ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 22.

Doc.: 27 de març de 1357. Guillem de Vilaromir, paborde de Gener de la seu de Vic, concedeix a favor de Francesca, filla de Bernat Mercader, d'Arbúcies, tot el mas Ponç, i possessions que té en aquesta pabordia.

ACV, Senyories de Gener. Doc. núm. 31.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 1, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PORTAS, MAS

Doc.: 1825. No està habitada i és propietat d'en Torrent.

APA, Estat de les Ànimes.

PORTA, del llatí PORTA 'portal, porta gran'. 1a. doc.: 1250.

(V. VI, pàg. 723, DECLC, J. Coromines)

POUS, MASOS DE

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies on s'esmenten els masos de Pous "*mansos de Poces*", amb els seus confins.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

POU, del llatí PUTEUS 'sot, clot', 'pou'. 1a. doc.: s.XIII.

(V. VI, pàg. 766, DECLC, J. Coromines)

PRADELL, EL

Doc.: 1825. Habitat per Francesc Magem i família.
APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Planiol i Pastells és el propietari de la casa núm. 10, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

(Veure PRAT)

PRADELLA, LA

Doc.: 1873. Joan Ferrer i Corriol s'esmenta com a propietari de la Pradella, casa número 19. Li pertany com hereu del seu pare Aleix Ferrer. Límita a orient amb Joan Pujals i els altres amb el mateix propietari.

Arxiu patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 1931. Narcisa Ferrer i Vilà és la propietària de la casa núm. 22, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PRADELLA, derivat de PRAT, del llatí PATRUM. 1a. doc.: orígens (Llull).

Pradella, 'planell aglevat d'alta muntanya'.

(V. VI, pàg. 772-773, DECLC, J. Coromines)

PRADELLA, les formes romàniques cat. *paradella*, fr. *parelle*, prov. *panadelo* i altres, semblen suposar una base llatina PARATELLA, l'origen de la qual no s'ha aclarit, però que podia venir d'una forma PALATHELLA que seria resultat d'una metàtesi de LAPATHELLA (diminutiu de LAPATHIUM, 'AGRELLETA').

Herba de la família de les poligonàcies de diferents espècies del gènere *Rumex*, i principalment el *Rumex acutus* i *Rumex obtusifolius*.

(V. VIII, pàg. 213-214, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PRAT, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu de Pere de Prat, "*Petrum de Pratio*", del mas situat al veïnat de les Orses.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 24 de febrer de 1344. Pere de Gilamer, de St. Hilari Sacalm reconeix que ha entrat per causes de núpcies en el mas Prat de la parròquia d'Arbúcies, amb domini de la pabordia de Gener de la seu de Vic.

ACV

Doc.: 29 de gener de 1639. Joan Torrent, pagès de la parròquia d'Arbúcies, posseeix les terres que foren propietat del mas Prat, en aquesta època ja derruït.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

PRAT, del llatí PATRUM. 1a. doc.: orígens (Llull)

(V. VI, pàg. 772, DECLC, J. Coromines)

PRAT DE MOLLFULLEDA

Doc.: 1825. Habitat per Joan Cortina, la seva muller Raimunda i el seu fill Josep.

APA, Estat de les Ànimes.

PRATS D'EN VIDAL

Doc.: Abril de 1555. Fa de censal la casa d'en Vidal, pagès d'Arbúcies, dona per fermances la Casanova i el mas Prats de la seva propietat.

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

PRIM, CAN

Doc.: 1931. Carme Serrà i Serradó és la propietària de la casa núm. 92, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PRIM, significà originàriament 'primoter, primorós, subtil', i des de la idea de 'no grosser' va passar a 'no gruixut, tot altre que gras': del llatí PRIMUS 'primer', d'on figuradament 'de primera qualitat, fi'.
1a. doc.: 1168.

(V. VI, pàg. 809, DECLC, J. Coromines)

PRIVA, MAS

Doc.: 1850. Descripció que fa el senyor de la casa Roquer d'Arbúcies, on comenta que el mas Priva està unit al mas Congost i que està en el terreny anomenat la Coma. Afronta a tramuntana amb la riera del Vidal, antigament de Bruydós.

AHMA, Genealogia i Crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

PRIVAR, del llatí PRIVARE 'apartar (d'alguna cosa)', 'privar-ne, despullar-ne'. 1a. doc.: Llull. En l'ús familiar valencià *privà* en el esentit de 'tolit, baldat o invàlid'.

(V. VI, pàg. 820, DECLC, J. Coromines)

PUIG, MAS

Doc.: 29 d'octubre de 1255. És esmentat Pere de Puig.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Bernat de Puig "*Bernardus de Podio*". També hi trobem que Arnau de Puig "*Arnaldus de Podio de Arbusiis*" i Miquel de Puig "*Michael de Podio*" presten dos ous per dret de pastura a Bernat de Dosrius. I a Pere de Puig com a diferent propietari.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm. 68, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUIG AGUILAR, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Giral de Puig Aguilar "*Geraldus de Podio Daguis*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 26 de març de 1337. Capbreus del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans. Pere de Puig Aguilar "*Podio Aguilarum*" hereu i propietari del mas Puig Aguilar de Cerdans, a instància del Prior del monestir de St. Llorenç del Munt confessa tenir la meitat del mas, amb les redempcions i absolucions, (mals usos) les cases i possessions. L'altra meitat queda sota domini del altar de Sta. Llúcia i Sta. Quitèria.

ACV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Doc. de Cerdans.

Doc.: 30 de desembre de 1343. Garau de ça Aulet, fill de Guerau de Puig Aguilar i de Maria, sa muller, de Cerdans, reconeix haver entrat per causa de núpries en el mas ça Aulet de la parròquia de Lliors.

ACV, Senyories de Gener doc. núm. 13.

(PUIG, veure Casanova del Pujol, Can Jan del Pujol)

PUIG INFERIOR, CAN

Doc.: 10 de febrer de 1343. En les afrontacions de Pere de Puig Superior, que té en alou la Rectoria, en la part d'orient és d'Arnau de Puig Inferior, també dit Arnau de Puig. Té el seu molí anomenat Margarida, construït en aquesta peça de terra.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

PUIG SUPERIOR o PUIG DE MUNT, CAN

Doc.: 10 de febrer de 1343. Pere de Puig Superior té sota domini de l'alou de la Rectoria, un camp i vinya en el lloc anomenat Margarida.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 5 de desembre de 1445. Lloament i nou establiment atorgat per Pere Codina, monjo del monestir de St. Salvador de Breda a favor de Bartomeu Vilar, pagès d'Arbúcies d'una peça de terra que els seus predecessors tenien al lloc anomenat Castell d'Areny, el qual afronta a orient amb el mas Puig de Munt i en Guillem des Vilar.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

PUJALS D'AVALL

Doc.: 14 de juliol de 1739. En la rodalia de la parròquia de Cerdans s'esmenta que el casal derruït de Pujals Devall, que és del mas Serrat, els últims masovers foren Joan Parcet i Magdalena, sa muller i l'any 1713 el destacament del general Brachamonte la cremaren, junt amb moltes altres ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Manual "Resumen de Confessions". f. 250-251.

PUJALS, derivat de PUIG

PUJALS DE DALT

Doc.: 14 de juliol de 1739. En la rodalia de la parròquia de Cerdans s'esmenta la casa de Pujals de Dalt.

A. D. de Vic. Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Manual "Rassumen de Confessions" f. 250-251.)

Doc.: 1931. Joan Mataró i Paut és el propietari de la casa núm. 35, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJALS DEL MAS

Doc.: 15 de juny de 1265. Venda atorgada per Guillem Pujals i Guillermina, sa muller, a favor de Pere de Rieres i Elisenda, sa muller, d'una peça de terra sota domini directe del monestir de St. Marçal del Montseny, situada en la parròquia d'Arbúcies, en el lloc anomenat Plana d'en Castanyer.

En poder de Pons Llagostera, clergue de St. Quirze d'Arbúcies.

ACA, Secció de Monacal. Fons Benedictins, vol. 806-807 de la sèrie general.

Doc.: 19 de maig de 1355. Venda de cens atorgada per Arnau Pujals i Maria Pujals, muller i propietària del mas Pujals d'Arbúcies, a favor d'Arnau "Terraris", del cens anual que fa Galcerà Call, per un hort prop de la riera de Ridaboix, respectant els drets del monestir de St. Marçal.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 18 de novembre de 1387. Capítols matrimonials entre Francesc Gat, d'Arbúcies, fill d'Arnau Gat i de Margarida, muller seva i Margarida Pu-

jals, filla d'Arnau Pujals. Ell aporta l'herència paterna i materna.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Amparo Pujals Aregay és la propietària de la casa núm. 59, 59A, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJALS, MASOVERIA DE

Doc.: 2006. Propietat de Ramon Aregay i Gras.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals de l'any 2006.

PUJATÓ, CAN

Doc.: 29 d'abril de 1372. Pere Forn canvia amb en Pujató certes terres.

Fons patrimonial de can Blanch. Regest dels pergamins de can Call.

Doc.: 3 d'abril de 1611. Pere Call i son fill venen a Miquel Sobirà, traginer d'Arbúcies, un tros de terra prop del mas Call i de can Pujató.

Fons patrimonial de can Blanch. Regest dels pergamins de can Call.

Doc.: 1931. Àngela Vilà i Serra és la propietària de la casa núm 65, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJATÓ, llinatge existent a Arbúcies, derivat de PUIG, 'podio'.

(V. VIII, pàg. 979, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PUJATÓ, MASOVERIA DE CAN

Doc.: 1931. Àngela Vilà i Serra és la propietària de la casa núm. 65, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJOL, EL

Doc.: 4 de setembre de 1217. Establiment fet per Guillem de Castellcir, paborde de Gener de la seu de Vic, a Ferrer de Coromina i a sa muller i fills, del mas Pujol.

ACV, Pabordia de Gener. Doc. núm. 17.

Doc.: 1825. A la casa del Pujol es troben tres estades diferents. Una era habitada per Josep Pujol,

l'altra per Manel Pujol i la tercera per Jaume Serrat, totes amb les seves respectives famílies.

Doc.: 1931. Ramon Pelegrí i Pagès és el propietari de la casa núm. 59, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PUJOL, [*puiolo*, 977, Balari, *Origens*, 38] derivat de PUIG, del llatí PODIUM 'parapet provinent a l'entorn de l'amfiteatre', 'repisa', d'on 'eminència en el terreny' i després 'puig, turó': venia del grec 'petge elevat', pròpiament diminutiu de 'peu'. 1a. doc.: en textos literaris del s. XIII i en formes com *pui o puio* ja abunda en docs. des de la fi del s. IX.

(V. VI, pàg. 853-854, DECLC, J. Coromines)

PUJOL, CAMBRERIA DEL

Doc.: 1931. Ramon Pelegrí i Pagès és el propietari de la casa núm. 61, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

CAMBRERIA, càrrec de cambrer; dit de la persona que fa de masover inferior, que habita dins la mateixa casa de l'amo. Pel que es dedueix, pensem que és el nom del lloc de la casa on tenen el seu estatge aquestes persones.

(V. II, pàg. 879, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

PURGATORI o CAN CLIMENT, EL

Doc.: 1931. No s'esmenta la propietat de la casa núm. 85, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

PURGATORI, segon compartiment del dipòsit on es recull l'oli de la premsa, i dins el qual s'escorre l'escuma i altres grasses de l'oli. En la indústria surera, atuell col.locat a cada extrem del triador per tirar-hi els taps que no són de la mida dels que es trien. Florera on estan sembrats grapats de blat, fesolí i altres plantes que s'hi ha fet créixer a les fosques, i que serveix per a adornar el monument o casa-santa del Dijous i Divendres Sant. Del llatí PURGATORIUM. (V. VIII, pàg. 1007, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CLIMENT, nom propi d'home, variant de *Clement*. Del llatí CLEMENTE.

(V. III, pàg. 211, 215, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

QUADRES, BORDA D'EN

Doc.: 10 de febrer de 1343. Pere Pedrós i Alaman-da i sa muller, d'Arbúcies, confessen i reconeixen que són homes propis de la Rectoria d'Arbúcies, i tenen sota domini la seva borda anomenada de Quadres, amb el quintà, era i hort. Afronta a orient amb en Call, a migdia amb la riera d'Arbúcies, a occident té la Prepositura de St. Salvador de Breda, i a cers amb en Pere de Plana.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias

QUADRES, *Quadre*, amb valor d'una 'mesura de terra' en una donació de 1150. En documents posteriors sembla significar 'una propietat alodial'.

En el s. XV *quadra* figura designant un caseriu o un poblet anex, i aquest significat és més evident en un escrit de 1608.

El mot *quadra* així emprat s'ha perpetuat en la toponímia i és freqüent en la del Principat com fa constar AlCM, i sovint indica petits nuclis de població.

(V. VI, pàg. 885-886, DECLC, J. Coromines)

QUADRES, CAN

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus del domini de Bernat de Dosrius, és esmentat en Simó de Quadres.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 1555. En els capbreus del monestir de St. Marçal del Montseny, sobre els dominis que té a la vall d'Arbúcies, es menciona l'Alonsius Quadres, senyor del mas Quadres d'Arbúcies.

ACA, Fons de Sant Marçal del Montseny.

Doc.: 1931. Agustí Hom i Brun és el propietari de la casa núm. 63, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

QUADRES, MASOVERIA DE CAN

Doc.: 1931. Agustí Hom i Brun és el propietari de la casa núm. 63, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RACÓ DEL MONTSENY

Veïnat de la Poca Farina. Propietat de Jaume Mir i Parareda.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

RACÓ, abans escrit també *recó*, és el lloc apartat, ocult, allunyat de la part cèntrica o més concorreguda d'una casa, d'una població, d'un país. Probablement prové de l'àrab ROKON, var. de ROKN, 'angle', segons Coromines. Segons G. de Diego, el cast. *Rincón* ve de *re-ancone* (de *ancon*, "codo i recodo"), opinió poc acceptable.

(V. IX, pàg. 86, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RAFART, MAS

Doc.: 12 de gener de 1310. Venda atorgada per Ramon de Bruguera i Guilleuma, muller seva, de St. Quirze d'Arbúcies, a favor de Berenguer, fill de Pere Rafart, d'un tros de terra al torrent Poca Farina, sota el puig dit del Castell d'Arinyó.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 15 de juny de 1530, Renúncia feta per Antoni Rafart, del mas Rafart d'Arbúcies, a favor del seu germà.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Refart d'Arbúcies.

REFART, veure FARCIR, del llatí FARCIRE 'farcir, reblir, estribar, afartar'. 1a. doc.: s. XIII, *Costums de Tortosa*. La variant *fassir* fou bastant freqüent a l'Edat Mitjana i després s'ha perdut o reculat, potser per la influència creixent de *fart* i (*a*) *fartar*; *fa* (*r*) *cit* fou sovint llavors 'ple, curull'.

(V. III, pàg. 888, DECLC, J. Coromines)

RAFART, llinatge existent a Arbúcies. Existeix la variant *Rafat* i probablement també és variant la forma *Rafàs*.

(V. IX, pàg. 93, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RAMPINYA o CASANOVA DE NOSTRE SENYOR, MAS

Doc.: 1931. Maria Orer i Llobet és la propietària de la casa núm. 86, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RAMPINYA v. RAPINYA, acció de prendre violentament. Etimologia: de RAPINA, amb la *n* canviada en *ny* per influència del verb *rapinyar*.

(V. IX, pàg. 145, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RAMPINYA v. RAPINYA, abans *rapina*, pres del llatí RAPINA, derivat de RAPERERE 'arrabassar', 'rapitar'. 1a. doc.: *rapina*, 2a. meitat s. XIII; *rapinya*, 1485; *rapinyar*, 1695.

(V. VII, pàg. 109, DECLC, J. Coromines)

RANXO GRANDE, EL

Veïnat de Pujals. Propietat de Montserrat Lucas i Guille.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

RANXO, lloc fora poblat on s'alberguen provisionalment diferents famílies, un grup de treballadors, o un lloc on el carboner té la seva barraca i sitja; per extensió, porció de bosc que un carboner compra o té assignat per a tallar-hi llenya i fer-hi carbó.

(V. IX, pàg. 136, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RATOLÍ, CAL

Doc.: 1931. Ramon Busquets i Iglésias és el propietari de la casa núm. 96, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RATA, Quan a l'etimologia d'aquest tipus etimològic resta completament obscura.

El tipus RATTU/RATTA és comú a totes les llengües romàniques, llevat només del romanès. Però d'altra banda reapareix en totes les llengües germàniques occidentals. 1a. doc.: s. XIII.

És segur, però, que ja devia estar generalitzat en

germànic occidental al s. VIII, però no gaire abans. És cert que alguns germanistes han pensat a veure-hi un mot pròpiament germànic heretat de l'indoeuropeu de l'arrel del llatí *rodere* 'rosegar'. (V. VII, pàg. 121, DECLC, J. Coromines)

RECARENS, CAN

Doc.: 7 d'abril de 1707. Entre les cases on s'ha donat el salpàs, es cita la d'en Recarens, situada al veïnat de França.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Joan Recarens i Funoyet és el propietari de la casa núm. 57, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RECARENS o REQUESENS, (també escrit *Recasens*) Llinatge existent a Arbúcies, Gualba...

Variants anteriors: *Rechisindus* (a. 844); *Richesendus* (a. 973); *Rechesen* (a. 1074); *Requesen* 8a. 1359)

Etimologia del nom personal germànic RICOSIND. (V. IX, pàg. 397, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RECTORIA DE SANT PERE DESPLÀ

Doc.: 4 de desembre de 1581. Capbreu de la rectoria d'Arbúcies. Salvi Ferrer, pagès, senyor útil i propietari de St. Per Desplà, confessa i reconeix que té sota domini del rector d'Arbúcies una casa, junt amb el seu mas, a prop de l'església que antigament era la rectoria de St Pere Desplà.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 24 de juny de 1762. Capbreu atorgat per Pere Ferrer, pagès de Sant Pere Desplà, a favor de Ma. Antònia de Roquer, consta que el corral prop de l'Església de St. Pere Desplà, antigament era la Rectoria d'aquesta parròquia, junt amb les terres contigües. Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

RECTORIA NOVA DE CERDANS

Doc.: 1711. El prior secular de Sant Llorenç del Munt F. Rocamora féu la nova casa rectoral adossada a l'església de Sant Cristòfol de Cerdans.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Doc.: 1931. La casa núm. 38, Quarter 4, és propietat del bisbat de Vic.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RECTORIA VELLA DE CERDANS

Està en ruïnes, i es troba un xic allunyada de l'església.

RECTORIA, casa on viu i despatxa el rector d'una església o parròquia. Etimologia: derivat de *Rector*. (V. IX, pàg. 247, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

REFUGI DE COLL DE TE o CASETA DE LA FONT DEL PRAT

Veïnat del Vidal. Propietat de Turó de Grenys S.A. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

REFUGI, lloc on es pot trobar seguretat. Habitatge excavat sota terra per a guardar-se dels bombardeigs. Pres del llatí REFUGIUM.

(V. IX, pàg. 278, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

REGÀS, EL

Doc.: 9 d'agost de 1286. Venda feta per Guerau Cortina i Elisenda, sa muller, a Pere Regàs, de Sta. Maria de Lliors, d'una peça de terra anomenada la Soleia de Sta. Albina.

Fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 26 de setembre de 1313. És esmentat en unes afrontacions Guillem de Regàs "*Guillermi de Regassio*".

AHMA, Fons marquesos de Castellldosrius.

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 64, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

REGÀS, Llinatge existent a Arbúcies. Sembla una variant de *Regarts*, que seria forma pluralitzada de *Regart* (del nom personal germànic REGUHART. (V. IX, pàg. 287, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

REC, sèquia, cavitat oberta en terra per a conduir l'aigua per a regar. Etimologia d'un mot pre-romà RECU. Segons Coromines doc. 1059.

(V. IX, pàg. 211, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

GRAS. Si tenim en compte que Regàs podria ser un mot compost de REC + GRAS, aquest últim mot el definiríem com a un lloc excessiu, que passa de la mesura ordinària. Es podria assimilar a un rec amb molta abundància d'aigua.

(V. IX, pàg. 387, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

REGÀS o CAMBRERS DEL REGÀS, MASOVERIA DEL

Doc.: 1707. Segimon Boix n'era masover.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Quirze Noguera i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Regàs i Ferrer és el propietari de la casa núm. 64, Quarter 4.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

REIG, CAL

Doc.: 26 de setembre de 1313. Capbreus dels Dosrius Cartellà. Pere Reig de Plans, de la parròquia

d'Arbúcies, reconeix que té sota el domini d'aquest senyor el mas, anomenat Reig, "*Petrus Regis de Planis*", amb totes les seves pertinences.

AHMA, Fons dels marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 1825. Habitat per Margarida Reig i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Lluís Ferrer i Pujolràs és el propietari de la casa núm. 28, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

REIG, anterior, Rei. La forma *reig*, equivalent a rei, s'ha conservat en la toponímia i en l'antroponímia. Del llatí REGE, 'rei'.

(V. IX, pàg. 313, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

REIG, del llatí REGIUS 'reial'. En el sentit de bolet és conegut a la diòcesi de Girona més que en cap altre lloc. A Tortosa, *reig* és més conegut com a peix.

(V. VII, pàg. 211, 212, DECLC, J. Coromines)

REPLÀ DEL MORER, EL

Doc.: 22 de novembre de 1875. En l'Inventari sobre els béns de la família Pons (Lleonart) s'esmenta que el Replà és propietat de Josep Tura i limita a orient amb la seva propietat, a migdia i a ponent amb terres del mas Morer i a cers amb els succes-

El Regàs

Foto: AHMA. Fons MEMGA

sors de Pere Dalmau i Morer i part amb les terres de Ramon Baulés.

Fons patrimonial de la família Pons.

Doc.: 1931. Francesc Tura i Fontanet és el propietari de la casa núm. 6, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

REPLÀ, tros pla i horitzontal enmig d'un terreny costerut. Etimologia: de PLA, amb el prefix intensiu RE-.

(V. IX, pàg. 380, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

RESIC, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Glòria González i Gómez.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

RESIC, topònim d'origen francès. 1^a. doc.: 1891.

<http://www.genealogie.com/nom-de-famille/RESIC.html>

RETIRO, CAN

Doc.: 1931. Teresa Canaleta i Roca és la propietària de la casa núm. 93, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RETIRO, v. RETIR, (i per castellanisme *retiro*). Acció de retirar o retirar-se. Derivat postverbal de *retirar*.

(V. IX, pàg. 441, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

RIBAS, CAN

Veïnat de Pujals. Propietat de Matilde Corbera i Prat.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

RIBA v. RIBES, els fruits del riber, baies vermelloses o negres, agradables de menjar i útils en aplicacions medicinals; cast. *grosella*. De l'àrab RIBAS, 'ruibarbre', perquè en l'edat mitjana els fruits del riber s'empraven com a sucedanis del ruibarbre.

(V. IX, pàg. 483, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

RIDEBOIX, MAS DE

Doc.: 26 d'abril de 1379. En un contracte és esmentat Pere, fill de Dalmau de Rideboix, de la parròquia d'Arbúcies.

AP de St. Hilari Sacalm.

RIDECÒS

Doc.: 26 de maig de 1415. Venda atorgada per Ramon de Riudecòs, Antoni de Riudecòs, son fill i Margarida, muller d' Antoni, de St. Mateu de Joanet, a Ramon Bages, de la par. de Sauleda, des d'aleshores casat en el mas la Masó de Joanet, unes cases amb hort que tenen a la Sagrera de Sant Hilari.

ADV, Senyories de Novembre. Doc. núm. 19.

Doc. 1667. En el Testament de Mn. Pere Sabater, rector de Joanet, consten com a marmessors Pere Joan Miropeix, Beneta sa muller, i Pere, llur fill, pagesos de Joanet, habitants del seu mas Ridecòs. Actualment aquest mas forma part de la parròquia de Joanet i terme municipal de St. Hilari Sacalm.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

RIDECÒS, RIUDECÒS o RICÒS, tots tres vénen de RIVI CURSUS (o en part potser RIVI DECURSUS) 'curs del riu' si bé en la grafia de 1342 s'hi ha contaminat *cots* 'còdols'. En aquest any surt documentat que "Berengario de *Riudecoç*" habitava a la cellera de Sant Hilari (CCandi, *St. Hilari Sacalm*, 17).

Riudecòs o *Ridecòs*, gran i antic mas, d'on davalla una gran barrancada, provinent de la carena al SE de St. Hilari Sacalm, que baixa al NO de Joanet a desaiguar per l'esquerra a la Riera d'Arbúcies.

(V. VI, pàg. 400, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

RIDORSA, MAS

Doc.: 28 de gener de 1545. Emfiteusi atorgada per Jaume Baier d'Arbúcies a favor de Miquel Rafart, pagès del mas Ridorsa, que fou de Salvador Rafart, pare d'en Miquel.

AHMA, Regest dels pergamins de mas Rafart.

Doc.: 1931. Àngela Dalmau i Bover és la propietària de la casa núm. 2, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RIDORSA, (i dial. *redolta* i *ridorta*). Del llatí RETORTA, 'retorçada'. Peça que forma espiral; caragol, barra entorcillada; cast. *espiga*, *espiral*. Sarmant, branca de cep o de parra. Planta ranunculàcia de diferents espècies de gènere.

Llinatge existent a Arbúcies, Maçanes, St. Hilari Sacalm...

(V. IX, pàg. 257, *Diccionar Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll.)

RIDORSA, del llatí RETORTA. '(cosa) retorçada' amb evolució fonètica normal, ve del català *redorta*, 'rotllana de vímets o altres tiges vegetals'. És un derivat de *tòrcer*.

(V. VIII, pàg. 590, DECLC, J. Coromines)

RIERA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreuació d'Arnau Riera, de St. Pere Desplà, sobre el domini que té Bernat de Dosrius amb el mas Pla. S'esmenta que el mas afronta a occident amb el seu mas de Riera.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 4 de setembre de 1498. Joan Narcís Carbonell, paborde de Gener de la seu de Vic, estableix a Segimon Torrent, prevere i beneficiat de la seu de Vic, tot el mas Pujol de la par. d'Arbúcies, junt amb el mas Riera de St. Pere Desplà. Actualment és Can Tordera.

ACV, Senyories de Gener.

RIERA, del llatí RIVARIA, derivat de RIVU, 'riu'.

Corrent d'aigua menys important que un riu, perquè sol portar aigua només en temps de pluges, però que és més important que un torrent.

(V. IX, pàg. 488, *Diccionari Català-Valencià-Baleàr*, Alcover-Moll)

RIERA DE BRUIDÓS, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat en Bernat Riera de Bruidós "*Bernardus Riera de Bruiidos*."

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 7 de novembre de 1705. Confessió feta per Segimon Lafont i Crous, pagès, propietari del mas Pere Crous, el qual afronta per ponent amb el mas Riera, que posseeix en Francesc Panella.

APA, Lligall del Benefici de la Mare de Déu.

Ridecòs

Foto: AHMA. Fons MEMGA

RIERA DE LLIORS, MAS

Doc.: 16 de gener de 1284. Establiment atorgat pel paborde de Gener de la Seu de Vic, a favor d'Andreu Vilar i la seva esposa, de la parròquia de Lliors, de tres peces de terra amb un siti de cases i horts. En una de les afrontacions s'esmenta la propietat d'en Riera de Lliors.

ACV, Pabordia de Gener, doc. núm. 11.

Doc.: 4 de novembre de 1554. Capbreus del monestir de St. Marçal del Montseny. Pere Canyelles, pagès de la parròquia de St. Esteve de la Costa, reconeix tenir sota domini directe d'aquest monestir, dues peces de terra, de pertinences del seu mas Riera, deshabitat, de la parròquia de Sta. Maria de Lliors.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, vol.806-807, de la sèrie general.

RIERA DE LA PINEDA, CAN

Doc.: 15 de juny de 1265. Venda atorgada per Guillem Pujals i Guillerma, sa muller, i a favor de Pere de Rieres i Elisenda, sa muller, d'una peça de terra sota domini directe del monestir de St. Marçal del Montseny, situada a la parròquia d'Arbúcies, en el lloc anomenat Plana d'en Castanyer.

En poder de Pons Llagostera, clergue de St. Quirze d'Arbúcies.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, vol. 806-807, de la sèrie general.

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus del domini de Bernat de Dosrius, Guillem de Ses Rieres, reconeix que presta anualment 4 ous per dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius oc.: 30 d'agost de 1353. Arnau Riera, pagès d'Arbúcies, junt amb el rector de Joanet, han valorat el mas Soler de Joanet, derruït.

Fons patrimonial de ca n'Aulet d'Arbúcies.

Doc.: 22 de maig de 1640. Capítols matrimonials entre Josep Dorca i Marianna Riera, filla de Joan Riera, hereu del mas Riera de la Pineda, de la parròquia d'Arbúcies.

APA, Lligall testamentaris del canonge Dorca.

Doc.: 1931. Dolors Sabater i Riera és la propietària de la casa núm. 11, Quarter 1.

A. H. M. A. Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

RIFÀ o RIBA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreu de Bartomeu de Rifà "*Bartholomeus de Rippa*" reconeix que té la seva borda nomenada de Rifà, que antigament fou del mas Congost. Afronta a orient amb l'hort d'en Congost, a migdia amb el Pla d'en Congost, a occident amb la vinya d'en Texidor i amb la riera de Bruydós.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 27 d'abril de 1605. Venda atorgada per Joan Parera, sabater i Antic Parera, baster, germans, de St. Vicens de Gualba, en favor de Guerau Vilar d'Arbúcies d'una casa petita amb terres anomenada mas Riffa. Afronta a orient amb el mas Ferriol, a migdia amb Salvi Torra, a occident amb el de Peronells i a cers amb les seves terres.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 7 de novembre de 1705. Confessió feta per Segimon La Font i Crous, pagès, propietari de la casa i terres anomenada Pere Crous i abans mas Rifà, d'Arbúcies. Aquest mas actualment és can Pere Crous, situat al veïnat del Vidal.

APA, Lligall Benefici de la Mare de Déu.

RIBA, del llatí RIPA 'marge d'un riu', 'vora ribera'.

1a. doc.: *Homilies*.

Des dels orígens apareix sobretot en grups fraseològics de caràcter locatiu.

(V. VII, pàg. 306, DECLC, J. Coromines)

RIFAR, 'jugar (coses) a la sort', i RIFA, 'sorteig', són el mateix mot que *rifar* 'esbatussar-se', molt estès per totes les llengües romàniques d'Occident, amb un radical *rif-* o *raf-*, i amb sentit de 'barallar-se', 'arrabassar, arrapar', 'saquejar'; probablement de creació expressiva. 1a. doc.: 1371; *rifa*, 1305.

(V. VII, pàg. 320-321, DECLC, J. Coromines)

RIFÀ, del nom personal germànic *Rifarus* o *Ripher*.

(V. IX, pàg. 488-489, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

RIGOMBAU, MAS

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a la casa Rigombau, situada en el veïnat de Montsoriu

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

RIGOMBAU, sembla que prové de RIGOMBAUS, nom d'origen germànic, compost de RAGIN 'consell' i BALD audaç. Doc.: *Reguembalz* (1179) i *Regambaus* (1267).

(*Breu recull toponímic del terme de Sant Bartomeu del Grau i entorns*, Emili Benito i Sayol)

ROC, CAN

Doc.: 4 de març de 1749. El mas Roc es troba en el llistat de masos de la parròquia d'Arbúcies, que pagaven el blat anomenat de Vigílies, dit també de sacristia.

APA

Doc.: 1931. Segimon Torrernt i Colobran és el propietari de la casa núm. 4, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROC, nom propi d'home. De l'occità ROCH, nom d'un sant montpellerès del segle XIII-XIV. El nom és d'origen germànic.

(V. IX, pàg. 516, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

ROCA, CAN

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada, sobre la parròquia de Joanet, s'esmenta en Roca d'aquesta parròquia.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Catalina Roca i Bové és la propietària de les cases 25 i 25A, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROCA, mot comú al català amb l'occità *roca*, el francès *roche* i l'italià *rocca* o *roccia* (en castellà i portuguès, sembla ser manllevat del cat. o la llengua d'oc), d'origen sens dubte pre-romà, si bé de procedència incerta. 1a. doc.: 839.

(V. VII, pàg. 355, *DECLC*, J. Coromines)

ROCA, CAN (Granja)

Joanet. Propietat de Joan, Salvador i Isidre Pagès i Aymerich.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

ROCA, massa de pedra de gran volum i en estat natural. Llinatge existent a Celrà Igualada, Valls, etc. Existeix també la variant plural *Roques*, escrit sovint *Rocas*.

Etimologia provinent d'un mot pre-romà ROCCA, del mateix significat, del qual s'ignora l'origen exacte, però que segurament existia, perquè les formes que es troben en diverses llengües romàniques l'exigeixen com a base.

(V. IX, pàg. 516-518, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

ROCA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Pere de Roca d'Arbúcies "*Petrus de Roca de Arbutiis*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

ROCA DELS PLANS, MASOVERIA

Doc.: 29 d'octubre 1355. Venda atorgada per Guillem Saurí, pagès de la parròquia d'Arbúcies, a favor d'Arnau de Riera, de dos cens que rep per la masoveria de la Roca dels Plans.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Refart d'Arbúcies.

ROIG, MAS

Doc.: 17 de desembre de 1246. Disputa entre Ramon de Solà i sa muller Cerdana, d'una part i de l'altra Ermesenda de Puig i son marit Berenguer, sobre les cases i possessions del mas Roig que aquests últims donaren als primers

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans. Doc. núm. 19

Doc.: 3 de juny de 1308. Pere Roig i Sancha, sa muller, donaren a Bernat de Serrat i Bernardí son fill i a ses mullers Berenguera i Elisenda, una peça de terra que tenen a Cerdans, en el lloc anomenat Bach sa Figuera, propietat del mas Roig.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, sobre Cerdans. Doc. núm. 12

ROIG, vermell, amb tendència a groc o a color d'argila. Igualment es diu quan una persona tendeix a enrojolar-se, esdevenir vermell de cara per la vergonya, per l'acolorament, per massa menjar, etc. Etimologia: del llatí RUBEU, mateix significat.

(V. IX, pàg. 541-542, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ROMEGÓS, VILAR

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el vilar anomenat Romegós "*Romegoso*".

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

ROMEGÓS, nom propi català derivat de ROMEGUERA, plantes del gènere *Rubus*, del llatí vg. RUMICARIA, derivat de RUMEX, -ICIS. 1a. doc.: 1150. (V. VII, pàg. 429-430, DECLC, J. Coromines)

ROMIA, CAN

Doc.: 1865. Venda atorgada per Joan Villaret, veí de Viladrau, a favor de Francesc d'Assís Costa i Vila, de la casa de Can Romia, número 46, situada a Cerdans. Límita a orient amb can Tordera, a migdia amb en Dorca, a ponent part amb can Collell de Pladúfol i part amb en Rafael Busquets, i al nord amb les de Martí Mataró.

Fons patrimonial Torres Pujals

ROMIA, v. *Romeu* (ROMÀ) pàg.432.

ROMÀ, del llatí ROMANUS 'pertanyent a Roma'. Dins dels seus derivats trobem *Romeu*, ja usada per Lull, la forma femenina del qual fou antigament ROMIA, (com *meu, mia*) freqüent encara en el *Cançoner Popular*.

(V. VII, pàg. 410, 412, DECLC, J. Coromines)

ROQUER, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Ramon Roquer "*Raimundus Roqueri*". Afronta a orient amb Jaume d'Església i Arnau de Fàbrica, a migdia el mas de Boxó, a occident amb el torrent que passa pel mas Gener i a cers amb el citat Arnau.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 8 d'agost de 1358. L'administrador de l'Hospital d'Hostalric, estableix a Joan i Francesca Roquer, cònjuges, el mas Roquer.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

Doc.: 1850. Descripció que fa el Senyor del Roquer del mas Roquer antic, que fou habitat per alguns hereus, després passà a ser de l'hospital de la vila d'Hostalric.

El mas Roquer antigament estava situat on avui es troba la torre Guergué.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

ROQUER, Veure Can ROCA

ROSSELL, MAS

14 de juliol de 1739. Rodalia de Cerdans. Possiblement fos l'antic mas Roig.

ROSSELL, nom propi d'home. Llinatge escrit també *Rosell*, existent a Osor, Bagà, Pineda, etc. Derivat diminutiu de *ros*.

(V. IX, pàg. 586, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ROSQUELLES o ROSQUILLES, CAN

Doc.: 1931. Joan Mataró i Pont és el propietari de la casa núm. 49, Quarter 4, de Cerdans.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROSQUILLES, v. ROSCA, mot propi i peculiar del castellà i el portuguès, existent també en català, d'origen obscur, si bé és versemblant que sigui pre-romà; com que en català s'usa menys extensament que en les altres llengües hispàniques i en sentits menys essencials i dades més modernes, és probable que, almenys en part del nostre territori, sigui degut a influència castellana o potser mossàrab. 1a. doc.: 1805.

(V. VII, pàg. 465, DECLC, J. Coromines)

ROTÉS, EL

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs al Rotés.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1931. Ramon Vendrell i Homs és el propietari de la casa núm 51, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROTÉS, derivat de ROTA, tros de terra que era gar-riga i ha estat sembrada. Llinatge existent en dife-rents llocs. Probablement contracció de *roters*, plu-ral de *roter*.

Etimologia: del llatí RUPTA, (TERRA) 'terra rom-puda'.

(V. IX, pàg. 594-595, *Diccionari Català-Valen-cià-Balear*, Alcover-Moll)

ROURELL, EL

Doc.: 19 de març de 1662. Pere Boixó i Joan Ni-nou, mestres de cases, d'Arbúcies, firmen àpoca a Jaume Fàbregas, pagès del mas Rourell de Joanet, per l'import del treball d'haver fet una paret a la part de solixent de dit mas.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Marià Oliver i Rabassa és la propietà-ria de la casa núm. 16, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

ROURE, arbre de la família de les fagàcies, de di-ferents espècies, productora de glans, d'una llenya molt dura i resistent al corc. Del llatí ROBORE.

(V. IX, pàg. 599-600, *Diccionari Català-Valen-cià-Balear*, Alcover-Moll)

ROURELL, derivat de ROURE, del llatí ROBUR, RO-BORIS, 'roure', 'força', vigor, robustesa'. 1a. doc.: 1150 (V. VII, pàg. 495, DECLC, J. Coromines)

ROVIRA, MAS

Doc.: febrer de 1270. Establiment fet per Pere de Gualba, paborde de Vic, a Berenguer Rovira, d'una feixa de terra a Sta. Maria de Lliors. Afronta amb Berenguer de Colomer, amb la riera, amb la feixa del mas Pi i amb un camí.

ACV, Pabordia de Gener. Doc. núm. 10.

Doc.: 12 de setembre de 1555. Capbreus del mo-nestir de St. Marçal del Montseny. Bernat Joan Mataró, pagès de la parròquia de St. Cristòfol de Cerdans, senyor útil i propietari del mas Serra, de la parròquia d'Arbúcies, reconeix tenir sota domi-ni directe d'aquest monestir, una peça de terra si-tuada en el lloc anomenat mas Gaig, que afronta a orient i migdia en honor del mas Rovira.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, vol. 806-807, de la sèrie general.

ROVIRA. Roureda. En la toponímia abunda molt aquest mot. Llinatge existent a diferents poblacions catalanes. Existeix també la forma *Roïra*, en els ter-mes de Ripoll, la variant *Roira* a Juneda i per grafia arcaica *Ruyra*, a l'Empordà i la Selva. Existeix tam-bé la grafia incorrecta *Rubira*.

Etimologia: del llatí vg. ROBEREA, variant de RO-BOREA.

(V. IX, pàg. 603, *Diccionari Català-Valencià-Bale-ar*, Alcover-Moll)

ROVIRA, CAN

Veïnat de França. Propietat de Jaume Rovira Jo-fre.

A.H. M. A. Catàleg de masies i cases rurals d'Arbú-cies, de l'any 2006.

SACA, CAN

Doc.: 15 de febrer de 1754. Capbreus dels Castell-dosrius. Joan Clopés confessa que té unes afron-tacions, de les quals una és en honor d'en Baulet, àlies Saca.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius

Doc.: 16 de juny de 1883. En les afrontacions del mas cal Frare, s'esmenta can Saca per la part de cers.

APA, Lligalll Hospital.

Doc.: 1931. Miquel Vilamala i Espinàs és el propi-etari de la casa núm. 23, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SACA, 'sac gros', derivat de SAC, del llatí SACCUS 'sac de blat, de diners etc.', 'vestit groller' gr. 'xar-pellera', mot d'origen fenici. 1a. doc.: 1249, Lleude de Cotlliure.

(V. VII, pàg. 564, DECLC, J. Coromines)

SALA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Brigid de Sala "*Brigidus de Sala*" presta dos ous per dret de pastura a Ber-nat de Dosrius.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1850. Descripció que fa el senyor del Roquer del mas Sala el qual afronta amb el Marcús a la part de ponent.

AHMA, Genealogia i crònica de la cas Roquer d'Arbúcies.

SALA, del germànic SAL 'edifici que consta només d'una gran peça de recepció'. 1a. doc.: s. XII. Topònim germànic que indica casa gran, tipus palau. (V. VII, pàg. 614, DECLC, J. Coromines)

SALDON, CAN

Veïnat de França. Propietat de Francesc Xavier Such Martí.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

SALDÓN és el nom d'una localitat de Terol, que el 21 de juny de 1257 va tenir per privilegi del rei Jaume I un règim administratiu diferenciat. No sabem, però, quina relació pot tenir amb el nom d'aquesta casa rural.

<http://es.wikipedia.org/wiki/Sald%C3%B3n>

SALUA, MAS

Doc. : 12 de setembre de 1555. Capbreus del monestir de St. Marçal del Montseny. Narcís Pareda, àlies Vidal, pagès de la parròquia d'Arbúcies, Beneta, sa filla i Antic Paneda, espòs seu, reconeixen tenir sota domini directe d'aquest monestir, una possessió de terres de pertinences del mas Salua.

En un altre Capbreu d'aquest mateix any el trobem esmentat amb el nom de *Salvani*, *Salvany* i *Salvaty*.

ACA, Secció de Monacals. Fons Benedictins, vol. 806-807, de la sèrie general.

Doc.: Anys 1610 i 1611. Precaris fets per Joan Pujals, procurador del prior de St. Marçal del Montseny a Joanna Vidal, propietària del mas Vidal. Entre les seves possessions té les pertinències del mas Salua, en el lloc anomenat les Planes ACA, Secció de monacals. Fons Benedictins vols. 806 i 807 de la sèrie general.

SALUA v. SALVAR, del llatí tardà SALVARE, derivat de SALVUS, -A, -UM, 'sà, salvat'. 1a. doc.: *Homilies*. Trobem *Déus lo saluu* 1158, *Déus lo saluo* 1167, *Déus lo salui* 1169.

(V. IX, pàg. 633, DECLC, J. Coromines)

SANTA ALBINA

Doc.: 1615. Francesc Regàs de Lliors ha fet una casa nova en el lloc anomenat Santa Albina, a Lliors. Afegeix que més amunt d'on hi ha la nova casa hi havia un casal que algun temps deuria haver estat una capella.

Fons patrimonial del Regàs.

Doc.: 1825. Habitat per Magí Badia i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Fugarolas i Vilajoana és propietat de la casa núm. 36, Quarter 3.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

ALBÍ v. ALBA, 'aurora', 'túnica blanca de sacerdot', de l'antic adjectiu arcaic *alb*, *alba*, que és sinònim i prové del llatí ALBUS, -A, -UM, 'blanc'. 1a. doc.: s. XIII. *Albines*, en el *Curial* (II, cap. 7) sembla que pot ser una catalanització del francès *aubaine* 'ganga, benefici vingut d'on no s'espera', que sol derivar-se del llatí ALIBI 'en un altre lloc'.

(V. I, pàg. 137, DECLC, J. Coromines)

ALBINA, nom propi de dona. És el femení d'Albí. Derivat del nom ALBUS, amb el sufix de diminutiu -INUS, -INA, que tenia valor patronímic, de l'adjectiu *albus*, 'blanc', nom que podria venir d'un sobrenom aplicat a una persona de cabell o pell molt clars. (V. I, pàg. 435, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SANT CLIMENT, CASA DE

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta la casa de St. Climent "*domum Sancti Clementis*".

APA

Doc.: 29 d'octubre de 1634. Guerau Fogueres firma àpoca de rebuda a Segimon Morer per la revenda que té feta a dit Morer per les terres de St. Climent.

APA, Manual del Dr. Joan Ametller

SANT CLIMENT, MAS

Doc.: 7 d'abril de 1707. S'ha donat el salpàs a diverses cases, entre elles a Sant Climent.

A. P. A. Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Bonaventura Ridorsa i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 22 de novembre de 1875. Inventari sobre els béns de la família Ponsleonart) on s'esmenta el mas Sant Climent i les seves afrontacions: a orient amb el camí que va a la Casanova d'en Torrent, el Pla dels Casals i al mas Fogueres de Montsoriu, a migdia part amb el mas Fogueres de Montsoriu i part amb la Casanova de Pelegrí, a ponent amb en Torrent del mas i a cers amb el mas Morer i part amb en Torrent del mas.

Fons Patrimonial de la família Pons.

Doc.: 1931. Joaquim Pons i Frigola és el propietari de la casa núm. 8, Quarter 2.

AHMA, Nomenclator d'Arbúcies 1931.

SANT ISCLE, CASA DE

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la casa de St. Iscle "*domum Sancti Acisclicli*" i pertinences.

APA

ISCLE, nom propi d'home, cast. *Acisclo*. Del llatí ACISCLUS, nom d'un màrtir cordobès del s. IV. Sant Iscle és el nom d'un sant, la diada del qual es celebra el 17 de novembre. En el Principat hi ha diversos indrets amb aquest nom.

(V. VI, pàg. 726, DECLC, J. Coromines)

SANT NARI JUSSÀ, MAS

Doc.: Març de 1248. Establiment fet per Pere de Gualba, paborde, a Elisenda, filla de Ponç Colomer de Sta. Maria de Lliors, del mas Sant Nari Jussà.

ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 13.

Doc.: 30 de març de 1351. El paborde de Gener, estableix a Pere de Sant Nari, el mas Sant Nari Jussà.

ACV, Senyories de Gener. Doc. núm. 23.

NARI, seria igual que Nazari però amb la forma apocopada. (pàg. 472, J. Coromines)

SANT NARI SOBIRÀ, MAS

Doc.: 29 de gener de 1344. Berenguer de Portella, canonge i paborde de Gener de la seu de Vic, firma precari a Berenguer de Sant Nari, hereu del mas Sant Nari Sobirà.

ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 18.

SANT NAZARI, CASA DE

Doc.: 6 de febrer 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la casa de St. Nazari "*Sancti Nazarii*".

APA

NAZARI. Aquest és el nom conegut més recentment, tot i que només es té notícies de formes de tipus cultista. (St. *Nazari*, 899, 1359, 1435, 15979) Tot i que la informació és deficient, aquest nom de sant sembla que ha sofert diverses alteracions fonètiques: SAGNARI, SENNARI o SENDARE.

(V. VI, pàg. 472, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

NAZARI o NATZARI. Nom propi d'home, cast. *Nazario*. *Natzari* és també pronunciat vulgarment *Nassari* en un altre sentit.

(V. VII, pàg. 714, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SANT PERE, CASA DE

Doc.: 6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la casa de St. Pere "*Sancti Petri*" amb els seus termes.

APA

PERE, nom propi d'home; cast. *Pedro*.

Sant Pere: en la toponímia figura com a nom de nombrosos santuaris, pobles, llogarets, puigs, etc. Del nom personal llatí PETRUS. 1a. doc.: 1162.

(V. VIII, pàg. 460, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SASTRE, CAL

Doc.: 1931. Maria Maritrena i Escastí és la propietària de la casa núm. 15, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SASTRE, del llatí SARTOR, nominatiu de SARTOR, -ORIS, 'sastre, apedaçaire', derivat de SARCIRE 'apedaçar, adobar, sargir'. 1a. doc.: *Sartre*, 1197.

(V. VII, pàg. 715, DECLC, J. Coromines)

SAURÍ, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. En la capbreuació que fa Guillem de Mollfulleda, en domini de Bernat de Dosrius, sobre una peça de terra en el lloc anomenat "Poses", s'esmenta que afronta a occident amb el mas Sauri.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 29 d'octubre de 1355. Venda d'un cens atorgada per Guillem Sauri "Saurini" d'Arbúcies, a favor d'Arnau de Riera, que rep de la Masoveria de "la Roca dels Plans".

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart.

Doc.: 23 d'abril de 1579. En la capbreuació que fa Joan Call al rector d'Arbúcies s'esmenta que el mas Call afronta a ponent amb el mas Sauri, propietat d'en Call.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

SAURI, derivat savi del grec 'llangardaix'.

SAURÍ, l'home que amb una vareta endevina on hi ha aigua', de l'àrab *zuhari* 'geomàntic', 'saurí', derivat de *zúhara* 'planeta Venus' (de *zahar* 'brillar'), per la semblança de procediments entre els astròlegs i els geomàntics, i entre els d'aquests i els dels saurins. 1a. doc.: 1840.

(V. VII, pàg. 720, DECLC, J. Coromines)

SAUTÓ, CAN

Doc.: 15 de febrer de 1754. En honor d'en Sautó.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 1825. Habitat per Isidre Joanhuix i família.

A. P. A. Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Viñas i Rovira és el propietari de la casa núm. 74, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SAUTÓ, topònim d'un poble de la Cerdanya d'etimologia incerta.

Apareix documentada en l'any 871 la forma llatinitzada SALTONE.

(V. IX, pàg. 772, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SAULO. 1a. doc.: 1799. Hi ha una variant *saudó* provinent de *saldo* en el sentit de "pedra obscura del color de les mares del vi" i també "sorra, arena".

(V. VII, pàg. 718-719, DECLC, J. Coromines)

SELVA o BARRACA D'EN PERE MUSOLL, LA

Veïnat del Vidal. Propietat de Marta Ferragut Mosoll. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

SELVA, bosc espès de vegetació alta; topònim de la comarca situada entre l'Empordà, el Gironès, les Guilleries, el Montseny i la Costa de Llevant. En alguns indrets també es coneix amb aquest nom la *serva*, o fruit del server, semblant a una nespla. Del llatí SILVA, documentat ja en Llull.

(V. IX, pàg. 806-807, *Diccionari Català-Valencià, Balear*, Alcover-Moll)

SERRA, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat Bernat Serra "*Bernardus de Serra*" i família, possessors i habitants del mas Fra.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 7 de maig de 1573. Capbreu atorgat per Joana Serra, esposa de Joan Call, alies Serra, d'Arbúcies, propietària del mas Serra. Afronta: a orient amb el mas Montplet, que fou d'en Roca, a migdia amb la riera de la Nou, a occident amb en Montplet, que fou del mas Reig i a cers el mas Montplet que fou del mas Avinyet o Oller.

AMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 1610-1611 Joan Serra i Antoni Serra, fill seu i de Joana Serra, filla de Bernat Joan Mataró de Cerdans, propietari del mas Serra d'Arbúcies.

Arxiu Corona d'Aragó. Secció de Monacals. Fons Benedictins, vols. 806 i 807 de la sèrie general. Doc.: 16 d'agost de 1655. Isidre Serra, hereu i propietari de la casa d'en Serra. Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

SERRADOR, MAS

Doc.: 26 de desembre de 1686. Capbreu de la rectoria d'Arbúcies. Josep Torra, treballador de la vila d'Arbúcies, reconeix tenir sota domini del rector, la casa que té en el lloc anomenat el Castell de Mahus -antigament el Torrent dels Capellans- que li pertany per la venda atorgada per Miquel Blay, hereu i successor dels Blay, del mas Serrador de la vila d'Arbúcies. "*Blasio den mansi serratoris dicta villa de Arbucias*".

APA. Institución demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

SERRADORA o SERRES D'EN SERRAHIMA

Doc.: 1931. Jaume Serrahima i Colobran és el propietari de la casa núm. 80, Quarter 1, de Joanet. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SERRADORA, derivat de *serra*. Cultisme popular. Llinatge existent a Caldes, Vic...

Obrador on serren; sobretot, obrador on funciona una serra moguda per força hidràulica. Cast. *aserradero*. (V. IX, pàg. 867, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SERRAHIMA

Doc.: 11 de desembre de 1299. És esmentat Arnau de Serrahima de Joanet.

Regest dels pergamins de mas Rafart d'Arbúcies. AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafat d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Jaume Serrahima i Colobran és el propietari de les cases núm. 45 i 45A, Quarter 1. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SERRAHIMA, llinatge existent a Arbúcies, Lloret de Mar, Salt, Reus, Barcelona, ...

Etimologia composta de *serra* + *ima*, 'serra baixa'. Del llatí IMUS, 'inferior' (V. IX, pàg. 868, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SERRAT, EL (Cerdans)

Doc.: 3 de juny de 1308. Donació feta per Pere Roig i Sansia, sa muller, a favor de Bernat Serrat i Bernardí, son fill i ses mullers, Berenguera i Elisenda, d'una peça de terra que tenen a la paròquia de Cerdans, en el lloc anomenat Bach Sa Figuera, de possessions del mas Roig.

ADV, Fons del monestir de Sant Llorenç del Munt. Document de Cerdans núm. 12.

Doc.: 14 de març de 1541. Venda atorgada per Blas Serrat, a favor de Salvador Rafart, pagès d'Arbúcies, d'un censal de 20 sous que li fa cada any Antoni Riera d'Arbúcies.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Gràcia Villaret i Masmiquel és la propietària de la casa 37 i 37A, Quarter 4, de Cerdans. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SERRAT, derivat de SERRAR, 'estrènyer', del llatí vg. SERRARE, llatí tardà SERARE, 'tancar', derivat de SERA 'forrellat', 'pany de tancar'. 1a. doc.: Lull. (V. VII, pàg. 847, *DECLC*, J. Coromines)

SIDRO, CAN

Doc.: 1931. Casa en ruïnes. Matilde Callicó i Freixas és la propietària de la casa núm. 33, Quarter 1. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SIDRO, diminutiu d'ISIDRO, nom propi d'home; cast. *Isidro*.

Etimologia: del castellà *Isidro*, nom d'un sant espanyol del segle XII, patró dels agricultors.

(V. VI, pàg. 726, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SILA, CAN

Doc.: 1931. Joan Salvador i Catre és el propietari de la casa núm. 12, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SILA, forma vulgar del nom de dona *Cecília*.
(V. IX, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SILVESTRE o PANELLA, CAN

Doc.: 1825. Habitat per Jeroni Baies i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Maria Soler i Costa és la propietària de la casa núm. 27, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SILVESTRE, pres del llatí SILVESTRE. Pertanyent als boscs; Nom propi d'home.

(V. IX, pàg. 910-911, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SIRAT, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Bernardí de Sirat, de Lliors.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

SIRAT, llinatge existent a Barcelona i Les.

(V. IX, pàg. 927, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SITRA, CAN

Doc.: 1931. Josep Galceran i Soler és el propietari de la casa núm. 6, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SITRA. Setra. Recipient de metall per a tenir oli (Vic, Manresa, Igualada...). Recipient de metall, amb mànec llarg vertical, que serveix per a treure aigua de la gerra o alfàbia.

Etimologia: format per regressió damunt *sitrell*, variant de *setrill*.

(V. IX, pàg. 937, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SOBIRÀ DE LES ORSES, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. En els capbreus del domini de Bernat de Dosrius s'esmenta que en Sobirà de les Orses, presta per aquest domini uns censos.

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 26 de juny de 1514. Renúncia feta per Joana, filla de Bernat Congost i de Constància i germana de Miquel Congost, muller futura de Joan de Sobirà.

AHMA, Regest dels pergamins del mas Rafart d'Arbúcies.

Doc.: 20 de gener de 1611. Antoni Morer, hereu del mas Sobirà de les Orses, d'Arbúcies, confessa i reconeix a Fra. Jaume Ferrer, prepòsit del monestir de Sant Salvador de Breda, els censos i delmes que ha de pagar a aquest monestir.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

SOBIRÀ, del llatí SUPERIANU, 'el de més amunt'. (ant. *sobiran* i *subirà*). Situat més amunt que un altre. Que està per damunt de tots els altres. Persona que té poder absolut, domini indisputat. Com a topònim dona nom a un puig i diferents llogarets.

(V. IX, pàg. 942-943, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SOBIRÀ, del llatí SUPERIOR, -ORIS 'més alt', comparatiu de SUPERUS 'el de dalt'. Està documentat a la segona meitat del s. XIII. I tenim *sotirà* fent joc d'oposició amb *subirà* en un document de 1066.

(V. VII, pàg. 974-975, DECLC, J. Coromines)

SOBIRÀ DES VILAR, MAS

Doc.: 4 de maig de 1290. Concessió a perpetuïtat dels drets de fer llenya, rama i pastura feta per fra. Jaspert, abat de St. Salvador de Breda en favor de Guerau Boscà de Vilar, Pere Vilar i Sobirà de Vilar, d'Arbúcies, en el lloc anomenat Puig de "Castroloreny"

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 35 de març de 1388. Establiment emfitèutic atorgat per fra. Guillem Lloret, a favor de Pere Vilar, del mas Viola, que afrontava per occident amb el mas d'en Sobirà.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 8 d'abril de 1538. Jaume Pla, pagès d'Arbúcies, creà un censal en el qual intervingué entre altres Bartomeu Sobirà, senyor del mas Sobirà d'Arbúcies.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 11 de novembre de 1578. Confirmació d'establiment emfitèutic atorgada per Miquel Mir, paborde del monestir de St. Salvador de Breda a favor de Montserrat Vilar, pagès d'Arbúcies, propietari del mas Vilar, sota domini directe del monestir i del mas Boscà derruït, que estava subjecte al mas Vilar i al mas Sobirà del Vilar, també derruït.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

SOBIRANA, MAS

Doc.: 17 de juliol de 1352. Venda en pública subhasta pel procurador de Jaume d'Hospital, del mas Sobirana, d'Arbúcies, el qual afronta a orient amb el mas Vilar, a migdia el mateix mas i el mas Boscà i a occident el mas Viola i mas Vilar, dot de l'esposa del difunt Arnau Sobirana, domini del monestir de Breda. El mas està situat en el veïnat del Vilar.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 1377. Heretament atorgat per Guillem de Vilar (Villario) i Margarida la seva esposa, en favor de Pere, llur fill, de tot el seu mas Vilar i Sobirana i possessions.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

SOLÀ, MAS

Doc.: 17 de setembre de 1246. Disputa entre Ramon de Solà i la seva família, amb Ermesenda de Puig i el seu marit, del comtat d'Osona i parròquia de Cerdans, sobre uns masos i terres d'aquesta parròquia.

ADV, Fons del monestir de Sant Llorenç del Munt. Document de Cerdans núm. 19

Doc.: 26 de març de 1337. Capbreu del monestir de Sant Llorenç del Munt, sobre Cerdans i Lliors. Hi consten Pere de Solà "Solano" i Guillermona, muller seva, hereva i propietària del mas Solà.

ADV, Fons del monestir de Sant Llorenç del Munt.

SOLÀ, del llatí SOLANU, 'de la part del sol'. *Casa solana*: casa de camp. Nom de llogarets, de moltes partides de terra, masos, muntanyes i torrents.

(V. IX, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SOLELL o SOLEY, EL

Doc.: 1825. Habitat per Antoni Llentas i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Xifré i Planiol és el propietari de la casa núm. 35, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SOLELL o *Solei*, del llatí vg. SOLICULU, diminutiu de SOLE, 'sol'. Nom de moltes partides de terra, completat amb el nom de propietaris o habitants. Llinatge existent a moltes parts del Principat. Lloc on toca el sol.

(V. IX, pàg. 992, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SOLELLA DE SANTA ALBINA, LA

Doc.: 29 d'agost de 1618, Francesc Regàs de Lliors fa un acensament a Toni Vidal, d'Arbúcies, d'un tros de terra anomenat la Soleya de Santa Albina, en la parròquia de Lliors, d'una extensió de 5 quarteres de blat, per edificar-hi una casa.

Manual III del mas Regàs de Lliors, fol. 30.

SOLELLA D'EN QUADRES

Veïnat del Rieral. Propietat de Juan Escuté Aspas. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

SOLER, MAS (Arbúcies)

Doc.: 25 d'abril de 1775. Establiment atorgat per Miquel Fogueres del Molí, a favor de Francesc Ferrer, anomenada mas Soler. Les afrontacions són a sol ixent amb Josep

Talleda, anomenat de mas Soler, avui dels Capellans, a migdia amb Fogueres del Molí, a ponent en Ferrer i a tramuntana Francesc Pujatò, paraire. Fons patrimonial de Fèlix Ferrer.

SOLER, terreny; sòl del camp o despoblat. Llinatge molt estès per totes les regions del Principat, del País Valencià i de les Balears. Hi ha la variant *Solers* o *Solés*, freqüent a l'Empordà i al Gironès. Del llatí SOLARIUM, derivat de SOLUM, 'sol'; ant. Solar.

(V. IX, pàg. 994, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

SOLER, MAS (Joanet)

Doc.: 30 d'agost de 1350. Bernat Rufí, procurador de Jaume d'Hospital, prior de St. Pere Cercada, havent fet valorar el mas Soler de Joanet (derruït), ven perpètuament a pública subhasta a Ferrer Aulet, tot el mas Soler, amb casa, terres i possessions. Fons Patrimonial del mas Aulet d'Arbúcies.

Doc.: 19 d'abril de 1551. Establiment de nou atorgat per Geroni Romeu, notari de Cervera, a favor d'Antoni Aulet i Antic, son net, d'Arbúcies, del mas Soler, de Joanet. Afront: a a orient amb Andreu Iglésies, a migdia amb l'Aulet, a ponent amb la riera de Riudecors i a cers amb el mas Fàbrega i part d'en Trilla, que posseïex en Riudecors. Regest dels pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies.

SUREDA, CAN

Doc.: 1931. Francesc Pidemunt Bruguera és el propietari de la casa núm. 32, Quarter 1, de Joanet. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

SUREDA, derivat de SURO, del llatí SUBER, -ERIS. 1a. doc.: s. XV (Joanot Martorell), potser ja *Sure NL*, 1292, i el derivat *surar*, ja s. XIII o XIV.

La documentació més antiga és en el nom del poble de *Sureda* o *Sant Andreu de Sureda*, cap al s- XIII. (V. VIII, pàg. 148, DECLC, J: Coromines)

TAVERTET, CAN

Doc.: 1931. Joan Gubern i Ripoll és el propietari de la casa núm. 28, Quarter 1, de Joanet. AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TAVERTET. L'etimologia és incerta, i haurà de restar-ho mentre no comptem sinó amb dades medievals tan tardanes i poc guiadores. Entre la gent popular de l'Alta Catalunya donen el terme de Taverdet com el paradigma de la "mala terra", segons la dita dels boscarols d'Olot i Besalú en les seves cançons. Una de les hipòtesis que es donen és provinent del llatí TABERNU (M) TECTUM 'barraca coberta, ensostrada': *Taverntet*, reduït tot seguit a *Tavertet*. (V. VII, pàg. 250-251, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

TEIXIDOR, MAS

Doc.: 20 de novembre de 1386. Arnau Teixidor posseïx unes terres properes amb en Blanc i en Pujató.

Fons Patrimonial de can Blanch d'Arbúcies.

Doc.: 30 de setembre de 1536. Es fa esment del mas Teixidor, proper a la riera d'Arbúcies i dels masos Blanch i Quadres.

Fons patrimonial de can Blanch d'Arbúcies.

TEIXIDOR, derivat de TEIXIR del llatí TEXERE. 1a doc.: fi s. XIII.

Teixidor és la forma que ha predominat modernament pertot, si bé s'havien usat bastant *tixidor*, supra 1383-87, i encara *tixador* a Pollença, sobretot com a nom propi, 1964-

(V. VIII, pàg. 374-375, DECLC, J. Coromines)

TEIXIDOR DE BRUIDÓS, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere Teixidor de Bruidós "*Petrus Textor de Buidós*" reconeix que presta pel domini dels Dosrius-Cartellà 2 ous per Pasqua. AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

TEIXIDOR DESFOIX, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Ramon Teixidor Desfoix "*Raiimundus Textor Desfoix*" reconeix que presta pel domini dels Dosrius-Cartellà 4 ous per Pasqua. AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

TERRERS

Doc.: 18 d'abril de 1116. Bernat Guillem, Strutgarda sa muller, i altres, donaren a Simfre i Marta sa muller, un mas situat a Cerdans, en el lloc anomenat Terrers, el qual afronta: a orient amb el mas de Pugots, a migdia Camp d'Alsina, a occident en Pujals.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, doc. núm. 23 de Cerdans.

Doc.: 17 de juliol de 1181. Concòrdia entre els rectors de Cerdans i Espinelves sobre els drets eclesiàstics dels masos Terrers, Serra i Rovires.

Antoni Pladevall i Font. Notícies sobre Espinelves. Monografies del Montseny núm. 4, p. 183.

Doc.: 22 de setembre de 1279. El prior del mones-

tir de St. Llorenç del Munt i altres, absolgueren a Raymunda de Terrers i Maria sa filla, de Cerdans, de tot el dret que podrien pretendre contra elles per raó de parts d'esplets.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt, referent a Cerdans.

Doc.: 1671. Dispensa matrimonial de Pere Tarrés, de Cerdans i Maria Pla, d'Arbúcies.

Josep Tramoleda i Roca. Les dispenses matrimonials a la Selva (1504-1850) Quaderns de la Selva núm. 6.

Doc.: 1931. Marià Codina i Bernadas és la propietària de la casa núm. 33, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TERRERS, derivat de TERRA, del llatí TERRA. 1a. doc.: *Homilies*, i docs, s. XI-XII.

Terrer, 'que pertany a la terra que toca de prop'. Tenim també *terrera*, com a variant de *terrer*, sobretot a Osona, on en designa una variant d'extensió més reduïda. Igualment designa 'un monticle de terra' i també un espai lluny sense vegetació.

(V. VIII, pàg. 444-445, DECLC, J. Coromines)

TEULERIA, LA

Doc.: 1931. Joan Pagès i Pujol és el propietari de la casa núm. 84, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TEULERIA, derivat de TEULA, del llatí TEGULA, derivat de TEGERE 'cobrir', 'amagar', 'protegir'. 1a. doc.: Lull, Jaume I.

Teuleria, és la designació del nom de l'ofici i el nom de la bòvila o obrador rural.

(V. VIII, pàg. 470-472, DECLC, J. Coromines)

TIETA, CA LA

Veïnat de Pujals. Propietat de Six Marchante i Junyent.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

TIETA, fadrina que viu amb el germà o amb els nebots.

(V. X, pàg. 282, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TIT PERE PASTOR, CAL

Doc.: 1931. Francesc Guiolà i Serrat és el propietari de la casa núm. 85, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TIT, veure TIRÓ, nom local dels 'ànecs', i aviram semblant, de creació expressiva, probablement fundada en la veu (ti!, tit!) usada tradicionalment per cridar-los. 1a. doc.: Verdaguer; 1914, Volart, *Cerdanya*: "tiró: ànec".

D'un crit semblant, el mot infantil *titit* 'moixó'.

També en *tiró* i els altres intervén *ti(t)*, abreujament infantil o hipocorístic de *petit*.

(V. VIII, pàg. 515-516, DECLC, J. Coromines)

TITUS, CAN

Aquest mas actualment està derruït. Les runes de can Titus es troben en el vessant nord del Turó de la Brolla.

TITUS. Veure TIT. Hi ha altres aplicacions diverses, en part zoològiques, i en part personals, verbals, etc.: *titus*, *tiu*, *tites*... El nom d'aquest mas podria ser degut a un sobrenom.

(V. VIII, pàg. 515-516, DECLC, J. Coromines)

TOCA, MAS

Doc.: Agost de 1309. Concessió feta pels vescomtes de Cabrera a Arnau Puig, per poder edificar de nou un altre molí, des del molí d'en Congost fins a una feixa de terra de'n Puig, que és contigua amb tinences del mas Toca.

AHMA

TOCA, ant. 'peça de roba que embolcava la testa, ara usada per les monges i abans per les dones espanyoles en general; mot molt antic i poc arrelat a la nostra llengua. Es postula una base antiga TAUCA (documentada en el s. XI-XIII) d'etimologia incerta. 1a. doc.: 1413 cat.; 1081 cast.; port. *tauca*, 1070, *touca* 1180.

(V. VIII, pàg. 520, DECLC, J. Coromines)

TOMÀS, CAN

Veïnat de la Pocafarina. Propietat de Joan Tomàs i Morales.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

TOMÀS, anteriorment escrit *Thomàs*, grafia que encara es conserva en el cognom. Nom propi d'home. Llinatge existent a moltes poblacions del Principat, del País Valencià i de les Balears. Pres del llatí bíblic THOMAS, nom d'un apòstol.

(V. X, pàg. 337, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TONI JAN, CAN

Doc.: 1931. Lluís Brugarola i Puig és el propietari de la casa núm. 44, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TONIJOAN, llinatge existent a Solsona, Cervera, Barbens, Bellver, etc. En aquest cas podria tractar-se del compost *Antoni*, diminutiu TONI+JAN, *Joan*.

(V. X, pàg. 345, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORDERA, CAN

Doc.: 13 de novembre de 1571. El mas Tordera d'Arbúcies, amb terres i possessions, paga un cens anual, per la festa de Nadal, a la casa del Regàs de Lliors. (Aquesta casa era l'antic mas Riera, de la parròquia de St. Pere Desplà).

Manual III del fons patrimonial del Regàs de Lliors.

Doc.: 1825. Trobem que el mas està dividit en dos, anomenant-se l'un can Tordera de Dalt i l'altre can Tordera de Baix. Un és habitat per Josep Perearnau i família i l'altre per Petronilla Tordera i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Benet Culí i Berneda és el propietari de la casa núm. 55, Quarter 4. Can Tordera de Dalt.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

Doc.: 1931. Cànida Matamala i Perich és la propietària de la casa núm. 56, Quarter 4. Can Tordera de Baix.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORDERS, derivat de TORD, del llatí TURDUS. 1a. doc.: s. XIV. El nom del moixó rep formes femenines en bastants llocs. *Tórdes*, ocells semblants a una griva a Estaon i Esterra de Cardós (1934).

(V. VIII, pàg. 593, *DECLC*, J. Coromines)

TORNER DE RIDEBOIX, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Són esmentats Bartomeu Torner i Pere Torner de Ridaboix, *Petrus Tornerii de Rideboix*.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

TORNER, del llatí TORNARIU, escrit també *Torné*. Qui treballa amb el torn. (S. XIV)

(V. X, pàg. 370-371, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, J. Coromines)

TORRE DEL CANÓ

Veïnat de França. Propietat de Teresa Moya i Peñalver.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

CANÓ, objecte llarguer i buit, generalment de forma cilíndrica. Derivat de *cana*, 'canya'.

(V. II, pàg. 919, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE DELS AVETS

Veïnat de Pujals. Propietat de Martí Bohils i Boada, i Silvia Colomer i Bardés.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

AVETS, arbre de la família de les abietàcies: *Abies pectinata*. Cast. *abeto*. Del llatí ABETE (< ABIETE), del mateix significat.

(V. II, pàg. 175, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE LES MIMOSSES

Veïnat de Pujals. Propietat de Jaume Tomàs i Rosanas.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MIMOSSES, plantes de diferents espècies del gènere *Mimosa*, de la família de les lleguminoses, amb flors polígames. Del llatí dels naturalistes MIMOSA, del mateix significat.

(V. VII, pàg. 429, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE SOLDEVILA

Veïnat de Lliors. Propietat de Santiago Soldevila Prat.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

SOLDEVILA, part baixa de la vila. Llinatge existent a Figueres, Balsareny, Igualada, etc. Grafia aglutinada de *Sol de vila*.

(V. IX, pàg. 990, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE DE LA PINEDA, LA més tard TORRE DE PUJALS

Doc.: 19 de febrer de 1449. En la convocatòria de pagesos per la creació del sindicat remença, autoritzat pel rei Alfons el Magnànim, hi consta Pere Arnau Torra.

Ma. Mercè Oms i Brugarolas, *El sindicat remença de l'any 1448*. Ajuntament de Girona. Colecció Documents de l'Arxiu Municipal 11, Girona març 2005, pàg. 138.

Doc.: Any 1555. Capbreus del monestir de St. Marçal del Montseny.

Joana Torra, viuda de Llorenç Vilar, àlies Torra pagès d'Arbúcies.

Fons del Monestir de Sant Marçal

Doc.: 3 de novembre de 1568. Àpoca atorgada per Antic Aulet a favor de Grau Torra, pagès d'Arbúcies, de la dot de Montserrat Aulet, filla d' Antic.

Fons patrimonial del mas Aulet d'Arbúcies.

Doc.: El 1750. És propietat de Magdalena Torra i té els masos Feliu i Torner units i agregats. Afronta a sol ixent i a migdia el mateix mas Torra, que fou del mas Viader, a ponent la casa de la Pradella que posseeix l'hereu de can Ferrer, el qual fou del mas Torra, i a tramuntana el mas Ferrer de St. Pere Desplà, que fou del mas Costa.

Fons patrimonial Torres Pujals

Doc.: 8 de gener de 1754. Capítols matrimonials entre Joan Pujals i Magdalena Torra, esposa seva, pagesos d'Arbúcies. En aquest acte es fa l'heretament a Joan, del mas Pujals i la Magdalena aporta de dot tota la seva heretat del mas Torra de la Pineda.

(Així quedaren unides les dues propietats per aliança matrimonial i més endavant, la Torra de la Pineda passa a anomenar-se Torra de Pujals)

Fons patrimonial Torres Pujals,

Doc.: 1931. Maria Amparo Pujals Aregay és la propietària de la casa núm. 25, Quarter 4

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORRE (ant. escrit també *torra*). Del llatí TURRE. (V. X, pàg. 376-377, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE. Del llatí TURRIS. 1a. doc.: tant *tor(r)* com *torre* es troba en doc. del s. X i XI. Usaren les dues formes en duplicat alguns escriptors del s. XIII.

(V. VIII, pàg. 623-624, DECLC, J. Coromines)

TORRE DEL VENT, LA

Doc.: 4 de desembre de 1878. En les afrontacions de la Casanova d'en Regastell, de St. Feliu de Buixalleu s'esmenta el mas Torra del Vent.

Fons patrimonial de la família Masferrer (can Delfí).

Doc.: 1931. Josep i Coloma Jofre són els propietaris de la casa núm. 14. Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORRENT, MAS

Doc.: 11 d'agost de 1716. En els capbreus de Sant Pere Cercada sobre la parròquia de Joanet, Francesc Pla reconeix tenir, entre d'altres, el mas Torrent. Afrontacions: el torrent de l'Olm, el torrent de les Sogues i les Tres Fites.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

TORRENT, del llatí TORRENTS, -ENTIS [s. XIII], pròpiament 'el que asseca', participi actiu de TORRERE en el sentit de 'quedar ressecat, eixut'.

(V. VIII, pàg. 622, DECLC, J. Coromines)

TORRENT DEL MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Guillem Torrent "*Guillermus de Torrente*".

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 1931. Segimon Torrent i Colobran és el propietari de les cases núm. 55 i 55A, Quarter 3

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORT, CAL

Doc.: 1931. Gaspar Vellvehí i Corominas és el propietari de la casa núm. 13, Quarter 4, del veïnat de la Pocafarina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TORT, derivat de TÒRCER, del llatí vg. TORCERE, llatí TORQUERE. 1a. doc.: Lull.

Ès aplicat ja d'antic a la mirada guerxa; camí *tort*, 'tortuós'; 'injustícia', 'perjudici culpable'. Del sentit de 'corbat', 'que camina de tort passa en el NE del Rosselló a significar 'coix'.

(V. VIII, pàg. 581, 583, DECLC, J. Coromines)

TORT, (ant. escrit també TORD). Ocell de la família dels túrdids, de diverses espècies del gènere *Turdus*. Del llatí TURDU.

(V. X, pàg. 356-357, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, J. Coromines)

TORT, MAS

Doc.: 30 d'agost de 1353. En les afrontacions del mas Soler de Joanet s'esmenta el mas Tort per la part de tramuntana.

Fons patrimonial de ca n'Aulet

TRIA DE RIDEBOIX, MAS

Doc.: 8 d'octubre de 1323. Arnau de Tria Rideboix "*Arnaldus de Tria de Riuo de Bruxo*" d'Arbúcies, reconeix que té pel domini dels Dosrius, el seu mas nomenat Tria. Afronta: a orient amb Vidal Torner de Rideboix, a migdia i occident el mateix Arnau i a cers Guillem Feliu de Rideboix.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

TRILLES o TRIAS, MAS (Arbúcies)

Doc.: Febrer de 1261. Conveni entre Pere de Gual-

ba, paborde de Gener de la seu de Vic i Pelegrí de Trilles, sobre les possessions i persones del mas Trilles d'Arbúcies.

ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 19.

Doc.: 3 de març de 1427. Venda atorgada per Antoni Trias, hereu del mas Trias d'Arbúcies, a favor de Ramon Pons i Bernat, són fill, de diverses terres del mas. Afronten amb en Pons, del mas Boix, d'en Fàbrega, el Puig d'en Pons, un camí públic, la riera d'Arbúcies i el Puig anomenat Margarida.

ACV, Pabordia de Gener, doc. núm. 23.

Doc.: 1850. Descripció que fa el senyor del Roquer on esmenta que el mas Tries és als horts, a la part de tramuntana de la riera, enfront a la Farga.

AHMA, Genealogia i crònica de la casa Roquer d'Arbúcies.

TRILLES, pl. derivat de TRILL, 'batolles o altra eina de batre els cereals', mot regional del Sud, del llatí TRIBULUM. 1a. doc.: s. XV.

(V. VIII, pàg. 836, DECLC, J. Coromines)

TRILLES o TRIA, MAS (Joanet)

Doc.: 30 d'agost de 1353. En les afrontacions del mas Soler de Joanet s'esmenta que limita per migdia amb el mas Trilles.

Pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies. Doc. núm. 1.

Doc.: 19 d'abril de 1551. En les afrontacions dels masos Fàbrega i Soler de la parròquia de Joanet s'esmenta el mas Trilla o Trilles, que posseïx en Riudecors.

Regest dels pergamins de ca n'Aulet d'Arbúcies.

Doc.: 30 d'agost de 1610. Antoni Ridecòs i Sàlvia, sa muller, de la parròquia de Joanet, hipotequen el mas Tria.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

TRIES, derivat de TRES, del llatí TRES. 1a. doc.: orígens.

Trias i *triàsic*, del grec referit a 'conjunt de tres coses'.

(V. VIII, pàg. 779, 784, DECLC, J. Coromines)

TRIES v. TRILLA, tancat fet de fullam i brancatge de plantes enfiladisses sostingut per pals ficats en

terra; cast. *seto*. Tros de terra prop de poblat, clos i amb casa, generalment regadiu i plantat principalment d'arbres fruiters i vinyes. Del llatí TRICHILA.

TRILLA, Camí de carro que passa pel jaç o arenys d'un riu o una riera.

(V. X, pàg. 524-525, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TRES MISÈRIES

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el vilarr Tres Misèries "*Tres Miseros*".

APA, Institución demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

TROMPET, CAN

Doc.: 1931. Gabriel Masnou i Puig és el propietari de la casa núm. 30, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TROMPET, sonador de trompeta; xerraire, divulgador de secrets; beneïtot, curt d'enteniment.

(V. X, pàg. 545, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TROS, EL

Veïnat de Pujals. Propietat d'Agustí Arnau i Liarte. AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

TROS, antigament escrit també *troç*, és la part de quelcom separada de la resta de la mateixa cosa; porció de terreny de conreu que algú posseeix. S'han proposat diverses teories, entre les quals la del llatí THYRSUS o TURSUS, 'tronc', segons Díez i acceptada per Meyer-Lübke.

(V. X, pàg. 554-555, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TRUMFO, CAL

Doc.: 1913. Lluís Garriga i Triola és el propietari de la casa núm. 20, Quarter 4, veïnat de la Poca-farina.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

TRUMFO, derivat de TRIOMF, del llatí TRIUMH-PUS, provinent ja del grec; mot savi, que primer s'usà en la forma llatina *triumfo* i després fou catalanitzat del tot. 1a. doc.: *triumfo* i *triumphe* des de principi s. XV; De l'antic *triumfo* la gent popular en féu *trumfo*, com a nom de la peça vencedora, *atots*, en els jocs de cartes: ja era cosa fixada a les últimes dècades del s. XV. *Trumfo*, patata.

(V. VIII, pàg. 839-840, DECLC, J. Coromines)

ULZINES, MAS

Doc.: 28 d'agost de 1249. Concessió feta pel paborde de Novembre de la Seu de Vic, als hereus del mas Ferrer, de St. Pere Desplà, d'uns honors que foren del mas Ulzines de la mateixa parròquia.

ACV, Senyories de Novembre

ULZINES, v. ALZINA, del llatí tardà ILICINA, femení de l'adj. ILICINUS, que reemplaçà el clàssic ILICEUS: l'un i l'altre designaven només adjectivalment la fusta i el fruit de l'arbre, si bé en el període romànic el mot va acabar per aplicar-se com a substantiu, substituint el llatí ILEX, nom clàssic de l'arbre mateix. 1a doc.: *olzina*, 1186; *alzina* 1575, OPou (amb el sentit "aglà" aquesta forma ja 1283).

En diferents doc. es pot trobar *utzina* (1390). Com a noms de lloc tenim *olzinà* i *ulzinà*, (1957)

(V. I, pàg. 244-245, DECLC, J. Coromines)

VACAMORTA, VILAR

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta el vilarr Vaca Morta, amb els seus termes fins al puig Dodom "*Dodoni*".

AHMA, Institución demarcación y alodios de la parroquia de Arbúcies.

Doc.: 31 d'agost de 1313. Bernat de Vacamorta "*Bernardus de Vacamorta*" presta 4 ous a Bernat de Dosrius per dret de pastura.

AHMA, Fons marquesos de CastellDOSRIUS.

Doc.: 9 de gener de 1364. Venda atorgada per Pere Marc i Guilleuma, esposa seva, de la parròquia d'Arbúcies, senyors i possessors del mas Vacamorta, a favor de Guillem de Folguerolles, de Sant Feliu de Buixalleu, de tot el mas esmentat.

APA, Lligall de Delmes.

VACAMORTA, derivat compost de VACA, del llatí VACCA. 1a. doc.: s. XI
(V. IX, pàg. 13, DECLC, J. Coromines)

VACAMORTA, llogaret. Menció anterior a. 874: *Vacamorta*, SerranoS.

Hi ha un dilema etimològic, però en definitiva significaria probablement paratge o poblat obac decadent, abans que es depobli.

(V. VII, pàg. 391, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

VALLICROSA

Doc.: 1825. Habitat per Gabriel Vallicrosa i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Ballicrosa i Vilar és el propietari de la casa núm. 54, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VALLICROSA, derivat de VALL, del llatí VALLIS. 1a. doc.: orígens (docs. i literatura del s. XIII). *Vallicrosa* és un compost de *Vall* + *Creu*.
(V. IX, pàg. 28, 36, DECLC, J. Coromines)

CREU. En la toponímia són molt abundants els topònims amb el mot *Creu*, en especial els orogràfics, motivats segurament per la pràctica tradicional de fitar les terres amb peirons amb figura de creu.

(V. III, pàg. 736, *Diccionari català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

VALLS, CAN

Doc.: 1931. Maria Hereu i Corominas és la propietària de la casa núm. 27, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VALLS, pl. de VALL, del llatí VALLIS. 1a. doc.: orígens (docs. i literatura del s. XIII).
(V. IX, pàg. 28, DECLC, J. Coromines)

VALLS, 'sot, fosat, excavació longitudinal', que, antigament es digué sobretot dels que rodejaven un

indret fortificat, del llatí VALLUM 'estacada', 'lliça entorn d'un clos', 'muralla de terra o pedra'. 1a. doc.: fi s. XIII.

(V. IX, pàg. 26, DECLC, J. Coromines)

VALLS, CAN

Joanet. Propietat de Laura Alonso i Gras i David Alonso i Gras.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

VERDAGUER, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Habitat per Romeu Verdaguier "*Romeus Verdaguierio*".

AHMA, Fons marquesos de Castellodosrius.

Doc.: 1 de juny de 1466. Venda perpètua atorgada per Bernat Molins de Viladrau a favor d'Antoni Horta, pagès de Sant Feliu de Buixalleu, de tot el mas Verdaguier.

Fons patrimonial de can Horta de St. Feliu de Buixalleu.

Doc.: 1825. Habitat per Anton Morer i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Joan Dalmau i Mas és el propietari de la casa núm. 14, Quarter 2.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VERDAGUER, v. VERDEGUER, [953], antiquíssim col·lectiu, paral·lel al llatí VIRIDARIUM: -DICARIUM, amb el mateix sentit que l'altre duplicat formatiu 'verger' (VIRIDIARIUM). *Verdeguer* també en la toponímia com a sinònim del tortellatge. Podem sospitar que pròpiament era una bardissa d'aquests arbustos, en les quals s'amuntega runa i coses pitjors.

(V. IX, pàg. 154, DECLC, J. Coromines)

VERN, MAS DEL

Doc.: 6 de febrer de 923. En la dotació de l'església de Sant Quirze d'Arbúcies, el noble Giribert donà una casa amb corts i terres. Sembla que es tracta del Mas Vern.

AHMA, Institución demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

Doc.: 9 de febrer de 1340. En les afrontacions d'un

establiment atorgat per Arnau de Ripayás, clergue, a favor d'Arnau de Rieres, d'un tros de terra en un lloc anomenat Josep, hi consta la Rectoria del Vern. APA, Benefici de la Marededeu.

VERN, del cèltic UERNO- (o UERNA) *fern*, bret. *gwern* id., ky. *gwern* 'verneda'. 1a. doc.: 1384, Eiximenis.

(V. IX, pàg. 173, DECLC, J. Coromines)

VERNIC, CAN

Doc.: 1710 habitat per Segimon Barnich.

APA, Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Josep Tussell i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Bellsollell i Roger és el propietari de la casa núm. 76, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

BARNICH, llinatge existent a diferents poblacions catalanes.

Etimologia: probablement del nom propi germànic BERANWICH o BERNICO. (També podria venir de VERN).

(V. II, pàg. 306, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

VIADER, MAS

Doc.: 31 d'agost de 1313. Forest Viader presta pel domini de dret de pastura. També s'esmenta Francesc Viader, que té la terra amb unes afrontacions de Ferrer Desboix.

AMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 13 de juny de 1437. En una capbreu fet per Antoni Pujals a favor del vescomte de Cabrera s'esmenta una peça de terra en el lloc anomenat Cogules, el qual afronta a orient i migdia amb el mas Viader.

Fons patrimonial Torres Pujals.

Doc.: 1555. Joana Torra, vídua de Llorenç Vilar, àlies Torra, d'Arbúcies, reconeix tenir pel prior de St. Marçal del Montseny el mas Viader, derruït, i una peça en el lloc dit les Planes d'en Viader.

Arxiu Corona d'Aragó. Secció de Monacals. Fons Benedictins, vols. 806 i 807 de la sèrie general.

VIADER, derivat de VIA, del llatí VIA 'cami', 'carretera', 'carrer', 'viatge'. 1a. doc.: *Homilies*.

Viader, cognom, abans certament 'caminant'.

(V. IX, pàg. 260, 262, DECLC, J. Coromines)

VIDAL, EL

Doc.: 31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius-Cartellà. Bernat Vidal "*Bernardus Vithal*", d'Arbúcies, reconeix que té una feixa de terra en el lloc anomenat Fontiguells.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius.

Doc.: 19 de febrer de 1449. En la Convocatòria de pagesos per la creació del sindicat remença, autoritzat pel rei Alfons el Magnànim hi consta en Joan Vidal.

Ma. Mercè Oms i Brugarolas, *El sindicat remença de l'any 1448*. Ajuntament de Girona. Col·lecció Documents de l'Arxiu Municipal 11. Girona, març 2005, pàg. 138.

Doc.: 12 de juliol de 1890. Llorenç Vidal i Garrofa, vidu, de 25 anys d'edat, natural d'Arbúcies, s'esmenta en una venda a Mas Vidal i Casanova del Vidal.

Límits: a l'est amb els masos Marcús i Mundich i terres de Pere Crous, des d'orient, al sud amb mas Janet, Vilar i Cortina, a l'oest mas Cortina i Regàs i al nord mas Regàs, Campàs, Boixaus, Soley, Famella, Monjo, Frare, Carcassa, Mangol, Pradell i Marcús.

AMB, Fons de la família Oms de Blanes.

Doc.: 1931. Lluïsa Moreno i Marin és el propietari de les cases núm. 70 i 71, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VIDAL, adj. ant. *Vital*, nom propi d'home, molt usual entre els jueus medievals; cast. *Vidal*. Etim: del llatí VITALE, 'vital'. El nom personal *Vitalis* ja ve del llatí i és el nom de diversos sants dels primers segles del cristianisme.

(V. X, pàg. 794, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

VIGILANT, CAL

Doc.: 1931. Pere Boada i Masó és el propietari de la casa núm. 76, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VIGILANT, v. VETLLAR, del llatí VIGILARE, 'estar sense dormir', 'romandre atent, vigilar'. 1a. doc.: s. XIII.

Vigilant [Lacavalleria]; el diccionari AlcM el cita ja de les *Faules d'Isop* (1575?), però l'atribució que en fa a Muntaner és enormement anacrònica.

(V. IX, pàg. 219, 222, DECLC, J. Coromines)

VILA, MAS DE LA

Doc.: 31 d'agost de 1313. Pere de Vila "*Petrus de Villa*", és propietari del seu mas de Vila, amb domini de terres. Afronta a orient amb el lloc anomenat Fontanelles, a migdia amb el puig de Cuirós, a occident amb el pla de Parés i a cers amb el coll de Salet.

AHMA, Fons marquesos de Castelludosrius i Semmenat.

Doc.: 10 de gener de 1377. En l'aclariment per la divisòria del vescomtat de Cabrera amb el terme de Solterra i de la Rovira, Arnau de Sa Vila, de St. Pere Desplà, jura que hi ha memòria que el terme del vescomtat amb el castell i la domus és la plana que hi ha sobre el seu mas Sa Vila.

AP de St. Hilari Sacalm.

Doc.: El 29 d'abril de 1403. En una de les afrontacions de venda de Pere Ullastre a favor d'Arnau Ferrer d'una peça de terra anomenada Caserm hi consta Pere Savila.

Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

Doc.: 13 d'abril de 1550. Venda de Jaume Bellpuig (alies Terrers) i sa muller Rafela, hereva del mas Terrers de Cerdans, del mas de la Vila, a favor de Vicens Ferrer, de St. Pere Desplà. Afrontacions: a orient i migdia amb el Pla de Parés, a ponent amb una peça d'en Ferrer, i a tramuntana amb en Terrers.

Fons patrimonial del mas Ferrer de St. Pere Desplà.

VILA, del llatí vg. VILA, clàssic VILLA 'mas, masia', 'residència on rebien els ambaixadors quan no els permetien l'entrada a Roma. 1a. doc.: s. XI-XIII. (V. IX, pàg. 278, DECLC, J. Coromines)

VILA DEVALL, SA

Doc.: 1610. Precari atorgat per Joan Pujals, procurador del prior comandatari de St. Marçal, a favor de Joana Vidal, muller de Pau Soler, àlies Vidal, entre d'altres, d'una terra boscosa en el lloc anomenat Sa Vila Devall. (Per la documentació trobada, suposem que hauria existit un mas amb aquest nom).

VILAFORT o VILAMOCOSA, MAS

Doc.: 30 d'agost de 1610. Antoni Ridecòs i Sàlvia i sa muller, de Joanet, hipotequen el mas Vilamocosa o Vilafort.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1618. El mas Vilafort és alou de Sant Salvador de Breda i de Sant Pere Cercada.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 11 d'agost de 1716. En el capbreu de Sant Pere Cercada, sobre la parròquia de Joanet, s'esmenta el mas Vilafort o Vilamocosa.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Pere Miralpeix i Borrell és el propietari de la casa núm. 31, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VILANOVA

Doc.: 6 de febrer de 923. En l'Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies s'esmenta Vilanova "*Villanova*" amb els seus termes.

APA

Doc.: 12 de juliol de 1301. Venda atorgada per Arnau Berenguer de la Nou i sa muller, a favor de Guillem Palanca i Elisenda, sa muller, de Sta. Maria de Lliors, d'una peça de terra que tenien a la parròquia d'Arbúcies en el lloc anomenat Vilanova i Hera Codina.

Fons Patrimonial del mas Regàs de Lliors.

Doc.: 1931. Jaume Cortina i Borrell és el propietari de la casa núm. 49, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VILAR, EL (Arbúcies)

Doc.: 29 d'octubre de 1255. Divisió del mas Vilar per un contenciós entre Berenguer de Vilar per una part i Boscana de Vilar per l'altra.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 31 d'agost de 1313. És esmentat que Guillem de Vilar "*Guillemus de Vilario*" presta un ou per dret de pastura a Bernat de Dosrius.

AHMA, Fons marquesos de Castelladosrius.

Doc.: 6 de juny de 1435. Bertomeu Vilar i la seva esposa Antònia deixen a la seva filla Maria Marçala, per núpries, el seu mas anomenat Vilar d'Arbúcies, amb cases i béns.

AHMA, Pergamins del mas Vilar d'Arbúcies.

Doc.: 1931. Carles Garolera i Molist és el propietari de la casa núm. 69, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VILAR, derivat de VILA, del llatí vg. VILA, clàssic VILLA 'mas, masia'. 1a. doc.: s. XI-XIII. *Vilar*, ant. 'llogaret, pagesia', del b. llatí VILLARE 'població petita', d'on també oc. *vilar*, fr. ant. *viler*, cast. *Villar*. (V. IX, pàg. 278, 281, DECLC, J. Coromines)

VILAR, MAS (Lliors)

Doc.: 16 de gener de 1284. Establiment atorgat per Guillem d'Angària, paborde de la seu de Vic, a favor d'Andreu de Vilar, a sa muller i fills, de Sta. Maria de Lliors, de tres peces de terra amb cases i horts. Afronta a les cases de n'Aulet, d'en Riera, de l'Església de Lliors, Pere Aulet, mas Castell i de Cerdans, el mas Església, amb el torrent de Niu Bo i amb el mas Aulet.

ACV, Pabordia de Gener.

VILARDELL DE CERCANS

Doc.: 10 de setembre de 878. Precepte del rei Lluís el Tartamut. A prec del bisbe Frodoí, el rei, tal com havia fet el seu pare Carles, concedeix a l'Església de Barcelona la immunitat, permís per restaurar la Canònica i li donà i li confirmà tot de drets i possessions. En aquest document s'esmenta el Vilaret o Vilardeu, que s'anomena Cercans, situat al cim del Montseny.

D'Abadal i de Vinyals, R. (1926-1952) *Catalunya Carolíngia II, 1a. part, p.68-71*

VILLARÓ, MAS

Doc.: Maig de 1550. Capbreuació que fa Joan Re-

gàs de Lliors, a la Pia Almoïna de la seu de Barcelona sobre el mas Palanca, que avui és castanyereda. En les afrontacions del mas esmenta que a tramuntana afronta, en part, amb les terres del mas Villaró.

Fons patrimonial del mas Regàs de Lliors.

VILVAÍ, MAS

Doc.: 6 de setembre de 1380. Bernat Manresa, habitant del mas Vilvay d'Arbúcies, ha fet establiment a Pere Morer d'una peça de terra.

Fons patrimonial de can Blanc d'Arbúcies.

VIMENERS o BIMANÉS

Doc.: 1931. Carme Sastre i Turon s'esmenta com a propietària de la casa núm. 30, del mas Bimanés de Joanet, Quarter 1

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VIMENER, qui treballa en obra de *vímens*. Arbust (V.10, pàg. 815)

Diccionari Català-Valencià-Balear

Manés, a manés, en un text de Llull, DECLC, pàg. 336

VINYA MORÉ

Veïnat del Rieral. Propietat de Maria Ribes Tura i Jaume Moré Regàs.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

MORER, Morera. 1a. doc.: 1034 (Corella, Obres 185). Llinatge existent a Juià, Llagostera, Sallent, Manresa, etc. Derivat de *móra* amb el sufix *-era*.

(V. VII, pàg. 573-574, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

VINYASSA, LA

Doc.: 1931. Josep Bayés i Fortuny és el propietari de la casa núm. 87, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VINYASSA, augmentatiu de VINYA, conjunt de ceps plantats i tros de terra on estan plantats. Etim.: del llatí VINEA. Topònim. Nom de nombroses partides

de terra. És més abundant com a cognom la forma de plural *Vinyes* (escrit abusivament *Viña*).

(V. X, pàg. 822-824, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

VINYETA, LA

Veïnat de la Poca Farina. Propietat de Ramon Baranco i Talleda.

AHMA, Catàleg de masies i cases rurals d'Arbúcies, de l'any 2006.

VINYETS, EL

Doc.: 26 de desembre de 1408. És esmentat el lloc Vinyets, en una venda feta per Arnau Gath i la seva esposa Margarida a favor d'Arnau Momplet. La peça de terra afronta a migdia amb la riera d'Arbúcies, a ponent amb el mas Vidal i a cers amb el mas Congost.

Pergamins dels masos Marcús i Momplet.

Doc.: 1825. Habitat per Josep Villaret i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Josep Villaret i Albanell és el propietari de la casa núm. 82, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VINYOTA, LA

Doc.: 1 de desembre de 1684. Concòrdia firmada pels senyors del Regàs de Lliors a Diego Pujol, per poder regar la peça de la Vinyota.

Manual II del mas Regàs de Lliors.

Doc.: El 1710. És habitat per Dídac Pujol i Maria Elena, sa muller.

A.P. A. Diari del Rector Francesc Pujals.

Doc.: 1825. Habitat per Francesca Pujol i el seu fill.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 1931. Ramon Musoll i Regàs és el propietari de la casa núm. 71, Quarter 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

VINYOTA, despectiu de *Vinya*. Vinya molt petita; trosset de terra plantat de ceps.

Veure VINYA.

(V. X, pàg. 824, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

VINYOTA, MASOVERIA DE LA

Doc.: 1825. Habitada per Sebastià Vila i la seva esposa.

APA, Estat de les Ànimes.

VIOLA, MAS

Doc.: 17 de juliol de 1352. És esmentat el mas Viola en les afrontacions del mas Sobirana, de la parròquia d'Arbúcies, en el veïnat del Vilar.

AHMA, Pergamins del mas Vilar.

Doc.: 25 de març de 1388. Establiment atorgat pel paborde del monestir de St. Salvador de Breda, a favor de Pere Vilar, de tot el mas Viola, amb cases i terres. Afrontacions: a orient i migdia amb el mas Vilar, a occident el mas Sobirà i a cers el mas Cortina.

AHMA, Pergamins del mas Vilar.

VIOLA, nom d'instrument, comú a totes les llengües romàniques, d'origen incert, probablement onomatopèic; és versemblant que pertot es vagi prendre de l'oc. ant. *viula* (de vegades *viola*), derivat de *viular* 'tocar la viola', 'tocar un instrument de vent', de clar valor imitatiu; el germànic *fidula* 'violí' deu venir d'una onomatopeia paral·lela però independent de la romànica. 1a. doc.: *viula*, Llull; *viola*, 1410.

(V. IX, pàg. 293, DECLC, J. Coromines)

XINXO, CAL

Doc.: 1931. Ramon Eras i Sabater és el propietari de la casa núm. 80, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

XINXO-A, documentat *xinxes*, princ. S. XV, St. Vicent Ferrer; *xinxà*, 1490 JPau; 1507 Busa, N., i probablement ja en el *Torcimany*.

(V. IX, pàg. 545, DECLC, J. Coromines)

XIQUET o XISQUET, CAL

Doc.: 1825. Habitat per Segimon Plans i família.

APA, Estat de les Ànimes.

Doc.: 7 d'agost de 1913. S'esmenten les afrontacions: al nord amb terres del mas Regàs, a l'est part amb Josep Masmiquel i part amb el mas Reig, al sud amb Masmiquel i part amb terres del mas Vidal i a ponent part d'aquests i part del mas Pautorrent.

Doc.: 1931. Maria Talleda i Adrobau és la propietària de la casa núm. 31, Quarter 3.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

XIQUET, diminutiu de XIC, mot comú amb el basc, el castellà, el sard i amb certes formes dialectals gascones i italianes, de creació expressiva, , que es relaciona (més aviat indirectament) amb el llatí CICCUM 'membrana que separa els grans de la magrana', 'cosa insignificant, volva, bri, bocinet'. 1a. doc.: 1351.

(V. IX, pàg. 532, DECLC, J. Coromines)

XUCLÀ, abans **JUGLAR**, **CAN**

Doc.: 13 d'octubre de 1683. En el llistat dels masos de Joanet s'esmenta el mas Juglar.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

Doc.: 1931. Josep Masó i Armengol és el propietari de la casa núm. 42, Quarter 1.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

XUCLÀ, antigament també *suclar*, mots germans de l'it. *succhiare*, i sens dubte estretament parents del llatí SUGERE, SUCTUS i del fr. *sucer*, occ. *Suçari* it. *succiare*, que suposen un llatí vg. SUCTIARE, derivat del mot clàssic; és probable que el mot italià i el nostre vinguin també d'un altre mot SUCTULARE, derivat d'aquell pel llatí vg. 1a. doc.: s. XIII.

(V. IX, pàg. 595, DECLC, J. Coromines)

XUCLARIC o **XUCLANIC**, **CAN**

Doc.: 1931. Pere Regàs i Serrahima és el propietari de la casa núm. 34, Quarter 1, de Joanet.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies 1931.

XUCLANIC, derivat de XUCLAR.

(V. IX, pàg. 595, DECLC, J. Coromines)

Edificis religiosos

CAPELLA - ORATORI DE CAN BADÉS

Edifici protegit que es troba dins del parc de can Badés. El 1889 el bisbe de Girona concedí per Arbúcies l'indult d'oratori privat a favor de Vicenç Andreu i Rasquí, de Barcelona.

ADG, G-180.

CAPELLA, lloc consagrat al culte religiós en l'interior d'un palau, d'un hospital, d'una casa particular, etc. Del llatí CAPPELLA, diminutiu de CAPPA, 'capa'. L'origen de l'evolució del significat de 'petita capa' a 'petita església' està en el lloc del palau dels reis francs que es consagrà a conservar la relíquia de la capa de Sant Martí de Tours i a tributar veneració a aquest sant. De França s'estengué el nom a les altres terres romàniques.

(V. II, pàg. 964, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CAPELLA DE CAN BLANC

Edif religiós, 1. 7 d'agost de 1798. Concessió d'oratori a favor de Francesc Blanch, pagès d'Arbúcies.

ADG, G-168, f. 447

CAPELLA DEL NEN JESÚS DE PRAGA

Es troba situada a la parròquia de Joanet, al cim del turó anomenat la Roca d'en Pla. El 1911 Mn. Joan Muntal inicià la seva construcció. És un edifici neogòtic, que conté la imatge del Nen Jesús de Praga. Pladevall, Antoni i Serradesanferm, Àngel, *Sant Hilari Sacalm*, 1986.

CAPELLA DE LA PIETAT

1527. És esmentada la Verge de la Pietat, "*Virginis Marie de Pietat*".

1540. Es fa esment de la *Capelle Beata Marie de Pietat*.

1542. S'especifica que *la Capella de ma dona de Pietat la qual es en lo camy real aquí va de Arbosias Ostalric, so es al coll de la Galserana de Roquer*.

APA, 1r. Llibre de Testaments, Folis 4, 10 i 16 b.

CAPELLA DE SANT CLIMENT

Actualment en resten vestigis a prop del mas de St. Climent. El 1313 creiem que ja estava derruïda, perquè només es fa esment del lloc i la Via de St. Climent. En el segle XVI està documentat el camp de sota la Capella de St. Climent.

Antiga capella de la Pietat
Foto: AHMA. Ed. Fotogràfica

CASA DE SALUD DE LA SANTA CREU

3 d'octubre de 1941. Inauguració de la Casa de Salut de la Santa Creu, de les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu, beneïda pel bisbe de Girona Dr. Joseph Cartañà, destinada per a convalescència d'obreres pobres.

Carmen Mestre Bun, H. S. C. "Las Hermanas Hospitalarias de la Santa Cruz de Barcelona (1792-1977) pag. 167.

CASA DE SANT ISCLE

6 de febrer de 923. Acta de Consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la Casa de St. Iscle, "*Domum sancti Aciscli*", amb les seves pertinences.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

CASA DE SANT NAZARI

6 de febrer de 923. Acta de Consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la Casa de St. Nazari, "*Domum sancti Nazarii*", fins al puig de sobre el Camp d'Ulf.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

CASA DE SANT PERE

6 de febrer de 923. Acta de Consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. En la rodalia s'esmenta la Casa de St. Pere, "*Domum sancti Petri*" amb els seus termes. Actualment la situaríem a Sant Pere Desplà.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

CEMENTIRI DE CERDANS

17 de desembre de 1246. Disputa entre Ramon de Solà i sa muller Cerdana i Moreno llur fill i la seva muller Maria d'una part i de l'altra Ermesenda de Puig i son marit Berenguer, sobre cases i possessions, i del que fou convingut. En Puig tingué entre altres coses una cava al Cementiri de Cerdans.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt. Doc. de Cerdans núm. 19.

CEMENTIRI o CEMENTERI, lloc on s'enterren els morts. Trobem *Cementeri*, en el 'Blanquerna' de Llull; *Ciminteri*, en les 'Ordenacions de Valls', a. 1317; *Cementiri* en un doc. a. 1400. Del llatí COE-

METERIUM, del mateix significat.

(V. III, pàg. 105, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

CEMENTIRI DE JOANET

El cementiri parroquial de Joanet va passar a ser Municipal. Es troba als afores del poble en direcció a St. Hilari.

CEMENTIRI DELS MATXOS

Lloc on antigament s'hi enterraven els matxos. Actualment, aquest lloc ocupa una part de les carrosseries Beules.

CEMENTIRI MUNICIPAL D'ARBÚCIES

1909. Mn. Lluís Genover, rector d'Arbúcies, fa la benedicció del Cementiri Parroquial, que substitueix l'antic ubicat al costat de la Capella de la Pietat. Durant la Segona República, per incautació de l'Ajuntament, passà a ser Cementiri Municipal, el qual encara està vigent actualment.

APA

CEMENTIRI PARROQUIAL D'ARBÚCIES

9 de febrer de 1343. Capbreus de la Rectoria. Guillem de Busquets i Sibila, sa muller, de la Cellera d'Arbúcies, reconeixen tenir sota domini del rector, la casa junt amb un hort, que afronta a orient amb el Cementiri de l'església. Fins a mitjan s. XIX estava ubicat al lloc on actualment és la Plaça de la Vila i després es traslladà al costat de la Capella de la Pietat, fins que fou clausurat el 1909.

APA, Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias.

CEMENTIRI PARROQUIAL DE LLIORS

1712. Consueta de la parròquia d'Arbúcies: "*lo dia de Corpus Christi, a la sofregania de Liors acabada la missa resada, se fa professó ab lo SSm. Per lo Cementiri rodant la Iglesia*".

APA, Consueta.

CEMENTIRI PARROQUIAL DE SANT PERE DESPLÀ

28 de novembre de 1707. Ofici d'enterro de Paula Vilar, muller de Josep Vilar, masover de Pla de Parer... "y la havem enterrada en lo cementiri de la capella de St. Pere".

APA, Diari del rector Francesc Pujals.

ESGLÉSIA DE SANT ALBÍ / SANTA ALBINA
23 de maig de 1074. Donació a favor de l'Església de Vic, d'un alou en el comtat de Girona i en la parròquia de Sta. Maria de Lliors, que afronta a migdia amb St. Albí, *'in Sto Abino'*
ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 12.

ESGLÉSIA, congregació formada pels seguidors d'una determinada doctrina de la religió cristiana. Té diferents variants: *glésia*, doc. a. 1242; *esglea*, doc. a. 1307; *esgleya*, doc. a. 1329; *sgleya*, Desclot, Cròniques i més modernament *iglésia*.

(V. V, pàg. 345, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANT CRISTÒFOL DE CERDANS

17 de juliol de 1181. Concòrdia entre Mn. Guillem, canonge primicier de Vic i capellà d'Espinelves i Mn. Pere de Viver, aleshores capellà de St. Cristòfol de Cerdans, sobre els drets eclesiàstics d'uns masos.

Antoni Pladevall i Font, *Monografies del Montseny*, núm. 4, pàg. 183.

CRISTÒFOL, i també CRISTÒFER. Nom propi d'home; cast. *Cristóbal*. Pres del grec-llatí CHRIS-
TOPHORUS, nom propi d'un sant, que en grec significa 'portador de crist'.

(V. III, pàg. 762, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANT MATEU

Entre 1026 i 1050. Llistat de les parròquies del bisbat de Vic, en el qual consta com a sufragània de St. Hilari, la parròquia de St. Mateu de Joanet, *'Sancto Matheo'*.

Catalunya Romànica, 5, pàg. 270.

MATEU, anteriorment escrit *Matheu* i documentat a les Cròniques de Muntaner. Nom propi d'home. Llinatge existent a Vic, Gandia, Celrà, etc. Pres del nom bíblic MATTHAEUM, d'apòstol i evangelista.

(V. VII, pàg. 303-304, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANT PERE DE L'ERM

6 d'octubre de 1058. Donació feta per Giberga, viuda d'Odó de ses Agudes, al monestir de St. Marçal, de tots els alous que tenia la parròquia d'Arbúcies en el lloc anomenat Pujals i Riuboix. En les afrontacions s'esmenta St. Pere de l'Erm, *'Santi Pari Heremi'*. El 1183 ja el trobem amb el nom de St. Pere Desplà.

ACA, Fons del monestir de St. Marçal.

PERE, nom propi d'home. En la toponímia figura com a nom de nombrosos santuaris, pobles, llogarets, puigs, etc. Del nom personal llatí PETRUS.

Església de Sant Cristòfol de Cerdans

Foto: AHMA

(V. VIII, pàg. 460, 462, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANT PERE DESPLÀ

29 de juny de 1183. Pons III, vescomte de Cabrera i la seva esposa Marquesa d'Urgell fan donació de batllies que tenen en diversos llocs, al monestir de St. Salvador de Breda i al seu abat Guillem, entre les quals s'esmenta la de St. Pere Desplà, '*sancti Petri de Plano*'.
Jaume Coll i Castanyer, *Castell de Montsoliu*, 1994, pàg. 82.

ESGLÉSIA DE SANT QUIRZE D'ARBÚCIES

6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de Sant Quirze d'Arbúcies. '*Sancti Quirici*'
APA, *Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias*.

QUIRZE, nom propi d'home; cast. *Quirico*. Es conserva la forma *Quirze* en alguns topònims. Del llatí QUIRICI, genitiu de QUIRICUS, nom d'home.
(V. IX, pàg. 68, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANT QUIRZE I SANTA JULITA D'ARBÚCIES

6 de febrer de 923. L'església de St. Quirze d'Arbúcies fou consagrada pel bisbe Guiu de Girona, acabada de construir a càrrec del noble Geribert,

amb la dotació d'una casa amb corts i terres que li pertanyien per herència del seu pare Baró i junt amb el prevere Artemi feren donacions de diversos objectes i llibres de culte. A partir de la segona meitat del s. XVI hi trobem inclosa Sta. Julita.
APA, *Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias*.

ESGLÉSIA DE SANTA MARIA

6 de febrer de 923. Acta de consagració de l'església de St. Quirze d'Arbúcies. La rodalia del terme comença amb la vila de Lordereses, amb l'església de Santa Maria "*Sancta Maria*", que esdevindria després Lliors.
APA, *Institución, demarcación y alodios de la parroquia de Arbucias*

MARIA, nom de la Mare de Déu, i nom propi de dona cristiana. Del llatí bíblic MARIA.

(V. VII, pàg. 247-248, *Diccionari català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE LLIORS

10 de maig de 1185. Butlla del Papa Lluci III en què es confirma, entre d'altres, Sta. Maria de Lliors, "*Sancta Mariae de Lisurs*", amb totes les seves pertinences, dins la possessió del monestir de St. Salvador de Breda.
Jaume Coll i Castanyer, *Breda Històrica i Actual*, 1971.

Església de Sant Pere d'Esplà
Foto: AHMA. Fons MEMGA

Edificis vinculats al poblament

ALBERG, L'

1931. En el nomenclàtor d'aquest any consta que era el Quarter de la Guàrdia Civil, amb la casa núm. 62, Quarter 1, propietat de l'Ajuntament.

AHMA

1941. L'Ajuntament d'Arbúcies sol·licita autorització per vendre l'edifici i invertir el producte de la venda en la construcció del pont de Nostra Senyora de la Pietat. El nou propietari va adequar l'edifici que restà com a alberg durant uns anys.

www.pares.mcu.es

ALBERG, casa o altra construcció coberta que serveix d'habitació i recés. 1a. doc. Lull. Del vell alt-alemany HERIBERGA, 'tenda de campament', o més tost de la seva variant gòt. HARIBERGO. En el 'Commonitorium Palladii' (doc. italià del s. X) surt sovint la forma llatinitzada ALIPERGUM amb el significat de 'campament'. Del llenguatge militar, el mot passà a l'ús general i arribà a significar qualsevol casta d'habitació.

(V. I, pàg. 430, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CAN SERRES

En el Nomenclàtor de 1887, consta com a propietària Nieves Serra.

Actualment és el convent de les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu, situat a la Plaça Dr. Turon.

CASA DE LA VILA

11 de març de 1851. L'Ajuntament de la vila d'Arbúcies ha pres el compromís, després d'haver aixecat l'edifici sense el consentiment del rector, per ser terreny propi de l'Església i al costat de la mateixa, d'obligar-se per si i pels que succeiran en els càrrecs, a no destinar l'edifici per altres usos que els peculiars de la municipalitat.

APA

CASAL DE PAU

1988. Les germanes de la Consolació van obrir un centre d'acolliment anomenat Casal de Pau.

CASTELL DE LES AGUDES

6 de gener de 1053. Adelaida, viuda de Borrell de Taravall, dona a la canònica de St. Pere de Vic l'alou que tenia a la vall d'Arbúcies, comtat de Girona. En les afrontacions del terme s'esmenta el castell de les Agudes, "*Kastro de Acutis*", edifici ja desaparegut.

ACV, Pabordia de Gener.

CASTELL MARSANS

1943. El mas can Roca de Joanet és transformat en Castell.

CASTELL, edifici o conjunt d'edificis fortificats, generalment isolat i en lloc elevat, que en els temps feudals servia de residència al senyor o de defensa d'una comarca. Del llatí CASTELLU, diminutiu de CASTRUM, 'campament', 'fortificació'.

(V. III, pàg. 34, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MARSANS escrit també MARÇANS. Llinatge existent a Barcelona, Igualada, Granollers, etc. Variant de *Marçà*, del llatí MARTIANU, derivat del nom personal MARTIUS.

(V. VII, pàg. 231-232, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASTELL DE MONTSORIU

10 de febrer de 1002. Giscafred, fill de Moixó, dona al monestir de St. Cugat del Vallès un alou, situat en el comtat de Girona, en el lloc anomenat Montsoriu o al seu apèndix.

Josep Rius i Serra, *Cartulari de St Cugat del Vallès*. Doc. 363.

1011. En el mateix Cartulari de St. Cugat, consta "*Amati Monti Soricensi*".

12 de novembre de 1017. Ermesenda, comtessa

i viuda del comte Ramon Borrell, va actuar juntament amb altres magnats com a executora del seu difunt espòs. En el testament apareix Amat de Castell de Montsoriu, “*Amato de Castro Surice*”, com a marmessors del comte Borell.

Ordeig R. *Diplomatari de la Catedral de Vic*, (S. XI) Fascicle I, Doc. 787.

1053. Consta com a “*Castro Soriz*”.

Ordeig R. *Diplomatari de la Catedral de Vic*, (S. XI) Fascicle I, Doc. 787.

1251. Trobem esmentat “*Castrum de Monte Suriuo*”.

1259. “*Castri de Monte Surico*”.

1260. “*Castri Montis Siricii*”.

1686. Castell de Montsoliu. Variació lingüística que ha perdurat fins avui.

MONTSORIU, és el nom d'un castell ben conegut del terme d'Arbúcies (la Selva) La forma amb *-l-* és moderna i deguda a una etimologia popular (*mont soliu* o solitari, qualificatiu que escau molt bé al turó que li dona nom).

En mencions anteriors: 1002 *Monte Suriz* (*Cart. St. Cugat II, 10*); 1191 *Monte Suricum* (Alart, *Privilegis*, 71); 1194 *Montsuriu*; 1199 *Montesuriz*. Fi del s. XII *Muntsuriu*

(Desclot, *Crònica*); 1362 *Montesiricho i Montseriu*

(Alsius, *Nomencl.* p. 242; 1367) *Montsoriu* (Miret *Castellbò*, p. 259).

(V. V, pàg. 387, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

MONTSORIU, muntanya situada al sud de la vila d'Arbúcies, a 600 m. d'altura i amb un castell antic en el cim. Etimologia de MONTE SIGERICI .

MONTSOLIU, segons Mn. Alcover (BDLIC, IX, 357) del llatí MONTE IPSI OLIVI, ‘muntanya de s’olivera’, però Coromines prefereix veure en *Montsoliu*, una variant de *Montsoriu*, i per tant, un representant de MONTE SIGERICI ‘muntanya de Sigeric.

(V. VII, pàg. 559, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CASTELL DE TEIS

31 d'agost de 1313. Capbreus dels Dosrius Cartellà. Pere de Prat, de la par. de Riells, reconeix tenir entre altres coses una peça de terra que afronta a cers, la qual fou de Castell de Teys, “*Castil de Teys*”. Es tracta de la torre del Puig de Montfort.

AHMA, Fons marquesos de Castell dosrius.

TEYS, veure TELL, arbre de la família de les tiliàcies, de gran alçada, amb flors hermafrodites blan-

Castell de Montsoriu

Foto: AHMA. Fons MEMGA

quinoses o groguenques, oloroses i fruit globulós o ovoide. Llinatge existent a diferents poblacions amb ambdós noms. Hi ha la variant *Tel* (escrita *Tey*) a Barcelona, Granollers, etc. Del llatí TILIUM. (V. X, pàg. 200, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TELL, del llatí vg. TILIUS que, en lloc del clàssic TILIA, cal suposar com a base comuna de les formes de totes les llengües romàniques. 1a doc.: 1878, Verdguer. (V. VIII, pàg. 381, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

CENTRAL, LA

18 de novembre de 1895. Es fa el pressupost de l'enllumenat públic i particular d'Arbúcies, amb la *Sociedad Elèctrica Ramis Petit, Guillemot i Cia.* de la Central instal·lada dins de la població, que es trobava al carrer Camprodon. Fons patrimonial de can Blanc.

COL·LEGI JESÚS INFANT

Escola per a deficients situada en el pavelló de St. Josep, de les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu d'Arbúcies, que després d'uns anys d'estar en actiu es passà on actualment hi ha el TOM (Taller Ocupacional Montsoriu).

COL·LEGI, cos de persones sotmeses a un reglament comú; establiment d'ensenyament primari o secundari; l'edifici on està instal·lat. Pres del llatí COLLEGIUM, del mateix significat. (V. III, pàg. 272, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

COL·LEGI VEDRUNA

22 de juliol de 1845. Apertura de l'escola per a nenes, en els locals de l'Hospital dels Pobres de la parròquia d'Arbúcies, regentada per les Germanes Carmelitas de la Caritat. Ramon Reyero. Col·legi Vedruna. Arbúcies, 1845-1995 150è Aniversari. Aixa 7.

CORBADORA, LA

Antiga fàbrica de corbatures. Actualment en estat ruïnós.

CORBADURA, del llatí CURVATURA, referit a un conjunt de peces que es corbaven per a un ús concret. A la *Corbadora* hi treballaven els corbaires, que obraven diferents tipus de fusta, en general l'alzina que treien del bosc. (V. III, pàg. 518, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESCOLA DE CERDANS

11 de novembre de 1959. El bisbat de Vic crea una escola mixta en la feligresia de Cerdans, que es radicarà en els baixos de la Casa Rectoral de l'esmentada parròquia.

AHMA

ESCOLA, lloc, edifici, establiment, etc. on s'ensenyava o es comunicaven coneixements. Del llatí SCHOLA, del mateix significat. (V. V, pàg. 267-268, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

ESCOLA DE JOANET

15 de juny de 1972. Decret d'Alcaldia sobre l'adquisició d'un terreny per donar més amplitud al pati d'esbargo de les Escoles de Joanet.

AHMA

ESCOLA DE LLIORS

12 d'octubre de 1956. Cessió atorgada per Josep Regàs i Mataró a favor de l'Ajuntament d'Arbúcies, d'una parcel·la de terreny situada vora el camí del Regàs, d'una superfície de 500 metres quadrats, destinats en caràcter exclusiu a la construcció d'unes escoles públiques nacionals per a nens i nenes.

Fons patrimonial del Regàs de Lliors.

ESCOLES ESTATALS DOCTOR CARULLA

Desembre de 1976. Inauguració del nou edifici escola pública Doctor Carulla. Jordi Pujades, *L'ensenyament en la societat arbucienca (1592-1975)*.

ESCOLES NACIONALS

24 de setembre de 1916. Inauguració de les escoles estatals d'Arbúcies, construïdes sobre un terreny de pertinences del mas Fogueres del Molí, en el lloc anomenat Pla de la Capella.

Jordi Pujades, *L'ensenyament en la societat arbucienca (1592-1975)*

ESCOLES REPUBLICANES

Setembre de 1937. S'acaba de construir el nou edifici escolar, obra de l'arquitecte Isidro Bosch. El grup escolar va rebre el nom del desaparegut Francesc Macià.

Jordi Pujades, *L'ensenyament en la societat arbucienca (1592-1975)*

ESCOLES VELLES

Situades al carrer de l'Estenedor de la vila d'Arbúcies, sobre un terreny cedit per M. Dolors Pasqual de Roquer. Les obres començaren el novembre de 1864 i l'edifici fou acabat l'agost de 1865.

Jordi Pujades, *L'ensenyament en la societat arbucienca (1592-1975)*

ESGLÉSIA DE SANT ALBÍ / SANTA ALBINA

23 de maig de 1074. Donació a favor de l'Església de Vic, d'un alou en el comtat de Girona i en la

parròquia de Sta. Maria de Lliors, que afronta a migdia amb St. Albí, *'in Sto Abino'*

ACV, Pabordia de Gener doc. núm. 12.

ESGLÉSIA, congregació formada pels seguidors d'una determinada doctrina de la religió cristiana. Té diferents variants: *glésia*, doc. a. 1242; *esglea*, doc. a. 1307; *esgleya*, doc. a. 1329; *sgleya*, Desclot, Cròniques i més modernament *iglésia*.

(V. V, pàg. 345, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GABELLA, LA

21 de març de 1683. Acta del Comú: "*per quan sea resolt que per quitar lo censal de quatre centes lliuras que la universitat ha manllevat al capbreu de Vich li arrendi la Gavella de la present vila*".

AHMA, llibre del Comú.

GABELLA, magatzem on es guardaven i expenien els gèneres estancats, especialment la sal, de la qual es pagava un impost consistent en l'obligació de comprar-ne determinada quantitat per cap o de pagar un tant damunt la que es treia dels magatzems on estava estancada. Probablement prové de l'àrab KABALA, 'impost', però és dubtosa aquesta etimologia si es considera l'àrea de dispersió del mot, que es troba ja de molt antic en provençal, en francès i en italià (francès *gabelle*, provençal *gabela*, italià

Antigues escoles noucentistes
Foto: AHMA. S. Carreras

gabella). Hi ha una hipòtesi sobre si les variants d'aquesta paraula vénen del germànic *gafel*, amb el significat de 'tribut', però aquesta hipòtesi no sembla probable.

(V. VI, pàg. 112, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

GABELLA, 'impost que es posava a certs articles de primera necessitat que, com la sal, solien ser objecte de monopoli', 'aplec de gent que s'entenen per monopolitzar un objecte, o apoderar-se'n, amb finalitat mirada com a més o menys abusiva', de l'àrab QABALA 'adjudicació d'una terra o altre objecte de valor, mitjançant el pagament d'un tribut', 'llogar o fer-se adjudicar una terra'. 1a doc.: document de 1285.

(V. IV, pàg. 246, DECLC; J. Coromines)

HOSPITAL DELS POBRES

9 d'agost de 1786. Fundació del Sant Hospital dels Pobres Malalts d'Arbúcies. El Rn. Dr. Josep Torrent i Saleta, fill d'Arbúcies, canonge i catedràtic al Seminari de Girona, cedeix en una escriptura davant notari, una casa amb un hort, situada en el carrer anomenat de Magnes i un capital de 400 lliures barceloneses, per fundar un hospital i mantenir-lo.

APA, Lligall Hospital.

HOSPITAL, casa on es recullen pelegrins, pobres o malalts; en el Blanquerna, Llull, es diu: "Sia feyt e heretat un *espital* on sien procurats los pobres des-poderats". Pres del llatí HOSPITALE, 'alberg de forasters'.

(V. VI, pàg. 557-558, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

HOSPITAL DEL SORRALL

6 de gener de 1714. Sepultura d'un minyó dels soldats flamencs i espanyols, que deixaren a l'Hospital del Sorrall.

APA, llibre d'Òbits.

LLEONART, CAN 1808. Casa situada en el carrer del Damunt número 1, reformada el 1898.

Abans anomenada casa Gran d'en Rafart, i més antigament mas Rafart.

MONUMENT A LA SANTA MISSIÓ 1950

Es troba al costat de la capella de la Pietat.

MONUMENT, ant. vulg *moniment*. Obra edificada per perpetuar el record d'una persona o cosa memorable, que pot ser com a obra d'art o com a indicadora d'una cultura o d'un fet històric. Pres del llatí MONUMENTUM; En llatí ja es troba la forma MONIMENTUM, de la qual procedeix el nostre *moniment*.

(V. VII, pàg. 560, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

MONUMENT A "LOS CAIDOS POR DIOS I POR ESPAÑA"

Va tenir el seu primer emplaçament a la "Plaza de José Antonio Primo de Ribera", després es traslladà al costat de la capella de la Pietat, i el primer Ajuntament democràtic el desmontà i col·locà un monòlit al cementiri, en memòria de tots els arbúciens que havien mort en la guerra civil.

MONUMENT AL SAGRAT COR

11 de novembre de 1962. Benedicció del monument del Sagrat Cor amb motiu de la Santa Missió i en acció de gràcies de la família Pons.

PALAU FELMIR

900. "*Palacio Felmiro*". Centre administratiu de la vall d'Arbúcies.

PALAU FELMIR, podria ser un més dels noms formats amb el mot *Palau* + complement o determinatiu.

(V. VI, pàg. 133, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

FELMIR i FELMIRO, nom propi. Està documentat l'any 1048, en l'acta de consagració de l'església de Sant Salvador d'Àger.

http://www.onomastica.cat/sites/onomastica.cat/files/o2_benet.PDF

RECTORIA D'ARBÚCIES

10 de juny de 1710. És la segona època de quatre-centes lliures en què el Rn. Francesc Pujals, rector d'Arbúcies, ha donat a Salvador Regàs, per la compra de la casa del carrer del Vern, actual rectoria.

RECTORIA, casa on viu i despatxa el rector d'una església o parròquia. Territori que està sota la jurisdicció d'un rector. Derivat de RECTOR.

(V. IX, pàg. 247, *Diccionari Català-Valencià-Baleàric*, Alcover-Moll)

RECTORIA DE CERDANS

1711. El prior secular de St. Llorenç del Munt, Francesc Rocamora, féu la nova casa rectoral adossada a l'església de St. Cristòfol de Cerdans.

ADV, Fons del monestir de St. Llorenç del Munt.

1931. El bisbat de Vic és el propietari de la casa núm. 38, Quarter, 4.

AHMA, Nomenclàtor d'Arbúcies.

RECTORIA DE JOANET

25 de desembre de 1598. En el llistat de delmes i primícies de la parròquia de St. Mateu de Joanet, que presten els seus masos, s'esmenta que la riera de la Rentadora arriba fins al davant de la Rectoria.

ADV, Fons parroquial de Joanet.

RECTORIA DE LLIORS

1 de març de 1404. El bisbe de Girona ha conferit la Rectoria de Sta. Maria de Lliors, vacant per òbit d'Arnau Sarriera, a Narcís Vallmanya.

ADG, V-112- 04246.

RECTORIA DE SANT PERE DESPLÀ

4 de desembre de 1581. Capbreus de les rendes de la Rectoria d'Arbúcies. Salvi Ferrer, pagès de St. Pere Desplà, reconeix tenir sota domini directe del rector d'Arbúcies una casa junt al seu mas, a prop de l'església de Sant Pere Desplà, que antigament era Rectoria .

AHMA, Fons patrimonial dels marquesos de Castellosrius.

RECTORIA VELLA DE CERDANS

Aquesta rectoria actualment està derruïda i es troba dins la propietat del Mataró, un xic allunyada de l'església.

RECTORIA VELLA o DEL VERN

19 de febrer de 1340. Establiment atorgat per Arnau de Ripayàs, clergue, a favor d'Arnau de Rieres, de la Cellera d'Arbúcies, d'un tros de terra situat en el lloc anomenat Josep, que afronta a tramuntana, en part, amb la rectoria del Vern. (Aquesta rectoria es trobava entre el que avui és carrer de St. Jaume i Carrer Estret.

APA, lligall Benefici de la Marededéu

ROQUER, EL

Actualment és un casal senyorial, d'estil Noucentista, situat dins el casc urbà, en el carrer Santiago Geli, 1. L'origen del seu llinatge es remonta al segle XIII, per una concessió del rei Jaume I. És una possessió dels Roquer-Lambert, que va passar posteriorment a la família Garolera, actual propietària. L'edifici actual és reformat l'any 1950, segons la data inscrita al rellotge de sol. La casa va ser incautada durant la Guerra Civil i va acollir nens madrilenys afectats pel conflicte. Amb tot, el més remarcable són els jardins, visitables només un parell de vegades a l'any, que compten amb arbres monumentals molt notables, com un cedre de l'Himalaia o la magnòlia del Roquer, entre d'altres.

<http://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=6504>

TORRE BEUA DEL CASTELL DE MONTSOLIU

Juliol de 1669. Concòrdia entre el rector d'Arbúcies i el de St. Feliu de Buixalleu per la Torre Beua de la muntanya de Montsoliu, tot dret a la resclosa del molí de n'Horta, quan la cara de tramuntana era d'Arbúcies.

APA, Lligall de delmes.

TORRE, anteriorment escrit també *torra*, és una construcció cilíndrica o prismàtica més alta que

ampla, aïllada o sobresortint d'una edificació, i que serveix per protegir una ciutat, castell o casa, per a mirar a gran distància, per a tenir-hi instal·lades campanes o rellotge. Es troba la variant ortogràfica *tore*, *tora*, en un document de l'any 1092. Del llatí **TURRE**.

(V. X, pàg. 376, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BEUDA, probablement d'origen pre-romà. Els documents antics donen aquestes variants del nom: *Beute*, *Beue*, *Boveta*, *Beiuta* i *Bebeta* (a. 1002); *Beuda* (a. 1020); *Bevita* (a. 1027); *Belda* (a. 1362).

(V. II, pàg. 467, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

BEUDA, segons un document citat per Alart de 1636, provindria del llatí **BIBITUS** 'begut', conservat en l'occità anterior *beut* o *beude*, cast. ant. *bebdo* després *beudo*, *beodo*. Avui subsisteix com a cognom valencià i alacantí, però també s'havia usat viu en el Rosselló.

(V. I, pàg. 788, *DECLC*, J. Coromines)

TORRE DE LES BRUIXES Nom modern de la torre annexa al castell de Montsoriu, a la part de tramuntana. Anomenada també torre del Polvorí i al segle XVII torre Beua.

BRUIXES. Les bruixes i bruixots han estat sempre objecte de gran temor i adversió en la nostra terra. Aquesta torre està relacionada amb la bruixeria, segons les llegendes.

És d'etimologia desconeguda, però en un document medieval escrit en llatí i citat per Du Cange, surt la forma **BROXAE** com a sinònim de 'fetilleres'. L'origen de *bruixa* és encara avui un enigma.

(V. II, pàg. 692, 694, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE CASALS

1931. Maria Caritat Casals i Saurina consta com a propietària d'aquesta casa, la façana de la qual està datada a l'any 1871. Actualment és el restaurant les Magnòlies.

AHMA. Nomenclàtor de 1931.

TORRE DE MONTFORT

Es troba al Turó de Montfort, abans Turó de Masana, al cim del qual hi ha restes d'una torre vigia circular, amb una muralla baixa al voltant.

MONTFORT o **MONFORTE**, v. **NONASP/NOMPOT**. Aquest últim és un nom important i ben antic, conservat sens dubte des de temps ibèrics, que dóna nom a una vila d'Alacant, avui dita *Monforte*, però el seu nom antic era *Nompot*, o almenys aquesta és la forma com l'anomena sempre la Crònica de Jaume I. *Nompot* era una forma del llenguatge pre-islàmic. Com que l'àrab no posseeix el so de *p*, en progressar l'arabització hi alteraren la *p* en *f*. El participi aràbic es fa amb *-mo*. *-ma* i això dóna una forma *manfot*. En la documentació es veuen les formes intermèdies *Nompote*, *Monfot* i finalment, *Monforte*.

(V. V, pàg. 471-472, *Onomasticon Cataloniae*, J. Coromines)

TORRE MITJANA

2 de març de 1330. Establiment atorgat per Bernat, vescomte de Cabrera, a favor d'Arnau de Puig, de la Torre Mitjana que està en el Puig de Montsoriu, junt al castell del mateix nom.

AHMA

TORRE DEL POLVORÍ

Nom modern de la torre annexa al castell de Montsoriu, situada a la part de tramuntana. Anomenada també torre de les Bruixes i al segle XVII torre Beua.

POLVORÍ, la torre potser hauria servit de magatzem o edifici on es guardava la pólvora i altres explosius. Derivat de *pólvora*, del llatí **PULVERA**, plural de **PULVIS**, 'pols'.

(V. VIII, pàg. 716, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE TELEGRÀFICA DE LES ESCAREDES

20 de novembre de 1861. En la línia divisòria de

la demarcació del bisbat de Girona, envers les de Barcelona i Vic, s'esmenta que des del Bordoriol, seguint la carena, es dirigeix a la Torre Telegràfica de les Escaredes.

APA, Notes de Mn. Ramon Banús, rector d'Arbúcies.

ESCAREDES. Alcover-Moll proposa que ve d'un EX-QUAERERE, en el sentit d'*esclarir* i també diu que a Osona i Penedès té el sentit de 'desabrigar, descobert de roba'. M.Lübke comenta que prové d'una arrel germànica en un sentit ben diferenciat, com a verb en forma personal que ja es troba en occità antic i en francès *escarida*. Gamillscheg hi afegeix a part el llatí gal·licà *marcas escarire* 'demarcar els territoris', del francès anterior *escharir* 'assignar, determinar', amb el substantiu abstracte *escharie* i occità anterior *escarida*. També és probable que provingui de pedra > *caredes*, predeït de l'article salat *es*.

(V. III, pàg. 491, DECLC, J. Coromines)

TORRE TELEGRÀFICA DE MONTSORIU

Torre emplaçada on avui la coneixem per Torre de les Bruixes, probablement aprofitada el segle XIX d'una anterior relacionada amb el castell de Montsoriu, que cobria la línia Vic-Hostalric, fent d'enllaç entre la torre de Vilarnau -torre de les Escaredes- i Hostalric.

Irene Caselles, article de la revista *Presència* 1 d'abril de 2005.

TURBINA, màquina de vapor que funciona de manera anàloga a la turbina hidràulica. Pres del francès TURBINE, del mateix significat.

(V. X, pàg. 580, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TORRE DE VILARNAU 1582. Documentada en aquesta data, està situada als límits d'Arbúcies amb Viladrau. Prop d'aquesta torre es trobava el mas Castell, de la parròquia de Lliors, documentat el 1217.

Antoni Caballé i Crivillés. *Catalunya Romànica* vol V p. 232

VILARNAU, llinatge existent a Cornellà, Berga, Barcelona, Collsuspina, Sant Aniol de Finestres, Muntanyola, etc. Del llatí VILLA ARNALDI (nom personal germànic).

(V. X, pàg. 810, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)

TURBINA DE CAN BLANC

23 d'abril de 1896. Pressupost del projecte d'instal·lació hidràulica i transmissió de força, en el salt d'aigua que sorgeix del canal de rec de la casa de can Blanch, en terrenys de la seva propietat, en la carretera d'Hoastalric, a dos quilòmetres de distància d'Arbúcies.

1897. Establiment emfitèutic atorgat per Concepció Blanch, a favor de Joaquim de Font, d'un tros de terreny procedent de la finca de can Blanch, amb el dret d'usar i aprofitar tota l'aigua que discorre de la sèquia anomenada del Camp dels Años. 1 d'abril de 1904. Rebut pel rentat de tovalloles de la Turbina i la Central, de 2,60 ptes. que rep Dolors Casals.

Fons patrimonial de can Blanc.

TURBINA, motor hidràulic consistent en una sèrie de paletes corbades disposades al voltant d'un eix, les quals empenyen un corrent d'aigua a pressió que imprimeix a l'eix un moviment de rotació. Pres del francès TURBINE.

(V. X, pàg. 579, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Alcover-Moll)